बुद्धवचन तिपिटक अन्तर्गत

सुत्तपिटक खुद्दकनिकायया च्यागूगु ग्रन्थ

थेरगाथा

THERAGATHA

अनुवादक
भिक्षु बोधिसेन महास्थविर

बुद्धवचन तिपिटक अन्तर्गत

सुत्तपिटक खुद्दकनिकायया च्यागूगु ग्रन्थ

थेरगाथा

थेरगाथा

THERAGATHA

अनुवादक

भिक्षु बोधिसेन महास्थविर

प्रकाशक

ज्ञानज्योति कंसाकार,

लक्ष्मीप्रभा कंसाकार

प्रकाशक
ज्ञानज्योति कंसाकार,
लक्ष्मीप्रभा कंसाकार
क्वापुखू, ठमेल, यें ।

न्हापागु संस्करण : १००० प्रति

बुद्ध संबत्	:	२५४४	नेपाल संबत्	:	११२०
विक्रम संबत्	:	२०५७	ईश्वी संबत्	:	२०००

अनुवादकया प्रकाशित सफूत

नेपाल भाषाय्
१. त्रिरत्न वन्दना माला
२. स्वपू जातक बाखँ
३. तथागतया उपदेश
४. पेतवत्थु
५. थेरगाथा

नेपाली भाषाय्
१. कृष्णायण गोत्रको उत्पत्ति
२. थेरी गाथा प्रथम भाग
३. थेरी गाथा दोस्रो भाग
४. बोधि कथा

पिहाँ वयेमानिगु (नेपाली भाषा)
१. अङ्गुत्तरनिकाय प्रथम भाग (तिक निपात तक)

कम्प्यूटर सेटिङ : **धर्मरत्न शाक्य**
न्याखाचोक, तंचाको, यल ।
फोन नं. ५३४६८२

मुद्रक :
न्यू [illegible] प्रेस

प्रधान कार्यालय :
नक्साल, नागपोखरी, काठमाडौं
फोन : ४३४८५०, [illegible]
फ्याक्स : (९७७-१) [illegible]

शाखा कार्यालय :
शुक्रपथ, न्यूरोड, काठमाडौं
फोन : २५९०३२, २५९४५०
फ्याक्स : (९७७-१) २५८६७८

अर्पण

थेरवाद बुद्धशासनय् समर्पित
सकल श्रद्धावानपिंत
स्वाँ या रूपय् अर्पण

— भिक्षु बोधिसेन महास्थविर

धाये मा:गु खँ

१. "पालि तिपिटक" बौद्ध वाङ्मयया मूधुकू खः । उकिं थुकिया अनुवाद नेपाली व थी थी भाषाय् जुइ मा:गु खःसां अझ नेपाःया बौद्धपिनिगु थी थी माँभासं अनुवाद जुइ हे मा:गु खःसां आः तकं श्री ५ या सरकारं वाः चायेके हे मफुनि । झीपिं नं थुखे न्ह्यजाये मफुनि धाःसां ज्यू ।

२. दिवंगत श्रद्धेय आचार्य भिक्षु अमृतनान्द महानायक महास्थविरं "पालि तिपिटक" यात बुद्धकालीन २६गू ग्रन्थमाला कथं नेपाली भाषाय् मुनेगु, हनेगु व भाय् हिलेगु याना ज्वः मदुगु कथं पुण्य ज्या पुवंका बिज्यात ।

३. नेपाल भाषाय् नेपाली भाषाय् सिबे न्ह्यवः धर्म प्रचारयात मा: मा:कथं "पालि त्रिपिटक" या सुत्तत व खुद्दकनिकायया सफुत पिहाँ व:गु खः । भाजु दुण्डवहादुर वज्राचार्यं भाय् हिला बिज्या:गु "दीघनिकाय" व "मज्झिमनिकाय" पिहाँ वयेवं पालि तिपिटक अनुवादं न्हूगु इतिहास छुयेगु ज्या जुल । लिसें "संयुत्तनिकाय" अनुवाद वसपोलं याना बिज्याना च्वन धाःगु न्यना मती वन, म्हनिं सुत्तपिटक नेपाल भाषाय् पुवंक अनुवाद याकनं जुइ फइ । भाजु धर्मरत्न शाक्य 'त्रिशुलीं' "अंगुत्तरनिकाय" अनुवाद याना च्वना बिज्यात धा:गु न्यना मनय् स्वाँ ह्वल ।

४. अले "सुत्तपिटक" या अनुवाद पुवंकेत "खुद्दकनिकाय" या १५ गू सफूत मध्यय् अनुवाद जुया पिहाँ मवःनिगु ८ गू सफू पिकायेत छगू मुंज्या जुल । अनुवाद व कम्प्यूटर सेटिंग तिंतिं छुं छुं ग्वाहालि बीत हिमालय बौद्ध प्रतिष्ठान न्ह्यचिल । अनुवादकपिंत मूल पालि सफू, शब्दकोष व मेमेगु भाषां अनुदितगु दुगु सफू नगर

मण्डप श्रीकीर्ति विहारे चूलाका वीगु क्व:जित । मुंज्याय् दुपिंसं अनुवाद ज्याय् ब्वति कायेगु खँ पुवन ।

५. थ्व हे मुंज्याया ग्व:सा: कथं आयुष्मान् भिक्षु बोधिसेन महास्थविरं 'थेरगाथा' व "पेतवत्थु" अनुवाद पुवंका बिज्यात । भाजु भुवनलाल प्रधानं "बुद्धवंस" या अनुवाद याना दिल । भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरया थाय् उत्पलवर्ण अनागारिकाया जातक अनुवाद च्वज्या नं पु हे वनीन ।

६. श्रद्धालु उपासक ज्ञानज्योति कंसाकारं इनापया छगू वचनय् हे "थेरगाथा" "पेतवत्थु", "बुद्धवंस" व "जातक" पिकायेत छगूत्या लाख दाँ प्रदान याना दिल । भाजु धर्मरत्न शाक्य 'त्रिशुलीं' अनुवाद पुवंका बिज्या:गु "विमानवत्थु" नगर मण्डप श्रीकीर्ति विहारं पिकायेगु जुल ।

७. "थेरगाथा" व "पेतवत्थु" या विषयय् मिखाया कारणं छुं कुलेगु याये मफुगुली जिगु मन क्वतुं । अनुवादक आयुष्मान् भिक्षु बोधिसेन महास्थविरं हे तुं थ्व मचा: मगा: नं पुवंक भूमिका नं च्वया बिज्या:गु दु । अनुवाद सललल न्ह्याक्क नेपाल भाषाया सरलगु बिस्कंगु गुण केच्याना पालिया पाय्छिक अनुवाद वसपोलं याना बिज्या:गु दु । आयुष्मान्या नेपाली व नेपाल भाषाय् मेमेगु सफूत नं पिहाँ वये धुंकूगु, न्ह्यथने बह: कथं नेपाली भाषाय् थेरीगाथा (निगू भाग) नं पिहाँ वये धुंकूगुलिं जिं आयुष्मान्या च्वसाय् यक्व यक्व आशा याना ।

८. सद्धर्म प्रेमीपिंके धर्मग्रन्थ ब्वने मन अप्व: दये माल । ब्वनेत सफूत नं माल धयागु भिं मनंतुना थुपिं सफूत धम्मदान याना दीपिं श्रद्धालु उपासक ज्ञानज्योति कंसाकार व वय्क:या जहान लक्ष्मीप्रभा कंसाकारंयागु थुगु पुण्य कार्यय् साधुवाद बियेगु हे नं पुण्यया भागी जुयेगु ख: । साधुवाद !

९. "पालि तिपिटक" अनुवाद व प्रकाशनय् थःत समर्पित याना च्वना बिज्याःम्ह भाजु दुण्डबहादुर वज्राचार्यया प्रेसया ज्याय् ग्वाहालि व सल्लाह साहुतीया नितिं जिगु सुभाय् दु । थुजागु धर्मग्रन्थ कम्प्यूटर सेटिंगय् दत्तचित्तम्ह भाजु धर्मरत्न शाक्ययात नं धन्यवाद दु ।

थुलि धाये माःगु खँ खः ।

१०. "पालि तिपिटकया नेपाल भाषां अनुवाद पुवंकेत" अपदान, निद्देस व पटिसम्भिदामग्ग अनुवाद प्रुवंके खनीगु व अनुदित जुगु सफूया प्रकाशक श्रद्धालु दातापिं नं दइगु आशा व विश्वास दुगु खँ मेगु धाये मानिगु खँ खः ।

नगर मण्डप श्रीकीर्तिविहार **– भिक्षु सुदर्शन महास्थविर**
कीर्तिपुर नगरपालिका – १७
कीर्तिपुर ।
१/६/२०५७

प्रकाशकया भिंतुना

शाक्यमुनि बुद्धं आज्ञा जुया बिज्याःगु धर्म काय, वाक व चित्तं गुलि बांलाक पालन याये फत, उलि हे भ्रीत भिं जुइ। लिसें वसपोलं आज्ञा जुया बिज्याःगु धर्म सकलयात ब्वने खंका बीत, न्यने कने खंका बीत धर्मया सफू प्रकाशित यायेगु नं तःधंगु धर्म खः भालपा।

थुगु हे कारणं पालि त्रिपिटकया सुत्तपिटक नेपाल भाषाय् पुवंक दयेकेगु परियोजनाय् श्रद्धा वन। सुत्तपिटक खुद्दकनिकायया च्यागूगु सफू "थेरगाथा" धर्मदान कथं प्रकाशित याना च्वना। सकलं श्रद्धालु महानुभावपिसं थुगु धर्म सफू बाँलाक ब्वना सुख शान्ति लाना बिज्याइ दी धका भिं मनं भिंतुना।

सकल सत्त्व प्राणीपिं उद्धार जुयेमा।

क्वाःपुखू, यें
१/६/२०५७

– ज्ञानज्योति कंसाकार
लक्ष्मीप्रभा कंसाकार

भूमिका

भगवान् बुद्धया महापरिनिर्वाणं लिपा धर्म सङ्ग्राहक महाथेर भन्तेपिनिपाखें सङ्ग्रह जुया वया च्वंगु धर्मया ग्रन्थ तिपिटक खः। तिपिटक स्वंगू भागे विभाजित जुया च्वंगु दु। सूत्तपिटक, विनय पिटक व अभिधम्म पिटक खः थ्व स्वंगू पिटकयात तिपिटक धाइ। थ्व थेरगाथा सूत्तपिटक अन्तर्गत खुद्दक निकायया च्यागूगु ग्रन्थमाला खः।

थुकि जम्मा २६४ बुद्ध प्रमुख महास्थविर भन्तेपिनि गाथात दु। किमिल व पारापरिय भन्तेपिनि पाखें व्यक्त जुगु गाथात कारणवश निथाय् वया च्वंगु दु। उकिं २६२ म्हसियागु थुकी गाथात सङ्कलन जुया च्वंगु दु। ब्वमिपिसं थ्व मति तये मज्यू कि बुद्ध प्रमुख भगवान्या शिष्यपिं अर्हत् जुया बिज्यापिं जम्मा २६२ म्ह जक जुया च्वन। नीद्वल २०,००० अर्हत् भन्तेपिं धर्मचक्र प्रवर्तनं लिपा राजगृहं न्हापालाक कपिलवस्तुई बिज्याबले हे दये धुंकूगु खः। वसपोलपिं लखंलख अर्हत् भन्तेपिं मध्यलय् २६२ म्ह भन्तेपिनि पाखें सुख, शान्ति व आनन्दया रसपान यासें दुनुगया खँ म्हुतुं पिज्वय्का सहर्ष पूर्वकं प्रकट याना बिज्याःगु शब्दया संलकन जुया च्वंगु गाथात खः।

न्हापांगु निपातय् सूभूति भन्ते निसें कया इसिदत्त भन्तेया गाथातक छपू छपू याना वया च्वंगु दु। निगूगु निपातय् उत्तर भन्ते निसें कया सन्धित भन्तेया गाथा तक निपू निपू याना वया च्वंगु दु। स्वंगूगु निपातय् अङ्गणिक भन्ते निसें कया विमल भन्तेया गाथात स्वपू स्वपू याना वया च्वंगु दु। थुगु हे रूपं क्रमकथं झिंखुगूगु तक झिंखुपु, झिंखुपु गाथा वया च्वंगु दु। नीगूगु निपातय् स्वीनिपु निसें कया स्वीखुपु गाथा त दु। पीगूगु निपातय् पीपु गाथा दु। न्येगूगु निपातय् न्येन्यापु गाथा त दु। ख्वीगूगु निपातय् ख्वीगूपु

गाथा दु । महानिपातय् न्हेछपु गाथा त दु । थुपिं गाथाय् बुद्ध, धर्म, संघया गुण, प्रत्येक गाथाय् थःथपिनिगु स्वअनुभवया खँ व निर्वाणया निम्ति प्रेरणां जाया च्वंगु उपदेश खः, उद्‌गार गाथा खः । थः नं संसारया भयावह चक्रं मुक्त जुया, सत्त्वप्रति करुणावान जुया इमित नं संसारया भयावह चक्रं मुक्त जुयेत वसपोलपिसं कना तया बिज्यागु गाथा खः । पुनर्जन्म कायेमाःगुयात मू हाः सहितं लेहें थना परम शान्तिपदगु निर्वाणयात साक्षात्कार याना बिज्यापिं खः । लखंलख मयाक अर्हत् भन्तेपिं मध्येय् ४१ म्ह भन्तेपिं भगवान्या पाखें 'एतदग्ग पद लाभीपिं खः' दारुचीरिय भन्ते व सागत भन्ते निम्हसियागु त्वता ३९ म्ह 'एतदग्ग' लाभी भन्तेपिनिगु गाथा नं थुकी दुने दुथ्याना च्वंगु दु ।

बुद्ध, धर्म व संघया शरणागत जुया प्रव्रजित जीवन हनेत विभिन्न गाँ, नगर, देशयापिं महाकप्पिन व मेमेपिं राजात, अभय व मेमेपिं राजकुमारत, पिण्डोल भारद्वाज व मेमेपिं राजपुरोहित, महाकच्चान आदि मेमेपिं मन्त्रीत, ज्योतिषी, ब्राह्मण, क्षत्री, वैश्य, शुद्र थःपिनिगु स्वइच्छानुसारं विभिन्न धर्मय् लगे जूपिं विभिन्न मन्त्र विद्याधारिपिं, दुःखि दरिद्रपिं, खुं व डाकु आदि बुद्धशासनय् दुहाँ वःगु खने दु । थ्व बुद्ध धर्म थुजोगु धर्म खः थुकी भेद भाव धयागु छुं हे दुगु मखु । निर्वाणया अभिलाषा याना वइपिं सकसितं स्वागत दुगु लसकुश याना तःगु धर्म खः ।

बुद्ध वचनानुसारं गंगा, यमुना, अचिरवती, सरयू व मही थुपिं गंगाया लः समुद्रय् मिले जुल धायवं इमिगु न्हापाया नां तनावना समुद्रया नामं परिचित जुइगुथें विभिन्न जातयापिं मनूत नं जिगु शासनय् दुहाँ वया प्रव्रजित जुल धायवं इमिगु न्हापायाःगु जात व गोत्र मदया शाक्य पुत्र *(भिक्षु)* धका परिचित जुइ । थ्वः हे बुद्धवचन कथं च्वय् उल्लेख जूपिं बुद्धशासनय् प्रव्रजित जुया भिक्षु संघय् दुथ्यागु ज्वलन्त उदाहरण खः । भगवान् बुद्धया इलय् हे बुद्ध धर्म गुलि व्यापक रूपं फैले जुइ धुंकल धयागु खँ थुकिं स्पष्ट जुया

च्वंगु दु । थौं तक नं गुलि व्यापक जुया च्वनले धाःसा नेपालय् विश्व बौद्ध सम्मेलन जूगुयात स्वयूनंपिसं नं अवश्य हे स्यू जुइ ।

मनूया पुचलय् मनूत गुबलें, गुथाय् गन छु जुइ थें धका शंका व भयं रहित जुया च्वने मफुपिं, अङ्ग रक्षकत थासं थासय् तया, न्ह्य, न्ह्य, ल्यू, ल्यू तया जूसा नं अहो सुख ! अहो सुख ! धाय् मफुपिं प्रव्रजित जुया हिंस्रक जन्तुत दुगु जंगलय् याकचा च्वना नं शंका रहित निर्भिक जुया अहो सुख ! धका भद्दिय राजा व मेमेपिनि हर्षोल्लास शब्द व्यक्त जुया च्वंगु गुलि जक आनन्द तायूका च्वंगु जुइ । 'निव्वाणं परमं सुखं', निर्वाण हे परम सुख धयागु बुद्ध वचनयात सिद्धगु वचन खः धका थः उदाहरण जुया क्यना बिज्यात ।

राजदरवारय् च्वना सच्छिता रसं युक्तगु आहारपान याना बिज्याम्ह परिपुण्णक शाक्य राजा प्रव्रजित जुया जन्म मरणया चक्रं मुक्तगु निर्वाणया अमृतमय रस पानं लिपा मुग्धगु कण्ठं धया बिज्यात – दरवारया सतरस पान यायेगु स्वया बुद्धं कना बिज्यागु अमृतमय रसपान गुलिखें च्वय् ला धका भीगु निम्ति प्रेरणां युक्तगु गाथां व्यक्त याना बिज्यागु दु । 'सब्बा रसं धम्म रसं जिनाति' – फुक्क प्रकारया रसयात धर्मया रसं त्याकेः फू धयागु बुद्ध वचन सत्यगु खः धका वसपोलयागु गाथां साक्षी हे च्वना बिज्यागु समान खः ।

थौंयागु विश्वय् नं धनं, जनं व भौतिकं सम्पन्नपिं धनय्, जनय् व भौतिकय् तृप्त जुया परम सुख व परमानन्दं रसपान याये खन धका अन्तिमगु समयतक नं धाये फुपिं माले हे मालि । धन, जन व भोगया सुख धयागु सुखया ल्युने दुःख वइगु खः । बुद्धं कना बिज्यागु परम सुख, परमानन्दं जाःगु रसया ल्यूने दुःख धयागु मदु, सुख हे सुख दया च्वनिगु खः । बुद्धया अमृतमय् उपदेशय् आदि, मध्य व अन्तेतक सुखं जाया च्वंगु दु । ब्वमिं ब्वनिबले थेर भन्तेपिंसं व्यक्त याना बिज्यागु गाथाय् छु दु धयागु छलपोलपिं छिकपिसं गम्भीर रूपं विचार गायूका थुइका बिज्याइ व दि धयाःगु मति दु ।

थुकि थेर भन्तोपिं गुलिं बुद्धया उपदेश न्यं न्यं हे अर्हत् जुया बिज्यापिं, गुलिं तच पंचक धाय्का च्वं च्वं हे अर्हत् जुया बिज्यापिं, गुलिं कर्मस्थान *(ध्यान-विधि)* ग्रहण याना थ:त उपयुक्तगु विभिन्न थाय् जंगलादि वना ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यापिं, गुलिं ध्यान विधि कया मन थातं तये मफुगुलिं भ्रमय् लाना लेंय् वया च्वं च्वं खंगु दृश्यत उदाहरण स्वरूप थ:त थ:म्हं मन चिना ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यापिं अले मन बिचलित जूगुलिं म्वाना च्वनेगु स्वया सिना वने ज्यू धका मति वयेका थ:त थ:म्हं प्राण-घात यायेत सनिपिं नं ध्यानया विषयलय् हानं चित्त लाका अर्हत् जुया बिज्यापिं थेर भन्तेपिनि विजयी घोष ख:, गुकियात हानं सुनानं पराजित याये मफुगु अपराजित शब्दया गाथा ख: । थेरगाथाय्, थेरपिनि गाथा जक उल्लेख जुया च्वंगुलि छुनि छुं भतिचा जक जूसां थुइके अपुकेया निम्ति अति सङ्क्षिप्तं गाथाया न्ह्य: थेरपिनिगु जीवनी नं थेर-अट्ठकथाय् च्वंगु कया उल्लेख याना:गु जूल । थ्व थेरगाथा नेपाल भाषां पिकाय्या निम्ति "या बिज्याम्ह श्रद्धेय सुदर्शन भन्ते ख: वस्पोल भन्तेया प्रति कृतज्ञता व्यक्त याना च्वना । वसपोलया वचनानुसार थौं थ्व सफू ःजें थुगु व फुगु कथं अनुवाद यानागु जुल । थुगु सफू पिकाय्त श्रद्धा तया दिपिं ज्ञानज्योतिकंसाकार व लक्ष्मीप्रभा कंसाकारप्रति निर्वाणया कामना यासें साधुवाद दु । थ:गु अमूल्य समय बिया प्रुफ स्वयेगुलि ग्वाहालि बिया बिज्याम्ह दुण्डबहादुर बज्राचार्य व कम्प्यूटर सेटिङ याना बिज्याम्ह धर्मरत्न शाक्यप्रति नं दुनुगलं धन्यवाद दु ।

"भवतु सब्ब मङ्गलं"

– भिक्षु बोधिसेन महास्थविर

बोधिचर्या विहार
बनेपा-६, काभ्रे ।
फोन नं. ०११-६१-७८९
मिति २०५७/६/१

विषय सूची

धाये मा:गु खँ
प्रकाशकया भिन्तुना
भूमिका
१. न्हापांगु निपात १
न्हापांगु वर्ग १
१. सुभूति १
२. महाकोट्ठिक २
३. कङ्खारेवत २
४. पुण्ण ३
५. दब्ब ३
६. सीतवनिय ४
७. भल्लिय ४
८. वीर ५
९. पिलिन्दवच्छ ६
१०. पुण्णमास ७
निगूगु वर्ग ७
१. चूलवच्छ ७
२. महावच्छ ८
३. वनवच्छ ८
४. सिवक (वनवच्छ) श्रामणेर ९
५. कुण्डधान १०
६. बेलट्ठसीस ११
७. दासक १२

८. सिङ्गालसपितु १२
९. कुल १३
१०. अजित १४
स्वंगूगु वर्ग १५
१. निग्रोध १५
२. चित्तक १५
३. गोसाल १६
४. सुगन्ध १६
५. नन्दिय १७
६. अभय १७
७. लोमसकङ्गिय १८
८. जम्बुगामियपुत्त १८
९. हारित १९
१०. उत्तिय २०
प्यंगूगु वर्ग २०
१. गव्हरतीरिय २०
२. सुप्पिय २१
३. सोपाक २१
४. पोसिय २२
५. सामञ्ञकानि २३
६. कुमापुत्त २३
७. कुमापुत्र सहाय २४
८. गवम्पति २४
९. तिस्स २५
१०. वड्ढमान २५

न्यागूगु वर्ग २६
१. सिरिवड्ढ २६
२. खरिदवनिय २७
३. सुमङ्गल २७
४. सानु २८
५. रमणीय विहारि २९
६. समिद्धि २९
७. उज्जय ३०
८. सञ्जय ३०
९. रामणेय्यक ३१
१०. विमल ३१
खुगूगु वर्ग ३२
१-४. गोधिकादि प्यम्ह ३२
५. अञ्जनवनिय ३३
६. (क) कुटीविहारि ३४
७. (ख) कुटीविहारि ३४
८. रमणीयकुटीक ३५
९. कोसलविहारि ३५
१०. सीवली ३६
न्हेगूगु वर्ग ३६
१. वप्प ३६
२. वज्जि पुत्त ३७
३. पक्ख ३७
४. विमलकोण्डञ्ञ ३८
५. उक्खेपकटवच्छ ३९

६. मेघिय ३९
७. एकधम्म सवणीय ३९
८. एकुदानिय ४०
९. छन्न ४०
१०. पुण्ण ४१
च्यागूगु वर्ग ४१
१. वच्छपाल ४१
२. आतुम ४२
३. माणव ४२
४. सुयामन ४३
५. सुसारद ४३
६. पियञ्जह ४४
७. हत्थारोहपुत्त ४४
८. मेण्डसिर ४५
९. रक्खित ४५
१०. उग्ग ४५
गुंगूगु वर्ग ४६
१. समितिगुत्त ४६
२. कस्सप ४६
३. सीह ४७
४. नीत ४७
५. सुनाग ४८
६. नागित ४८
७. पविट्ठ ४९
८. अज्जुन ४९

९. देवसभ ४९
१०. सामिदत्त ५०
झिगूगु वर्ग ५०
१. परिपुण्णक ५०
२. विजय ५१
३. एरक ५१
४. मेत्तजि ५२
५. चक्खुपाल ५२
६. खण्डसुमन ५३
७. तिस्स ५३
८. अभय ५४
९. उत्तिय ५४
१०. देवसभ ५५
झिंछगू वर्ग ५६
१. बेलट्ठानिक ५६
२. सेतुच्छ ५६
३. बन्धुर ५७
४. खितक ५७
५. मलितवम्भ ५८
६. सुहेमन्त ५८
७. (क) धम्मसव ५९
८. (ख) धम्मसवपितु ५९
९. सङ्घरक्खित ६०
१०. उसभ ६०

झिंनिगूगु वर्ग ६१
१. जैन्त ६१
२. वच्छगोत्त ६२
३. वनवच्छ ६२
४. अधिमुत्त ६३
५. महानाम ६३
६. पारापरिय ६४
७. यस ६४
८. किमिल ६५
९. वज्जिपुत्त ६५
१०. इसिदत्त ६६
२. निगूगु निपात ६७
न्हापांगु वर्ग ६७
१. उत्तर ६७
२. पिण्डोलभारद्वाज ६८
३. वल्लिय ६९
४. गङ्गातिरिय ६९
५. अजिन ७०
६. मेलजिन ७०
७. राध ७१
८. सुराध ७१
९. गोतम ७२
१०. वसभ ७२
निगूगु वर्ग ७३
१. महाचुन्द ७३

२. जोतिदास ७४
३. हेरञ्ञकानि ७४
४. सोममित्त ७५
५. सब्बमित्त ७६
६. महाकाल ७६
७. तिस्स ७७
८. किमिल ७८
९. नन्द ७८
१०. सिरिम ७९
स्वंगूगु वर्ग ८०
१. उत्तर ८०
२. भद्दजि ८०
३. सोभित ८१
४. बल्लिय ८२
५. वीतसोक ८३
६. पुण्णमास ८३
७. नन्दक ८४
८. भरत ८५
९. भारद्वाज ८५
१०. कण्हदिन्न ८६
प्यंगूगु वर्ग ८६
१. मिगसिर ८६
२. सिवक ८७
३. उपवाण ८८
४. इसिदिन्न ८८

५. सम्बुलकच्चान ८९
६. नितक ९०
७. सोणपोटिरिय पुत्त ९०
८. निसभ ९१
९. उसभ ९१
१०. कप्पटकुर ९२
न्यागूगु वर्ग ९३
१. कुमारकस्सप ९३
२. धम्मपाल ९४
३. ब्रह्मालि ९४
४. मोघराज ९५
५. विसाख ९५
६. चूलक ९६
७. अनुपम ९७
८. वज्जित ९७
९. सन्धित ९८
३. स्वंगूगु निपात ९९
खुगूगु वर्ग ९९
१ अङ्गणिक ९९
२. पच्चय १००
३. बाकुल १००
४. धनिय १०१
५. मातङ्गपुत्त १०२
६. खुज्जसोभित १०२
७. वारण १०३

८. वस्सिक १०४
९. यसोज १०५
१०. साटिमत्तिय १०५
११. उपालि १०७
१२. उत्तरपाल १०७
१३. अभिभूत १०८
१४. गोतम १०९
१५. हारित ११०
१६. विमल ११०
४. प्यंगूगु निपात ११२
१. नागसमाल ११२
२. भगु ११३
३. सभिय ११४
४. नन्दक ११४
५. जम्बुक ११५
६. सेनक ११६
७. सम्भूत ११७
८. राहुल ११८
९. चन्दन ११८
१०. धम्मिक ११९
११. सप्पक १२०
१२. मुदित १२१
५. न्यागूगु निपात १२२
१. राजदत्त १२२
२. सुभूत १२३

३. गिरिमानन्द १२४
४. सुमन १२५
५. वड्ढ १२६
६. नदीकस्सप १२७
७. गयाकस्सप १२८
८. वक्कलि १२८
९. विजितसेन १३०
१०. यसदत्त १३१
११. सोणकुटीकण्ण १३२
१२. कोसिय १३३
६. खुगूगु निपात १३५
१. उरुवेलकस्सप १३५
२. तेकिच्छकारी १३६
३. महानाग १३७
४. कुल्ल १३८
५. मालुक्यपुत्त १३९
६. सप्पदास १४०
७. कातियान १४१
८. मिगजाल १४३
९. पुरोहितपुत्त जेन्त १४४
१०. सुमन १४५
११. न्हातकमुनि १४६
१२. ब्रह्मदत्त १४७
१३. सिरिमण्ड १४८
१४. सब्बकामि १४९

७. न्हेगूगु निपात १५१
१. सुन्दरसुमद्द १५१
२. लकुण्डकभद्दिय १५२
३. भद्द १५३
४. सोपाक १५५
५. सरभङ्ग १५६
८. च्यागूगु निपात १५८
१. महाकच्चायन १५८
२. सिरिमित्त १५९
३. महापन्थक १६१
९. गुंगूगु निपात १६३
१. भूत १६३
१०. झिगूगु निपात १६५
१. कालुदायि १६५
२. एकविहारिय १६७
३. महाकप्पिन १६८
४. चूलपन्थक १७०
५. कप्प १७२
६. वङ्गन्तपुत्त उपसेन १७४
७. अपरगोतम १७५
११. झिंछगूगु निपात १७८
१. संकिच्च १७८
१२. झिंनिगूगु निपात १८०
१. सीलव १८०
२. सुनीत १८१

१३. झिंस्वंगूगु निपात	१८४
१. सोणकोलिविस	१८४
१४. झिंप्यंगूगु निपात	१८७
१. खदिरवनियरेवत	१८७
२. गोदत्त	१८९
१५. झिंन्यागूगु निपात	१९२
१. अञ्ञासिकोण्डञ्ञ	१९२
२. उदायि	१९४
१६. नीगूगु निपात	१९८
१. अधिमुत्त	१९८
२. पारापरिय	२०१
३. तेलकानि	२०४
४. रट्ठपाल	२०७
५. मालुक्यपुत्त	२११
६. सेल	२१४
७. कालिगोधापुत्त भद्दिय	२१८
८. अङ्गुलिमाल	२२०
९. अनुरुद्ध	२२५
१०. पारापरिय	२२९
१७. स्वीगूगु निपात	२३३
१. फुस्सत्थेर	२३३
२. सारिपुत्त	२३७
३. आनन्द	२४३
१८. पीगूगु निपात	२४९
१. महाकस्सप	२४९

१९. न्येगूगु निपात	२५५
१. तालपुट	२५५
२०. ख्वीगूगु निपात	२६५
१. महामोग्गल्लान	२६५
२१. महानिपात	२७५
१. वङ्गीस	२७५

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

१. न्हापांगु निपात

न्हापांगु वर्ग

१. सुभूति

अनाथपिण्डिक महाजनं भगवान् बुद्धयात जेतवन विहार दान ब्यूबले बुद्धया उपदेश न्यना प्रव्रजित जुयालि ध्यान भावनाय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यात । बुद्धया पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् 'क्लेश शान्त व दक्षिणा पात्रय्' एतदग्ग पद लाभीम्ह सुभूति खः । बहुजन हितार्थ धर्म प्रचारया क्रमय् राजगृहसं राजा बिम्बिसारया प्रार्थनानुसारं खुल्ला आकाशया क्वय्सं विहार याना बिज्यात । देशय् अनावृष्टि जुल । अनावृष्टि जूगु कारणयात विचायाना सुभूति भन्तेया लागि पर्णकुटी दयेका दान बिल । पर्णकुटी दुहाँ बिज्याना फेतुना बिज्याये वं हे छ्फुटि निफुटि याना वा वय्गु शुरु जूगु खंका लोकहितार्थ आः वा वसां जिल धका वसपोल थुगु गाथा धया बिज्यात –

१. "जिगु कुटियात पलिं चिया तःगु दु, फसं नं बचे जू । हे देव ! यथासुखं वाः वसां जिल । जिगु चित्त सुसमाहित जुया च्वंगु दु, विमुक्त जुया च्वंगु दु, आः जि उद्योगी जुया विहार याना च्वनागु दु, वाः वसा नं जिल ।"

२. महाकोट्ठिक

श्रावस्ती महाधननद्‌यगु ब्राह्मण कुलय् कोट्ठीकया जन्म जुल । स्वंगू वेद व ब्राह्मण विद्याय् पारङ्गतम्ह खः । शास्ताया धर्मदेशना न्यना प्रव्रजित जुया ध्यानय् च्वना प्रतिसम्भिदा सहित अर्हत् जुया बिज्यात । बुद्धया पाखें, वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् 'प्रतिसम्भिदा लाभीलय्' एत दग्ग पद लाभीम्ह खः । विमुक्ति सुखया अनुभव याना थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२. "उपशान्तम्ह, पापं अलग्गम्ह, ज्ञानपूर्वक खँल्हाइम्ह, अभिमान रहतिम्हसिनं अथे हे पाप धर्मयात मदय्का छ्वइ गथे कि फसं सिमाय् च्वंगु गंगु लपत्ये हःयात मदय्का छ्व थें ।"

३. कङ्खारेवत

श्रावस्ती धनं सम्पन्नगु कुलय् कङ्खारेवतया जन्म जुल । धर्मदेशना न्यना प्रव्रजित जुयालि ध्यान लाभीम्ह जुया अर्हत् जुया बिज्यात । भगवान्‌या पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् 'ध्यानलाभीलय्' एतदग्ग पद लाभीम्ह खः । थःके दुगु शङ्का समाधान जूगु लसतां थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३. "तथागतया थ्व प्रज्ञायात स्वः ख्यूँथाय् मि प्रज्वलित जूगु समान । गुम्ह वइ, उम्हसित शंकां मुक्त याना आलोकित व चक्षुवानम्ह याका बिज्याइम्ह खः । "

४. पुण्ण

कपिलवस्तुया सतिकसं दोणवत्थु गामे महाधनवान ब्राह्मण कुलय् मन्तानिया कोखं पुण्णया जन्म जुल । वसपोल कोण्डञ्ञ भन्तेया भिंचा नं खः । कोण्डञ्ञया पाखें प्रव्रजित जुया ध्यान भावना याना अर्हत् जुया बिज्यात । बुद्धया पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् 'धर्मकथिकय्' एतदग्ग पद लाभीम्ह खः । भिंपिंनिगु संगतं भिं जुइगुयात कया लसतापूर्वकं थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

४. "अर्थदर्शी पण्डितं सत्पुरुषपिंनापं संगत या, अर्थयात महानयात, गम्भीरयात, दुर्दशी निपुण, व अग्रयात, धीर *(पण्डित व्यक्ति)* अप्रमादी जुया विशुद्ध चक्षुं *(मिखां)* थःम्हेसिनं हे लाभ याना काइ ।"

५. दब्ब

मल्ल राष्ट्रया अनुप्रिय नगरय् मल्ल राजाया काय् जुया जन्म जुल । मांम्ह थः गर्भय् दुबले प्राण त्वतल सिपंय् तया छ्वयेकूबले मिंया रापं प्वाः तज्याना मचा छथाय् लाः वंगुलिं दब्ब धयागु नां जुल । दब्ब न्हेदँ दुबले प्रव्रजित जुयेत तचपञ्चक धाय्का सँ खाय्का च्वंबले हे अर्हत् जुया बिज्याम्ह खः । बुद्धया पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् 'शयनासन प्रबन्धकय्' एतदग्ग पद लाभीम्ह खः । शान्तगु मनस्थितिम्ह जुया लसताकथं थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

५. "गुम्हसिनं दमन याये थाकुगुयात दमनद्वारा शान्त याइ, दब्ब सन्तुष्टम्ह जुया शंकां रहित जुया च्वना । विजितम्ह जुया, भय रहितम्ह जुया, दब्ब परिनिर्वाण जुया, अले स्थिरम्ह जुल ।"

६. सीतवनिय

राजगृहय् धनवान ब्राह्मणयाकुलय् सम्भूत धयागु नामं जन्म जुल । भूमिज, जेय्यसेन व अभिराधन थुपिं स्वम्ह पासापिं नापं भगवान् दुथाय् वना धर्मदेशना न्यना श्रद्धां जायूका प्रव्रजित जुल । भगवान्याके वसपोल कायगतासति कर्मस्थान ग्रहण याना न्ह्याबलें सीतवने च्वना बिज्यात । उकिं वसपोलया नां सीतवनिय नामं प्रसिद्ध जुल । कायगतासति भावना वृद्धि याना अर्हत् जुया बिज्यात अर्हत् पद लाभ याना बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

६. "गुम्ह भिक्षु शीतवनय् च्वनि, उम्ह याकचा सन्तुष्ट व समाहित जुया, भय रहितम्ह जुया विजयीम्ह जुइ, धैर्यवानम्ह जुया कायतगानुस्मृतिं *(थःत)* रक्षा याइ ।"

७. भल्लिय

पोक्खरवति नगरय् सार्थवाहुया छेंय् तफुस्स व भल्लियया जन्म जुल । न्यासगु गाडाय् सामानत जायूक तया व्यापारया निम्ति गयाया लं लाका वना च्वंबले भगवान् बुद्धं बुद्धत्व प्राप्त याना कया बिज्यानालि न्हेगू सप्ताह बिते जुया च्यागु सप्ताह दुबले राजायतन धयागु सिमाया क्वय् विमुक्ति सुखया सुखानुभूति याना च्वना बिज्यात । अबले उगु राजायतन सिमाया सतिकसं महामार्गय् *(लँय्)* समानगु भूमिस नं गाडाया घचा मन्त्यात । छु कारणं थ्व गाडा मन्त्यागु जुइ धका विचा याना च्वंबले इमि न्हापाया जन्मय् पासा जुया च्वंम्ह वृक्ष देवतां सिमां पिहाँ वया थःगु रूप केना धाल – भो पासापिं ! भगवान् बुद्धं न्हेगू सप्ताहतक आहार याना बिमज्या । थ्व च्यागूगु सप्ताह वसपोल विमुक्ति सुखानुभूति याना च्वना बिज्यागु दु । उकिं छिमित ताकालतक हित व सुखया निम्ति आहार दान बिया सेवा या । देवताया खँ न्यना इमिसं मधुपिण्ड दान बियालि

बुद्ध व धर्मया शरणय् वना दकले न्हापायापिं 'द्वेवाचिक' उपासक जुल । धर्म प्रचारया ज्याय् चारिका यायां भगवान् राजगृहय् थ्यंकः बिज्यात । अबले तफुस्स व भल्लिक भगवान्थाय् वना वन्दना याना धर्मदेशना न्यना तफुस्स श्रोतापत्ति फलय् प्रतिष्ठित जुल, भल्लिय प्रव्रजित जुया खुगू अभिज्ञा लाभीम्ह जुल । छन्हुया दिने मार वया भल्लियत्थेरया न्ह्यने ग्यानापुसे च्वंक रूप क्यन । अबले थः सम्पूर्ण भयं मुक्त जुये धुन धका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

७. "गुम्हय्सिनं मृत्युराजया सेनायात त्याकी, महानगु लःया प्रवाहं बमलागु खिपं दय्कातःगु तापुयात चुइक यंकिथें, विजयी जूम्ह, भय रहितम्ह, दान्तम्ह वसपोल परिनिर्वाण अले थीरम्ह जुल ।"

८. वीर

कोशल राज्यया श्रावस्ती नगरय् प्रसेनजित राजाया अमात्य कुलय् वीर धयागु नामं वसपोलया जन्म जुल । काम-विषय भोग व संसारया असारयात खंका संवेग उत्पन्न जुइका प्रव्रजित जुल । उत्साह व प्रयत्नशीलम्ह जूगुलिं ताकाल बिते मजूवं हे खुगू अभिज्ञा लाभीम्ह जुया अर्हत् जुया बिज्यात । वसपोलया निम्ह मिसां वसपोलयात नाना प्रकारं प्रलोभन क्यना गृहस्थ यायेत स्वसां नं निरर्थक जूगुयात कया थ्व गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

८. "गुगु दमन याये थाःकुगुयात दमद्वारा दान्त जुइ, वीर सन्तुष्टम्ह, शंकां उत्तीर्ण जूम्ह, विजयी जूम्ह, भयरहितम्ह वीरम्ह वसपोल परिनिर्वाण जुल, अले थीरम्ह जुल ।"

९. पिलिन्दवच्छ

बुद्ध जन्म जुया बिज्याये न्ह्य हे श्रावस्ती नगरय् ब्राह्मणया छेंय् पिलिन्द नामं जन्म जुल । वच्छ वसपोलया गोत्र खः । लिपा वसपोल पिलिन्दवच्छ धका नां जुल । संसारया प्रति आपालं संवेगी जुया परिव्राजक कथं प्रव्रजित जुल । चूलगन्धार धयागु विद्यायात साधन याना उगु विद्यां आकाशचारी व परचित्तय् च्वंगु खँ स्यूम्ह जुया लाभ व यशं अग्रम्ह जुया राजगृहय् थःगु वासस्थान यात । उगु समयय् भ्री भगवान् राजगृह नगरय् थ्यंकः बिज्यात । उबले भगवान् बुद्धया आनुभावं वयागु विद्यां ज्या मबिल । वं चिन्तन यात – जिं आचार्य प्रचार्यपिंसं धाःगु न्यना तयागु दु 'महागन्धार विद्या दुम्हसिया न्ह्यने चूलगन्धार विद्यां ज्या बिइमखु । श्रमण गौतम महा गन्धार विद्या सम्ह जुइ उकिं जिगु थ्व चूल गन्धार विद्यां ज्या मब्यूगु जुइ धका मति तया विद्या सयेका कायेत बुद्धशासनय् प्रव्रजित जुल । भगवानं वयात अनुकुल जुइगु कर्मस्थान ध्यानबिधि बिया बिज्यात । वसपोलयां उपदेशं उपनिश्रयं सम्पन जूगुलिं ताकाल बिते मजुवं हे विपश्यना ध्यान वृद्धि याना अर्हत् जुया बिज्यात । न्हापाया जन्मय् वसपोलया उपदेशयात न्यना स्वर्गय् जन्म जूम्ह देवतां वसपोल पिलिन्दवच्छया कृतज्ञ गुणयात लुमंका सुथे व सन्ध्याकालय् वसपोलयात सेवा यायेत वनिगु जुया च्वन । भिक्षुपिनि पुचलय् 'देवतापिनि प्रियम्ह' जूगुलिं वसपोलयात भगवान् बुद्धं 'एतदग्ग' पद बिया बिज्यात । थः सयेकेगु कारणयात कया बुद्धशासनय् वयागु भिं हे जुल धका थ्व गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

९. "जि वयागु बाँहेलात, मखुगु लँय् मलात, अनिष्ट मजुल । बाँलाक धर्मयात विभक्त याना तःगु मार्गय् वना बले गुगु कि, जित कल्याण जुल ।"

१०. पुण्णमास

कोशलराज्यया श्रावस्ती नगरय् समिद्धि ब्राह्मणया काय् जुया जन्म जुल । वसपोल जन्म जुया बिज्याबले वसपोलया छेंय् खालि जुया च्वंगु घःलय् असर्फिं जाया वगुलिं वसपोलया नाँ पुण्णमास जुल । तःधिक जुयेवं ब्राह्मण विद्याय् पारंगत जुया विवाह बन्धने लाना काय् छम्ह दयेका उपनिश्रयं सम्पन्नम्ह जूगुलिं छेंय् च्वनेगु मती मतसें भगवान्याथाय् वना धर्मदेशना न्यना श्रद्धां युक्तम्ह जुया प्रव्रजित जुया बिज्यात । यथायोग्यकथं विपश्यना ध्यान भावना याना अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थः संसारय् आसक्तं रहित जूगुया कारणयात कया थ्व गाथा व्यक्त याना बिज्यात ।

१०. "थुगु लोक व परलोकया ईच्छा मदुम्ह गुम्ह कि स्यूम्ह शान्तम्ह, संयम दुम्ह खः । सकतां धर्म *(विषय)* अलग्गम्ह लोकया उत्पन्न व विनाशयात थुम्ह खः ।"

न्हापांगु वर्ग क्वचाल ।

निगूगु वर्ग

१. चूलवच्छ

कोशम्वी ब्राह्मण कुलय् चूलवच्छया नामं जन्म जुल । तःधिक जुसेंलि ब्राह्मण विद्याय् पारंगत जुल । बुद्ध गुणयात न्यना प्रसन्नगु मनं भगवान्याथाय् वंबले धर्मदेशना न्यना श्रद्धा सहित प्रव्रजित जुयालि उपसम्पदा जुया बिज्यायेधुंका चरित्रानुकुलगु कर्मस्थान *(ध्यान विधि)* ग्रहण याना विहार याना च्वन । उगु समय कोशम्वीक भिक्षुपिनि कलह जुया च्वंगु खः । उगु अवस्थाय् निगू

पक्षया भिक्षुपिंनापं सम्बन्ध मतसें भगवानं बिया बिज्यागु उपदेशयात वृद्धि याना यंका अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थ:त लगे जूगु खँ गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

११. "बुद्धं कना बिज्यागु धर्मया उपदेशं भिक्षु प्रमुदित *(प्रसन्न)* जुया विहार याइ । संस्कारयात उपशम *(शान्त)* याना सुखी जुया शान्त पदयात प्राप्त याना काइ ।"

२. महावच्छ

मगध राष्ट्रया नालक गामे समिद्धि ब्राह्मणया काय् महावच्छ नामं जन्म जुल । वसपोल त:धिक जुसेंलि प्रज्ञाय् अग्रम्ह सारिपुत्र भगवान्या श्रावक जूगु खँ न्यना थ्व लोकय् भगवान् अग्रम्ह जुया बिज्यागुलि शिष्य जुवंगु ख: धका मति वयेका श्रद्धां जाय्का शास्ताया शासने प्रव्रजित जुयालि कर्मस्थान *(ध्यानविधि)* लगे जुया ताकाल बिते मजुवहें अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थ्व गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१२."प्रज्ञाबल दुम्ह, शीलव्रतं सम्पन्नम्ह, स्मृतिमान, समाहित *(चित्तम्ह)* ध्यानय् लिनम्ह । आवश्यक मात्राय जकं भोजन याइम्ह, रागं रहितम्ह जुया समय *(काल)* यात प्रतिक्षा याइम्ह जुइ ।"

३. वनवच्छ

कपिलवस्तु नगरय् वच्छ गोत्र ब्राह्मणया छेंय् जन्म जुल । वसपोलया मांया गर्भ पवंबले जंगल स्ववनेगु मति *(दोहल)* वयेकुगुलिं जंगलय् दुहाँ वना चाह्यु जुबले प्रसव वेदना जुइका अन

हे भाग्यवान पुण्य लक्षण दुम्ह काय् बुइकल। वसपोल बोधिसत्त्वया मचा पासा खः। भी महासत्त्वं महाभिनिष्क्रिमण याना ध्यान लगे जुया बिज्यागु न्यना 'जिनं सिद्धार्थ कुमार नापं जंगलय् विहार याये धका छेंय् पिहाँ वया प्रव्रजित जुया तपस्वी भेषं हिमवन्तय् च्वनाच्वंबले सिद्धार्थ सम्यक् सम्बोधि प्राप्त याना बिज्यात धयागु न्यना भगवान्याथाय् वना भिक्षु जुयालि कर्मस्थान ग्रहण याना जंगलय् च्वना बिज्याबले ताकाल बिते मजुवं हे विपश्यना ध्यान वृद्धि याना अर्हत् जुया बिज्यायेवं थःगु रुचियात कया थुगु गाथाद्वारा प्रकट याना बिज्यात –

१३."नीलवर्ण पर्वत, शीतल जलाशय, शुद्धभूमि इन्द्रगोप *(कीचातय्सं दय्का तःगु चाद्वं)* आच्छादित, शैलमय पर्वत थुकि रुचि कया जिं यय्का।"

४. सिवक *(वनवच्छ)* श्रामणेर

कपिलवस्तु नगरय् वनवच्छत्थेरया भिंचा सिवक नामं जन्म जुल। वसपोलया माँनं थः दाई बुद्धशासनय् प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया जंगलय् विहार याना च्वंगु न्यना थः काय्यात धाल – "पुता सिवक, पाजुयाथाय् प्रव्रजित जुया वसपोलयात सेवा याना च्वं, वसपोल भन्ते आः बुढा जुये धुंकल। पूर्वजन्मया संस्कार दुम्ह जूगुलिं मांयागु छगू वचनं हे पाजु भन्तेयाथाय् वना प्रव्रजित जुया वसपोल भन्तेयात सेवा याना जंगलय् विहार याना च्वन। छन्हुया दिने श्रामणेर छुं छगू ज्याया कारणं याना गामे वंबले अन तच्वतं रोगं कयेका च्वन। अनयापिसं वास यात नं रोग लंगु मखु। भिंचा लिहाँ मवगुलिं पाजूम्ह वना स्ववंबले रोगी जुया च्वंगु खंका रोगीयात विचा याये माःगु यायेधुंका चाः कते जुया सुथय् जूवले धया बिज्यात "सिवक, जि प्रव्रजित जूसानिसें गुबले हे गामे मच्वना, जि जंगलय् हे वने"। पाजुया खँ न्यना सिवकं धाल – "भन्ते! खय्तला थ्व

शरीर गामे दु, चित्त ला जंगलय् हे खः । उकिं मफुसानं जंगलय् हे वने" । पाजुं ल्हाः ज्वना जंगलय् ब्वना यंकेवं उपदेश बिया बिज्यात । वसपोल भन्तेयागु उपदेशय् च्वना विपश्यना ध्यान याना अर्हत् जुया बिज्यायेवं आचार्यया उपदेश व थःगु विचार तया थ्व गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१४. "उपाध्यायं *(गुरुं)* जित थथे धाल – सीवक ! थनं जि वने । जिगु म्ह धाःसा गामे दु, मन वना च्वन जंगलय् । द्यनाहे च्वंसानं जि *(जंगलय्)* वने । पण्डितयाके आसक्तिधयागु दुगु मखु ।"

५. कुण्डधान

कोशल राज्यया श्रावस्ती नगरय् ब्राह्मण कुलय् धानमाणव नामं जन्म जुल । तःधिक जुइवं स्वंगू वेद सयेका बुढाया बखतय् शास्ताया धर्मदेशना न्यना श्रद्धासहित प्रव्रजित जुया बिज्यात । वसपोल उपसम्पदा *(पूर्ण भिक्षुत्व)* जुया बिज्याबले निसें तिसा वसतं पुना तःम्ह मिसा छम्ह वसपोल भन्ते गामे बिज्याइबले गामे नापं वनिगु, लिहाँ वइबले नाप लिहाँ वइगु, गन गन बिज्यात गन गन च्वन अन अन हे ल्यू ल्यू वनिगु । भन्तेनं धाःसा उम्ह मिसायात गबले नं खंगु मखु । थ्व वसपोलं छगू न्हापाया जन्मय् यानावःगु पाप कर्मया फल जुया च्वन । भिक्षा बिइबले मिसातय्सं हायेकेथें याना वसपोलयात थथे धाइगु – "थ्व छपिनि निम्ति भोजन, मेगु छगू भाग जिमि मिसाम्ह पासायात धका दान बिइगु । भन्तेनं इमिगु खँ न्यना तच्वतं हे दुःख तायेका बिज्याइगु । विहारय्नं ल्याय्म्हपिं श्रामणेर, भिक्षुपिं मुना मिसा ल्यू ल्यू तया जुइम्ह" "धान, कोण्ड धका हाय्का च्वनिगुलिं याना वसपोलया नाँ "कुण्डधान" जुल । अथे हायेका च्वनिबले तँ पिकया इमित ब्वबिइगु । थ्व हे खँयात कया भगवानं न्यना बिज्याबले कुण्डधान भन्तेनं भगवान्यात धया

बिज्यात – इमिसं जित हाय्का, च्वनिगुलिं याना ब्व वियागु खः । भगवानं धया बिज्यात म्वाल कुण्डधान छ तँ चायेमते छंगु पूर्वजन्मया कर्म फल भोग याये मगाःगुलिं थथे जुइका व धायेका च्वने माःगु खः । थ्व हे ं प्रसेनजित राजां सिइका छपिं भोजनया निम्ति गनं बिज्याये म्वाल । छपिंत माकथं जिं चतुर्प्रत्यय पुरे याना बिये । छपिसं बांलाक भिंगुलि मन तया बिज्याहुँ । प्रमादी जुया बिज्याये मते धका प्रार्थना याना बिज्यात । राजाया पाखें बांलाक प्रबन्ध जूगुलिं चित्तयातं ध्यानय् एकाग्र याना विपश्यना बृद्धी याना अर्हत् जुया बिज्यात । थुकिं लिपा उम्ह मिसानं अन्तर्धान जुया वन । भिक्षुपिनि पुचले वसपोल प्रथम सलाक ग्रहण यायेगुलि अग्रम्ह खः धका भगवान् बुद्धया पाखें "एतदग्ग" पदलाभीम्ह जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका छन्हु वसपोल अध्यात्मिक उन्नति जुइगुयात कया थ्व गाथा व्यक्त याना बिज्यात ।

१५."न्यागूयात छेदन या, न्यागूयात त्याग या, न्यागूयात बाँलाक भावना या, न्यागू आसक्तिं पार जूम्ह भिक्षु वाढं तरे जुइ ।"

६. बेलट्ठसीस

श्रावस्ती नगरय् ब्राह्मणया कुलय् वसपोलया जन्म जुल । शाक्यमुनि बुद्ध जुइ न्ह्य हे उरुवेलकस्सपया शिष्य तपस्वी भेषं प्रव्रजित जुया अग्नि परिचर्या याना बिज्याइम्ह खः । उरुवेलकस्सपयात बुद्धं दमन याना बिज्यायेधुंका आदित्तपरियाय देशना न्यना इपिं दोछीम्ह तपस्वीपिं नापं हे अर्हत् जुया बिज्यात । थ्वस्पोल धर्म भण्डागारिक आनन्द भन्तेया उपाध्याय नं खः । वसपोल छन्हु फलसमापत्ति ध्यानं दना बिज्याना शान्त प्रणीत निरामिष सुखयात अनुभूति याना थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१६. "गथे कि न्यंकू दुम्ह शिक्षित उत्तमम्ह दोहं अपुकहे हलयात जोते याना यंकी अथे हे जिनं निरामिष *(शान्तपद निर्वाण)* यात लाभ याना अपुकहे चा व न्हि बिते यानावं यंका।"

७. दासक

श्रावस्ती छखा छेंय् दासक नामं वसपोलया जन्म जुल। अनाथपिण्डिक गृहपति नापं विहारय् वँ पुया सफा सुग्घर यायेगु ज्याय् श्रद्धापूर्वकं याइम्ह जुया च्वन। न्हि न्हिं हे बुद्धया दर्शन व धर्मदेशना न्यंगुलिं श्रद्धापूर्वकं ज्यायाइम्ह जुया च्वन । न्हि न्हि हे बुद्धया दर्शन व धर्मदेशना न्यंगुलिं श्रद्धापूर्वकं प्रव्रजित जुल। प्रव्रजित जुइधुंका अल्सीम्ह व हीन वीर्यम्ह जुया याये माःगु व्रतप्रतिव्रत धयाःगु छुं छुं हे मयासें फुदंक नया न्त्यगुलु जुया समय बिते याना च्वन। धर्मदेशना न्यनेत वनिबले छथाय् कुंचाय् च्वना घुरघुर सः वयेका द्यना च्वनिगु। छन्हुया दिने भगवान् दासकया पूर्वक जन्मया उपनिश्रययात कया संवेग उत्पन्न जुइकेया निम्ति बिया बिज्यागु उपदेशयात न्यना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका गुगु उपदेशं थःत प्रेरणा ब्यूगु खः, उगु उपदेशयात गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

१७."गुम्हेसिनं अति भोजन याइम्ह अल्सीम्ह जुइ, न्त्यगुलु जुइ, उखें थुखें फ फ पुला ग्वतुला जक च्वनि, फाथें गो गो तुला च्वनिम्ह *(छुं हे ज्या मयासे अल्सी चाइम्ह)* बुद्धि मगाम्ह बारम्बार गर्भय् वया जन्म काइ।"

८. सिङ्गालसपितु

श्रावस्ती छखा छेंय् वसपोलया जन्म जुयालि विवाह बन्धनय् लाना गृहस्थाश्रमय् च्वना सिङ्गालधयाम्ह काय् छम्ह दयेका

बुद्धशासनय् प्रव्रजित जुल । प्रव्रजित जूबले सिङ्गाल पिता धका नां जुल । भगवान् बुद्धं वसपोलया विचारनुकुल कथं अठ्ठिकसंज्ञा कर्मस्थान बिया बिज्यात । कर्मस्थान ग्रहण याना भग्ग देशया सुंसुमारगिरिसं भेसकला बने विहार याना बिज्यात । अन बन देवतां ताकाल बिते मजुवं हे भावनाया फल दइ धाःगुयात न्यना उत्साहि जुया विपश्यना ध्यानय् उद्योग याना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका देवतां धाःगु खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१८. "बुद्धया अंश भागी भिक्षु भेसकला बने दु । थुगु पृथ्वी केवल क्वें हे क्वें जकया संज्ञा फैले याना च्वन । जिं चाय्का च्वना कि वं याकनं हे काम-रागयात प्रहीण याइ ।"

९. कुल

श्रावस्ती नगरय् ब्राह्मणया कुलय् कुल नामं वसपोलया जन्म जुल । बय्सं जाया वयेवं बुद्धशासनय् प्रव्रजित जुया उपसम्पन्न जुल । प्रव्रजित जुइधुंका आपालं चंचलता जूगुलिं विशेष फाइदा काये मफया च्वन । छन्हया दिने गामे भिक्षा बिज्याबले लँय् धः म्हूया थःत मामाथाय् लः यंका च्वंगु खंकल, छथाय् लँय् नकःमिनं नयात छुया उकि दादां न ल्प्यंका च्वंगु खंकल, न्ह्यने लँ लिना वना च्वंबले सिकमिं वसलां सिं पाला सिँयात छाते यायां चातुइका घचा दयेका च्वंगु खंकल । थुकियात हे उपमा याना थःगु चित्तयात शान्त दान्त यासें थथे मने खं वयकल – अचेतनःगु लः, न व सिंयात थःम्हसिनं धयाथें तये ज्यूसा जिं थःगु चित्तयात जक छाय् तप्यंक तये मफइ धका चिन्तना याना विपश्यना ध्यानय् क्वातुक च्वना ताकाल बिते मजुवं हे अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका गुगु कारणयात कया थःत प्रेरणा वःगु खः, उगु हे खँयात कया थ्व – गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१९."लः माम्हसिनं धः दय्का लः यंकि, वाण दय्किम्हसिनं मिखय् छुना वाणयात तप्यंका बिइ । सिकमिं सिंयात तप्यंकि अले सुव्रत जूम्हसिनं थ:त हे दमन *(शान्त)* याइ ।"

१०. अजित

बुद्धया जन्म जुइ न्ह्य महाकोशल राजाया ज्योतिष ब्राह्मण कुलय् अजित नाम वसपोलया जन्म जुल । उगु हे समयय् श्रावस्तीवासी बावरी ब्राह्मण स्वंगू महापुरुष लक्षण सम्पन्नम्ह स्वंगू वेदं पारंगतम्ह श्रावस्तीं पिहाँ वना तपस्वी भेष प्रव्रजित जुया गोदावरी खुसी सिथय् कपित्थारामय् च्वना च्वन । अजित अन वइथाय् प्रव्रजित जुयेधुंका हितानुकम्पी देवताया पाखें उत्साहित जुया बावरिं अजित, तिस्स व मेत्तेय्यपिं नापं भगवान्याथाय् प्रश्न न्यंके छ्वत भगवानया पाखें इमिगु प्रश्नया उत्तर न्यने धुंका प्रसन्नगु चित्तं शास्तायाथाय् प्रव्रजित जुया कर्मस्थान ग्रहण याना विपश्यना ध्यान वृद्धि याना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थः क्लेश विजय जूगुलिं हर्ष प्रकट यासें थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२०. "जित सिना वनेगुलि भय दुगु मखु, म्वाना च्वनेगुलि आसक्तिनं दुगु मखु, थ्व शरीरयात त्वता वने मानि, होशपूर्वकं हे त्वता वने ।"

निगूगु वर्ग क्वचाल ।

स्वंगूगु वर्ग

१. निग्रोध

श्रावस्ती नगरय् विख्यात ब्राह्मण कुलय् निग्रोधं नामं वसपोलया जन्म जुल । जेतवन विहार दान कया बिज्यागु दिने बुद्धानुभावयात खंका प्रसन्नगु चित्तं प्रव्रजित जुया विपश्यना ध्यान च्वना याकनं हे षडभिज्ञ लाभीम्ह जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका प्रसन्न जुया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२१. "जि ग्याये मागुयात खंका मग्याना । जिम्ह शास्ता अमृतया कोविद *(बाँलाक सःस्यूम्ह)* खः । गनकि ग्याये माःगु थाय् धयागु मदुगु उगु लँपु भिक्षुपिं थ्यंक वनि ।"

२. चित्तक

राजगृह नगरय् धनं सम्पन्नगु ब्राह्मण कुलय् चित्तक नामं वसपोलया जन्म जुल । राजगृहया वेलुवन विहारय् भगवान् विहार याना बिज्याना च्वंबले अन धर्मदेशना न्यना श्रद्धां युक्त जुया प्रव्रजित जुइधुंका थःगु स्वभाव अनुसारगु कर्मस्थान ग्रहण याना जंगलय् दुहाँ वना भावनाया निम्ति युक्तगु ध्यानय् च्वना विपश्यना वृद्धि याना याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका परमानन्दय् च्वना थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२२. "नीलवर्ण *(वचु रंग)* या गप, श्रीपेचथें छ्यने पपु दुम्ह म्हय्खां करम्बिय वने आनन्दित कथं च्वनी अले शीतलगु फसं गाय्का म्ये हाला प्याखं ल्हुया च्वनिबले ध्यना च्वंम्ह योगीयात थनि ।"

३. गोसाल

मगध राष्ट्रय् सम्पन्न परिवारय् गोसाल नामं वसपोलया जन्म जुल। सोणकोटिकण्णं गृहस्थभाव त्वता प्रव्रजित जुल धाःगु न्यना "उलिमछिं सम्पत्ति दुम्ह हे प्रव्रजित जुल धाःसा जि जक छाय् मजुइगु धका संवेग उत्पन्न याना भगवानयाथाय् वना प्रव्रजित जुयालि थःगु चरित्रानुकुलगु कर्मस्थान ग्रहण याना योग्यगु थाय् माला जुजुं थःगु हे गाँया लिक्कसं च्वंगु सानु पर्वतय् विहार याना बिज्यात। मांम्हसिनं न्हिया न्हिथं भिक्षा बिइगु जुया च्वन। छन्हुया दिने भिक्षाया निम्ति बिज्याबले घ्य, कस्ति दुरु तया दयेका तःगु खिर दान बिल। उगु भिक्षायात ग्रहण याना पर्वतया किचलय् छथाय् पंझाया क्वे च्वना नयेधुंका पात्र सिला विपश्यना ध्यानय् च्वन। साःगु योग्यगु भोजन लाभ जूगुलिं शरीर व चित्त शान्त जुयालि उदय व ब्यय ज्ञाने तीक्ष्ण रूपं लगे जुया विपश्यना ध्यानय् च्वना प्रटिसम्भिदा सहित अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका गुगु ज्ञानयात कया थ जीवन मुक्तगु अवस्थाय् थ्यंगु खः उगु खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२३."जि पँ झालं च्वना कस्ति, खीर नया स्कन्धया उत्पत्ति व विनाशयात ध्यानपूर्वकं मनन याना, सम्यक् लँपुई वना, शान्ति लाभ याना कायेत जि पहाड प्रदेशय् हे वने।"

४. सुगन्ध

श्रावस्ती नगरय् धनं सम्पन्नगु ब्राह्मण कुलय् जन्म जुल। मांयाःगु कोखं जन्म काःबले छें छखातं सुगन्धमय वासना वःगु जूगुलिं सुगन्ध धका नाँ तःगु जुया च्वन। क्रमानुसारं तःधिक जुइवं महासेल स्थविर याःगु धर्मदेशना न्यना विपश्यना ध्यानय् च्वना

न्हेनुया दुने स्वंगू विद्यासहित अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका धर्मया महिमायात थुइका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२४. "सुआख्यात:गु सत्धर्मयात स्व:सा – वर्षाकालं लिपा प्रव्रजित जुया नं जिं स्वंगू विद्यायात प्राप्त याना बुद्धशासनयात पूर्ण याना कया।"

५. नन्दिय

कपिलवस्तुया शाक्य राजकुलय् माँबौयात आनन्द तायका जन्म जूगुलि नन्दिय नाँ जुल। त:धिक जुसेंलि अनुरुद्धादिपिंनापं थ: नं प्रव्रजित जुयालि विपश्यना कर्मय् लगे जुया याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका मारयात लक्ष याना थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२५."गुम्हसिया चित्तय् नित्य जाँ:थिया च्वनी मार्गफल प्राप्तीम्ह उज्वाम्ह विशुद्ध भिक्षुयात दु:ख बिइम्ह पापी *(मार)*! छं दु:ख भोग यायेमालि।"

६. अभय

राजा बिम्बिसारया काय् अभय नामं वसपोलया जन्म जुल। त:धिक जुइवं निगण्ठ नाटपुत्रया पाखें न्ह्यस: न्यनेगु सयेका श्रमण गौतमयात वाद आरोप लगे यायेधका वंम्ह भगवान्या पाखें पराजित जुया उपासक जुल। राजा बिम्बिसारया मरणं संवेगी जुया बुद्धशासनय् प्रव्रजित जुया "तालच्छिग्गलूपम-सुत्त" देशना न्यना श्रोतापन्न जुयालि विपश्यना ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थ:म्हसिनं थुइकूगु खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२६."आदित्यवन्धु बुद्धया सुभाषित वचन न्यना, वस्तुस्थितियात भेदन याना प्यंगू सत्ययात खंका । गथे कि सिपालुम्ह धनुर्धरं सं च्वंकायात नं कय्का छ्वइ ।"

७. लोमसकङ्गिय

कपिलवस्तुइ शाक्य राजकुलय् सोण कुमारयाथें पालि तलय् चिमिसंत दुगुलिं याना लोमसकङ्गिय धयागु नामं वसपोलया जन्म जुल । अनुरुद्धादि शाक्य कुमारपिं प्रव्रजित जूबले प्रव्रजित जुइत इच्छा मदुम्ह खः । भद्देकरत्त खँ न्यने मन दया बुद्धयाथाय् प्रव्रजित जुयेत वन । भगवानं माँ-बौया अनुमति मदयेकं प्रव्रजित याइमखु धयागु न्यना अनुमति कायेत वंबले माँम्हसिनं भिक्षु जीवन हने धयागु अपु मजू धका रोके यात नं त्यागी जुइगु संकल्प याना प्रव्रजित जुल । प्रव्रजित जुइधुंका जंगलय् वना ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यात । थःगु संकल्पया लक्ष्य कया थ्व गाथा व्यक्त याना बिज्यात–

२७. "दुब, कुश, कं, घाँय्, उसीर, मुजंथें यागु थुपिं *(चित्त कलेश)* त मनं लिकना वांछ्वया शान्तियात प्राप्त याना काये धुन ।"

८. जम्बुगामियपुत्त

चम्पा नगरय् जम्बुगामिय उपासकया काय् जुया जन्म जुल । उकिं जम्बुगामिय पुत्र धका वसपोलया नां जुल । तःधिक जुइधुंका भगवान्याथाय् प्रव्रजित जुया साकेतया अञ्जन बनय् ध्यान च्वँवन । अबले बौम्हसिनं जि काय् बुद्धशासनय् मन लगे याना च्वंगु दुला कि मदु धका मति वयेका गाथा छपु च्वया बिया छ्वल । उगु गाथाद्वारा संवेग उत्पन्न याना उद्योगी जुया याकनं हे षडभिज्ञा

सहित अर्हत् जुया बिज्यायेवं गूगु गाथाद्वारा थःत प्रेरणा ब्यूगु खः उगु गाथायात थथे व्यक्त याना बिज्यात –

२८. "छु छ, वस्त्रया लोभय्ला मलाला ? छुं आभुषणया वशय् ला मला ? छुं, छं शीलमय सुगन्धं दुर्गन्धित सत्त्वय् फसं मगाय्काला ?"

९. हारित

श्रावस्ती, विख्यात ब्राह्मण कुलय् हारित नामं जन्म जुल । ल्यायम्ह जुसेंलि योग्यम्ह ब्राह्मण कुलयाम्ह मय्जु नापं इहिपा जुल । व नापं भोग सुखय् समय व्यतित जुया वंलिसे थ्व रूप याकनं हे बुढा व मरणया सम्मुखय् वना च्वंगु दु धका मती संवेग उत्पन्न जुल । थथे हे विचाः लुइका च्वंबले छन्हुया दिने मिसायात सर्पं न्याना ब्यूगुलिं मरण जुल । उक्त दृष्ययात खना मने वैराग्य वय्का भगवान्याथाय् प्रव्रजित जुल । चर्यानुकुलगु कर्मस्थान भावना च्वन नं मन लगे मजुया चञ्चल जुया च्वन । गामय् भिक्षाचारया निम्ति बिज्याबले सिकःमि नं बेकोगु सिंयात तँप्यका च्वंगु खंका मती तल "थ्व सिं अचेतनगु जुल नं तप्यंके ज्यू खः" धयागु जूसा जिगु चित्तयात छाय् तप्यंके मफइ धका मती तया दिवास्थाने ध्यानय् च्वन । उगु हे इलय् भगवान् च्वय् आकाशय् च्वना उपदेश बिया धया बिज्यात "समुन्नमयमत्तान"न्ति । थ्व हे उपदेशयात मनन याना थःगु मनयात त्याका अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थ्व गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२९. "थःत थःम्हं अथे हे उन्नति मार्गय् ठीक याना ति गथे कि वाण दय्किम्हसिनं वाणयात दय्का ठीक याना तइ । चित्तयातनं अथे हे तप्यंका अविद्यायात मदय्का छ्व, हारित ।"

१०. उत्तिय

श्रावस्ती छम्ह ब्राह्मणया कुलय् उत्तिय नामं जन्म जुल। त:धिक जुइवं अमृतमय लुइकेत परिव्राजक जुया उखें थुखें विचरण याना जूबले छन्हुया दिने भगवान्या उपदेश न्यना प्रव्रजित जुल। अमृतपान यायेया निम्ति भगवान्याके संक्षिप्तं धर्मदेशना न्यना अतिकं परिश्रम याना ध्यानय् लगे जूगुलिं विरामी जुल। अय्नं थ:गु प्रयत्न मत्वतुसें ध्यानय् लगे जुया अमृतपान याना बिज्यात। विरामी जूसानं सम्यक् मार्गय् लगे जुयागुलिं अर्हत् जुयेखन धका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३०. "जित रोग उत्पन्न जुसा नं स्मृति जिके उत्पन्न जुयेमा, जिके रोग उत्पन्न जुल, थुगु समयय् जि प्रमादी जुये मजू।"

स्वंगूगु वर्ग क्वचाल।

प्यंगूगु वर्ग

१. गव्हरतीरिय

श्रावस्ती ब्राह्मणया कुलय् जन्म जुल। छन्हुया दिने भगवान्या यमक प्रातिहार्य खना प्रसन्न जुया बुद्धशासनय् प्रव्रजित जुइधुंका कर्मस्थान ग्रहण याना गह्वरतीर धयागु जंगलय् ध्यान भावना याना च्वंगुलिं वसपोलया नाँ गह्वरतीर जुल। ध्यान भावना वृद्धि याना यंकुबले अर्हत् जुया बिज्यात। अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका भगवानया दर्शनार्थ श्रावस्ती बिज्यात। वसपोलया थ:थितिपिंसं

वसपोल श्रावस्ती बिज्याना च्वन धयागु सिइका अन वन महादान बिल। छुं दिन लिपा जंगलय् हे बिज्याइगु खँ थःथितिपिसिं सिइका जंगलय् च्वनेगु धयागु अतिकं कष्टमय खः। उकिं श्रावस्तीसं च्वनेत प्रार्थना यात। उगु इलय् वसपोलं थः जंगलय् च्वनेगु रुचिया कारणयात कया थ्व गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३१. "भूंजि पत्ति न्याइगु स्वभावं दुपिसं न्यासा नं जंगल महाबने च्वने। संग्रामय् किसी न्ह्यने च्वनिथें स्मृतिपूर्वक जि उकियात हे सह याये।"

२. सुप्पिय

श्रावस्ती सम्पन्नगु कुलय् सुप्पिय नामं जन्म जुल। थः पासाया पाखें सोपाक स्थविरयाथाय् वना उपदेश न्यंबले संवेग उत्पन्न जुइका प्रव्रजित जुल। सम्यक् मार्गय् उद्योग याना थःम्हसिनं कामना याःगु अनुसारं पूर्ण जूगुयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३२."जीर्ण जुइगुलिं अजर *(निर्वाण)* जुयेमा, सन्तप्त जुइ गुलिं शान्त प्राप्त जुइमा। अनुत्तरगु परम निर्वाण शान्ति योगक्षेम जित प्राप्त जुइमा।"

३. सोपाक

श्रावस्ती छम्ह गरिबम्ह मिसाया गर्भय् सोपाक च्वंवन। भिला दुवले मचा बुइके मफुगुलिं मूर्छा जुया च्वन। थःथितिपिसं उम्ह मिसा सित धका मसानय् यंका छ्वयकेत सिँपय् द्यने तबले तस्सकं फय् वगुलिं मि तये मफया इपिं लिहाँ वन। अन हे सोपाकया जन्म जुल। अन मसानय् मनू उइम्हसिनं थः काय् समान

याना लहिना ब्वंलंकल । मसाने जन्म जूगुलिं सोपाक धयागु नाँ जुल । भगवानं वयागु पूर्व संस्कारयात खंका मसानय् बिज्याबले सोपाक न्हेदँ दुगु खः । भगवान्यात वन्दना याना छथाय् लिना च्वन । भगवानं धर्मदेशना याना बिज्यागु न्यने धुंका ब्वाम्हसिके अनुमति व वचनकथं प्रव्रजित जुल । मसानय् च्वना मैत्री भावना याना च्वं च्वं याकनं हे अर्हत्फलयात साक्षात्कार यायेधुंका मैत्री भावनाया विषययात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३३. "गथे कि माम्हं थः याक काय्यात प्रेम याइ, हितानुकम्पी जुइ, अथे हे समस्त प्राणीप्रति सम्पूर्ण थासय् हितानुकम्पी जुइ ।"

४. पोसिय

श्रावस्ती, महाधनवान सेंठया काय् सङ्गामजित थेरया किजा पोसिय नामं जन्म जुल । ल्याय्म्ह जुसेंलि विवाह बन्धनय् लाना छम्ह काय् बुइ धुंका भगवान्याथाय् वना प्रव्रजित जुल । चतुसच्च कर्मस्थान ध्यानाभ्यासय् लगे जुया अर्हत जुया बिज्यायेधुंका भगवान्या दर्शनार्थ श्रावस्ती बिज्यात । अनं लिपा थःगु छेंय् बिज्यात । छेंय् च्वंम्ह मिसां नाना प्रकारं लोभय् क्यंका भूले यायेत स्वबले अनयागु पहचह खंका तुरन्त हे जंगलय् लिहाँ बिज्यात । अन भिक्षुपिंसं न्यन – छाय् याकनं लिहाँ वयागु ? छु छेंय् मवनाला ? इमिगु खँ न्यना लिसः ब्यूसे थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३४."ज्ञानीजन धयापिं मिसात नापं न्ह्याबलें हे तापाक च्वनी । गामं जंगलय् वना अन च्वंगु आश्रमय् दुहाँ वनी । अले हानं सुयातं छुं मधासें पोसिय अनं दना वनी ।"

५. सामञ्ञकानि

सुं छम्ह परिव्राजकया काय् सामञ्ञकानि नामं जन्म जुल । छन्हुया दिने शास्तां यमक प्राटिहार्य क्यंगु खना प्रसन्न मनं बुद्धशासनय् प्रव्रजित जुया चर्यानुकूलगु कर्मस्थान ग्रहण याना ध्यानय् लगे जुया विपश्यना वृद्धि याना अर्हत् जुया बिज्यात । छन्हुया दिने न्हापा थः परिव्राजक जुया च्वंबलेया पासा नाप लाबले सुख जुइगु मार्ग न्यंबले सामञ्ञकानि भन्तेनं थःत प्राप्त जूगु सुखया विषययात कया कना बिज्यागु गाथा थथे –

३५. "गुम्हेसिनं सुखया निम्ति तप्यंगु आर्य अष्टाङ्गिक मार्गयात अभ्यास व आचरण याइ, वयात सुख लाभ जुइ यश वृद्धि जुइ, मार्गफलयात भावना याना अमृत यात प्राप्त जुइ ।"

६. कुमापुत्त

अवन्ति राष्ट्रय् वेलुकण्ठक नगरय् गृहपति कुलय् नन्द नामं जन्म जुल । माँःया नाँ कुमा जूगुलिं कुमापुत्त नामं प्रसिद्ध जुल । आयुष्मान् सारिपुत्तया धर्मदेशना न्यना प्रव्रजित जुइधुंका विशेष छुं पद लाभ याना काये मफुगुलिं भगवान्याथाय् वना धर्म उपदेश न्यना कर्मस्थान ग्रहण याना यथायोग्यगु थासय् च्वना विपश्यना वृद्धि यानालि अर्हतफल साक्षात्कारयाना थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३६. "*(धर्मोपदेश)* न्यनेगु बाँला, *(न्यनागु अनुसारं)* आचरण यायेगु बाँला, एकान्त वासनं बाँला, सदर्थया निम्ति न्त्य्सः न्यना उकिया अनुसारं ब्यवहारय् छ्यलेगु थ्व हे श्रमणया कर्तब्य खः ।"

७. कुमापुत्र सहाय

अवन्ति राष्ट्रय् वेलुकण्टक नगरय् धनी कुलय् सुदन्त नामं जन्म जुल । कुमापुत्तया प्रियम्ह पासा जुया च्वन । कुमापुत्त बुद्धशासनय् प्रव्रजित जूगु न्यना मति तल उगु धर्म विनय अवश्य नं कम महत्वगु मखु जुइ गुगु कि व प्रव्रजित जुया च्वन । पासाया ल्यू थःनं प्रव्रजित जुइगु इच्छा शास्तायाथाय् वना धर्मदेशना न्यना अतिकं प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुइधुंका कुमापुत्त नापं ध्यान भावनाय् लगे जुया च्वन । उगु इलय् आपालं भिक्षुपिं नानाथासं वइगु वनिगुलि याना वातावरण अशान्त जुया ध्यानय् एकाग्रता मजुल । थुजोगु अवस्थाय् छन्हु थःत थःम्हं बोध यागु खँयात कया थ्व गाथा व्यक्त याना बिज्यात ।

थुगु हे गाथां थःत बोध याना ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यागु जुया च्वन ।

३७. "असंयमीपिं नाना जनपद थासय् विचरण याना जुइ । समाधि वञ्चित जुया राष्ट्रय् चाः चाः हिला जुयां छुयाय् ? उकिं क्लेशाग्नियात शान्त याना ईच्छाया वशय् मवंसे ध्यानय् च्वं ।"

८. गवम्पति

यस कुमार प्रव्रजित जूगुलिं यस थेरया प्यमम्ह पासापिं मध्यय् गवम्पति नं पासापिं नापं भगवान्या उपदेश न्यना प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका गवम्पति थेर विमुक्ति सुखया अनुभव याना अञ्जन वनय् विहार याना बिज्यात । उगु हे इलय् भगवान महान भिक्षु सङ्घपिं नापं साकेत देशय् बिज्याना अञ्जन बने विहार याना बिज्यात । सकसितं शयनासन मगागुलिं गुलिं गुलिं भिक्षुपिं सरभु खुसीया सिथय् द्यँ वन । अन

बा:चा इलय् खुसी बा: वगुलिं त:तसकं हा:गु कोलाहल स: तायृका भगवान्या आज्ञाकथं गवम्पति भन्तेनं ऋद्धिद्वारा खुसी बा:वगु रोके याना बिज्यात । छन्हुया दिने थुगु हे घटनायात कया गवम्पतिया प्रशंसा याना बिज्यासें भगवानं थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३८. "गुम्हय्सिनं ऋद्धिं सरभू *(नदी)* बा: वया च्वंगु यात रोके यात, गुगुं न: बन्धनं चि:का मच्वंम्ह, क्लेश मदुम्ह उम्ह गवम्पति ख । समस्त क्लेश त्याकुम्ह, उम्ह महामुनिं भवपार यांये धुंकुम्हसित देवतापिसं नं नमस्कार याइ ।"

९. तिस्स

कपिलवस्तु नगरय् भगवान्या ककाया काय् तिस्स नामं जन्म जुल । भगवान्याथाय् प्रव्रजित जइधुंका अभिमानि, तँ:गुलु व दोषरोपन याइम्ह जुया च्वन । श्रमण धर्मय् उत्साहित मजु । छन्हुया दिने तिस्सयात भगवानं उपदेश बिया बिज्यात । उगु उपदेश न्यना संवेगी जुया बिज्यायेधुंका भगवानं बिया बिज्यागु उपदेशयात हे कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३९. "शस्त्र प्रहारं आघात जूम्हथें, छ्यने मिं च्याका च्वंम्हथें, कामराग प्रहाणार्थ स्मृतिवानम्ह जुया भिक्षु विचरण याइ ।"

१०. वड्ढमान

वैशाली लिच्छवि राजकुलय् बड्ढमान नामं जन्म जुल । प्रव्रजितं लिपा उत्साहहिनम्ह जुया च्वन । थुगु कारणयात कया भगवानं उपदेश बिया बिज्यात । उपदेश न्यना संवेगी जुया ध्यानय्

मन लगे याना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका बुद्धं बिया बिज्यागु उपदेशयात हे कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

४०. "शस्त्र प्रहारं आघात जूम्हथें, छय्ने मि च्याका च्वंम्हथें भव-तृष्णायात नाश यायेत स्मृतिवानम्ह जुया भिक्षु विचरण याइ ।"

प्यंगूगु वर्ग क्वचाल ।

न्यागूगु वर्ग

१. सिरिवड्ढ

राजगृहय् धनाढ्य कुलय् सिरिवड्ढ नामं जन्म जुल । भगवान्या सद्धर्मय् प्रसन्नम्ह जुया प्रव्रजित जुल । वेभार व पण्डव पर्वतया सतिकंसं च्वंगु गुफाय् ध्यानय् मन लगे याना च्वंबले भयानक वा फय् वया न्हसला थिना द्यः न्याना च्वंगु इलय् सिरिवड्ढ भन्ते समाधिसं च्वना शान्तपद लाभ याना बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

४१. "वेभार व पण्डव *(पहाड)* या बीचय् विजुली *(न्हसला थिना)* कुतुंवथें उपमा रहितम्ह, लक्षणादि गुणं युक्तम्ह *(तथागत)* पुत्र गुफाय् दुहाँ वना ध्यान याइ ।"

२. खरिदवनिय

मगध राष्ट्रय् रूपसारि ब्राह्मणीया गर्भ सारिपुत्रया किजा जुया जन्म जुल । त:धिक् जुया वयेवं गृहबन्धनय् माँबौपिंसं तयेत स्वबले उकि विरक्त जुया थ: दाइया हे अनुकरण याना भिक्षुपिंथाय् वना प्रव्रजित जुया ध्यानय् च्वना याकनं षडभिज्ञा सहित अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका शास्ता व धर्मसेनापतियात वन्दना यायेत श्रावस्ती बिज्यात । भगवान्या पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् 'अरण्य विहारय्' 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह ख: । वसपोलया स्वम्ह केहेंपिं चाला, उपचाला व सिसूपचाला श्रामणेरी जुया वसपोलथाय् हे ध्यानय् तयात:गु जुया च्वन । तर इमि ध्यानय् मन लगे मजू । छन्हुया दिने वसपोल बिरामी जुया च्वंगु सारिपुत्त भन्तेनं सिइका बिचा यायेत बिज्याना च्वंगु तापाकं खंका इपिं स्वम्ह श्रामणेरीपिंत सचेत यासें थुगु गाथा आज्ञा जुया बिज्यात –

४२. "चाला ! उपचाला ! सीसूपचाला ! होशपूर्वकं विचरण या । खँला हुँ वल बाल वेधी *(महावादी)* ।"

३. सुमङ्गल

श्रावस्तीया लिक्कस च्वंगु गामय् दरिद्र कुलय् सुमङ्गल नामं जन्म जुल । कु: ज्या सना जीविका याये मा:म्ह । छन्हुया दिने राजा कोशल प्रसेनजित भिक्षु महासङ्घपिंत महादान व सत्कार सम्मानयाना च्वंगु खंका थ: नं प्रव्रजित जुइगु मति तया छम्ह भन्ते याथाय् वना प्रव्रजित जुया कर्मस्थान ग्रहण याना जंगलय् वना ध्यान याबले मन चञ्चल जूगुलिं दु:ख तायुका थ:गु गामय् लिहाँ वया च्वंबले कृषकं अतिकं दु:ख सिया कु: ज्या सना च्वंगु खंका "मनू म्वायेत दु:ख सियेमा" धका मने खँ वायुका संवेगी जुया परिपक्वगु ज्ञानं छथाय् सिमाया क्वय् च्वना ध्यान याना सठिक विचार वयेका

विपश्यना वृद्धि याना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थः मुक्त जूगुया कारणयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

४३. "सुविमुक्तम्ह, सुविमुक्तम्ह जि जुल, जि स्वंगू कार्यं *(बुं)* पालेगु, *(पुसा)* पिइगु व लय्गुलिं मुक्त जुल । ईंचा, हलो, व कू *(ज्या)* पाखें जि मुक्त जुल । यद्यपि व फुकं थन थनसं दु अय्नं थन जित म्वाले धुंकल । ध्यानया सुमङ्गल, ध्यान या सुमङ्गल ! अप्रमादी जुया विचरण या ।"

४. सानु

श्रावस्ती छम्ह उपासकया छेंय् प्रतिसन्धि का:वन । गर्भय् दुबले बौम्ह पिने चाह्यु वंगु जुल । उपासिकां झिला दयेवं काय्यात जन्म बिल । सानु धयागु नाँ तया बिल । मचा न्हे दँ दुबले भिक्षुपिंथाय् यंका प्रव्रजित याना बिल । प्रव्रजितं लिपा शासनय् मन मच्वना छेंय् लिहाँ वयेगु विचा: यात । श्रामणेरया विचार माँम्हसिनं सिइका मन सुख मदय्का दु:ख ताय्का च्वन । माँम्ह दु:ख तायेका च्वंगु कारण न्यंबले थः वःय्यात संवेग उत्पन्न जुइगु कथंया ज्ञान खँ कन, उगु ज्ञानयात न्यना विपश्यना ध्यानय् उद्योग याना याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थः माँयाके न्यंगु खँ हे गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

४४. "माँ ! गुम्ह कि सिना वंम्हसित वा म्वाना च्वंगु मखना ख्वया च्वनी । यो माँ ! जि म्वाना च्वनागु हे दु । छ छाय् ख्वया च्वना ?"

५. रमणीय विहारि

राजगृहय् सेठया काय् जुया जन्म जुल । ल्यायम्ह जुया वलिसे काम मिथ्याचारय् मदमस्त जुया च्वन । छन्हुया दिने सुं छम्हसित व्यभिचारी जूगुया कारणं राजपुरुषपिसं विभिन्न कथं दण्ड भोग बिया च्वंगु खंका संवेग उत्पन्न याना शास्तायाथाय् वना धर्मदेशना न्यना प्रव्रजित जुल । प्रव्रजित जुइधुंका राग चरित्रयाम्ह जूगुलिं न्ह्याबलें हे विहार सफा सुग्घर यायेगु, साक्क नयेगु, त्वनेगु व लासा फाँगा खाता आदि बाँलाका तइम्ह जुया च्वन । उकिं वसपोलया नां रमणीयविहारि जुल । राग चित्तय् वया च्वनिगुलिं थःत थःम्हसिनं धिक्कार बिया धाइगु –श्रद्धां ब्यूगु भोजन नया जुइम्ह छन्त धिक्कार हेकाः ! थथे धया छथाय् सिमाया क्वय् फेतु वंबले लँय् गाडा साला हम्ह दोहँ बमलाना गोतुवन । उम्ह दोहँयात खिपतँ फ्यना छथाय् तया घाँय् नका बल्लाका गाडा साय्का यंकुगु खना । भन्ते नं विचा यात – "बमलाम्ह दोहँ हानं बल्लाय्वं गाडायात साला यंकल" जि नं श्रमण धर्मय् क्लेशया कारणं बमलाम्हसा नं श्रमण धर्म बल्लाकेमा धका सठिक विचार वयेका उपालि भन्तेयाथाय् वना थःगु खँयात कना वसपोलया पाखें उपदेश न्यना शील पालन याना ध्यान भावनाय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका उगु हे खँयात कया गाथाद्वारा थथे धया बिज्यात –

४५. "गथे कि उत्तम जातियाम्ह दोहँ थ्याचक्क फेतु वंसा नं याकनं हानं दनिगु खः अथे हे सम्यक्सम्बुद्धया दर्शन सम्पन्न श्रावक नं जुरुक्क दना च्वनी ।"

६. समिद्धि

राजगृहय् छखा छेंय् जन्म । जन्म जूबले रूप बाँलाम्ह व धनधान्यं समृद्ध जुयावगुलिं समिद्धि धयागु नाँ जुल । छन्हुया दिने थः

बुद्धशासनय् प्रव्रजित जुये दुगुयात लुमंका लय्लय् तायेका प्रीतिं युक्त जुयां च्वंगु मारं खंका ख्यायेत ग्यान पुसे च्वंगु सः पिकाल मानों भोखाय् ब्वःथें च्वंक । अथे जूसा नं उकि छुं च्युता मतसें ध्यान भावनाय् तल्लिन जुया परमपदयात प्राप्त याना कायेधुंका उगु हे खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

४६. "जि श्रद्धापूर्वकं छेंय् त्वता अनागारिक जुया प्रव्रजित जुइधुन । जिके स्मृति व प्रज्ञा वृद्धि जूगु दु, चित्त नं सुसमाहित जूगु दु । पापी मार ! छं छु याये मन दु व या, जित छं छुकिसं बाधा बी फइ मखु ।"

७. उज्जय

राजगृहय् सोत्तिय ब्राह्मणया काय् उज्जय नामं जन्म जुल । तःधिक जुसेंलि स्वंगू वेदय् पारङ्गत जुयालि उकिं छुं सार मदुगु खंका बुद्धयाथाय् उपदेश न्यना प्रव्रजित जुइधुंका चर्यानुकूल कर्मस्थान ग्रहण याना ध्यान भावनाय् लगे जुया याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका भगवानयात वन्दना याना थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

४७. "वीर जुया बिज्याकम्ह बुद्धयात मनस्कार, छपिं फुक्कं बन्धनं मुक्तम्ह खः । छपिनिगु उपदेशया अनुशरणयात अनास्रवी जुया विहार याना च्वना ।"

८. सञ्जय

राजगृहय् धनाढ्यगु ब्राह्मण कुलय् सञ्जय नामं जन्म जुल । तःधिक जुसेंलि ब्रह्मायु, पोक्खरसाति आदि प्रसिद्धपिं बुद्धशासनय् श्रद्धावान जुया च्वंगु खंका शास्तायाथाय् वना धर्मदेशना

न्यना श्रोतापन्न जुल । लिपा छन्हु प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्याये धुंका थःगु शुद्धतायात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

४८. "गबलें जिं छेंय् त्वता अनगारिक जुया प्रव्रजित जुइधुन, अजागु सङ्कल्प जिं मस्यू गुगु कि अनार्य व दोषं युक्त जुयागु ।"

९. रामणेय्यक

श्रावस्ती, सम्पन्नगु कुलय् जन्म जुल । तःधिक जइवं प्रव्रजित जुया धर्मानुकुलगु धर्माचरणय् न्ह्याइपुका च्वंगुलिं रामणेय्यक नाँ जुल । छन्हुया दिने वसपोलयात ख्यायेत अतिकं ग्यानपुगु सः पिकया मारं ख्या वल । भन्तेनं मार वःगु सिइका निर्भयी जुया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

४९. "मार ! छं ख्याक् ख्याक् सः पिकया हाला च्वंगु मृगया मचाया सः थें च्वं । छं अथे याःसा नं जिगु मन चञ्चल याये फइ मखु । जिगु मन निर्वाणय् रत जुया च्वंगु दु ।"

१०. विमल

राजगृहय् सम्पन्नगु कुलय् जन्म जुल । गर्भय् दुबले व जन्म काबले अशुचिं अलग्ग जुया पलेस्वाँया हःलय् लःया फुतिथें परिशुद्ध जूगुलिं विमल नाँ जुल । बुद्धशासनय् श्रद्धा तया प्रव्रजित जुया कोशल राज्यया पर्वतया गुफाय् ध्यान च्वना बिज्याबले, घनघोर जुइक वा, फय् व न्हसला थिना च्वन उगु उपयुक्तगु ऋतुइ समाहित व एकाग्र व सुसमाहितगु चित्तं विपश्यनाय् उद्योग याना अर्हत् जुया बिज्यायेवं थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

५०. "सिञ्चित जुया च्वन पृथ्वी, वया च्वंगु दु फय् नं, आकाशय् न्हसला थिना च्वंगु दु, उपशान्त जुइधुंकल जिके वितर्क, सुसमाहित जुइ धुंकल जिगु चित्त ।"

न्यागूगु वर्ग क्वचाल ।

खुगूगु वर्ग

१-४. गोधिकादि प्यम्ह

गोधिक, सुबाहु, बल्लिय व उत्तियापिं पावा देशय् मल्ल राजाया काय्पिं ख: । थुपिं प्यम्हं मिलनसारपिं जुया च्वन । थुपिं छुं छगू ज्या:यात कया कपिलवस्तुइ वंगु जुया च्वन । भगवान् उगु इलय् कपिलवस्तुइ निग्रोधारामय् विहार याना बिज्याबले शुद्धोदन प्रमुख शाक्य राजापिंत यमक प्रातिहार्य क्यना दमन या:गु खंका प्रसन्नगु चित्तं इपिं प्यम्हं प्रव्रजित जुया विपश्यनाय् उद्योग याना याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यात । चारिकाया क्रमय् राजगृहय् थ्यंबले राजा बिम्बिसारया प्रार्थनानुसारं वसपोलं दयेका ब्यूगु पर्णकुटी वर्षावास च्वना बिज्यात । छन्हुया दिने वसपोलपिं ध्यानं दना बिज्याबले घनघोर जुइक वा फय् वया च्वंगुयात खंका प्यम्हसिनं छपु छपु याना थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

५१. "*(मेघ गर्जन जुया)* वा: वया च्वन, गथे कि बाँलाक म्ये हाला च्वं थें । जिगु कुटी पलिं चिना त:गु दु: फय् दुहाँ मव:गुलि सुखदायी जुया च्वंगु दु । जिगु चित्त बाँलाक हे सुसमाहित जुया च्वंगु दु, उकिं हे ! मेघ यदि मंदुसा *(गर्जन पूर्वक)* वा: वया च्वं ।"

"सुबाहु –

५२."*(मेघ गर्जन जुया)* वा वया च्वन, गथे कि बाँलाक म्ये हाला च्वंथें। जिगु कुटी पलिं चिना तःगु दुः, फय् दुहाँ मवःगुलिं सुखदायी जुया च्वंगु दु। जिगु शरीर व चित्त सुसमाहित जुया च्वंगु दु, उकिं हे मेघ ! यदि मंदुसा *(गर्जन पूर्वक)* वा वया च्वं।"

बल्लिय –

५३. "*(मेघ गर्जन जुया)* वा वया च्वन गथे कि बाँलाक म्ये हाला च्वंथें। जिगु कुटी पलिं चिना तःगु दुः, फय् दुहाँ मवःगुलिं सुखदायी जुया च्वंगु दु। उकिहे जि अप्रमादी जुया च्वनागु दु। उकिं हे मेघ ! यदि मंदुसा *(गर्जन पूर्वक)* वा वया च्वं।

उत्तिय –

५४. *(मेघ गर्जन जुया)* वा वया च्वन, गथे कि बाँलाक म्ये हाला च्वंथें। जिगु कुटी पलिं चिना तःगु दु, फय् दुहाँ मवःगुलिं सुखदायी जुया च्वंगु दु। उकिहे जि याकचा विहार याना च्वना। उकिं हे मेघ ! यदि मंदुसा *(गर्जन पूर्वक)* वा वया च्वं।"

५. अञ्जनवनिय

वैशाली वज्जि राजकुलय् जन्म जुल। छगू कालय् वैशाली देशय् अनावृष्टि भय, व्याधि भय व अमनुष्य भयत उत्पन्न जूगुयात भगवान् बुद्धं रत्नसूत्र देशना याना उगु भय शान्त जूगुलिं वसपोल बुद्धया आनुभावय् प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुल। प्रव्रजित जुयेधुंका साकत नगरया अञ्जन वनय्सं मसाने वर्षावासया निम्ति बिज्या बले

अन मसाने वाँछ्वया त:गु जिर्ण जुया च्वंगु आरामदायि मेच कया हया प्यंग लोहँया द्यने तया उकि लोखा तया, घाँय्या पौं: दयेका, कुटीचाथें याना उकि हे वर्षावास च्वना ध्यानाभ्यासय् लगे जुया लच्छि दुबले परम पदगु अर्हत् लाभ याना बिज्यायेवं थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

५५. "अञ्जन वने दुहाँ वना आराम मेचयात कुटी दय्का, स्वंगू विद्यायात लाभयाना, बुद्धशासनयात पूर्ण याना।"

६. (क) कुटीविहारि

वैशाली वज्जि राजकुलय् जन्म जुल। प्रव्रजित जुइधुंका साकेत नगरया अञ्जन वने विहार याना बिज्यात। विपश्यना ध्यानाभ्यास लगे जुया सन्ध्याया इलय् बुँइ पाखें बिज्याना च्वंबले वा वगुलिं कृषकया झुपडी दुहाँ बिज्याना अन ध्यानावस्थित जुया बिज्याबले अर्हत् जुया बिज्यात। उगु हे इलय् बुँ थुवा वया न्यन थन झुपडी सु वया च्वंगु ? थ्व हे न्त्यसया लिस: लय् कुटीविहारि भन्ते नं गाथाद्वारा धया बिज्यात –

५६. कुटी, वितरागी, सुसमाहित चित्तम्ह भिक्षु दु। आवुस ! थथे छं सिइकि कि छंगू कुटी सितिं मवं।"

७. (ख) कुटीविहारि

थुकियागु खँ नं अञ्जनवनिय स्थविरया:गु थें हे ख:। फरक थथे थ: विहार याना च्वंगु पर्णकुटी पुलांगु जूगुलिं न्हुगु दयेकेगु मने वयेका श्रमण धर्मय् मन मछ्वसें च्वंगु अञ्जन बनयाम्ह देवतां सिइका गाथाद्वारा खँ न्यंकुवले वसपोल भन्ते नं संवेग उत्पन्न

जुइका ध्यानय् उद्योग याना अर्हत् जुया बिज्यात । देवता पाखें न्यंकूगु गाथायात हे दोहरे याना थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

५७. "थ्व पुलांगु कुटी खः, मेगु न्हूगु कुटी दय्केगु बिचा याना ला ? कुटी दय्केगु आशयात त्वता छ्व, हे भिक्षु ! न्हूगु कुटी दय्केगु दुःख खः ।"

८. रमणीयकुटीक

थुकियागु खँ नं अञ्जनवनिय स्थविरयागुथें हे खः । फरकगु थथे – वसपोल च्वना बिज्यागु थाय् व विहार अतिकं बाँला व न्त्याइपुसे च्वंगु जुया च्वन । वसपोल अन हे ध्यान च्वना अर्हत् जुया बिज्यात । छन्हुया दिने अन चाह्य्‌यु वःपिं धुर्त मिसातय्सं वसपोलयात नानाप्रकारया खँ ल्हाना भूले याकेत स्वबले थः वितरागी जूगुयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

५८. "जिगु कुटीचा रमणीय जू, श्रद्धां ब्यूगु थ्वनं मनोरम जू, जित कुमारीपिं माःगु मदु, सुयात माःगु खः व हे मिसायाथाय् हुँ ।"

९. कोसलविहारि

थुकियागु खँ नं अञ्जनवनिय स्थविरयागुथें हे खः । फरकगु थथे – प्रव्रजित जुइधुंका कोशल राज्यया छथाय् गामय् छम्ह उपासकया आश्रय कया जगलय् च्वना बिज्याइगु । वसपोल भन्ते सिमाया क्वय् च्वना च्वंगु खंका पर्णकुटी छगू दयेका बिल । उगु पर्णकुटीसं च्वना ध्यान याना याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका हर्ष प्रकट यासें थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

५९. "श्रद्धां जि प्रव्रजित जुया, जंगलय् जिगु निम्ति कुटी दय्का, अप्रमादी, वीर्यवान, सम्यक् ज्ञानी व स्मृतिवानम्ह खः जि ।"

१०. सीवली

कोलिय कुमारी सुप्पवासाया काय् सीवली नामं जन्म जुल । न्हेदँयागु उमेरय् सारिपुत्र भन्तेनं प्रव्रजित यायेत तच पञ्चक कर्मस्थान धायेका सँ खाकुबले अर्हत् जुया बिज्यात । भगवान्या पाखें भिक्षुपिं मध्यय् वसपोल लाभ व यशय् 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः । परम पदयात प्राप्त याना बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

६०. "गुगु आश कया जि कुटी दुहाँ वनागु खः व जिगु सङ्कल्प पूर्ण जुल । विद्या व विमुक्तियात जिं गवेषणां याना, अविद्याया अनुसयं मुक्तम्ह जुल ।"

खुगूगु वर्ग क्वचाल ।

न्हय्गूगु वर्ग

१. वप्प

कपिलवस्तुइ वासेट्ठया काय् वप्प नामं जन्म जुल । पंचवर्गीय भिक्षुपिं मध्ययलय् छम्ह थ्वसपोल नं खः । ऋषिपतनय् भगवान्या पाखें धर्मचक्र प्रवर्तन लिपा पञ्चमि खुनु कोण्डञ्ञादि सहित थ्वसपोल अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका वसपोलं थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

६१. "गुम्ह दर्शी खः वं दर्शीयात नं खंकी अदर्शीयात नं खंकी, मखंम्हसिनं खंके फइ मखु, खँम्हसिनं नं खंके फइ मखु ।"

२. वज्जि पुत्त

वैशाली छम्ह मन्त्रीया काय् वज्जिपुत्त नामं जन्म जुल । भगवान् वैशाली बिज्याबले वसपोलया आनुभावयात खंका प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुल । कर्मस्थान ग्रहण याना छथाय् जंगलय् ध्यान च्वंवन । छन्हुया दिने वैशाली उत्सव न्यायेकूगु इलय् प्याखं, म्ये हाला न्ह्याइपु तायका जूगु खंका थःगु मने खँ वाय्कल जिला छम्ह वाँछ्वया तःगु सिंथें जाम्ह जुल । थथे मती वयेकूबले जंगलय् मच्वनेगु मति वयेकूगु अन च्वनिम्ह वनदेवता सिइका संवेग उत्पन्न याकेया निम्ति गाथा छपु न्यंकल उगु गाथा न्यना उद्योग याना अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका देवता न्यंकूगु गाथायात थुगु प्रकारं व्यक्त याना बिज्यात –

६२. "जंगलय् वाँछ्वयातःगु सिं थें याकचा हे जि जंगलय् विहार याना च्वना । उकिं जित आपासिनं हे स्नेह याना तःगु, गथेकि नारकीय सत्त्वं स्वर्गय् वने यइकिथें ।"

३. पक्ख

देवदह नगरय् शाक्य राजकुलय् 'सम्मोद कुमार नामं जन्म जुल । लिपा पक्षपात रोगं थिया छपा तुतिं लुया जुइमागुलिं याना पक्ष धयागु नाँ जुल । ज्ञाति समागमय् भगवान्या यमक प्रातिहार्य खना श्रद्धा वयेका प्रव्रजित जुल । कर्मस्थान ग्रहण याना जंगलय् च्वना बिज्याइगु भिक्षाया निम्ति छन्हु गामे बिज्याबले छथाय् सिमाया क्वय् फेतुना बिज्यात । अबले छम्ह गिद्धं लाः छपाँय् कया

ब्वया वना च्वन अन वयात मेमेपिं गिद्धतयेसं लिना यंका वं वइके वं वइके लाका कया ल्वाना नया च्वंगु खंकल । उगु दृश्ययात खंका वसपोलं मती खँ वायूका बिज्यात । थन जन साधारणत नं विषय वासनाय् लगे जुया ल्वाना च्वनी । विषय वासनाया कारणं जुइगु दुःख व विषय वासनां रहित जुया च्वनेगुलिं सुख दइगुयात मनन याःबले अर्हत् जुया बिज्यातं । लिपा छन्हु उगु हे घटनायात कया थ्व गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

६३. "गिद्धं थःगु आहारया निम्ति *(सिम्ह प्राणीया ला नयेत)* बारम्बार आकाशं पृथ्वी कुहाँ वइ, बँय् जुइ *(जिं जुलसा)* कर्तव्ययात पुवंका रमणीय निर्वाणय् रत जुया सुखपूर्वक जीवन हना परमसुख *(निर्वाण)* यात प्राप्त याना ।"

४. विमलकोण्डञ्ञ

बिम्बिसार राजाया पाखें अम्बपालिं जन्म ब्यूम्ह विमल नाँयाम्ह जुया च्वन । भगवान् वैशाली बिज्यागु बखतय् वसपोलया आनुभावयात खंका प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुल । ध्यान भावनाय् लगे जुया याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

६४. "आम्रपालिया गर्भं विम्बिसार राजाया पाखें पुत्र रूपे जन्म जुया । प्रज्ञां मानयात विनाश याना पापीमारयात जिं बुका बिये धुन ।"

५. उक्खेपकटवच्छ

श्रावस्ती ब्राह्मणया कुलय् गोत्रया नामसं वच्छगोत्रया जन्म जुल । शास्ताया पाखें धर्मद्देशना न्यना प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुल । वसपोलं त्रिपिटकयात विभिन्न आचार्यपिनिपाखें सय्का सिइका विपश्यना ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

६५. "उक्खेपकतवच्छं *(धर्मयात)* आपालं वर्षतक सङ्कलन याना तया । उगु *(धर्मयात)* गृहस्थपिंत प्रसन्नतापूर्वक फेतुना कना च्वना ।"

६. मेघिय

कपिलवस्तुइ शाक्य राजकुलय् मेघिय नामं जन्म जुल । शास्तायाथाय् प्रव्रजित जुया सेवक रूपय् छुं दिन च्वन । छन्हुया दिने भगवान्या उपदेश न्यना ध्यानय् लगे जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

६६. "महावीर जुया बिज्याम्ह समस्त धर्मय् पारंगत जुया बिज्याम्हसिनं धर्मोपदेश बिया बिज्यात । वसपोलया धर्म खँ न्यना स्मृतिमान जुया, वसपोलया लिक्कसं विहार याना च्वना । स्वंगू विद्या लाभ याना, बुद्धशासनयात पूवंका कया ।"

७. एकधम्म सवणीय

सेतव्य नगरय् छम्ह साहुया काय् जुया जन्म काल । तःधिक जुइवं सेतव्य नगरया सिंसपा बने भगवान् दर्शन याना प्रव्रजित

जुयेधुंका भगवानं कना बिज्यागु अनित्य, दुःख अनात्माया ज्ञान न्यना ध्यान भावना याना अर्हत् जुया बिज्यायेवं थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

६७. "जिगु क्लेश भष्म जुइ धुंकल, समस्त भवया मूल हा:यात उन्मूलन यायेधुन, जन्मरूपी संसारयात क्षीण याये धुन, आः हानं जिं जन्म काये म्वाल।"

८. एकुदानिय

श्रावस्ती धनं सम्पन्नगु ब्राह्मण कुलय् जन्म जुल। भगवानं जेतवन विहार दान कया बिज्याबले वसपोलया आनुभावयात खंका प्रसन्नगु मनं प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

६८. "समाधिं उत्तम अवस्था *(अर्हत् फल)* यात प्राप्त याना, अप्रमादी जुया, *(क्षीणास्रव)* मुनि ज्ञानमार्गयात सिइका च्वंम्ह, शान्त जुया च्वंम्ह, सदां हे स्मृतिवानम्हसित शोक जुइ मखु।"

९. छन्न

शुद्धोदन महाराजया दासीया कोखं छन्न नामं जन्म जुल। सिद्धार्थया मचा पासा। शास्ताया प्रति प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुल। प्रव्रजितं लिपा अभिमानीम्ह जूगुलि बुद्ध शिक्षाय् लगे मजू। बुद्ध परिनिर्वाण जुया बिज्याये न्ह्य छन्नयात ब्रह्मदण्ड ब्यूगु कारणं संवेगी जुया विपश्यना ध्यानय् च्वना याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यात। अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका प्रसन्नगु मनं थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

६९. "उत्तम जुया बिज्याम्ह सर्वज्ञया पाखें महानःगु महारसं जाःगु धर्मया खँ न्यनागु अनुसारं मार्गय् *(आर्य अष्टाङ्गिक मार्गय्)* वना अमृतयात *(निर्वाण)* लाभ जुल। योगक्षमगु *(भयं रहितःगु ध्यान)* मार्गं उम्ह पण्डित *(कोविद)* जुल ।"

१०. पुण्ण

सुनापरन्त जनपदय् सुप्पारकपट्टन धयागु थाय् गृहपतिया कुलय् पुण्ण नामं जन्म जुल । व्यापारया निम्ति श्रावस्ती वंबले अन भगवान्या उपदेश न्यना प्रव्रजित जुयेधुंका भगवान्याके कर्मस्थान ग्रहण याना थःगु हे देशय् लिहाँ वना स्वंगू विद्या लाभीम्ह जुया अर्हत् जुया बिज्यात । थःगु देशय् धर्म प्रचारयासें थः निर्वाण जुये न्ह्यंः थ्व गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

७०. "थन शील हे श्रेष्ठ खः प्रज्ञा हे उत्तम खः मनुष्यपिनि व देवतापिनि निम्ति शील व प्रज्ञां हे धात्थें जय जुइ ।"

न्हेगूगु वर्ग क्वचाल ।

च्यागूगु वर्ग

१. वच्छपाल

राजगृहया छम्ह धनीम्ह ब्राह्मण कुलय् वच्छपाल नामं जन्म जुल । राजा बिम्बिसार समागमया इलय् उरुबेलकाश्यप भन्ते नं ऋद्धि क्यने धुंका बुद्धया प्रति श्रद्धां पूर्वक भावभक्ति यागु खना

प्रव्रजित जुल । न्हेनु दुबले षडभिज्ञा लाभीम्ह जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका निर्वाणयात साक्षात्कार याना काये फुगुलिं प्रसन्न जुया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

७१. "गुम्ह सूक्ष्म *(तत्वय्)* निपुणम्ह जुइ अर्थदर्शीम्ह जुइ, प्रज्ञाय् कुशलम्ह जुइ, अले ज्ञानवान नापं संगत याइम्हसित निर्वाण दुर्लभ जुइ मखु ।"

२. आतुम

श्रावस्ती छम्ह सेंठया काय आतुम नामं जन्म जुल । ल्याय्म्ह जूबले माँम्हसिनं ब्याहा याना बिइगु सिइका विहारय् वना प्रव्रजित जुल । माँम्हसिनं नाना प्रकारं प्रलोभन क्यन नं गृहस्थ जुइगु इच्छा मदुगु खँयात प्रकट यात । वसपोल षडभिज्ञा लाभीम्ह जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका **माँ**यात धाःगु खँ थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

७२. "बाँलाक बढे जुया वगु कचामचा दुगु पंःमायात लिकायेत तस्सकं थाकु । थथे हे जिगु निम्ति मिसा हःल धाःसा जुइ । जित अनुमति बिया, आहे जि प्रव्रजित जुये ।"

३. माणव

श्रावस्ती धनाढ्यगु ब्राह्मण कुलय् माणव नामं जन्म जुल । न्हेदँ मक्यंतले छेंय् दुनेसं सुखपूर्वक ब्वलंकल । न्हेदँ क्यनेवं छेंलं पित ब्वना हःबले सिद्धार्थं थें प्यंगू निमित्तयात खंका शास्तायाथाय् वना उपदेश न्यना हे त्याग याना, प्रव्रजित जुया याकनं हे अर्हत् जुया

बिज्यात । वसपोलयाके मनूतयेसं छाय् प्रव्रजित जुयागु धका न्यनिबले धाइगु खँयात कया हे थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

७३. "जीर्णम्हसित खंका, व्याधिं दुःखितम्ह, आयु फुनावनालि मृत्यु जूम्ह खंका कामभोग विषययात त्याग याना, उगुलि जि पिहाँ वया प्रव्रजित जुया ।"

४. सुयामन

वैशाली सुं छम्ह ब्राह्मणया कुलय् सुयामन नामं जन्म जुल । गृहस्थ जीवनयात घृणा याना तथागतया उपदेशयात न्यना प्रव्रजित जुयालि अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थःगु स्वभावय् दुगु गुणयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

७४. "काम-तृष्णा, द्वेष, स्त्यानमृद्ध *(उदासिपन)* औद्धीत्य व शंका थुपिं फुक्क मदेय धुंकल ।"

५. सुसारद

धर्मसेनापतिया नातेदार ब्राह्मणया कुलय् सुसारद नामं जन्म जुल । सारिपुत्र भन्तेया उपदेश न्यना प्रव्रजित जुया ध्यानाभ्यासय् लगे जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका सत्पुरुषया संगतया फलयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

७५. "सुहितानुकम्पिया दर्शन यायेगु बाँला शंका छेदन जुइ बुद्धि बढे जुइ । मूर्खयात नं पण्डित याइ, उकिं सत्पुरुषपिनि संगत या ।"

६. पियञ्जह

लिच्छवि राजकुलय् पियञ्जह नामं जन्म जुल । तःधिक जुइवं युद्धय् कुशलम्ह जुल । भगवान् बैशालि बिज्याबले वसपोलं कना बिज्यागु उपदेश न्यना प्रव्रजित जुल । जंगलय् वना ध्यान च्वना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका आर्यमार्गया खँ कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

७६. "अभिमानीया न्ह्यने विनीत जू, कोह्मयना च्वंम्हसिया न्ह्यने उन्नति या । आर्यमार्गया ज्ञान मदुसा दय्‌किं, *(वशय् मदुगुयात वशय् तयेगुया)* गुगु कामविषय संसारी मनूत भूले जुइगु खः उकिं भूले जुइ मते ।"

७. हत्थारोहपुत्त

श्रावस्ती *(किसीमागया)* काय्, जुया जन्म जुल । हस्ति शिल्पय् निपुणम्ह जुया छन्हु किसीयात तालिम यायेत खुसी यंका तालिम याका च्वंबले किसियात तालिम यायेगु स्वया थःत तालिम यायेगु भिं खः धका मति वयेका भगवान्याथाय् वना धर्म खँ न्यना प्रवजित जुयालि चरियानुकुलगु कर्मस्थान ग्रहण याना ध्यान च्वंबले थःत बोधयाना अर्हत् जुये दुगु खँयात कया हे थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

७७. "थुकिं न्हापा थ्व चित्त थः गन मन दु अन स्वच्छन्दं गुगु ज्याये, गुगु सुखय् लगे जुइगु खः अन वनिगु आः जिं थ्वयात थथे याना थःगु वशय् तये गथे कि अंकुश ज्वनातःम्ह सिनं किसीयात वशय् तइगु खः ।"

८ मेण्डसिर

साकेत देशय् गृहपति कुलय् जन्म जुल । ब्याँचा या:गुथें छ्यों जूगुलिं वयागु नाँ मेण्डसिर जूगु खः । भगवान् साकेतया अञ्जन वने विहार याना बिज्याबले अन वना उपदेश न्यना प्रव्रजित जुल । समथ व विपस्सना ध्यानय् लगे जुया षडभिज्ञा लाभीम्ह जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

७८. "अनेक जन्म तक गन हे अन्त मदुकथं संसारय् चाः चाः हिला जुया । दुःख सिया च्वंम्ह जि आः दुःखस्कन्धं मुक्त जुल ।"

९. रक्खित

देवदह नगरय् शाक्य राजकुलय् रक्खित नामं जन्म जुल । कोलिय व शाक्य न्यासः भिक्षु जूपिं मध्यय् छम्ह । थुपिं भिक्षुपिनि मन आकुल व्याकुल जुया च्वंबले तथागतया पाखें कुणाल जातक बाखँ न्यना ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थःके क्लेश मदुगुयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

७९. "जिगु सम्पूर्ण राग प्रहीण जुल, सम्पूर्ण द्वेष हाःनापं लेहें थना, सम्पूर्ण मोह मदय् धुंकल, शान्तया अनुभवयाना निर्वाण लाभ याना कया ।"

१०. उग्ग

कोशल राष्ट्रय्, उग्ग नगरय् सेंठया काय् उग्ग नामं जन्म जुल । भगवान उगु नगरया भद्दराम विहारय् विहार याना बिज्याबले अन वना धर्मदेशना न्यना प्रव्रजित जुया ध्यानं भावना याना अर्हत्

जुया बिज्यायेधुंका पुनर्जन्मं मुक्त जूगुयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

८०."गुगु कर्म जिं याना भतिचासां आपासां सकतां हे क्षीण जुल, आः जिगु पुनर्जन्म मन्त ।"

च्यागूगु वर्ग क्वचाल ।

गुंगूगु वर्ग

१. समितिगुत्त

श्रावस्ती सुं छम्ह ब्राह्मणया कुलय् समितिगुत्त नामं जन्म जुल । तथागतया उपदेश न्यना प्रव्रजित जुल । न्हापाया जन्मय् याना वःगु पाप कर्मं यान। कोढी जुइका च्वने माःगु जुया च्वन । छन्हुया दिने सारिपुत्र भन्ते रोगीत दुगु कोठाय् बिज्याना स्ववंबले उम्ह कोढीयात खंका वेदनास्कन्धया उपदेश बिया लिहाँ बिज्यात । वसपोलया उपदेश न्यना ध्यानय् च्वना षडभिज्ञा लाभीम्ह जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका पूर्वजन्मया पापकर्मया फल व आः थःके छुं मदुगुयात कया दुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

८१. "गुगु न्हापा छुं छगू जन्मय् जिं पाप कर्म याना उगु आः जिं भोगे याना । थुकें लिपा मेगु छुं *(भोग)* याये माःगु दु धयागु मदे धुंकल ।"

२. कस्सप

श्रावस्ती उदिच्च ब्राह्मण कुलय् कस्सप नामं जन्म जुल । वसपोल मचांबले हे बौम्ह मृत्यु जूगु जुया च्वन । माँम्हसिनं ब्वलंका

तल । छन्हु भगवान्या उपदेश न्यना श्रोतापन्न जुइधुंका माँयाके वचन कया प्रव्रजित जुल । वर्षावास सिधयेका भगवान् नाप चारिकार्थ बिज्यायेत थः माँयाके न्यं वँबले धाःगु वचनं अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थथे व्यक्त याना बिज्यात –

८२. "गन गन भिक्षा सुलभ जुइ, शान्ति दइ, निर्भय दइ, पुता ! छ अन हुँ, शोकय् दुना च्वने मते ।"

३. सीह

मल्ल राजकुलय् सीह नामं जन्म जुल । भगवानयात खंका प्रसन्नगु चित्तं वन्दना याना छथाय् च्वन । भगवानं सीहया अध्याशययात कया देशना याना बिज्यात । उगु उपदेशयात न्यना प्रव्रजित जुया ध्यान याना च्वंबले चित्त चञ्चल जुया एकाग्र मजूगुलिं आकाशय् तथागत च्वना बिज्याना उपदेश बिया बिज्यात उगु उपदेशं प्रेरणा कया अर्हत् पदयात प्राप्त याना बिज्यायेधुंका बुद्धया शब्दयात हे थन गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

८३. "सींह ! चान्हं न्हिन्हं तन्द्रां रहित जुया, अप्रमादी जुया विहार या, कुशल धर्मयात भावना या, याकनं हे *(जि, जिगु)* धयागुयात हाः नापं ल्येहें थःना त्याग याना छ्व ।"

४. नीत

श्रावस्ती ब्राह्मणया कुलय् नीत नामं जन्म जुल । भिक्षु सङ्घपिं आनन्द सुखपूर्वकं जीवन हना च्वंगु खंका थःनं प्रव्रजित जुल । ध्यान भावनाय् लगे मजुसें चच्छि द्यना न्हिच्छि मनूतनापं खँ ल्हाना च्वनिम्ह जुल । थुगु खँयाल कया भगवानं उपदेश बिया बिज्यागुलिं

संवेग उत्पन्न याना उद्योगी जुया ध्यानय् च्वना याकनं हे अर्हत् पदलाभीम्ह जुया तथागतया शब्दयात कथा थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

८४. "चच्छियंक च्वना, न्हिने पासापिं नापं भूले जुया च्वंम्ह उम्ह मूर्खं गुबले दुःखयात अन्त याये फइ ?"

५. सुनाग

नालक गामे ब्राह्मणया कुलय् सुनाग नामं जन्म जुल । सारिपुत्र भन्तेया पासा । वसपोल भन्तेया उपदेश न्यना प्रव्रजित जुइधुंका थःत अनुभव जूगु खँयात कया थुगु गाथां व्यक्त याना बिज्यात –

८५. "गुम्ह, चित्तं निमित्त ग्रहण यायेगुलि ज्ञान दुम्ह जुइ, प्रविवेक रसयात सिइकि, ध्यानय् कुशलम्ह, स्मृतिवानम्ह विषयवासनया भोगं रहित जुया (निर्वाण) सुखयात प्राप्त याइ ।"

६. नागित

कपिलवस्तु नगरय् शाक्य राजकुलय् नागित नामं जन्म जुल । भगवान् कपिलवस्तुइ विहार याना बिज्याबले मधुपिण्डकसूत्र न्यना प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका प्रीतिं युक्तगु मनं हर्षित जुया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

८६. "थःनं पिने मेगु नानामत वादिपिनि मार्ग निर्वाणः मथ्यं, गुगु कि थ्व अष्टाङ्गिक मार्ग *(थ्यंकिगु)* ख ।"

७. पविट्ठ

मगधया ब्राह्मण कुलय् जन्म जुल । गृहत्याग याना परिव्राजक कथं प्रव्रजित जुल । सारिपुत्त व मौग्गल्लान बुद्धशासनय् प्रव्रजित जूगु सिइका थःनं बुद्धशासनय् वया प्रव्रजित जुया देशना न्यना ध्यानय् अभिरमण याना याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका पविट्ठ भन्ते नं थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

८७. "यथार्थता सहितं स्कन्धयात खंकेधुन, सकतां प्रकारया भवं मुक्त जुइधुन, जन्म कायेमाःगु संसारयात क्षिण यायेधुन, आः हानं पुनर्जन्म जुइ धयागु मन्त ।"

८. अज्जुन

श्रावस्ती सेठंया कुलय् अज्जुन नामं जन्म जुल । मचाबले हे निर्ग्रण्ठया धर्मय् प्रव्रजित जुल । उगु धर्मय् सार मखना तथागतं यमक प्रातिहार्य क्यना बिज्यागु खना प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुइधुंका ध्यानय् च्वना अर्हत् जुयालि प्रीति उत्पन्न याना थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

८८."थःम्हसित प्रवाहित जुया च्वंगु लःयागु थासं उद्धार याना निर्वाण भूमि तय् फत । प्रवाहित जुयाच्वंगु वाढःयात प्यंगू आर्यसत्यं पार तरय् जुया ।"

९. देवसभ

मण्डलिक राजाया काय् जुया जन्म जुल । ल्यायम्हबले हे राजगद्दि छुं दिं च्वंबले तथागतया उपदेश न्यना राज्य सुखयात

परित्याग याना प्रव्रजित जुल । ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका आनन्द तायूका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

८९. "*(वासनाया)* महाध्याचलं पार तरे जुइधुन, पातालयात नं परित्याग यायेधुन, वाढ *(ओध)* व ग्रन्थं मुक्त जुइधुन, सम्पूर्ण अभिमान नष्ट यायेधुन ।"

१०. सामिदत्त

राजगृहय् छम्ह ब्राह्मणया कुलय् सामिदत्तया नामं जन्म जुल । बुद्धानुभावयात न्यना उपासकपिनापं वना धर्मदेशना न्यनालि प्रव्रजित जुइधुंका अर्हत् जुया बिज्यात । धर्मानुकुलगु धर्माचारंण याना प्राप्त जूगु खँ थः धर्म पासापिंत कंगुयात हे कया थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

९०. "पञ्चस्कन्धयात परिज्ञात यायेधुन, जड् मू हाःयात ल्यहें थनेधुन । जन्मकायेमाःगु संसार क्षीण जुइ धुंकल, आः हानं पुनर्जन्म धयागु मन्त ।"

गुंगूगु वर्ग क्वचाल ।

झिगूगु वर्ग

१. परिपुण्णक

कपिलवस्तुइ शाक्य राजकुलय् सम्पत्तिं परिपूर्ण जुइक जन्म काःगुलिं परिपूर्ण नाँ जुल । न्ह्याबलें हे सच्छिता व्यञ्जनया रसं जाःगु भोजन याना च्वनिम्ह । छन्हु निर्वाणया अमृतमय् रसयाःगु खँयात न्यना प्रव्रजित जुया निर्वाण पदया अमृत रसपान यायेधुंका

निर्वाणया अमृत रस व व्यञ्जनया सच्छिता रसय् गुलि फरक दु धयाःगु क्यनेत थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

९१. "अपरिमितदर्शी जुया बिज्याम्ह गौतम बुद्धं धर्मदेशना याना बिज्यागुयात थौं जिं गुगु अमृतमय रसया परिभोग यानाःगु दु, उगु अमृतमय रसया न्ह्यने सच्छिता प्रकारया रसं युक्तगु भोजननं उलि रस मदु।"

२. विजय

श्रावस्ती ब्राह्मण कुलय् विजय नामं जन्म जुल। ब्राह्मण विद्याय् पारङ्गतम्ह जुया छेंय् त्याग याना तपस्वी जुया ध्यान लाभीम्ह जुया च्वन। छम्हु बुद्धया उपदेशयात न्यना प्रव्रजित जुया याकनं अर्हत् लाभ याना थः मुक्त जूगु गतियात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

९२. "गुम्हेसिया आस्रव परिक्षिण जुइ धुंकल, आहारय् आसक्ति मदे धुकंल, शून्यता, अनिमित्त व विमोक्ष गुम्हेसिया गोचर खः। आकाशय् ब्वयाः जूम्ह पंक्षीया पला खंके थाकुथें *(उम्हसिया)* गति खः।"

३. एरक

श्रावस्ती सम्पन्नगु गृहस्थ कुलय् एरक नामं जन्म जुल। अतिकं बाँलाम्ह जुया च्वन। वयात छम्ह योग्यम्ह मिसानापं ब्याहा याना बिल। छुं दिन लिपा गृहस्थश्रमय् च्वनेत मन मदुगुलिं शास्तायाथाय् वना धर्मदेशना न्यना प्रव्रजित जुल। कर्मस्थान ग्रहण याना छुं दिन बिते जुया वनेवं चित्त थातय् मच्वन। भगवानं वयागु चित्तवृत्तियात सिइका सचेत याकेया निम्ति "दुक्खा कामा एरका" ति

धका उपदेश बिया बिज्यात। उगु उपदेश न्यना उद्योग याना याकनं हे अर्हत् पदयात लाभ याना भगवान्या शब्दयात हे कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

९३. "एरक ! विषयभोग दु:ख खः । एरक ! विषयभोग सुख मखु। एरक ! गुम्हसिन विषय वासनायात इच्छा याइ वं दु:खयात इच्छा या:गु जुइ। एरक ! गुम्हसिनं विषय वासनाया इच्छा मया:गु जुइ व दु:खयात इच्छा मया:गु जुइ।"

४. मेत्तजि

मगध राष्ट्रय् ब्राह्मण कुलय् मेत्तजि नामं जन्म जुल। त:धिक जुइवं विषय वासनाया दुष्परिणामयात खंका तपस्वी जुया जंगलय् च्वं च्वन। छन्हु भगवान् नापं छलफल याना सन्तुष्ट जुया प्रव्रजित जुल। ध्यानाभ्यासय् लगे जुया याकनं हे अर्हत् जुया भगवान्या गुणगान यासें थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

९४. "श्रीसम्पन्नम्ह शाक्यपुत्र जुयाबिज्याकम्ह वस्पोल भगवानयात नमस्कार। वस्पोलं श्रेष्ठ *(निर्वाण)* यात प्राप्त याना बिज्यागुलि श्रेष्ठगु धर्मयात बाँलाक कना बिज्यात।"

५. चक्खुपाल

श्रावस्ती धनी परिवारय् महापाल नामं जन्म जुल। चुलपाल किजा नं छम्ह दत। छन्हुया दिने महापाल उपासकपिं नापं विहारय् वना धर्मदेशना न्यना प्रव्रजित जुल। भगवान्याके कर्मस्थान ग्रहण याना ६० म्ह भिक्षुपिं नापं तापाक जंगलय् वना गोमतूसें

ध्यान भावना याना च्वं च्वं मिखाय् रोगं कयेका निगः मिखां कां जुल । उकिं वसपोलया नां चक्खुपाल जुल । मिखा कां जूगु व क्लेशं मुक्त जूगु उगु हे इलय् जुया च्वन । छन्हु वसपोलया श्रामणेर काय्चां श्रावस्ती ब्वना यंकेत कावबले लँय् जंगलया बिचय् त्वता वन, उगु इलय् श्रामणेर काय्चायात धाःगु खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

९५. "जि नेत्रहिन मिखाकाँम्ह खः । जंगलया लँय् लाना च्वन, त्याङ्ग्रा त्याङ्ग्रा पुला ग्वतुला वंसानं पापीम्ह पासा *(जित)* म्वा ।"

६. खण्डसुमन

पावाय् मल्लराजकुलय् खण्डसुमन नामं जन्म जुल । भगवान् पावाय् चुन्दया अँयागु बगैंचाय् विहार याना बिज्यागु इलय् अन वना धर्म उपदेश न्यना प्रसन्नगु चित्तं प्रव्रजित जुया विपश्यना ध्यान याना याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थःम्हःसिनं न्हापाया जन्मय् याना बिज्यागु कर्मयात लक्ष्य याना थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

९६. "स्वाँ छफ्व अर्पण यानागुलि चय्गुकोटी बर्ष स्वर्गय् आनन्दया भोग याना । व जिगु बाँकी दुगु (पुण्यं) शान्त (निर्वाण) लाभ याना कया ।"

७. तिस्स

रोरुव राजाया काय् जुया जन्म जुल । बौम्ह सिना वने धुंका गद्दी च्वन । मगध राजा बिम्बिसारं बुद्ध चरित्र व पटिच्चसमुप्पाद स्वर्ण पत्रय् च्वया तिस्स राजायात उपहार ब्यूगु

जुया च्वन । तिस्स राजां उगु उपहारं प्रभावित जुया राजपाटयात त्याग याना प्रव्रजित जुया बिज्यात । ध्यानय् च्वना याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थःगु प्रतिपत्तियात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

९७. "बहुमूल्य वंगु कँय् व लुँया दयेकूगु वाँलासे च्वंगु पात्र त्याग याना, चाःया पात्र ग्रहण यानागु थ्व निकोगु अभिषेक ख ।"

८. अभय

श्रावस्ती ब्राह्मण कुलय् अभय नामं जन्म जुल । विहारय् वना शास्तां कना बिज्यागु उपदेश न्यना प्रसन्नगु चित्तं प्रव्रजित जुया ध्यानाभ्यासय् लगे जुया च्वन । छन्हु गामे भिक्षा वंबले बाँलाम्ह मिसा छम्ह खना थःगु मन थातय् मलागुयात चायेका विहारय् वना स्मृति तया रूप आलम्वने जिगु चित्त लाःगु युक्त मजुल धका थःत थःम्हसिनं चायेका क्वातुसे च्वंक ध्यान याना याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका उत्पन्न जूगु क्लेश मदयेका शान्त जूगु विषययात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

९८. "रूपे प्रिय निमित्तयात मति लुइकागुलिं स्मृति तनावन । आसक्ति चित्तं आनन्द तायकागुलिं उगु हे मने लाः वन । भवया मूल पाखे वनिम्हसित आस्रव बृद्धि जुइ ।"

९. उत्तिय

कपिलवस्तुइ शाक्य राजकुलय् उत्तिय नामं जन्म जुल । भगवान् बुद्धया शाक्य परिवःरपिं समागम जूगु इलय् बुद्धानुभावयात खंका प्रसन्नगु चित्तं प्रव्रजित जुया छन्हु गामे भिक्षा वंबले मिसा

छम्ह्सिनं म्ये हाला च्वंगुयात तायेका उकि मन वना छन्दराग उत्पन्न जूगु चायेका विहारय् वना न्हिने उगु रूपं ध्यानय् च्वन गुकिं याना वसपोल अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुयेत थ:त थ:म्हं प्रेरणा का:गु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

९९. "शब्दय् प्रिय निमित्तयात मति लुइकागुलिं स्मृति तनावन । आसक्ति चित्तं आनन्द ताय्कागुलिं उगु हे मनें ला: वन । संसारया पाखे लगे जुम्ह्सित आस्रव बृद्धि जुइ ।"

१०. देवसभ

कपिलवस्तुइ शाक्य राजकुलय् देवसभ नामं जन्म जुल । बुद्धानुभावय् प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुल । ध्यानाभ्यासय् लगे जुया याकनं हे अर्हत् पद लाभ याना कया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१००. "सम्यकध्यान *(उद्योगं)* सम्पन्नम्ह, स्मृति प्रस्थानया गोचरम्ह, विमुक्तिया स्वाँ: खं त्वपुया आस्रवं रहितम्ह जुया शान्ति प्राप्त याना कया ।"

भिगूगु वर्ग क्वचाल ।

भिंछगू वर्ग

१. बेलट्ठानिक

श्रावस्ती ब्राह्मण कुलय् बेलट्ठानिक नामं जन्म कयालि शास्ताया धर्मदेशना न्यना श्रद्धानुसारं प्रव्रजित जुया कोशल राज्यया जंगलय् ध्यान च्वना च्वंबले अल्सी चाय्का मनूतनापं गफय् भूलेजुया श्रमण धर्मय् मन लगे मजुइका च्वन। छन्हु भगवानं वयागु मनोदसा खना सचेतार्थ उपदेश कना बिज्यात। उगु उपदेशं संवेग उत्पन्न याना ध्यानय् लगे जुया याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका बुद्ध कना बिज्यागु उपदेशयात हे थन गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

१०१. "गृहस्थ जीवन त्याग यानानं यायेमाःगु कर्तब्य मयास्यें, खंगुलु, नःगुलु, अल्सीम्ह जुया स्थूल शरीरधारी फाःथें ग्वःतुला च्वनिम्ह, उम्ह मूर्ख बारम्बार गर्भय् च्वना जन्म काये मालि।

२. सेतुच्छ

मण्डलिक राजाया काये सेतुच्छ नामं जन्म जुल। बौम्ह मदयेवं राज्यभार सम्हाले यात। छुं दिन लिपा शत्रुतयेगु ल्हातय् राज्य लावन। उकिं याना चित्त सुख मदयेका दुःख तायेका उखें थुखें जुजुं भगवान् नापलाना वसपोलया उपदेशयात न्यना प्रव्रजित जुल। श्रमण धर्मय् उद्योगीम्ह जुया याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यायेवं थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात --

१०२. "अभिमानं वञ्चित मजुम्ह, संस्कारं फोहरीम्ह जुया लाभ व अलाभय् भूले जुम्हसिनं समाधियात लाभ याना काये फइमखु।

३. बन्धुर

सीलवती नगरय् सेंठया काय् बन्धुर नामं जन्म जुल। छुं छगू ज्या ज्वना श्रावस्ती वंबले अन उपासकपिं नापं शास्तायाथाय् धर्मदेशना न्यना प्रसन्नगु चित्तं प्रव्रजित जुया अर्हत् पद लाभ याना कया बिज्यात। अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थ:गु देशय् लिहाँ वना सीलवती नगरया राजायात प्यंगू आर्यसत्यया उपदेश ब्यूबले श्रोतापन्न जुया बिज्यासेंलि थ:गु नगरय् सुदर्शन धया:गु त:धंगु विहार दयेका वसपोलयात दान बिल। वसपोलयात महान लाभ सत्कार दत। उगु लाभ सत्कार सङ्घपिंत प्रदान यात। अनसं च्वनेगु निम्ति भिक्षुपिंसं आग्रह या:सा नं अन मच्वंसें धर्म रस पान याना थ: तृप्त जुइधुंकूगु खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१०३."जित थ्व मा:गु दु, जि धर्म रसं सुखी व सन्तुष्ट जुया। श्रेष्ठ उत्तमगु रस त्वने धुंका विषयया सेवन यायेगु ईच्छा मदु।"

४. खितक

ब्राह्मण कुलय् खितक नामं जन्म जुल। मनूतयेगु पाखें महामोग्गल्लान भन्तेनं महान ऋद्धिं सम्पन्नम्ह धया:गु न्यना, जि नं ऋद्धि दुम्ह जुये धका मति वयेका प्रव्रजित जुइधुंका भगवान् याके कर्मस्थान ग्रहण याना समथ व विपश्यना ध्यानय् लगे जुया याकनं हे षडभिज्ञा लाभीम्ह जुया अर्हत् जुया बिज्यात। भिक्षुपिंत थ:गु ऋद्धि

विषययात कया कना बिज्याइबले थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्याइगु जुया च्वन –

१०४. "अत्यन्त प्रीतिसुख जूगुलिं स्पर्श याना जिगु म्ह हलुका जुया च्वन । फसं ब्वय्का यंकिगुकपाय् समान जिगु म्ह नं कपाय्थें जुया आकाशय् ब्वइ ।"

५. मलितवम्भ

कुरुकच्छ नगरय् ब्राह्मण कुलय् मलितवम्भ नामं जन्म जुल । गुगु थासय् भावना यायेत पङ्गल जुइ उगु थासय् भोजनादि सुलभ जूसां दुर्लभ जूसां च्वना बिमज्याः । ध्यानाभ्यास यायेत पङ्गल मजूथाय् वसपोल च्वना बिज्याइम्ह जुया च्वन । हेतु सम्पन्नम्ह जूगुलिं याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थःम्हसिनं थुइका वंगु मार्गयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१०५. "उत्कण्ठित जुइगुया वशय् लाये मते, रमण जुइगु लिं पिहाँ वा, गुकिं छन्त अनर्थ जुइगु ख उगु थासय् बाय् मच्वंसे पण्डित पिहाँ वइ ।"

६. सुहेमन्त

सिमान्त देशय् सम्पन्नगु ब्राह्मण कुलय् सुहेमन्त नामं जन्म जुल । सङ्कस्स नग ।ा मृगदावने भगवान्या धर्मदेशना न्यना प्रव्रजित जुल । त्रिपिटक सयेका विपश्यना ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थःथाय् वइपिं भिक्षुपिंत कनिगु ज्ञानयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१०६. "सच्छिगु संकेतं युक्तगु अर्थयात सच्छिता लक्षण धारि जूगुलि छगूयात जकं मूर्ख खंकि, पण्डितं सच्छिता हे खंकी ।"

७. (क) धम्मसव

मगध राष्ट्रय ब्राह्मण कुलय् धम्मसव नामं जन्म जुल । छेंय् च्वंनेवं दइगु दुष्परिणाम व गृहत्याग यायेवं दइगु सुपरिणामयात खंका दक्खिणागिरि विहार याना बिज्याम्ह भगवान्याथाय् वना धर्मदेशना न्यना प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुइधुंका विपश्यना ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज़्यायेधुंका थः वंगु पतिपत्तियात सहर्षपूर्वकं थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१०७. "सिइका थुइका जिं छेंय् त्वता प्रव्रजित जुया स्वंगू विद्यायात प्राप्त याना, बुद्धशासनयात नं पूवंका ।"

८. (ख) धम्मसवपितु

धम्मसवया बौ १२० दँ दुबले काय्म्ह वंगु लँयात अनुकरण याना प्रव्रजित जुल । ध्यान भावनाय् च्वना याकनं हे स्वंगू विद्या लाभीम्ह जुया अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थः वनागु मार्गयात प्रत्यवेक्षण याना सहर्षपूर्वकं थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१०८. "सच्छि व नीदँ दयेका जिं छेंय् त्वता प्रव्रजित जुया । स्वंगू विद्या प्राप्त याना, बुद्धशासनयात पूवंका ।"

९. सङ्घरक्खित

श्रावस्ती सम्पन्नगु कुलय् सङ्घरक्खित नामं जन्म जुल। प्रसन्नगु मनं प्रव्रजित जुया पासाम्ह भिक्षु नापं जङ्गलय् ध्यान याना च्वन। अन लिक्कसं मृगनीनं छम्ह मचा बुइकल। मचायागु मायां पित्या व प्याचा यात सह याना उखें थुखें मवंसे च्वंगुलिं गँसी व दुर्बल जूगुयात सङ्घरक्खितं खंका मति वयेकल "अहो ! तृष्णाया बन्धनय् लाना महादुःख भोग याना च्वन नं उगु तृष्णां मुक्त जुइ मफु" धका उकिया कारणं संवेग उत्पन्न याना विपश्यना ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यात। अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थः पासाया आपालं मिथ्या वितर्कय् लाना विहार याना च्वंगुयात सिइका वयात नं मृगया उपमा कया उपदेश बिल। उगु उपदेश न्यना उद्योगी जुया अर्हत् पदयात प्राप्त याना काल। उगु उपदेशयात गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

१०९. "परमहितानुकम्पी बुद्धया शासनयात *(उपदेश)* एकान्तय् नं स्मरण मयाइम्ह, उम्ह असंयत इन्द्रियम्ह अथे हे च्वंच्वनी गथे कि ल्याय्म्ह मृग जंगलय्।"

१०. उसभ

कोशल राष्ट्रय् सम्पन्नगु कुलय् उसभ नामं जन्म जुल। शास्तां जेतवन विहार ग्रहण याना बिज्याबले वसपोलया प्रति प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुइधुंका पहाडया जङ्गल, दुने गुफाय् विहार याना बिज्यात। उबले वर्षाकालय् वा वगुलिं बनय् च्वंगु सिमा, घाँय् आदि वाँलाना वया च्वंगु खंका मति वय्कल "थुपिं सिमा, घाँय् आदि अचेतन जूसानं ऋतु सम्पत्तिया कारणं अभिवृद्धि जुल खः धयागु जूसा थुगु योग्यगु ऋतु चुलाबले छाय् जिं अध्यात्मिक वृद्धि मयाये धका

उद्योग याबले याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेत थःम्हसिनं हे प्रेरणा वयेकुगु गाथा थथे – "

११०. "वा : वइबले पर्वतय् च्वंगु सिमात बाँलाक बढे जुया वइ । एकान्त प्रेमी अर*ण्यवा*सी दोहंयात स्फूर्ति दया वइ ।"

झिंछगूगु वर्ग क्वचाल ।

झिंनिगूगु वर्ग

१. जेन्त

मगध राष्ट्रया मण्डलिक राजाया काय् जेन्त गामे जेन्त नामं जन्म जुल । तःधिक जुइवं विचायात – "प्रव्रजित जीवन नं दुष्कर छेंय् च्वना जीविका यायेगु नं अपु मजु । छु याःसा जुइ गथे याःसा जुइ धका दोमनं जुइका च्वनिम्ह जुया च्वन । छन्हुया दिने भगवान्या उपदेश न्यनां कर्मस्थान ग्रहण याना याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यायेधुंकां थःगु मनं न्हापा दोमन जुया च्वंगुयात कया अले शान्त जूगु विषयय्यात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात – "

१११. "दुष्कर ख प्रव्रजित जुइगु, दुःखदायी खः गृहस्थ जुया च्वनेगु, धर्म गम्भीर जू , भोग *थःगु* अधिकारय् तय्गु नं थाःकु, उगुं थुगुं याना जीवन चले यायेगु नं थाकुसे च्वं । उकिं न्ह्यावलय्नं अनित्यया भावना यायेगु उचित जू ।"

२. वच्छगोत्त

राजगृहय् सम्पन्नगु ब्राह्मण कुलय् वच्छ गोत्त नामं जन्म जुल । ब्राह्मण शास्त्रय् पारंगत जुया विमुक्तियात गवेषणार्थ परिव्राजक रूपे प्रव्रजित जुल । छन्हु बुद्ध नाप लाना न्ह्यसः न्यन । न्ह्यसःया लिस न्यना प्रसन्न जुया बुद्धशासनय् प्रव्रजित जुल । ध्यान भावनाय् वृद्धि याना याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

११२. "जि, स्वंगु विद्या *लाभी* म्ह महाध्यानि खः चित्त शान्त यायेत कुशलम्ह खः, जिं सहि अर्थयात प्राप्त याना कायेधुन, बुद्धशासनयात पूवंकेधुन ।"

३. वनवच्छ

राजगृहय् धनं सम्पन्नगु ब्राह्मण कुलय् वच्छ नामं जन्म जुल । राजा विम्बिसारलिसे समागम जूबले श्रद्धा सहितं प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका याकचा जङ्गलय् याउँक च्वना बिज्याम्ह जूगुलिं वनवच्छ नाँ जुल । छन्हु थःथितिपिंत धर्मदेशना यायेत राजगृहए बिज्यात । इमिसं राजगृहया विहारय्सं च्वना बिज्यायेया निम्ति प्रार्थना याबले थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

११३. "स्वच्छ लः दुगु, तःफागु लोहं दुगु, मृगादि पशुत दुगु लहरादि सिमां त्वपुया तःगु उगु पर्वतय् जिगु मन रमण जु ।"

४. अधिमुत्त

श्रावस्ती ब्राह्मणया कुलय् अधिमुत्त नामं जन्म कयालि ब्राह्मण विद्याय् पारङ्ग तम्ह जुया दुःख मुक्त जुइगु मार्ग गणेषण याना जूबले भगवान्या उपदेश न्यना प्रव्रजित जुल । ध्यानभावनाय् च्वना याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यात । थः भिक्षु पासापिं थःगु शरीरया प्रति जकं आपालं विचाः याना च्वनिगु कारणयात कया कना बिज्यागु खँ थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

११४. "जीवन क्षीण जुया वना च्वंसानं शरीरया प्रति आपालं ध्यान बिया च्वनीम्ह, शरीरय् सुखया इच्छा याना च्वनिम्हसिनं गथे याना श्रमण भावयात बाँलाका तई ?"

५. महानाम

श्रावस्ती ब्राह्मण कुलय् महानामया जन्म जुल । भगवान्या उपदेश न्यना प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुल । कर्मस्थान ग्रहण याना नेसाद धयागु पर्वतय् वना ध्यान च्वं वंबले मन चञ्चल जूगुलिं पहाडं क्वब्वावना सियेगु मति वयेकल । थुगु विचारं पर्वतया च्वकाय् वना थःत थःम्हसिनं धिक्कार याना उगु विचारं मुक्त जुया ध्यानय् मन वंका अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

११५. "आपालं च्वका दुगु पहाडय् शाल सिमां चाहुइका तःगु थुगु सर्वगुणं युक्तगु यसस्वी नेसाद पर्वतं छन्त त्वता थः मवं ।"

६. पारापरिय

श्रावस्ती परापर गोत्रगु ब्राह्मण कुलय् पारापरियया जन्म जुल । स्वंगू वेदय् पारङ्गतम्ह जुया ब्राह्मण माणवकपिंत ब्वंकिम्ह जुल । राजगृहय् भगवान् नाप लावले प्रभावित जुया प्रसन्नगु चित्तं प्रव्रजित जुइधुंका ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यात । छु कथं थःम्हसिनं परम तत्त्वयात प्राप्त जूगु खः उकियात हे कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

११६. "खुगू स्पर्श आयतनयात त्याग याना, इन्द्रियया लोखायात सुरक्षित व संुसंयमित याना, संसारय् दुःखसिकिगु मूलयात पित छ्वया, आस्रवक्षय जुइगुयात जिं थःगु ल्हाति लाका तयेधुन ।"

७. यस

वनारसय् छम्ह सेठंया कुलय् यशया जन्म जुल । भोग विलाशय् थःगु जीवन बिते याना च्वनिम्ह । छन्हु वैराग्य चित्त उत्पन्न याना सारनाथय् भगवान् दुथाय् वना धर्मदेशना न्यना श्रोतापन्नम्ह जुल । थः काय् मावम्ह सेंठयात उपदेश ब्यूगु न्यना अर्हत् जुया बिज्यात । छन्हु वसपोल थःगु जीवनया लक्ष्ययात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

११७. "बाँलाक नस्वागुलिं म्हय् बुला, बाँलागु वसतं पुना, फुक्कं तिसाज्वलं तिया । स्वंगू विद्यायात लाभ याना कया, बुद्धशासनयात पुः वंका ।"

८. किमिल

कपिलवस्तुया शाक्य राजकुलय् किमिलया जन्म जुल । भोग विषयसं दुबिना जीवन बिते याना च्वन । छन्हु अनुप्रिय धयागु थासय् विहार याना बिज्याना च्वंम्ह भगवान्या दर्शन यायेत किमिल थ्यंक: वंबले अन भगवानं थ:गु ऋद्धिं अतिकं बाँलाम्ह अप्सरा निर्माण याना बिज्यात । वं स्वया च्वं च्वं हे उम्ह अप्सरा विस्तारं विस्तारं बुढी जुया वन । उगु दृष्ययात खना किमिलया मने दु:घा समान दुग्यंक अनित्यया छाप च्वन । अनं लिपा भगवान्या उपदेश न्यना प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुइधुंका अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका नं अनित्यया खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

११८. "शस्त्र प्रहारं गोतुवंम्हथें, रूप परिवर्तन जुया च्वन, व हे मेम्हथें जुल । व हे सत्त्वयात वर्ष फुनावंलिसे मेम्ह हे थें थ:म्हसित खंका च्वना ।"

९. वज्जिपुत्त

वैशाली लिच्छवि राजकुलय् वज्जिया काय् जूगुलिं वज्जिपुत्त धका नाँ जुल । भगवान्या उपदेश न्यना प्रव्रजित जुया षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुया बिज्यात । भगवान् परिनिर्वाण जुया बिज्यायेधुंका छुं दिन लिपा संगायन याये त्यंगु अवस्थाय् आनन्दयात छगू शब्द थुजोगु धाल गुगु शब्दं आनन्द संवेगी जुया उद्योग याना अर्हत् जुया बिज्यात । उगु हे खँयात कया वज्जिपुत्तं थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

११९. "हे गौतम ! सिमाया क्वय् च्वं हुँ, निर्वाण नुगलय् स्वचाका ध्यानय् च्वं, प्रमादी जुइ मते । उगुं थुगुं खँ ल्हाना छन्त छु ज्या ख्यले दइ ?"

१०. इसिदत्त

अवन्ति राष्ट्रया वढ्ढ गामे सत्थवाहया काय् इसिदत्तया जन्म जुल। तःधिक जुइवं मच्छिकासण्डय् च्वंम्ह चित्त गृहपतिनं नां जक न्यना पासा याना तःम्ह इसिदत्तयात बुद्ध गुण च्वया बिया छ्वगु ब्वना स्वबले मन लय्तायेका महाकच्चान भन्तेयाथाय् प्रव्रजित जुया ध्यानय् च्वना याकनं हे षड्भिज्ञम्ह अर्हत् जुया बिज्यात। छन्हु थः गुरु भन्तेया आज्ञा कया भगवानं दर्शन यायेत वन। भगवानं इसिदत्त नापं कुशल मंगलया खँ न्यना बिज्याबले धाल – "भगवान्! छिपिनिगु शासने च्वना जि महादुखं मुक्तम्ह जुल धका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१२०. "पञ्चस्कन्धयात बाँलाक सिइकेधुन *(अविद्या, तृष्णादि)*, मूलयात लेहें थना छ्वय्धुन, दुःख क्षय यायधुन, जिगु आस्रव क्षय जुल।"

न्हापांगु निपात क्वचाल।

२. निगूगु निपात

न्हापांगु वर्ग

१. उत्तर

राजगृहय् प्रसिद्धम्ह ब्राह्मणया कुलय् उत्तरया जन्म जुल । ब्राह्मण विद्याय पारङ्गत जुइधुंका वयागु रूप, आचरण व सम्पत्तियात खंका महामन्त्री वर्षकारं थ: म्ह्यायेनापं विवाह सम्बन्ध तयेगु विचार प्वंकल । तर उत्तरं उगु विचारयात स्वीकार मयासे सारिपुत्त भन्तेया उपदेश न्यना प्रव्रजित जुया वसपोलयात सेवा याना च्वन । छन्हुया दिने सारिपुत्त भन्ते विरामी जुया बिज्यागुलिं वास: कायेया निम्ति पात्र चीवर धारण याना विहारं पिहाँ वनालि छथाय् पुखु खंका अन छथाय् पात्र तया ख्वा: सिला च्वन । उबले हे लाक खुँ छम्हसित प्रहरीं लिना ह:बले उम्ह खुँनं खुयाह:गु सामान उत्तर श्रामणेरया पात्रय् तया बिस्युं वन । प्रहरीं, पात्रय् खुयाह:गु सामान खंका खुँ थ्व हे ख: धका निपाल्हायात ल्यूनेलं चिना यंका वस्सकार ब्राह्मणयात लल्हात । जिं धयागु खँ मन्यंसें बुद्धया शिष्य जूवंम्ह धका द्वेष चित्तं उत्तर श्रामणेरयात शूलिया द्यने थस पायुका तयेगु दण्ड बिल । भगवानं सिइका अन बिज्याना उत्तर श्रामणेरया द्यने ल्हाततया पूर्वजन्मय् यानाव:गु कर्मया फल भोग यायेमा:गु खँ कना उपदेश बिया बिज्याबले अन हे ध्यान भावना याना षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुया बिज्यात । उगु हे इलय् शूलं दना आकाशय् च्वना प्रातिहार्य क्यना

बिज्याबले मनूत आश्चर्य चा:गु खंका संसारया स्वभाव व थ: मुक्त जूगु बारय् थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१२१. "गुगु नं भव नित्य मखु, संस्कार नं शाश्वत मखु, उगु पञ्चस्कन्ध छगु धुंका मेगु उत्पन्न जुइ मदया वनी ।

१२२. थुगु दुष्परिणामयात खंका भव *(संसार)* यात इच्छा मयाना, फुक्कं विषय-वासनाय् निर्लिप्त जुया, आस्रव क्षययात जिं प्राप्त याना कया ।"

२. पिण्डोलभारद्वाज

कोसम्बी राजा उदेनया राज पुरोहितया काय् पिण्डोलभारद्वाजया जन्म जुल । त:धिक जूसेंलि स्वंगू वेदय् पारङ्गत जुया ५०० पिं माणवकपिंत ब्वंका च्वंम्ह जुल । छन्हुया दिनय् फुक्कं परित्याग याना बुद्धया शासने प्रव्रजित जुया याकनं हे षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुया बिज्यात । "सुं गुम्हसिया नं मार्ग व फलया प्रति शंका जूसा जिके न्यं" धका सिंहनाद याना बिज्याइम्ह जूगुलिं बुद्धया पाखे वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् 'सिंहनाद' याइगुलिं 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह ख: । वसपोलया छम्ह पुंलाम्ह नुग:स्याम्ह ब्राह्मण पासा नापलाबले, उबले दानया बारय् खँ कंबले वं विचा:यात थ्व जिगु धन फुकेगु खँ ल्हाम्ह जुल । अय्नं दान बिइबले सङ्घयात दान बियेगु उत्तम ख: धयागु उपदेश कना मखुगु विचारयात मदयेका बिइवं थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१२३. "नियम विना म्वाना च्वनेगु जीवन मखु, आहार *(न:सा)* जित य:गु मखु । थ्व शरीर आहारद्वारा चले जुइगुयात खंका भिक्षाचरण याना च्वना ।

१२४. छेंय् गुगु वन्दना व पूजा याइ उकियात *(पण्डितं)* भ्यातना धका धाइ । सत्काररूपी सूक्ष्म तीरयात कायर व्यक्तिं लिकाये थाकु, त्याग याये थाकु ।"

३. वल्लिय

श्रावस्ती सम्पन्नगु ब्राह्मण कुलय् वल्लिययया जन्म जुल । ल्यायम्ह जुया इन्द्रियया वशय् लाना जुया च्वंबले कल्याण मित्रया संसर्ग भगवान्याथाय् वन। धर्मदेशना न्यना प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुल । ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थःगु मनयात वशय् तया सफल जूगुयात कया थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

१२५-१२६. "न्यागू लोखा दुगु छेंय् *(चित्तरूपी)* माक दुहाँ वना उखें धुखें सना हाला जुइ । *(चित्तरूपी)* हे माक ! आसि छ, आमकन च्वं व्वाँय् वने मते, आः छ गथे खः अथे न्हापा मखु, प्रज्ञाँद्वारां छन्त जिं बशय् तये धुन आः छ तापाक वने फइ मखु ।"

४. गङ्गातिरिय

श्रावस्ती गृहपति कुलय् दत्तया जन्म जुल । बुद्धशासनय् प्रव्रजित जुया स्वंगू तालमाःया हलं कुटीचा दयेका गङ्गा खुसीया सिथय् च्वनिम्ह जूगुलि गङ्गातिरिय नाँ जुल । 'जि अर्हत् मजूतले सुनापं नं खँ ल्हाये मखु' धका अधिष्ठान याना बिज्यात । निदँ दयेवं छम्ह उपासिकां पात्रय् खीर तया च्वंगु अप्वः जूगु खंका ल्हातं गात धका भाय् याना क्यन नं वं तयावं च्वंगुलिं म्हुतुं गात धका धाये माल । स्वदँ दुबले अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थगु विषययात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१२७. "गङ्गा खुसीया सिथय् स्वपता तालमाया हलं त्वपुया कुटी जिं दय्का, मृत शरीरय् दुरु हाय्केगु थलथे जिगु थ्व पात्र खः, पांशुकुल जिगु चीवर खः ।

१२८. निगू वर्षावासया दुने छक हे जक जि वचन पिकया स्वंगूगू वर्षावासया दुने, अन्धकारस्कन्धयात जिं मदय्का छ्वया ।"

५. अजिन

श्रावस्ती छगू दरिद्रगु ब्राह्मण कुलय् अजिनया जन्म जुल । प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्याःसां नं पूर्वजन्मया कर्मया कारणं अप्रसिद्धम्ह व लाभ जुइगुलि कमम्ह जुया च्वंगुलि याना पृथक्जन भिक्षु व श्रामणेरपिसं उपहास याइगुयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१२९. "यदि सुं स्वंगू विद्या लाभीम्ह, मरणयात त्याकूम्ह अनास्रवी जूसा नं, प्रख्यात मजूम्हयात, मूर्ख वयात म्ह मस्यूगुलिं अवहेला याइ ।

१३०. यदि सुं व्यक्ति अन्न-पानया लाभीम्ह जुइ अले पाप स्वभावम्ह जुया च्वनी तर व *(मूर्खया पाखें)* सम्मानित जुया च्वनी ।"

६. मेलजिन

बासणसी क्षत्रिकुलय् मेलजिनया जन्म जुल । व थःगु विद्याया कारणं अति हे प्रसिद्धम्ह पण्डित जुल । भगवान् इसिपतने विहार याना बिज्याबले अन वना धर्मदेशना न्यना लय्ताना प्रव्रजित

जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थः भिक्षु पासापिंत खँ कंसे थुगु गाथाव्यक्त याना बिज्यात –

१३१. "जिं, जब शास्ताया पाखें धर्मोपदेश कना बिज्यागुयात न्यना, अपराजित सर्वज्ञया प्रति शंका दु धया:गु जिं मस्यू ।

१३२. सार्थवाहु, महावीर, सारथिंपिं मध्यलय् सर्व श्रेष्ठम्ह सियागु धर्मया मार्गय् शंका जिके दुगु मखु ।"

७. राध

राजगृहय् ब्राह्मण कुलय् राधया जन्म जुल । गृहस्थाश्रमय् च्वना बुढा जुयालि बुद्धया वचनानुसारं सारिपुत्त भन्ते नं राधयात प्रव्रजित याना बिल । प्रव्रजित जुयालि अर्हत् फलयात साक्षात्कार यायेधुंका शास्ताया नापनापं वना शास्ताया धर्मदेशना न्यना पटिभानकय् भिक्षुपिं मध्यय् 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह जुल । ध्यान भावनां रहित जुल धायेवं क्लेश दुहाँ वइ धका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१३३. "गथे कि बाँलाक पलिं चिनामत:गु छेंय् वा ज्वइथें अथे हे भावना मदुगु चित्तय् राग दुहाँ वइ ।

१३४. गथे किं बाँलाक पलिं चिनात:गु छेंय् वा ज्वइ मखु थथे हे सुभावित चित्तय् नं राग दुहाँ वइ मखु ।"

८. सुराध

राधया किजा । थः दाई वंगु लँय् थ:नं वना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका हर्षगु मनं थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१३५. "जिगु जन्म क्षीण जुइधुंकल, जिन-शासनयात पूवंकेधुन, तृष्णा जालयात मदय्‌केधुन, भवनेत्रियात लेहें थनेधुन ।

१३६. गुगु अर्थया निम्ति जिं छेंय्‌ त्वता अनगारिक जुयागु ख, उगु अर्थयःत जिं प्राप्त याना कायेधुन, फुक्कं संयोजन क्षीण जुल ।"

९. गोतम

राजगृहय्‌ ब्राह्मण कुलय्‌ गोतमया जन्म जुल । छम्ह मिसाया फन्दाय्‌ लाना थःके दुगु सारा सम्पत्ति फुकल । भगवान्‌या दर्शन याना धर्मदेशना न्यना प्रव्रजित जुया अर्हत्‌ जुया बिज्यायेवं थः गृहस्थ बलेयाम्ह पासायात थःगु जीवनया लक्ष्य क्यना थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१३७. "मिसानापं गुम्ह भुले जुइ मखु उम्ह मुनि सुखपूर्वकं द्यनि । वयात *(मिसायात)* न्ह्याबलें रक्षा याना च्वंसा नं वयाके सत्य धयागु दुर्लभ जुइ ।

१३८. *(वासनारूपी)* हे काम ! जिं छन्त मदय्‌का छ्वेधुन, छंगु ऋणं जि मुक्त जुइधुन, आः जि निर्वाणय्‌ वने, गन कि वना शोक याये मालि मखु ।"

१०. वसभ

वैशाली लिच्छवि राजकुलय्‌ वसभया जन्म जुल । भगवान वैशाली बिज्याबले वसपोलया आनुभावय्‌ प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुया अर्हत्‌ जुया बिज्यात । वसपोलया प्रति मनूत प्रसन्न जूगुलिं आपालं लाभ सत्कार दत । तर वसपोल भन्ते लाभ सत्कारय्‌ भूले मजू ।

वसपोलया लिक्कसं दुम्ह छम्ह दुष्टम्ह भिक्षुं पहकया अर्हत्थें च्वंक जुया च्वंगु देवलोकया इन्द्रं सिइका वसभ भन्तेयाथाय् वया खँ न्यं वंबले पापयात निन्दा यासे थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१३९. "*(पापी)* न्हापालाक छं थःत नाश याइ, अले लिपा छं मेपिंत नाश याइ। जालय् तक्यंम्ह पंक्षी थःत नाश याथें सर्वनाश याइ।

१४०. पिनेयाःगु वर्णं सुं ब्राह्मण जुइ मखु, दुनय्या शुद्धिं हे ब्राह्मण जुइ। हे सुजम्पति ! गुम्हसिनं पापकर्म याइ वयात नीच धाइ।"

न्हापांगु वर्ग क्वचाल।

निगूगु वर्ग

१. महाचुन्द

सारिपुत्त भन्तेया किजा चुन्द नं थः दाइया अनुकरण यासें प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थःगु अनुभवयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१४१. "जिज्ञासां ज्ञान बढे जुइ, ज्ञानं प्रज्ञा बढे जुइ, प्रज्ञाद्वारा सदर्थयात सिइके फइ, सिइके फइगुलिं सदर्थं सुखकारी जुइ।

१४२. एकान्त थाय्यात सेवन या, संयोजन विमुक्त जुयत आचरण या । यदि अन छंगू मन लगे मजूसा, स्मृतिवान जुया थ:गू रक्षार्थ सङ्घयाथाय् च्वं हुँ ।"

२. जोतिदास

पादियत्थ जनपदय् धनं सम्पन्नगु ब्राह्मण कुलय् जोतिदासया जन्म जुल । छन्हुया दिने महाकस्सप भन्ते थ:गु गामे भिक्षा बिज्यागु खंका प्रसन्न जुया भोजन दानं लिपा धर्मदेशना न्यना गाँया लिक्कसं त:धंगु विहार दयेका अन भन्तेयांत तया चतुर्प्रत्य द्वारा सेवा याना च्वं च्वं वसपोलया धर्मदेशना न्यना श्रद्धापूर्वकं प्रव्रजित जुया षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुया बिज्यात । छन्हु गामे वना थथिति व पासाभाईपिंत कर्मफलयात कया उपदेश ब्यूगुयात थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

१४३. "गुम्हसिनं मनूतयेत स्याना, ल्वाका क्रूर कर्मयाना, नाना प्रकारया दुष्ट कर्म याना दु:ख बिया जुइ, वयातन अथेहे याइ, कर्म *(विपाक)* नाश जुइ मखु ।

१४४. गुम्ह मनूखं कल्याण वा पाप कर्म याइ, वयात व हे अंश जुइ, छु छु कर्म या:गु ख: ।"

३. हेरञ्ञकानि

कोशल देशय् कोशल राजाया पाखें दण्डित व्यक्तिपिंत दण्ड बिइगु ज्याये तयात:म्ह कर्मचारीया काय् जुया हेरञ्ञकानिया जन्म जुल । बौम्ह सिना वनेधुंका वयात हे उगु ज्याये नियुक्त याना बिल । लिपा छन्हु थ: किजायात थ:गु ज्या लल्हाना थ: प्रव्रजित जुया अर्हत्

जुया बिज्यात । छन्हुया दिने थः किजायात थःम्हसिनं ब्यूगु उपदेशयात हे थन थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१४५. "चा व न्हि बिते जुया च्वन, जीवनया घडी फुना वना च्वन । घःलय् च्वंगु लः सुना वनिथें मृत्युमुखी जुया च्वन, आयु क्षय जुया च्वन ।

१४६. अथेनं पाप कर्म याइबले मूर्ख थुइमखु लिपा पापीं वाँमलाःगु विपाक भोग याये मालितिनि धका ।"

४. सोममित्त

बाराणसी ब्राह्मण कुलय् सोममित्तया जन्म जुल । स्वंगू वेदय् पारङ्गतम्ह जुयालि न्हियान्हिथं विमल भन्तेयाथाय् वना धर्म उपदेश न्यना प्रव्रजित जुल । वसपोल भन्ते अल्सीम्ह जूगुलिं अनं त्वता महाकस्सप भन्तेयाथाय् वना उपदेश न्यना ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका विमल भन्तेयात सचेत याका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१४७. "चिकिचा प्वाः दुगु सिपुति (दोंगाय्) च्वंसानं समुद्रय् डुवे जुइ, थथे हे अलसीम्ह मनुया संगतं साधु जीवन नं डुवे जुइ । उकिं उजाम्ह अलसीम्ह व उत्साह मदुम्हसित त्याग याना छ्व ।"

१४८. "एकान्तवासी, निर्वाण गामी, ध्यानी, आर्य जुया बिज्याम्ह, नित्य उत्साहितम्ह पण्डित नापं हे, संगत या ।"

५. सब्बमित्त

श्रावस्ती नगरया ब्राह्मण कुलय् सब्बमित्तया जन्म जुल । जेतवन विहार भगवानं ग्रहण याना कया बिज्याबले वसपोलया आनुभावयात खंका प्रसन्न जुया प्रव्रजित जूगु खः । कर्मस्थान ग्रहण याना जंगलय् वर्षावास सिधयेका शास्ताया दर्शन यायेत लँय् वया च्वंबले जालय् लाना च्वंम्ह मृगयात खंका माँम्ह काय्यागु मायाँ तापाक नं मवंसें, मृत्यु भयं जाःया नं लिक्क मवंसे उखें थुखें थुखें उखे करुणाचाय् पुसे च्वंक हाला जुया च्वंगु खंकल । अहो ! सन्तानप्रति स्नेह दुगुलिं दुःख सिया च्वन धका मति वयेका बिज्याना च्वंबले अनं भतिचा तापाक वंबले डाकुतयेसं छम्ह मनूयात ज्वना शास्ति याना च्वंगु खंकल । इमित न्यंकेया निम्ति गुगु उपदेश बियालिं इमित नं सत्मार्गय् हयेधुंका सास्ति नया च्वंम्हसित नं मुक्त याका बिज्यायेधुंका उगु हे उपदेशयात थःम्हसिनं नं मनन याबले वसपोल अर्हत् जुया बिज्यात । थः अर्हत् जुया बिज्याये फुगु उपदेशयात हे कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१४९. "सत्त्व सत्त्वनापं हे सम्बन्ध तई, सत्त्व सत्त्व नापहे आसक्त जुइ, सत्त्व सत्त्व नापं हे पीडित जुइ सत्त्व यात सत्त्वंहे पीडा बिई ।

१५०. थयापिं थः व कत सत्त्वनापं छु मतलब ? आपालं सत्त्वपिंत कष्ट बिम्हसित त्वता *(शान्ति प्राप्त यायेत)* वनी ।"

६. महाकाल

सेतव्य नगरया व्यापारी कुलय् महाकालया जन्म जुल । व्यापार यायेत श्रावस्ती वंबले शास्तायाथाय् वना धर्मदेशना न्यना प्रसन्नगु चित्तं प्रव्रजित जुया मसाने वना ध्यान याना बिज्याबले अन

मसान प्युवां नकतिनि सिम्ह मनू हःगुयात खंका भन्तेयात सताःहया उगु मृतक शरीरया ल्हाः, तुति त्वथुला धौः भ्यगःयात तछ्यायेथें छ्यंयात तछ्याना वसपोलयात न्ह्यने तया क्यन । उगु मृतक शरीरयात स्वस्वं मनन यायां हे अर्हत् पदयात प्राप्त याना कया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१५१. "विशाल शरीर, को थें हाकुसे च्वंम्ह मिसां छ्पा खम्पा व मेगु खम्पा त्वः थला, छ्पा ल्हाः व मेगु ल्हाः त्वाः ल्हाना धौ भ्यगःयात तछ्याना छ्वइथें छ्यं तछ्याना वयात न्ह्यने तया फेतुल ।

१५२. गुम्हसिनं थुकियात मदयेका मछ्वसें उपधि दय्का च्वनि, मूर्ख बारम्बार दुःख सिया च्वनी । उकिं सत्त्व उपधि दय्के मते, छ्यं मदुम्ह जुया हानं थन च्वंच्ववनेत अवसर जित मदय्मा ।"

७. तिस्स

राजगृहय् ब्राह्मणया कुलय् तिस्सया जन्म जुल । स्वंगू वेदय् पारङ्गत जुया न्यासः माणवकपिंत ब्वंका यश व लाभय् श्रेष्ठम्ह जुया च्वन । छन्हु राजगृहय् बुद्धानुभावयात खंका प्रव्रजित जुया याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका वसपोलयात आपालं लाभ, सत्कार दुगु खना अबोध सब्रह्मचारीपिं नुगः मुइका च्वंपिनिगु लक्ष्य याना थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१५३. "सँ खानातम्ह, चीवरधारी, अन्न-पान, वस्त्र व शयनासन लाभी भिक्षुया आपालं शत्रु दया च्वनी ।

१५४. मान-सत्कारय् महा-भयया थुजाःगु दुष्परिणामयात खंका, लाभय् लगे मजूसें, उकिं अलग्ग जुया, त्याग याना स्मृतिवान भिक्षु विचरण याइ ।"

८. किमिल

थुकिया बाखँ न्ह्यने हे वनेधुंकल । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थः अनुरुद्ध व नन्दिय अर्हत् सब्रह्मचारीपिं नापं मैत्रीपूर्वक मिलनसार जुया च्वंगु खँयात लक्ष्य याना थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१५५. "प्राचीनवंशदावय् शाक्यपुत्र पासापिं महान भोगयात त्याग याना, पात्रय् प्राप्त जूगु भिक्षाय् सन्तुष्ट जुया च्वनी ।

१५६. उत्साहित, निर्वाणय्रत, न्ह्यावलें दृढ पराक्रमी लोकया रतियात त्याग याना, धर्म रतिसं आनन्द ताय्का च्वन ।"

९. नन्द

नन्दया जन्म राजा सुद्धोदनया रानी महाप्रजापतिपाखें जुल । सिद्धार्थ कुमारया थः किजा खः । नन्दया ब्याहाया दिने हे भगवानं वयात मन मदुसां प्रव्रजित याना बिल । उकिं भिक्षु जीवने मन मच्वं, छेंय् जक मन छ्वया च्वनिम्ह जुल । छुं दिन लिपा भगवानं थुजोगु शिक्षा बिया बिज्यात गुकिं याना नन्द परिवर्तन जुल । परिवर्तन जुया उद्योग याना ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यात । बुद्धया पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् इन्द्रिय गुप्तद्वारय् 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका क्लेश प्रहीण जूगुयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१५७. "मखुकथं मने तयागुलिं आभूषणादि तियेगुलि मन लगे जुया च्वन । अभिमानी, चञ्चल व कामरागं पीडित जुया च्वन ।"

१५८. "उपाय कुशलम्ह अदित्यवन्धु बुद्धया यथार्थःगु मार्गय् जिगु मन वंगुलिं भव *(संसार)* जि चित्त मुक्तम्ह जुल।"

१०. सिरिम

श्रावस्ती गृहपति कुलय् धनसम्पत्तिं सम्पन्न जुइक जन्म जूगुलिं सिरिम नाँ जुल। न्यासिंवने सबले धन सम्पत्ति वृद्धि याना किजा जन्म जूगुलिं सिरिवड्ढ नाँ जुल। थुपिं निम्हं हे भगवान्याथाय् प्रव्रजित जुल। सिरिम ध्यान भावना याना याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यात। तर लाभ सत्कार धाःसा अपाय्च्वंक मजू। किजाम्ह अर्हत् मजूसां नं गृहस्थपिसं आदर सत्कार याइगु खंका पृथक्जन *(साधारणजन)* भिक्षु व श्रामणेरपिसं सिरिम भन्तेयात उपहास याइगु जुया च्वन। थुगु हे कारणयात कया सिरिम भन्तेनं थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१५९. "मेपिनिपाखें प्रशंसितम्ह व्यक्तिं यदि असमाहितम्ह खः *(धयागु जूसा)* व्यर्थं हे मेपिनिपाखें प्रशंसितम्ह जुल। *(छाय् धाःसा)* वास्तवय् *(प्रशंसितम्ह व्यक्ति)* थः असमाहितम्ह खः।"

१६०. "मेपिनिपाखें निन्दितम्ह व्यक्ति यदि सुसमाहितम्ह खः *(धयाःगु जूसा)* व्यर्थ हे मेपिनिपाखें निन्दितम्ह जुल। *(छाय् धाःसा)* वास्तवय् *(निन्दित व्यक्ति)* थः सुसमाहितम्ह खः।"

निगूगु वर्ग क्वचाल।

स्वंगूगु वर्ग

१. उत्तर

साकेत देशय् ब्राह्मणया कुलय् उत्तरया जन्म जुल । छुं छगू ज्याये श्रावस्ती वंबले अन भगवानं कण्डम्बमूलय् यमक प्रातिहार्य क्यंगु खना लय्ताम्ह, अले हानं कालकारामसूत्र देशना न्यना झन प्रसन्न जुया प्रव्रजित जीवन हना तथागत नापं राजगृहय् वना उपसम्पदा कया याकनं हे षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुया बिज्यात । थः अर्हत् जूगु खँयात कया भिक्षुपिंत थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१६१. "स्कन्धयात जिं बाँलाक परिज्ञात याये धुन, तृष्णायात बाँलाक हे लेहें थना छ्वयेधुन । बोध्यङ्गयात जिं अभ्यास यायेधुन, आस्रव क्षय याना कायेधुन ।

१६२. स्कन्धयात जिं बाँलाक सिइका *(तृष्णा)* जालयात वां छ्वया, बोध्यङ्गयात अभ्यास यायेधुंका आनास्रवी जुया निर्वाण लाभीम्ह जुया ।"

२. भद्दजि

भद्दिय नगरय् चय्‌गु कोटि धन दुम्ह भद्दिय सेंठया छेंय् भद्दजिया जन्म जुल । भद्दजि कुमारयात संग्रह यायेत श्रावस्तीं महान भिक्षु सङ्घपिं नापं भगवान भद्दिय नगरया जाति बने बिज्यात । अन आपालं परिवारपिं नापं भद्दजि भगवान्‌याथाय् धर्मदेशना न्यना च्वंच्वंहे सर्व अलङ्कारं अलंकृतम्ह जुया नं फुक्कं क्लेशयात मदयेका अर्हत् जुया बिज्यात । उगु खँयात भगवानं सिइका भद्दिय सेंठयात भगवानं धया बिज्यात छं काय् तिसा तिया च्वंम्ह जूसा नं अर्हत्

जूगुलिं आः हे वयात प्रव्रजित याये माल, प्रव्रजित मजूसा परिनिर्वाण जुइ । बौम्हसिनं धाल परिनिर्वाण जूगु स्वयाला प्रव्रजित जुया च्वंगु ज्यु । शास्ताया पाखें प्रव्रजित व उपसम्पदा जुइधुंका कोटि गामे गङ्गा खुसी दुथाय् भगवान् नापं अन थ्यंकः बिज्यात । अन गङ्गा खुसीया दथ्वी थ्यंबले भगवान् भद्दजियात धया बिज्यात – भद्दजि ! छ न्हापाया जन्मय् महापनाद धयाम्ह महाप्रतापि वैभवं सम्पन्न राजा जूबले छंगु महल थन गङ्गा खुसी डुबे जुया च्वंगुयात थःगु ऋद्धिद्वारां लिकया क्यना ब्यु । भद्दजि भन्तेनं भगवान्या आज्ञानुसारं उगु महलयात लिकया क्यना बिज्यायेधुंका उकियात हे लक्ष्य याना थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात–

१६३. "पनाद नाँ याम्ह व राजा खः गुम्हेसिया महल सुवर्णया खः प्यंगू माइल हाकःगु अथे हे तजाःगु *(सहश्र तल्ला)* दुगु खः ।

१६४. सहश्र तल्लाय, आपालं आपा लोखा दुगु थासय् थासय् ध्वजा पताकादि दुगु, सुवर्णमय लद्वा दुगुलिं, प्याखं ल्हुइपिं नर्टकीत खुद्व द । अन महलय् न्हेथाय् च्वना *(राजायात)* न्ह्याइपुकतया *(म्यें हालिपिं, नर्टकिपिं)* प्याखंहुला च्वनी ।"

३. सोभित

श्रावस्ती ब्राह्मण कुलय् सोभितया जन्म जुल । शास्तायापाखें धर्मदेशना न्यना प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुयालि ध्यान भावनाय् लगे जुया पूर्वजन्मया खँ सिइकेफुम्ह जुया अर्हत् जुया बिज्यात । बुद्धया पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् पूर्वजन्मया खँ सिइके फुगुलि 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः । थःम्हसिनं अनुभूति याना स्यूगु खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१६५. "चच्छिया दुने हे न्यास:गू कल्पयात स्मरण याये फुम्ह, स्मृतिवान, प्रज्ञावान व उद्योगीम्ह ख: जि ।

१६६. चच्छिया दुने हे न्यास:गू कल्पयात अनुस्मरण याये फुम्ह, प्यंगू स्मृति प्रस्थान,सप्त बोध्यङ्ग व अष्टाङ्गिक मार्गयात अभ्यास यानाम्ह ख: जि । "

४. बल्लिय

बैशालि ब्राह्मण कुलय् कण्डमित्तया जन्म जुल । बुद्धानुभावयात खंका महाकच्चान भन्ते दुथाय् वना प्रव्रजित जुल । वल्लि धया:गु *(लहरां)* सिमा आदियात बमकासें याकनं वृद्धि मजूथेंयाम्ह जूगुलिं वल्लिय नाँ जूगु ख: । लिपा छन्हु वेणुदत्त भन्तेयाथाय् वना उपदेश न्यंगु अनुसारं व्यवहारय् हया होशपूर्वकं जीवन हनाबिज्यागुलिं अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका वेणुदत्त भन्तेयात प्रार्थना या:गुयात कया हे थन थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

१६७. "गुगु *(ज्या)* दृढपूर्वकं वीर्य पिकया याये मा:गु दु, गुगु *(ज्या)* बोध जुइत याये मा:गु दु । उकियात पुरा याये लिज्याये मखु, जिगु पराक्रम व वीर्ययात स्व धयागु ।

१६८. जित छपिसं मार्ग क्यना बिज्याहुँ, मध्यम मार्ग जि निर्वाण लाभी जुये । जिं आर्य मौने च्वना निर्वाणयात प्राप्त याना काये, गङ्गाया स्रोत सागरय् मिले जुया वनिथें ।"

५. वीतसोक

सम्राट अशोकया किजा वीतसोक खः । गिरिदत्त भन्तेया पाखें सूत्र व अभिधर्मय् विशारद जुया च्वन । छन्हु नौनं सँ छ्यंका च्वंबले तुयुगु सँ छपुयात खना विरक्त जुया प्रव्रजित जुइधुंका अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् पदं लिपा वसपोलया अनुभव जूगुयात लक्ष्य याना थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१६९. "सँ खायेया निम्ति जिथाय् नौ थ्यंकः वल, उगु न्हाय्कं कया शरीरयात *(जिं)* स्वया ।"

१७०. *"शरीर तुच्छ जूगुयात* खंका अन्धकारया पुञ्ज हटे याना, फुक्कं क्लेश-वासनाया हाः लेहें थना छ्वय् धुन, आः हानं पुनर्जन्म जिं काय् म्वाल ।"

६. पुण्णमास

श्रावस्ती, सम्पन्नगु परिवारय् जन्म काःगु दिने फुक्कं थलबले लुं रत्नादिं परिपूर्ण जुया च्वंगुलिं पुण्णमास धयागु नाँ जुल । वयापाखें छम्ह काय् दयेवं प्रव्रजित जुयालि षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुया बिज्यात । शास्तायात वन्दना यायेत श्रावस्ती बिज्याबले गृहस्थबलेयाम्ह मिसां थः काय् सिनावंगु कारणं छेंय् लित ब्वना हयेत नाना प्रकारं प्रलोभन क्यंबले पुण्णमास भन्ते आकाशय् च्वना थः वीतरागी जूगु खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१७१. "न्यागू निवरणयात त्वता, योगक्षम *(निवार्ण)* यात प्राप्त याना कया, धर्मया न्हायकं कया ज्ञानदर्शन याना कया ।"

१७२. *"जिं थ्व शरीरया प्रत्येवेक्षण याना फुक्कं* दुनेनं पिनेनं, थ:गु व मेपिनिगु तुच्छ शरीरयात खंका ।"

७. नन्दक

चम्पाय् गृहपति कुलय् नन्दकया जन्म जुल । भरत धयाम्ह दाई छम्ह नं दुगु जुया च्वन । सुकुमारम्ह सोण प्रव्रजित जुल धा:सा भी जकं छाय् प्रव्रजित मजुइगु धका प्रव्रजित जूवन । भरतं याकनं हे षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुया बिज्यात । नन्दकयाके क्लेश वलवान जूगुलिं विपश्यनाय् छुं फल काये मखना च्वन । तर विपश्यना ध्यान यानावं हे च्वन । छन्हु भरत भन्तेनं थ: किजायात ल्यूने तया वना छथाय् लँय् फेतुना विपश्यनाया बारय् खँ कना च्वन ।

उगु हे इलय् गाडीवानं गाडीयात हया च्वंबले छथाय् गालय् दोहँ गोतु वन । गाडीवानं दोहँयात चिनात:गु खिपयात फ्यना नके त्वंके याकेधुंका गाडाय् चिना गाडायात साला यंकल । थुगु दृश्ययात खंला छं धका भरतं न्यन । उगु हे उपमा कथं छं नं संसारया ध्याचलं मुक्त जुयेत स्व धा:गु वचनानुसारं विपश्यनाय् लगे जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थ:त जूगु अनुभवयात लक्ष्य याना थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१७३. "गथे कि शिक्षितम्ह, बल्लाम्ह दोहँ गोतुवंसा नं तुरुन्त दना वइ । *(थ: गोतुगु खना)* भन संवेग उत्पन्न याना थ:गु भार साला यंकी ।

१७४. अथे हे दर्शन सम्पन्नम्ह सम्यक्सम्बुद्धया श्रावक शिक्षितम्ह ख:, अले बुद्धया औरसपुत्र ख: धका धारण या ।"

८. भरत

षडभिज्ञम्ह अर्हत् भन्ते भरतं थः किजा नन्दकयात सता धाल – भ्री निम्हं शास्ताथाय् वना थःत प्राप्त जूगु विषययात निवेदन या वनेनु धका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१७५. "वा नन्दक ! उपाध्याय दुथाय् वने, श्रेष्ठम्ह बुद्धया सम्मुखय् सिंहनाद याये।

१७६. वस्पोल मुनिनं अनुकम्पा तया भ्रित प्रव्रज्या याना बिल, फुक्कं संयोजनत क्षय याना भ्रिसं उगु सदर्थयात लाभ याना काये धुन।"

९. भारद्वाज

राजगृहया ब्राह्मण कुलय् गोत्रया नामं भारद्वाजया जन्म जुल । वयागुपाखें 'कण्हदिन्न' धयाम्ह छम्ह काय् दु । वयात बौम्हसिनं तक्कसिलाय् वना गुरुयाथाय्लं शिल्प विद्या सयेका वा धका छ्वबले लँय् भगवानया शिष्य महास्थविर भन्तेयाःगु उपदेश न्यना प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यात । थुखें बौम्ह नं भगवान्याथाय् प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यात । वसपोल कण्हदिन्न भन्ते भगवान्या दर्शन यायेत राजगृहय् बिज्यात । अन थः बौम्ह नं प्रव्रजित जुया च्वंगु खना लय्ताया काय्म्हसिनं न्यंगु खँया लिसः बिया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१७७. "प्रज्ञावानम्ह, वीरम्ह, सङ्ग्रामाजितम्ह, मार सहित सेनायात त्याका सिंह गथे थःगु गुफां गर्जन याइगु खः।

१७८. जिं शास्तायात सेवा याना, धर्म व सङ्घयात पूजा याना, अनास्रवी पुत्रयात खंका जि प्रसन्न चित्तम्ह जुया।"

१०. कण्हदिन्न

सारिपुत्त भन्तेया धर्मदेशना न्यना प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१७९. "सत्पुरुषया सेवन याना, न्हिथं धर्मोपदेश न्यना, न्यनालिं जिं निर्वाण थ्यनिगु लँया अनुसरण याना।

१८०. स्मृति तया जिं भवरागयात हटे याना। भव-राग हानं जिके दइ मखुत न त दुगु ख, न त लिपा दई, नःत आः हे दु।"

स्वंगूगु वर्ग क्वचाल।

प्यंगूगु वर्ग

१. मिगसिर

कोशल राष्ट्रय् ब्राह्मणया कुलय् मिगसिर नक्षत्रय् जन्म जूगुलिं मिगसिर नां जुल। सिम्हसियागु छ्योंयात लुसिं थाना मन्त्र ब्वना स्वयेवं सीम्ह मनू गन जन्म काःवंगु खः व धाये फुम्ह जुया च्वन। उकिं श्रावस्ती भगवान्‌या न्त्यने वना थःके दुगु विद्यायात कन। भगवानं अर्हत् जुया बिज्याम्ह भन्तेया छ्यं छग कायेके छ्वया

लुसिं थाय्के बिया न्यन – गन जन्म कावन धका ? जन्म का: वंगुयात धाये मफया चति भुसुभुसु वयेकल । थ्व हे रहस्ययात सयेकेत प्रव्रजित जुल । विपश्यना ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यायेवं थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१८१. "जब जि सम्यक्सम्बुद्धया शासने प्रब्रजित जुया *(अबले हे)* विमुक्त जुया च्वय् थहाँ वना अले कामधातुयात तापाका छ्वया ।

१८२. ब्रह्मा *(बुद्धं)* खंका बिज्यात, जिगु चित्त तृष्णां मुक्त जुल । जिगु विमुक्ति अचल ख:, फुक्कं संयोजन क्षय जुल ।"

२. सिवक

राजगृहय् ब्राह्मण कुलय् सिवकया जन्म जुल । परिव्राजकया कथं प्रव्रजित जुल । छन्हुया दिने भगवान्या उपदेश न्यना प्रव्रजित जुया अर्हत् पदयात प्राप्त याना कायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१८३. "अनित्यगु थ्व शरीररूपी गृहयात उगु उगु थाय् बारम्बार दय्का च्वना । गृहाकारयात माला जुया बले बारम्बार दु:ख जक जुल ।

१८४. गृहकारंयात खंके धुन, हानं गृह दय्कि मखुत छंगु फुक्कं ज्याभत स्यंका छ्वयधुन, गजु च्वकानं त्वथुलेधुन । चित्ते हानं मवइगु कथं हे थ्वइत ध्वंश याये धुन ।"

३. उपवाण

श्रावस्ती, ब्राह्मणया कुलय् उपवाणया जन्म जुल। भगवानं जेतवन विहार ग्रहण याना बिज्याबले वसपोलया आनुभावयात खंका प्रव्रजित जुयालि षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका भगवान्यात सेवा यायेगुलि लगे जुया च्वन। उबले भगवान् वात रोगं कयेका च्वना बिज्यात। उपवान भन्ते देवहितया छेंय् वना क्वाल काः वंबले गुगु खँ धागु खः व हे खँयात लिसा काकां थ्व गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१८५. "संसारया अर्हत्, सुगत मुनि वात रोगं पीडित जुया बिज्यात ब्राह्मण ! यदि क्वा ल दुसा मुनियात बिया।

१८६. वसपोलं भगवान पूजायाये योग्य व्यक्ति पाखें नं पूजित ख। सत्कार याये योग्य व्यक्ति पाखें नं सत्कृत खः सम्मान याये योग्य व्यक्ति पाखें नं सम्मानित खः वस्पोलया निम्तिं जि (लः) यंकेगु इच्छा याना।"

४. इसिदिन्न

सुनापरान्त जनपदय् सेंठया कुलय् इसिदिन्नया जन्म जुल। शास्तां चन्दनमाला ग्रहण याना बिज्याबले क्यंगु प्रातिहार्ययात खंका वसपोलया उपदेश न्यना श्रोतापन्न जुया छेंसं हे च्वं च्वन। वया प्रति हितानुकम्पा दुम्ह छम्ह देवतां ब्यूगु खँ न्यना प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका देवतां धाःगु खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१८७. "काम *(विषय)* अनित्य खः धाइम्ह धर्मधर उपासकयात जिं खना च्वना। *(तर उम्ह)* मणिकुण्डलय्

आसक्त जुया च्वन अले वयात काय् म्हाय्पिंसं माला च्वंगु दु।"

१८८. "यथार्थ रूपं धर्मयात मस्यूगुलि वं थथे धया च्वन कि काम अनित्य खः। वइके रागयात मदय्का छ्वगु शक्ति मदु, उकिं काय्, म्हाय्, मिसा व धने आसक्त जुया च्वन।"

५. सम्बुलकच्चान

मगध राष्ट्रय् कच्चान गोत्रय् सम्बुलकया जन्म जुल। शास्ताया उपदेश न्यना प्रव्रजित जुया हिमवन्तया लिक्कसं दुगु भैरव धयागु गुफाय् ध्यान भावना याना च्वन। छन्हुया दिने अकालं हे तस्सकं वा फय् वया न्हसला थिना ग्यानपुसे च्वंक द्यः न्यात। अथे अतिकं ग्यानापुसे च्वंगु कारणं अन जंगलया सकलें पशु पंक्षीपिं भयभीत जुया थारा न्हुया ग्याना हाला हल। अजागु इलय् नं मग्यासें ध्यानय् उद्योग याना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१८९. "वाः वयाच्वन, द्य न्याना च्वन। जि याकचा भैरव गुफाय् विहार याना च्वंसा नं भय मदु, थारा न्हुल धयागु मदु, चिमिसं ब्वं ब्वं मदं।

१९०. थ्व जिगु धर्म स्वभाव खः गुगु कि जि याकचा भैरव गुफाय् च्वना नं ग्याः धयागु मजू, थारा न्हुल धयागु मदु, रोमाञ्च जुल धयागु नं मदु।"

६. नितक

कोशल राज्यय् ब्राह्मणया कुलय् नितकया जन्म जुल। शास्ताया उपदेश न्यना प्रव्रजित जुया कर्मस्थान ग्रहण याना जंगलय् च्वना ध्यानय् लगे जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका भिक्षुपिंत प्रोत्साहन ब्यूसें थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१९१. "पर्वतथें सुयागु चित्त स्थिर दु, कम्पायमान मजु। रञ्जित जुइगु बस्तुं विरक्त जुया च्वनि, कोप पिकायेमाथाय्नं कोप पिकाइ मखु। गुम्हसिया चित्त भावित खः वयात गनं दुःख धयागु जुइ ?"

१९२. "जिगु चित्त पर्वतथें स्थिर दु, व कम्पायमान मजू। रञ्जित जुइगु बस्तुं विरक्त जुया च्वंगु दु, कोप पिकायेमाथाय्नं कोप पिमकाइम्ह खः। गुम्हेहिया चित्त भावित खः *(उकिं)* जित गन दुःख जुइ ?"

७. सोणपोटिरिय पुत्त

कपिलवस्तुइ पोटिरियया काय् सोणया जन्म जुल। शाक्य राजा भद्दिय प्रव्रजित जूगुलिं थः छाय् सेनापति जुया च्वनेगु धका मती लुइका प्रव्रजित जुल। प्रव्रजित जूसेंलि न्ह्य्‌गुलुम्ह जुल। भावना मयाइम्ह जूगुलिं भगवान् अनुपिया अम्ब वनं थःगु रश्मिं जाँ थियेका वयात उपदेश बिया बिज्यात। उगु उपदेशं थः उत्साहिम्ह जुया ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका उगु बुद्धया उपदेश व थःगु खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१९३. "नक्षत्र समूहं युक्तगु बहनी द्यनेत मखु, थ्व बहनीला ज्ञानीजन दना च्वनेगु निम्ति खः।

१९४. किसी म्हलं कुतुं वंसां, किसीं न्हूया सिना वंसां संग्रामय् पराजित जुइगु स्वया सिना वनेगु हे श्रेष्ठ।"

८. निसभ

कोलिय जनपदय् कुलगृहय् निसभ जन्म जुल। शाक्य व कोलियपिनि ल्वापु जूबले बुद्धानुभावयात खना श्रद्धापूर्वकं प्रव्रजित जुयालि, अर्हत् जुया बिज्यात। थः पासा भिक्षु प्रमादपूर्वकं जीवन हना च्वंगु खंका प्रोत्साहन ब्यूसें थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१९५. "यइपुसे च्वंगु रूप व न्ह्याइपुसे च्वंगु पञ्च कामगुणयात त्याग याना श्रद्धापूर्वकं छेंय् पिहाँ वया दुःखयात मदय्का छ्व।

१९६. मरणयात जिं अभिनन्दन मयाना, जीवीत जुइगु यात नं अभिनन्दन मयाना, स्मृतिवान् व प्रज्ञावान जुया जिं समययात पिया च्वना।"

९. उसभ

कपिलवस्तुइ शाक्य राजकुलय् उसभया जन्म जुल। ज्ञाति समागमय् बुद्धानुभावयात खंका श्रद्धापूर्वक प्रव्रजित जुया नं खँगुलु व न्ह्यगुलु जुया श्रमण धर्म मयासें न्हि छ्वया च्वन। छन्हु म्हगसय् किसि गया चीवरं पुना नगरय् भिक्षा वंबले मनूतय्त खना लज्या चाया किसि म्हं क्वहाँ वबले न्ह्यलं चाल। स्मृति विहिन जुया न्ह्य वयेकागुलिं थजागु म्हगसें म्हंका च्वनेमाल धका संवेगी जुया, ध्यान भावना याना याकनं हे अर्हत् जुया ब्रिज्यायेधुंका थःत जूगु खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१९७. "म्हय् अँयागु हःथें जागु रंगया चीवरं पुना किसीया म्हय् च्वना भिक्षुया निम्ति गामे वना ।

१९८. किसीया म्हं कुहाँ वयाबले जित संवेग जुल । अवले जिके दुगु घमण्डयात शान्त याना आस्रव क्षययात जिं प्राप्त याना कया ।"

१०. कप्पटकुर

श्रावस्ती दरिद्रगु कुलय् जन्म जुल । भ्वाथ:गु वसतं पुना भिक्षा फ्वना नइम्ह जूगुलिं कप्पटकुर नाँ जुल । लिपा वं घाँय् मिया थःगु जीविका याना च्वंबले छन्हु क्षीणास्रव भन्तेया उपदेश न्यना कष्टपूर्वकं जीवन हःना च्वनेगु स्वयाला प्रव्रजित जुइगु हे ज्यू धका प्रव्रजित जुल । भ्वाथःगु वसयात छथाय् तयातल । जब मन प्रव्रजितय् लगे मजुइगु खः तब वं भ्वाथःगु वस स्वया थःत संभालय् याइगु, थुगु कथं न्हय्क्वतक जुल । थ्व खँ भिक्षुपिंसं भगवान्यात निवेदन यात । वसपोल भगवानं वयात सम्झे याना उपदेश बिल । उगु उपदेशं संविग्नम्ह जुया ध्यान याना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका भगवान्या उपदेशयात हे कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१९९. "हे कप्पटकुर ! थ्व छंगू पांशुकुल चीवर खः थ्व पुना जुइगु छन्त तस्सकं भ्यातुलला ? अमृत मय धर्म छन्त दतनं ध्यान छाय् मयाना ?

२००. कप्पट कुर ! छ न्त्यवय्का च्वने मते न्हायपने ल्हातं प्वातिना च्वनेगु अवसर विमते । कप्पट ! छ सङ्घया पुचले न्त्य वय्का धर्मयात भतिचानं थुइके फइ मखु ।"

प्यंगूगु वर्ग क्वचाल ।

न्यागूगु वर्ग

१. कुमारकस्सप

राजगृहया छम्ह साहुया म्ह्याय् बुद्धशासनय् प्रव्रजित जुइत माँ-बौयाके अनुमति काये मफुगुलिं ब्याहा जुइधुंका मिजंयाके वचन कया प्रव्रजितनी जुल । उबले गर्भवती जूगु मेमेपिं भिक्षुणीपिंसं देवदत्तयात कंवंबले वस्त्र त्वकेगु खँ जुल । अतिकं प्रयत्न याना थः बुद्धया शिष्या जुइ दुगुलिं थुकिया सत्य खँ बुद्धं निर्णय बिइगु आशं श्रावस्ती वन । थुकिया जिम्मा भगवानं उपालियात बिल । श्रावस्तीवासी विशाखाया पाखें गर्भ परिक्षण याबले, गृहस्थबले हे गर्भवती जूगु खँ स्पष्ट जुल । उम्ह भिक्षुणीनं काय् छम्ह जन्म बिल । नां कस्सप तया बिल । उम्ह मचायात राजा प्रसेनजितपाखें लालन पालन याना तल । लिपा थः माँया अनुसरण याना प्रव्रजित जुल । राजाया पाखें लालन पालन जूम्ह जूगुलिं कुमार जुल । न्हापाया कस्सप व लिपाया कुमार नाँ तया कुमार कस्सप जुल । ध्यान याना अर्हत् जुया बिज्यात । बुद्धया पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् विचित्र धर्मकथिकय् 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः । त्रिरत्नया महत्वयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२०१. "आश्चर्य खः बुद्ध, आश्चर्य खः धर्म, आश्चर्य खः झी शास्ताया सम्पदा । गन कि थुजोगु धर्मयात श्रावकं साक्षात्कार याइ ।

२०२. असंख्यकल्पतक पञ्चस्कन्धयात जिगु धका ध्वंलाका च्वन, थ्व जिगु अन्तिम शरीर ख : जिं जन्म काय् माःगुयात आचरणद्वारा नष्ट याये धुन । जन्म मरणया संसारं मुक्त जुया आः हानं जिगु पुनर्जन्म मन्त ।"

२. धम्मपाल

अवन्ति राष्ट्रय् ब्राह्मण कुलय् धम्मपालया जन्म जुल । तक्कसिलाय् शिल्प सयेका लिहाँ वबले लँय् छथाय् छम्ह भन्तेया पाखें उपदेश न्यना प्रव्रजित जुल । षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुया बिज्यात । छन्हुया दिने अन विहारय् निम्ह श्रामणेरपिं स्वाँ थ्वयेत सिमाय् गःबले कच्चा त्वथुला निम्हं कुतुंवल । धम्मपालं निम्हसितं वचे याना प्रोत्साहन बिया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२०३. "गुपिं युवक भिक्षुपिं बुद्धशासनय् प्रयत्नवान जुइ, इपिं घनाच्वंपि मध्ययय्लय् न्ह्यलं चापिं खः, इमिगु जीवन सितिं मवं ।

२०४. उकिं बुद्धया उपदेशयात स्मरण याना श्रद्धा, शील, प्रसन्न व धर्म दर्शनय् प्रयत्नवान जु ।"

३. ब्रह्मालि

कोशल राज्यय् ब्राह्मण कुलय् ब्रह्मालिया जन्म जुल । कल्याण मित्रया संगतय् लाना बुद्धशासनय् प्रव्रजित जुया थःत योग्यगु कर्मस्थान ग्रहण याना जंगलय् च्वना याकनं हे षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुया बिज्यात । अन जंगलय् च्वना च्वंपिं भिक्षुपिंत थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२०५. "सारथिं बाँलक दमन याना तःम्ह सलथें सुयागु इन्द्रिय बाँलाक शान्त जूगु दु ? गुम्हसिया अभिमान व आस्रव प्रहीण जुल उम्हसित देवतापिंसनं यय्का तइ ।

२०६. जिगु इन्द्रिय शान्त जुइधुकंल, सारथिं बाँलाक दमन याना तःम्ह सलथें अभिमान व आस्रवयात जिं प्रहीण यायेधुन, जित देवतापिंसनं यय्का तःगु दु ।"

४. मोघराज

ब्राह्मण कुलय् मोघराजया जन्म जुल । बावरी ब्राह्मणया शिष्यपिं मंध्येलय् छम्ह । भगवान् नापं न्ह्यःसया लिसलय् सन्तुष्ट जुया प्रव्रजित जुल । प्रव्रजित जुइधुंका अर्हत् जुया बिज्यात । बुद्धया पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् रुक्ष चीवर धारी 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः । भगवान्या दर्शन यायेत बिज्याबले भगवानं न्यंगु व थःम्हसिनं लिसः ब्यूगुयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२०७. "मोघराज ! चर्मरोगी जुयाच्वन छ, चित्त छंगु बाँला, न्ह्याबलें समाहित जुया च्वंगु दु । हेमन्तया ख्वउँसे च्वंगु चाःया समय खः । भिक्षु जुया छं गथे याना च्वने ?

२०८. मगध राष्ट्रय् उब्जाउं सम्पन्न जू धका जिं न्यना, सुलाया जि द्यने, गथे कि मेंपि सुखं जीवन हना च्वन ।"

५. विसाख

मगध राष्ट्रय् मण्डलिक राजकुलय् विशाखया जन्म जुल । पञ्चाल राजपुत्रीया कोखं जन्म जूगुलिं पञ्चाल पुत्त नं धाइ । बौम्हसिया मृत्यु जुइवं राजगद्दी च्वन । थःगु राज्यय् भगवान् विहार याना बिज्याना च्वंगु सिइका अन वना धर्मदेशना न्यना प्रव्रजित जुल । ध्यान भावना याना याकनं हे षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुया

बिज्यात । थ:गु जन्मभूमि बिज्याना धर्मदेशना याना बिज्याबले अन उपस्थित जूपिं मध्येलय् छम्हसिनं न्यन – गुलिं अङ्ग पूर्ण जुइव धर्मकथिक जुइ ? उगु न्ह्यःसःया लिसः बिया थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

२०९. "नः त थःगुहे प्रशंसा याइ, नः त मेपिंत निन्दा याइ, पारतरय् जुइधुंकम्हसित अवहेलना यायेमते, दोषारोपण यायेमते, अभिमान रहित, मितभाषी, सुब्रतं युक्तम्ह जुइमा ।"

२१०. "सुक्ष्माति सुक्ष्म निपुण अर्थदर्शी जुइ, मति भिम्ह, विनीत स्वभावम्ह जुइ, प्रबुद्धशील व्यक्तिपिसं सेवन याइगुयात धाःसा इमित निर्वाण दुर्लभ मजु ।"

६. चूलक

राजगृहय् ब्राह्मण कुलय् चूलकया जन्म जूगु खः । धनपाल किसियात भगवानं दमन याना बिज्याःगु खना प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुल । प्रव्रजित जुयालि इन्द्रशाल गुफाय् च्वना बिज्यात । वर्षाऋतुई अति हे न्ह्याइपुसें च्वंक वा वल । वा वगुलिं सिमा घाँय् आदि सिञ्चित जुल । म्हयूखा लय्लय् ताया प्याखँ हुया म्ये हाला हाल । उगु शान्तगु वातावरणय् थः ध्यानय् च्वना समाहित गु चित्तं याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२११. "सुशिखर *(म्हय्खाय्या छ्यने च्वे च्वंगु कलकि* सुन्दर म्हूतुया त्वा, सुन्दर नीलवर्णया गप, सुन्दर ख्वाया रूप मधुरगु म्यें हाला न्ह्याइपुका च्वन । थन महापृथ्वी बाँलाक घाँय् बुया वया च्वंगु दु, सकभनं लखँ बाँलाक व्याप्त जुयाच्वंगु दु । आकाशय् बाँलाक हे सुपाँय् त्वःपुया च्वंगु दु ।

२१२. सुकर्मनीय, सुमन जुया ध्यानय् लगे जुया च्वंगु दु, बुद्धशासनय् बाँलाक कर्मथ जुया च्वंगु दु, सुक्ष्मातिसुक्ष्मगु, निपुणगु, सुर्दुदर्शनगु उगु उत्तम निर्वाणपदयात स्पर्श या।"

७. अनुपम

कोशल राष्ट्रय् सम्पन्नगु कुलय् अनुपमया जन्म जूगु खः। प्रव्रजित जुया ध्यानय् च्वंबले चित्त विषयलय् पिहाँ वनिगुलिं थःत थःम्हं बोध याना ध्यान च्वंबले याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यात। थःत बोध याःगु खँयात हे कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२१३. "चित्त आनन्द तायगुलि लगे जुया च्वन, *(तर)* शूलय् *(भालाया च्वकाय्)* तया तःगुथें याना तल। अन अन हे वनाच्वन गन कि भालां सुइगु खः।

२१४. थुजोगु चित्तयात जिं अलक्षिणा धयाच्वना, अनर्थय् लगे जुयाच्वन धका धया च्वना, दुर्लभं जकं प्राप्त जुइम्ह शास्ता छन्त प्राप्त जुया च्वंगु दु, अनर्थ जुइकेया निम्ति जित लाके मते।"

८. वज्जित

कोशल राष्ट्रय् सम्पन्नगु कुलय् जन्म जूगु जुल। मिसातय्सं थिल धाय्वं ख्वइम्ह। मिसातय्सं थिइगुलिं वर्जितम्ह जूगुलिं वज्जित नाँ जूगु जुल। शास्तां यमक प्रातिहार्य क्यना बिज्यागु खंका प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुइधुंका षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुया बिज्यात। पूर्वजन्मया अनुस्मरण याना थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२१५. "आर्यसत्ययात खंके मफुगुलिं, अन्धाधुन्द पृथक्जनं ता:कालतक अनेक गति चाचाहिला जुइमाल ।

२१६. उकिं *(आ:)* जि अप्रमादीपूर्वक संसाररूपी कँयात समुत्छिन्न यायेधुन । समस्त गतियात जिं समुत्छिन्न यायेधुन । आः हानं पुनर्जन्म काये म्वाल ।"

९. सन्धित

कोशल राष्ट्रय् सम्पन्नगु कुलय् सन्धितया जन्म जूगु जुल । अनित्यताया उपदेश न्यना संवेगी जुया प्रव्रजित जुल । वसपोल याकनं हे षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका पूर्वजन्मया अनुस्मरण याना थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२१७. "वाउँगु वर्णया आभास दुगु बाँलाक बढे जुया च्वंगु वंगल सिमाया क्वय् च्वना स्मृतिवानम्ह जित, बुद्धया गुणानुस्मरण व संज्ञा उत्पन्न जुल ।

२१८. थनि ३१ गू कल्प न्ह्यः गुगु जित अबले संज्ञा उत्पन्न जूगु खः उगु संज्ञाया फलस्वरूप आः जिं आस्रवक्षययात प्राप्त याना कयागु जुल ।"

न्यागूगु वर्ग क्वचाल ।

३. स्वंगूगु निपात

खुगूगु वर्ग

१ अङ्गणिक

हिमवन्तया लिक्कसं च्वंगु उक्कट्ठ नगरय् धनं सम्पन्नगु ब्राह्मण कुलय् अङ्गणिकया जन्म जुल । परिव्राजक कथं प्रव्रजित जुया तपस्या याना जीवन हना च्वंबले तथागतया उपदेश न्यना बुद्धशासनय् प्रव्रजित जुल । प्रव्रजित जुया ध्यानय् च्वना याकनं हे षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुया बिज्यात । थःगु जन्म भूमी च्वंपिंत अनुकम्पा तया धर्मदेशना यायेत बिज्यात । अन च्वंपिंत वसपोलया पाखें बुद्ध धर्मय् दिक्षा बिल । छन्हु उत्तर पथं वया च्वंपि ब्राह्मणपिंसं न्यन – छपिंसं ब्राह्मण धर्मयात त्वता छाय् भिक्षु जुयागु ? इमित ब्यूगु लिस यात हे कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२१९. "बेठीक ढंगं शुद्ध *(भव बन्धनं मुक्त)* जुइगु मार्ग माला जु जुं, वने अग्निया परिचर्या याना च्वना । शुद्धि मार्गयात मस्यूगुलिं अमरत्वया निम्ति कठोर तप याना ।

२२०. धर्मया महिमायात स्व, जिं उगु निर्वाण सुखयात सुखद्वारां हे लाभ जुल । स्वंगू विद्यायात लाभ याना कया, बुद्धशासनया ज्या पूवंका ।

२२१. न्हापा जि ब्रह्मबन्धु खः, आः जिं धात्थेंयाम्ह ब्राह्मण खः, त्रैविद्य स्नातक श्रोत्रिय व वेदज्ञ खः जि ।"

२. पच्चय

रोहित नगरय् क्षत्रीय कुलय् पच्चययया जन्म जुल । बौम्ह सिना वनेधुंका थःम्हसिनं राज्य चले याना च्वन । आकाशय् वेस्सवण देवं दयेकूगु रत्नमय् विमाने च्वना धर्मदेशना याना बिज्याःगुयातँ न्यना प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुल । ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्याःयेधुंका थः अर्हत् जूगु कारणयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२२२. "जि प्रव्रजित जुयागु न्यान्हू दःत, शैक्ष, थासय् थ्यंके मफुगु मन, जि विहारय् दुहाँ वना बले मने संकल्प उत्पन्न जुल ।

२२३. नः त जि त्वनेगु याये, नः त जि द्यनेगु याये, न त विहारं पिहाँ वय्गु याये, जबतक जिं तृष्णाया तीर यात लिकाय् फइमखु ।

२२४. थथे मति तया जि विहारयानाम्हसिया वीर्य व पराक्रमयात स्वः जिं स्वंगू विद्यायात प्राप्त याना कया अले बुद्धशासनया ज्या पूवंका ।"

३. बाकुल

कोसम्बी सेंठया कुलय् बाकुलया जन्म जुल । छन्हु धाईमा नं यमुना खुसी यंका मोल्हुइका च्वंबले ल्हाती च्वंम्ह मचायात न्यांनं लुना छ्वत । बनारसया न्या लाइम्हसिनं न्यायात लाना वनारसया छम्ह साहुनीयात उम्ह न्या मिया वन । साहुनीनं न्याया प्वा फावले उम्ह मचायात खंका थः काय् समान याना लहिना ब्वलंकल । ८० दँ दुवले भगवान्या उपदेश न्यना प्रव्रजित जुया च्यान्हू दुबले प्रतिसम्भिदा सहित अर्हत् जुया बिज्यात । बुद्धया पाखें वसपोल

भिक्षुपिं मध्यय् निरोगीलय् 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः । वसपोल अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२२५. "गुगु ज्या न्हापालाक याये माःगु खः, उगु लिपा यायेगु मति तइ उम्ह सुखं वञ्चित जुइ, लिपा मने पछुतावे जुइ ।

२२६. गुगु याःगु खः उगु हे जक धाः, गुगु मयाःगु खः उगु धाये मते । मयाःगुयात नं धाल धायेवंपण्डित पिंसं सिइका काइ ।

२२७. सम्यक्सम्बुद्धं देशना याना बिज्याःगु निर्वाण सुसुखं युक्तगु खः । शोकं रहित, धूलं रहित, भयं रहितःगु व गन कि दुःख धयाःगु निरोध जुइगु खः ।"

४. धनिय

राजगृहय् कुम्हाया कुलय् धनियया जन्म जुल । उगु 'धातु विभङ्ग सूत्र' पुक्कुसयात कंगु न्यना प्रव्रजित जुया विपश्यना ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका भिक्षुपिंत जीवन हनेगु विषययात कया कना बिज्यागु उपदेश गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

२२८. "यदि सुखपूर्वक म्वाये यःसा, श्रमण जीवनया अपेक्षा दुःसा सङ्घया चीवर पात्र व भोजनयात अवहेलना याये मते ।

२२९. यदि सुख पूर्वकं म्वाये यःसा, श्रमण जीवनया अपेक्षा दुसा छुँया प्वालय् सर्प *(आसक्तं रहित जुया च्वंथें)* शयनासनया सेवन या ।

२३०. यदि सुखपूर्वकं म्वाये यःसा, श्रमण जीवनया अपेक्षा दुःसा थःत प्राप्त जूगुलि सन्तुष्ट जुया, छगू हे धर्मयात अभ्यास या।"

५. मातङ्गपुत्त

कोशल राज्यय् मातङ्ग गृहपतिया छेंय् मातङ्गपुत्तया जन्म जुल। सुखं जीवन हनेगु इच्छां शास्ताया उपदेश न्यना प्रव्रजित जुया ऋद्धिवान भिक्षुपिं खना थःके नं ऋद्धि बल दय्केत बुद्धयाके कर्मस्थान ग्रहण याना ध्यानय् च्वना षडभिज्ञम्ह जुया अर्हत् जुया बिज्यात। षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुइधुंका अल्सीपहयात निन्दा याना वीर्ययात प्रशंसा यासें थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२३१. "तस्सकं हे चिकु, तस्सकं हे तान्वः, यक्व बहनि जुइ धुंकल, थथे धया गुपिसं याये माःगु ज्यायात याइ मखु उम्ह व्यक्ति थःगु सुअवसरयात तंका छ्वइ।

२३२. गुम्हय्सिनं चिकुःगु, तान्वःगुयात घाँय् स्वयानं आपो सम्भय् मजूसे, *(तान्वः व ख्वाउँगुयात वास्ता मयासें)* पुरुषं यायेमाःगु ज्या याना छ्वइ, उम्ह सुखं वञ्चित जुइ मखु।

२३३. दूव, कुश, पोटकिल, उशीर, मूँज थुपिं हृदय च्वंगु *(क्लेश)* यात लिकना छ्वया शान्तिपदया निम्ति अभ्यास यायेगु या।"

६. खुज्जसोभित

पाटलिपुत्त नगरया छगू ब्राह्मण कुलय् सोभितया जन्म जुल। भतिचा खुत्यांकाम्ह जूगुलिं खुज्जसोभित नाँ जुल। भगवान्

परिनिर्वाण जुया बिज्यायेधुंका आनन्द भन्तेयाथाय् प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यात । उबले राजगृहय् सप्तपर्णी गुफाय् न्हापांगु संगायन जुया च्वंबले आयुष्मान् आनन्दयात सःतः वंबले उगु गुफाय् देवतापिंसं पाः च्वना रक्षा याना च्वंगु जुल । लोखा पाः च्वना च्वंम्ह देवतायात सोभितं थथे गाथाद्वारां व्यक्त याना बिज्यात –

२३४. "गुम्ह पाटलिपुत्रवासी विचित्र धर्मकथिक, बहुश्रुत श्रमण गुम्ह मेपिं स्वयान दिर्घायुम्ह खुज्जसोभित लोखाय् दना च्वन ।"

२३५. गुम्ह, विचित्र धर्मकथिक, वहुश्रुत श्रमण पाटलिपुत्र निवासी, मेपिं स्वयानँ दिर्घायम्ह *(ऋद्धिमय चित्तं)* फय् समान जुया लोखाय् दना च्वन ।

२३६. कुशलता पुर्वकं *(मार नापं)* युद्ध याना, कुशलता पूर्वकं यज्ञ याना, संग्राम विजयी जुया । श्रेष्ठ जीवन या अभ्यास याना *(निर्वाण)* सुखयात प्राप्त याना कया ।"

७. वारण

कोशल राष्ट्रया छगू ब्राह्मण कुलय् वारणया जन्म जुल । प्रव्रजित जुया श्रमण धर्म जीवन हना च्वन । छन्हुया दिने शास्ताया दर्शनार्थ लँय् वना च्वंबले मनूत ल्वाना सिना च्वंगु खना संविग्न जुइका भगवान्यात थुगु खँ कन । भगवानं उगु हे विषययात कया योगाभ्यासय् लगे जुइत प्रोत्साहन बिया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका भगवान्या उपदेशयात कया गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

२३७. "थन गुम्हय्सिनं पर प्राणीयात हिंसा याइ, थुगु लोकय् व परलोकय् निगू लोकय् उम्ह ब्यक्ति *(सुखं)* वञ्चित जुइमालि ।

२३८. गुम्हय्सिनं मैत्री चित्तं समस्त प्राणीपिंत अनुकम्पा तई, अजाम्ह ब्यक्तियात आपालं पुण्य सञ्चय याइ ।

२३९. सुभाषित वचनं खँ ल्हायगु, श्रमणया उपासना यायेगु, अलय एकान्त आसने च्वना चित्तयात शान्त यायेत शिक्षा काइ ।"

८. वस्सिक

कोशल राष्ट्र्य् ब्राह्मण कुलय् वस्सिकया जन्म जुल । शास्तां यमकप्रातिहार्य क्यना बिज्यागु खंका प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुल । प्रव्रजित जुया श्रमण धर्मय् लगे जुया च्वंबले बिरामी जुल । बिरामी जूबले ज्ञातिपिनिपाखें वासः व सेवा यागुलि रोगं मुक्त जुल । षड़भिज्ञम्ह अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका ज्ञातिपिंत उपकार यायेत आकाशय् च्वना धर्मदेशना याना बिज्यानालि इमित नं शरण शीलय् प्रतिष्ठित याना शास्ता दर्शन यायेत बिज्यात । अबले भगवानं वसपोलया ज्ञातिपिनि विषययात कया न्यना बिज्यागुयात गाथाद्वारां व्यक्त याना बिज्यात –

२४०. "श्रद्धां रहितपिं थःथितिपिनि पुचलय् जि याकचासा नं श्रद्धा दुम्ह, धर्मय् थिरम्ह, शीलं सम्पन्नम्ह पण्डितं जुया थःथिति व पासापिनि हितार्थ सेवा याना ।

२४१. जिं थःथितिपिन्त अनुकम्पा तया ब्वबियेगु व धायेगु यानागुलिं थःथिति व पासापिंसं भिक्षुपिन्त सेवा सत्कार यायेगु यात ।

२४२. सेवा यापिं इपिं सिना वनालि सुखं युक्तगु देव लोकय् जन्म काल। जि माँः व किजा थःम्ह मनं तुनाथें पुरे जुगुलिं आनन्द तायेका च्वन।"

९. यसोज

श्रावस्ती नगरद्वारया केवट्ट गामे केवट *(पो)* या कुलय् यसोजया जन्म जुल। 'कपिलसूत्र' देशना न्यना थःसहित पासापिंनापं प्रव्रजित जुल। वग्गमुदा खुसीया तीरय च्वना ध्यान भावना याना षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुया बिज्यात। थः पासापिं नापं यसोज भगवान्या दर्शन या बिज्याबले भगवानं धया बिज्यागु व थः पाखें नं व्यक्त यागु गाथा थथे –

२४३. "दन्तिलता *(गथि गथि दुगु लहरा)* थें शरीर जिगु, गंसिचाः म्ह, हिःया नसां घेरे याना तःगु शरीर, अन्नपाने मात्राज्ञ, मन बल्लाम्ह मनू ख *(जि)*।

२४४. जंगलय्, महावने भूजिं व पत्तिं न्यासानं युद्ध भूमी न्ह्यने वनिम्ह किसीथें स्मृतिवानम्ह जुया उकियात सह या।

२४५. गथे ब्रह्मा *(ध्यान सुखंय् न्ह्यावलें विहार याइम्ह)* थें अथे हे याकचा च्वना ब्रह्मा समान जुइ। गन निम्ह च्वनी अन देवता समान जुइ। गन गाँ जुइ अन स्वम्ह जुइ, अन कोलाहल आपालं आपा जुइ।"

१०. साटिमत्तिय

मगध राष्ट्रय् ब्राह्मण कुलय् साटिमत्तियया जन्म जुल। आरण्यक भिक्षुया पाखें प्रव्रजित जुया षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुया

बिज्यात । वसपोलं धर्मदेशना याना आपालं मनूतयेत शरण शीलय् प्रतिष्ठित याना बिज्यात । अश्रद्धावानपिं श्रद्धावान जुल । श्रद्धावानया छखा छेंय् न्ह्याबलें धयाथें वसपोल भिक्षा बिज्याबले छम्ह कन्या कुमारीं भिक्षा बिइगु जुया च्वन । थ्व खँ मारं सिइका साटिमत्तिय भन्तेया रूप कया भोजन यायेत छेंय् वना उम्ह बाँलाम्ह कन्या कुमारीया ल्हाः ज्वना तल । छम्ह भिक्षुं मिसाया ल्हाः ज्वंगु खना छेंयापिनि श्रद्धा मदया वन । कन्हे खुनु साटिमत्तिय भन्ते भोजन यायेत छेंय् वंबले वसपोल भन्तेया प्रति अनादर याःगु खंका विचाःयाना स्वबले यथार्थ खँयात सिइका बिज्यात । उम्ह मारया गपते भन्ते नं सिना ध्वगिगना च्वंम्ह खिचा थःगु ऋद्धिं क्वखाय्का बिल । उगु दुःखं मुक्त जुइत जूगु खँ कनेत मार अन छेंय् वन । यथार्थ खँ सियेधुंका भन्तेयाके इमिसं क्षमा फ्वना थनिनिसे छपिंत जिमिसं सेवा याये धका प्रार्थना याःगुलिं वसपोलं इमित थुगु गाथाद्वारा धया बिज्यात –

२४६. "न्हापा छंके श्रद्धा दुगु खः आः छंके व दुगु खने मदु । छंके गुगु दुगु खः व छन्त हे खः जिके छुं दुश्चरित्र मदु ।

२४७. श्रद्धा न्ह्यावले थिर मजू, अस्थिर जुइन, थथे जिं खंकागु दु, वयात । स्नेहनं याइगु विरक्तनं जुइगु थुकीं मुनियात छु हानि जुइ ?

२४८. छेंय् छें पत्ति भति भति याना मुनियात भोजन थुया तइ, भिक्षाया निम्ति चारिका याये, भिक्षाया निम्ति चारिका याये, आः तकनं जिगु तुति बल्लानि ।"

११. उपालि

नौयाःगु कुलय् उपालिया जन्म जुल । अनुरुद्धादि खुम्ह शाक्यपिं नापं वना अनुपिय अम्ववने तथागतयाथाय् प्रव्रजित जुल । बुद्धया पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् विनयधरय् 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः । अर्हत् जुया बिज्याम्ह वसपोल उपालि भन्तेनं ल्यायम्हपिं भिक्षुपिंत सम्बोधन याना थुगु गाथां धया बिज्यात –

२४९. "श्रद्धापूर्वकं छेंय्नं पिहाँ वया, प्रथम वैंशय् प्रव्रजित, न्हूम्हसिनं कल्याण भित्र नापं संगत या, शुद्ध जुया जीविका या, निरालसि जू ।

२५०. श्रद्धापूर्वकं छेंनं पिहाँ वया, प्रथम वैशय् प्रव्रजित, न्हूम्हसिनं कल्याण मित्र नापं संगत या, भिक्षुसङ्घनापं च्वना बुद्धिपूर्वकं विनययात सय्केगु या ।

२५१. श्रद्धापूर्वकं छेनं पिहाँ वया, प्रथम वैंशय् प्रब्रजित, न्हुम्हसिनं यायेत्यःगु याये मत्यगुयात बाँलाक स्यूम्ह जुया आसक्ति रहित जुया आचरण याइ ।"

१२. उत्तरपाल

श्रावस्ती, ब्राह्मणकुलय् उत्तरपालया जन्म जुल । शास्तां क्यना बिज्यागु यमकप्रातिहार्य खंका प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुल । श्रमण धर्म याना च्वंबले कामरागं मन चञ्चल जूगु चायेका दृढ उद्योगी जुया ध्यान भावना याना अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थःत जूगु खँ यात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२५२. "*(श्रुतमय व चिन्तामय)* प्रज्ञां जिं थ:त पण्डित धका च्वनागु ख:, *(थ:त व क:तयात)* भिं यायेगु चिन्तन यायेत समर्थवानम्ह जुया धका च्वना *(तर)* पञ्चकाम गुण या लोकय् सम्मोहित जुया जि पतन जुल।

२५३. *(क्लेशमारया)* दृढ:गु तीरं घा:पा जुइका मारया जालय् जि लात। *(अयूसा नं)* जि मृत्यु राजया पाशं मुक्त जुल।

२५४. जिगु फुक्कं काम *(वासना)* नष्ट जुइ धुंकल, फुक्कं *भव (जन्म जुइगु)* यात त्याके धुन, संसारय् जन्म जुइगुलिं क्षीण जुइ धुंकल, आ: हानं पुनर्जन्म मन्त।"

१३. अभिभूत

वेठपुर नगरया छगू राजकुलय् अभिभूतया जन्म जुल। बौम्हसिया मरणं लिपा थ:म्हसिनं राज्यभार सम्हाले यात। थ:गु देशय् भगवान् बिज्याबले धर्मदेशना न्यना महादान बिया बिज्यात। भोजनं लिपा अनुमोदन कथं भगवानं देशना याना बिज्यात। धर्मदेशना न्यना राज्य परित्याग याना प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यात। विमुक्ति सुखय् विहार याना बिज्याबले ज्ञातिपिं मन्त्रीपिं नगर जनपदया मनूत मुना न्यन – "भन्ते, जिमित अनाथ याना छाय् प्रव्रजित जुया बिज्याना" धका ख्वल। इमित थ: प्रव्रजित जुयागु कारणयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२५५. "गुलिनं थन मुनाच्वंपि जि थ:थितिपि ख: इपिं सकसिनं न्यनेगु या धर्मोपदेश याये, बारम्बार जन्म कायेगु दु:ख ख:।

२५६. पराक्रमी जु, कर्मथजुया पिहाँ वा, बुद्धशासनय् बाँलाक लगे जू, मृत्यु सेनायात अथे हे ध्वस्त याना छ्वं गथे कि नलागारयात किसीं ध्वस्त याइ ।

२५७. गुम्ह थु:गु धर्म-विनय अप्रमादी जुया विहार याइ, जन्म जुइगुया कारणयात मदय्का दु:खयात अन्त याना छ्वइ ।"

१४. गोतम

शाक्य राज कुलय् गोतमया जन्म जुल । गृहस्थभावयात त्याग याना प्रव्रजित जुया अर्हत जुया बिज्यायेधुंका थः प्रव्रजित जुयेमाःगु कारणयात कया थुगु गाथाद्वारां व्यक्त याना बिज्यात –

२५८. "संसारय् चाः चाः हिला नरकय् जन्म कया, प्रेतलोकय् बारम्बार जन्मकया, पशु-पंक्षी कुलय् जन्म कया, जि दु:ख सिया जुया ।

२५९. मनू जुयानं जन्म कया, बारम्बार स्वर्गय् नं जन्म कया, रूप लोकय्, अरूपलोकय्, नैवसंज्ञा लोकय् अले असंज्ञ लोकय् नं जन्म कया ।

२६०. थथे विभिन्न लोकय् जन्म कायेगुयात असार खः धका बाँलाक सिइका । संस्कार चञ्चल खः, भङ्गुर खः । थुगु रूपं जन्म जुइगु या स्वभावयात खंका, स्मृतिवानम्ह जुया निर्वाणयात प्राप्त याना कया ।"

१५. हारित

श्रावस्ती ब्राह्मण कुलय् हारितया जन्म जुल । प्रव्रजित जुल नं थःके दुगु पुलांगु स्वभावं मुक्त मजू । शास्ताया धर्मदेशना न्यना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२६१. "गुम्हय्सिन न्हापा याये माःगुयात लिपा याइ उम्ह सुखं वञ्चित जुया लिपा पछुतावे जुइ ।

२६२. गुगु याःगु ख व हे धायेगु, गुगु थम्हसिनं मयायेगु ख व मधायेगु । मयाःगुयातनं धाइबले पण्डित उकियात सिइका काइ ।

२६३. सम्यकसम्बुद्धं कना बिज्याःगु निवार्ण सुखमय खः, शोकरहित, रजरहित, भयरहित अले गनकि दुःखया अन्त जुइगु खः ।"

१६. विमल

वाराणसी ब्राह्मण कुलय् विमलया जन्म जुल । सोममित्त थेरया पाखें प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थः पासापिंत धर्मदेशना यासें थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२६४. "पापी मित्रयात त्वता छ्व, उत्तम ब्यक्तिया संगतयायेगु या अचल सुखया प्रार्थना याना वःगु अनुसारं उपदेश पालन या ।

२६५. गथेकि चिकिचाहां:गु सिपुति गया वनिबले समुद्रय् डुबे जूइ, अथे हे अलसीम्ह मनुया संगतयात धा:सा साधु *(भिंम्ह)* मनुनं डुबे जुइ ।

२६६. उकिं अलसी व उद्योगी मजुइगुयात त्वता छ्व । एकान्तवासी, नित्य उद्योग याइम्ह, निर्वाणय रत जुइम्ह उजम्ह आर्य पण्डित नापं हे सहवास यायेगु या: ।"

स्वंगूगु निपातया खुगूगु वर्ग क्वचाल ।

४. प्यंगूगु निपात

१. नागसमाल

शाक्य राजकुलय् नागसमालमा जन्म जुल । ज्ञाति समागमय् प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुयेधुंका छुं दिनतक भगवान्या सेवक जुया च्वन । छन्हुया दिने भिक्षाया निम्ति नगरय् बिज्याबलें तिसां तिया छम्ह नर्तकी वाद्यवाजनया तालय् प्याखँ ल्हुया च्वंम्ह चित्तया कारणं वायु धातुं शरीरयात उगुलं थुगुलं संका परिवर्तन जुया च्वंगुयात खंका अनित्य भावना यासें क्षय व विनाशयात ध्यान याना अर्हत् जुया बिज्यात । उगु घटनायात लक्ष्य याना थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२६७. "अलंकृत, बाँलागु वसतं पुना, माला क्वखाया चन्दनं बुला, महामार्गया बीचय् बाजँ थाय्का मिसाम्ह नर्टकी प्याखँ हुया च्वन ।

२६८. पिण्डार्थ जि *(नगरय्)* दुहाँ वना । जि लेय् वना च्वनाबले अलंकृत, बाँला:गु वसतं पुना च्वंम्ह खना बले मृत्युपाशं चिना यंकुथें हें जिं ताय्का ।

२६९. अले जिं यथार्थतायात थुइका, सहीकथंया खँ मने उत्पन्न जुल, *(रूपया)* दुष्परिणाम प्रकट रूपं खने दत, *(रूपया)* दुष्परिणामयात खंका बले मन जिगु *(उगु विषयलं)* अलग्ग जुल ।

२७०. उगु विषयलं जिगु मन विमुक्त जुल, स्वःता धर्मया विशेषतायात स्वंगू विद्या प्राप्त जुल, बुद्धशासनयात पूवंका ।"

२. भगु

शाक्य राजकुलय् भगुया जन्म जुल । अनुरुद्धादिपिं नापं प्रव्रजित जुया बालकलोणक गामे च्वना ध्यानय् लगे जुया च्वंबले शरीर व मनया अल्सीयात मदयेकेया निम्ति चंक्रमण यायेत त्वाथलय् थहाँ बिज्योवं गोतु वन । उगु हे अवस्थाय् थिनमिद्धयात त्याका ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यात । थःत अनुभव जूगु खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२७१. "न्ह्यःखं जित सते यागुलि विहारं जि पिहाँ वया, चंक्रमण यायेत जि च्वय् थहाँ वनाबले अनं जि कुतुं वन ।

२७२. भूमिं गोतुगु थासं दना चीवरय् च्वंगु धूयात थाथा याना हानं चंक्रमण यायेत च्वे थहाँ वना । सुसमाहित एकाग्र चित्तं चंक्रमण याना च्वं च्वं अध्यात्मय् सुसमाहित जुल ।

२७३. अबले जिं यथार्थतायात थुइका, सहीकथंया खँ मने उत्पन्न जुल, *(रूपया)* दुष्परिणाम प्रकट रूपं खने दत, *(रूपया)* दुष्परिणामयात खंका बले मन जिगु *(उगु विषय्लं)* अलग्ग जुल ।

२७४. उगु *(विषयलं)* जिगु मन विमुक्त जुल स्वः धर्मया सुविशेषतायात, *(जित)* स्वंगू विद्या प्राप्त जुल, बुद्धशासनयात पूवंका ।"

३. सभिय

छम्ह परिव्राजिकाया कोखं सभियया जन्म जुल । नानाशास्त्रया अध्ययन याना महावादीम्ह जुल । राजगृहय् छन्हु भगवान्याके प्रश्न न्यन । न्यंगु न्ह्यसःया फुक्कं लिसः बिया बिज्यात । उगु लिसलं प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुइधुंका अर्ह्त जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका लँ द्वँका जूपिं देवदत्त भिक्षुया अनुयायिपिंत थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

२७५. "मूर्खतय्सं मस्यू कि जि सिना वने मानि धका, गुम्हय्सिनं थुकियात सिइकि उम्हय्सिया *(पण्डितया)* कलह शान्त जुइ ।

२७६. जब कि अज्ञानीजनं गुबलें हे मृत्यु जुइ मखुथें ताय्का च्वनी । गुम्हसिनं धर्मयात सिइकि *(उम्ह)* छट्पटे जुया च्वम्हसिया न्ह्यने छट्पटि जुइ मखु ।

२७७. गुलिनं शिथिल कर्म दु, गुगु व्रत धुलं जाःगु जुया च्वनि, ब्रह्मचर्य शुद्ध मजूम्ह जुइ, वयात महाफल प्राप्त जुइ मखु ।

२७८. सब्रह्मचारीपिनिपाखें गुम्हय्सित गौरव प्राप्त जुइ मखु, उम्ह सद्धर्म उलि हे तापाइ गुलिकि पृथ्वीं आकाश ।"

४. नन्दक

श्रावस्ती गृहस्थ कुलय् नन्दकया जन्म जुल । शास्ताया धर्मदेशना न्यना प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यात । छन्हु उपोसथया दिने न्यासः भिक्षुणीपिंत उपदेश न्यंकुबले सकलें अर्हत्‌नी

जुल । बुद्धया पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् भिक्षुणीपिंत उपदेश बिइगुलिं 'एतदग्ग' लाभीम्ह खः । नन्दक भिक्षाचार यायेत श्रावस्ती बिज्याबले गृहस्थ जूबले याम्ह मिसा कामरागया कारणं न्हिला क्यन उबले नन्दक भन्तेनं थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२७९. "नानाविध अशुचिं पूर्ण जुया च्वंगु दुर्गन्धित गुलि *(वासनाय्)* लाना मारया पक्षय् वनिम्हसित धिक्कार खः । उगु शरीरय् गुंगूद्वांर गुकिं कि न्ह्याबलें अशुचि बाःवया च्वनी ।

२८०. जित न्हापायाम्ह थें ताय्के मते, तथागतया श्रावकयात आशा क्यने मते, उम्ह व्यक्ति स्वर्गय् नं मज्जा ताय्कि मखु, मनुष्यया विषयलय् धायेगु हे छु !

२८१. गुम्ह मूर्ख खः, बुद्धिहीनम्ह खः, कुमति, मोहान्धकारं त्वपुया तःम्ह, अजापिं जक उकि मज्जा ताय्का च्वनि, मारं ग्वयातःगु जालय् तःक्यना च्वनी ।

२८२. गुम्हय्सिया रागद्वेष व अविद्यां रहित जुइ धुंकल, कायात चप्फुइ धुंकल, बन्धनं रहित जुइ धुंकल, अजाःम्ह *(व्यक्ति)* उकी मज्जा ताइ मखु ।"

५. जम्बुक

दरिद्र कुलय् जम्बुकया जन्म जुल । निर्वस्त्र साधुपिनि शिष्य जुया मल मूत्र जक नइम्ह जुया, शरीरयात कष्ट बिया न्येन्यादँ बिते जुइवं भगवान्या पाखें दमित जुया प्रव्रजित जुल । स्वंगू विद्या सहित अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थःगु जीवनया खँ कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२८३. "न्ययन्यादँ तक शरीरय् धु थायका तया । लच्छिया छक भोजन याना, सं व दाह्रीयात ल्हातं पुया छ्वया ।

२८४. छपां तुतिं चुया, आसनयात परित्याग याना । गंगु मनूयां सौखि नया, जित धका हया ब्यूगुयात जिं मनया ।

२८५. थुगुरूपं सना जुया आपालं जिं दुःखसिया च्वने धुन । *(उगु सौखि)* वा वगुलिं तस्सक्कं लः बा वया चुइका यंके धुंका, जि बुद्धया शरणय् वया ।

२८६. शरणागमण जुयाःगुयात स्वः, स्वः धर्मया महिमायात, स्वंगू विद्या प्राप्त याना कया, बुद्धशासनयात पूवंका ।"

६. सेनक

उरुवेलकस्सप थेरया भिञ्चाया कोखं सेनकया जन्म जुल । छन्हु गयाया फग्गु खुसीसिथय् उत्सव जुया च्वन । अन भगवान् बिज्याना उपदेश बिया च्वंगु सेनकं न्यना प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुल । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२८७. "गयाया फल्गु *(खुसीं)* या सिथय् जित साप हे उपकार जुल, उत्तम धर्मया उपदेशक सम्बुद्धयात जिं दर्शन याना ।

२८८. महा-प्रतापी, गणाचार्य, उत्तम अवस्थायात प्राप्त याम्ह, विनायक, सदेव सहित लोकया विनायक, जिन अनुपम *(निर्वाण)* दर्शी खः ।

२८९. महानाग, महावीर, महा ज्योतिष्मान, फुक्कं आस्रव क्षीणम्ह शास्तायात गन भय दई ?

२९०. जि चिरकालनिसें क्लेशं जाःम्ह जुया, दृष्टिया बन्धनं चिका च्वनाम्ह खः । लोभादि फुक्कं बन्धन मुक्तम्ह वसपोल बुद्ध खः ।"

७. सम्भूत

गृहस्थ कुलय् सम्भूतया जन्म जुल । भगवान् परिनिर्वाण जुया बिज्यायेधुंका आनन्द भन्तेया पाखें प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यात । गुगु घटनायात कया निक्वगु संगायन जूगु खः उगु विषययात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२९१. "ज्या याये माःगु अवस्थाय् याकनं मयाइम्ह, याकनं यायेमाःथाय् विस्तारं याइम्ह, मखुगु कथं संविधान दय्किगु कारणं उम्ह मूर्ख दुःख सिया च्वनी ।

२९२. कृष्णपक्षया चन्द्रमाथें वयात भिं जुइगुलिं परिहानि जुइ, विज्ञजनपाखें निन्दित जुइ, मित्रपिनं विरोधी जुइ ।

२९३. गुम्हय्सिनं विस्तारं यायेमाःगुयात विस्तारं याइ, याकनं यायेमाःगुयात याकनं याइ, ठीकगु कथं संविधान दय्किगु कारणं उम्ह पण्डित सुखंपूर्वक च्वनी ।

२९४. शुक्लपक्षया चन्द्रमाथें थःत भिं जुइगुलि परिपूर्ण याइ । यश व कीर्ति फइलय् जुइ, मित्रपिंनं विरोधि जुइ मखु ।"

८. राहुल

यशोधरा देवीया कोखं राहुलया जन्म जुल । प्रव्रजित जुया च्वंबले भगवान्या पाखें शिक्षा कया अर्हत् जुया बिज्यात । शास्ताया पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् शिक्षाकामिलय् 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२९५. "निखेलनं सम्पन्नम्ह, राहुलभद्र धका जित म्हःस्यू, छाय् धायेबले जि बुद्ध पुत्र खः, जि धर्मय् चक्षुवानम्ह खः ।

२९६. जिगु आस्रव क्षीण जुल, पुनर्जन्म जिगु मन्त, जि निर्वाणदर्शी अर्हत् खः त्रैविध व अमृतदर्शीम्ह खः जि ।

२९७. *(सत्त्व)* कामान्ध, *(पासया)* जालं त्वपुया तःम्ह, तृष्णाया वस्त्रं त्वपुयातःम्ह प्रमादीबन्धु *(मारं)* चिनातःम्ह गथे कि बल्छिं न्या तःक्यनिगु थें खः ।

२९८. जिं उगु काम *(वासना)*यात हटे याना, मारया बन्धनयात च्व फुना, तृष्णाया मूःहायात लेहें थना, शान्तानूभूति निर्वाणयात लाभ याना कया ।"

९. चन्दन

श्रावस्ती धनं सम्पन्नगु कुलय् चन्दनया जन्म जुल । गृहस्थ बलै हे श्रोतापन्नम्ह । काय् छम्ह दयेवं प्रव्रजित जुया मसाने च्वना ध्यान भावना याना च्वन । गृहस्थबलेयाम्ह मिसां सिइका परिवारपिं मुंका अन थःथाय् वया च्वंगु खंका आः धाःसा बाँलाइ मखुत धका मति तया दृढगु चित्तं ध्यान च्वना षडभिज्ञम्ह जुया अर्हत् जुया

बिज्यात । अले आकाशय् च्वना इमित उपदेश बिल । इपिं त्रिशरण सहित पञ्च शीलय् प्रतिष्ठित जुल । पासा भिक्षुपिंसं वयाके खँ न्यंबले थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

२९९. "लुँ, वहया तिसां तिया, काय्यात बुया हया, दासीगणपिं नापं जिथाय् मिसा वल ।

३००. अलंकृत, बाँलागु वसतं पुना वम्ह थः काय्या मांयात मृत्यु *(मार)* या पाशयातथें खंका ।

३०१. अले जित विवेकं पूर्णगु सहि कथंयागु विचार उत्पन्न जुल । *(शरीरया)* दुष्परिणामयात खंकाबले मन जिगु *(उगु विषयलं)* अलग्ग जुल ।

३०२. उगु विषय्लं जिगु मन विमुक्त जुल, स्वः धर्मया विशेषता यात, स्वंगू विद्या प्राप्त याना कयालि बुद्धशासन यात न पूवंका ।"

१०. धम्मिक

कोशल राष्ट्रया ब्राह्मण कुलय् धम्मिकया जन्म जुल । भगवानं जेतवन ग्रहण याना बिज्याबले वसपोलया प्रति प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुइधुंका अर्हत् जुया बिज्यात । भगवान्या उपदेशयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३०३. "धर्मं धर्मचारीयात रक्षा याइ, बाँलाक धर्म याइम्हसिनं, सुखभोग यायेखनि । बाँलाक धर्मय् लगे जुइम्हय्सित दुर्गति वने मालि मखु, धर्मचारीयात थजाःगु हे फल प्राप्त जुइ ।

३०४. धर्म व अधर्मया फल समान जुइ मखु, अधर्मी नर्कय् वनि, धर्मी स्वर्गतय् वनि ।

३०५. उकिं वसपोल सुगतया प्रति प्रमोदित जुया धर्मया प्रति इच्छा यायेगु या । श्रेष्ठम्ह सुगतया श्रावक धर्मय् थिर जुया, धीर उत्तमगु शरणय् वना न्ह्यः ज्याइ ।

३०६. कैया हाःनापं तछयाना बिया *(अविद्या रूपी कै)* । तृष्णाया जालयात चुं चुंथःला बिया । पुन्हीया दिने चन्द्रमा गथे जां थिःगु खः अथे हे उम्ह संसारं क्षीण जुइ धुंकल, कामना धयागु छुं हे मदे धुंकल ।"

११. सप्पक

श्रावस्ती ब्राह्मण कुलय् सप्पकया जन्म जुल । भगवान्या उपदेश न्यना प्रव्रजित जुया कर्मस्थान ग्रहण याना अजकरणि खुसीया सिथय् च्वंगु विहारय् ध्यान च्वना याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका श्रावस्ती वना भगवान्या दर्शन यानालि थःथितिपिंत धर्मदेशनां लिपा शरण शीलय् प्रतिष्ठित याःका लिहाँ वयेत स्वबले इमिसं अनसं च्वना बिज्यायेत प्रार्थना याःसा नं एकान्त च्वने यःगु खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३०७. "सुचिशुद्ध रंगया पपु दुम्ह, बलाक धयाम्ह पंक्षी जब हाःकुस्ये च्वंगु सुपाँय्यात खना ग्याना थारा न्हुइ अबले निवासस्थानयात माला ब्वया वनि । अबले जित नं अजकर्णी धयागु खुसी साप यः ।

३०८. सुचिशुद्ध रंगया पपु दुम्ह, बलाक धयाम्ह पंक्षी जब हाकुस्ये च्वंगु सुपाँययात खना ग्याना थारा न्हुइ अबले न्ह्यने गुफा मदुगुलिं गुफा दुथाय् माला जुइ अबले जित अजकर्णी धइगु खुसी साप यः ।

३०९. जिगु गुफाया ल्यूनय्सं खुसीया निगूं किनारय् जामुना सिमां सुशोभित जुया च्वंगु दु, अजाःगु थाय् सु न्त्याइपु मताइ ?

३१०. सर्प मदुगु कारणंयात ब्याँचा मन्द मन्द स्वरं हाला च्वनी । थौं मेमेगु पर्वत खुसीनं लखय् च्वनिपिं हिंस्रक जलचर प्राणी नं मदु, अजकर्णी खुसी, निर्भय्, शिव व सुरम्य जू ।"

१२. मुदित

कोशल राष्ट्रय् गृहपति कुलय् मुदितया जन्म जुल । छुं छगू कारणयात कया राजा खना ग्याना जंगलय् बिस्यूं वन । अन भन्तेया पाखें शान्तम्ह जुइधुंका प्रव्रजित जुल । प्रव्रजित जुया अर्हत् पदयात प्राप्त याना बिज्याये धुका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३११. "जि जीविकाया निम्ति प्रव्रजित जुया, अले हानं उपसम्पदा काय्धुंका श्रद्धा उत्पन्न जुल । दृढ वीर्यया नापनापं पराक्रम याना ।

३१२. यदि थ्व जिगु शरीर छिन्नभिन्न जूसां, नसात नाश हे जूसां, जोडनी लिहाँ वया निपा तुति कुतुं वंसां वनेब्यु ।

३१३. जि अवलय् तक नये मखु, त्वने मखु, नःत विहारं पिहाँ वये, अले नःत गोतुलय्, जवतक तृष्णा रूपी तीरयात लिकाय् फइ मखु ।

३१४. अथे जि विहार याना च्वनाबले जिगु वीर्य व पराक्रमयात स्वः – स्वंगू विद्यायात प्राप्त याना कया, बुद्धशासनयात पूवंका ।"

प्यंगूगु निपात क्वचाल ।

९. न्यागूगु निपात

१. राजदत्त

श्रावस्ती व्यापारिया कुलय् राजदत्तया जन्म जुल । व्यापार यायेया निम्ति श्रावस्तीं राजगृहय् वंगु जुल । अन छम्ह वेश्यानापं भुले जुया थ:गु सम्पत्ति फुक्कं फुकल । अले वेणुवने वना भगवान्या उपदेश न्यना प्रभावित जुया प्रव्रजित जुल । प्रव्रजित जुइधुंका मसाने च्वना ध्यान याना च्वन । छन्हुया दिने अन मसाने उम्ह वेश्याया लाश वांछ्वय् हल । उगु मृत शरीरयात खंका होश सम्हाले याना अशुभ निमित्तयात थ:गु चित्तं क्वातुक ज्वना ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३१५. "मसाने भिक्षु वना, *(अन)* मिसा छम्ह *(सिम्ह)* वाँछ्वया त:गु खना, मसाने सुनां मयय्का त:गुयात तुंकिचातय्सं दायाच्वंगु खना ।

३१६. गुलिंसिंन थुकियात खना घ:चाया च्वन, *(मृतदेह)*यात स्वयेगु तकनं याइमखु । *(उकियात खनाबले)* जिके कामवासना उत्पन्न जुल, असूचिभावयात विचा याये मफुगुलिं मिखा कांम्हथें जुया ।

३१७. जा थुईबले गुलि समय मालिगु ख: व स्वयानं कम इलय् *(काम वासनायात शान्त याना)* उगु थाय्यात त्वता वना । जि स्मृतिवान जुया स्वभाव धर्मया ज्ञानयात चाय्का छथाय् वना च्वं वना ।

३१८. अबले जि विवेकं पूर्णगु सहिकथंया विचार उत्पन्न जुल, *(शरीरया)* दुष्परिणामयात खंकाबले जिगु मन *(उगु वासनां)* अलग्ग जुल ।

३१९. उगु *(वासनां)* जिगु मन विमुक्त जुल, धर्मया विशेषतायात *(बाँलाक)* स्व । स्वंगू विद्यायात प्राप्त याना कया, बुद्धशासनयात नं पूवंका ।"

२. सुभूत

मगधया साधारण परिवारय् सुभूतं जन्म कया तिर्थङ्करयाथाय् प्रव्रजित जुल । लिपा छन्हु भगवान्या उपदेशयात न्यना प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थःगु अनुभवयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३२०. "यदि सुं छम्ह व्यक्तिं सफलताया इच्छा याना थःत अयोग्यकथं लगे याना तइ, अथे अयोग्य कथं लगे जुइगु थःगु निम्ति व दुर्भाग्य हे खः । इच्छानुसारगु हित व सुखयात लाभ याना काये फइ मखु ।

३२१. रागादियात त्याका मच्वंम्ह छगूयात *(अप्रमादयात)* त्वता च्वंम्ह, अलक्षिणा समान खः सम-विषमयात खंके मफुम्ह, सकतां *(विमुक्ति)* त्वता च्वंम्ह नं मिखा काँ समान खः ।

३२२. छु याःगु खः व हे धा, गुगु मयाःगु खः व धाये मते । मयाःगुयात धया जुइबले पण्डितपिंसं सिइका काइ ।

३२३. गथे कि वर्ण बाँलागु स्वाँथेहे जूसानं उकि सुगन्ध मदुगुलिं वासना वइ मखु, अथे हे सुभाषित वचनानुसारं ज्या मयाम्हसिया *(खँनं)* निष्फल जुइ ।

३२४. गथेकि वर्ण बाँलागु स्वाँय् सुगन्ध दयेवं वासना वइ, अथे हे सुभाषित वचनानुसारं ज्या याइम्ह सिया *(खँनं)* सफल जुइ ।"

३. गिरिमानन्द

राजगृहय् बिम्बिसार राजाया पुरोहितया कुलय् गिरिमानन्दया जन्म जुल । थ्वसपोलया खँ नं सुभूति भन्ते याःथें हे खः । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३२५. "वा वया च्वन, मानों म्ये हाला च्वंथें, जिगु कुटी पलिं चिना तःगु दु, फय् दुहाँ मवःगुलिं सुखदायी जुया च्वंगु दु । उकिं हे जि उपशान्त जुया विहार याना च्वना, यदि मं दुसा वा वया च्वं ।

३२६. वा वया च्वन, मानों म्ये हाला च्वंथें, जिगु कुटी पलिं चिना तःगु दु, फय् दुहाँ मवःगुलिं सुखदायी जुया च्वंगु दु । उकिं हे जि शान्तचित्त जुया विहार याना च्वना, यदि मं दुसा हे मेघ देव ! वा वया च्वं ।

३२७. वा वया च्वन ... पूर्ववत् ... उकिं हे वितरागी ... पूर्ववत् ... ।

३२८. वाः वया च्वन ... पूर्ववत् ... । उकि हे जि वितेद्वेषी ... पूर्ववत् ... ।

३२९. वाः वया च्वन ... पूर्ववत् ... । उकिं हे जि वितमोही जुया विहार याना च्वना, यदि मं दुसा हे मेघ देव ! वा वया च्वं ।"

४. सुमन

कोशल राष्ट्रया छगू गृहपति कुलय् सुमनया जन्म जुल । अर्हत् जुया बिज्याम्ह थः पाजुयाथाय् प्रव्रजित जुया ध्यान भावना याना प्यंगू ध्यान व न्यागू अभिज्ञाम्ह अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थः पाजु भन्तेया न्ह्यने थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३३०. "गुगु धर्मयात जिं आकंक्षा यानागु खः, उपाध्यायं जित अनुग्रह तया बिज्यात । अमृतया आकंक्षा यानालि जिं याये माःगु कर्तव्य पूवंका ।

३३१. *(निर्वाणयात)* लाभ याना, साक्षात्कार याना, स्वयं हे धर्मयात साक्षात्कार याना, विशुद्ध ज्ञान दुम्ह जुया, शंका रहितम्ह जुया छपिनि *(तथागतया)* न्ह्यने प्रकट याना च्वना ।

३३२. पूर्वजन्मयात जिं स्यू, दिव्यचक्षु नं विशुद्ध जू, सद्धर्मयात जिं प्राप्त याना कया, बुद्धशासनयात पूवंका !

३३३. अप्रमादी जुया जिं शिक्षा कया, छपिनिगु उपदेशयात जिं बाँलाक न्यना । जिगु फुक्कं आस्रव क्षीण जुल, आः हानं जिगु पुनर्जन्म मन्त ।

३३४. आर्यव्रतयात *(छपिसं)* जित देशना याना बिज्यात अनुकम्पा तया बिज्यात, अनुग्रह तया बिज्यात

छपिनिगु उपदेश सितिं मवन, छलपोलया शिष्य जुया जि शिक्षित जुल।"

५. वड्ढ

भारुकच्छ नगरया छगू गृहपति कुलय् वड्ढया जन्म जुल। माँम्हसिनं मचायात थथितिपिंथाय् यंका लल्हाना जिम्मा लगे याना थः भिक्षुणी जुया अर्हत् जुल। लिपा कायम्ह नं थःमाँया अनुकरण याना प्रव्रजित जुल। प्रव्रजित जुया ग्रन्थधुरय् लगे जुया छन्हु चीवर मपुंसे याकचा माँम्हसिथाय् वया च्वंगु खना थः काय्यात सम्भे बुभे याना लित छ्वत। माँयागु खँया कारणं संवेगी जुया उद्योग याना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका माँम्हसिनं धाःगु खँयात कया थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

३३५. "जि मानं जित कोर्डा क्यंगु *(उपदेशक जूगु)* बाँला हे जुल। गुकिं याना जिं माँया वचन न्यनागुलिं शिक्षितःम्ह जुया। पराक्रमी, साहसी जुया उत्तमगु सम्बोधियात प्राप्त याना।

३३६. जि अर्हत् खः, दक्षिणेय्य खः, त्रैविज्ञ खः, अमृतदर्शी खः। नमुचिमार सेनायात त्याका अनास्रवी जुया विहार याना च्वना।

३३७. दुनेयागु व पिनेयागु गुगु जिके आस्रव दुगु खः, बाकी छुं हे मदय्क फुक्कं फुका छ्वयेधुन, पुनः उत्पन्न जुइ मखुत।

३३८. *(मांया वचनयात अंकुश याना)* जि अर्हत् जुया केहें मय्जु! *(छ)* विशारद जुया थुकथं धाल – आः धाःसा छंके नं जिथेंतु हे भव *(जन्म)* धयागु मन्त।

३३९. जन्ममरणरूपि संसारया दुःखयात मदय्का छ्वयेधुन । थ्व जिगु अन्तिम शरीर खः आः हानं पुनर्जन्म धयागु मन्त ।"

६. नदीकस्सप

मगध राष्ट्रया छगू ब्राह्मण कुलय् उरुवेलया किजा नदीकस्सपया जन्म जुल । गृहत्याग याना ऋषि जुया नैरञ्जना खुसी सिथय् आश्रम दयेका स्वसः ऋषि शिष्यपिं नापं च्वंच्वन । छन्हुया दिनय् भगवान्या उपदेश न्यना प्रव्रजित जुयालि अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३४०. "जिगु हितार्थ बुद्ध नैरञ्जना खुसी बिज्यात गुम्हसिया धर्मोपदेश न्यनालि मिथ्यादृष्टि मदया वन ।

३४१. मिखा काँम्ह जुया, पृथक्जन जुया, थ्व हे शुद्ध खः धका मति तया जिं नानाविधं यज्ञ याना । यज्ञ यायेया निम्ति जिं अग्निपरिचर्या याना ।

३४२. दृष्टिरूपी गहन जंगलय् जि लाना च्वन, मिथ्यामतय् लाना जि मोहित जुया । अशुद्धयात शुद्ध धका मति तया, मिखा काँम्ह जुया, ज्ञान मदुम्ह जुया ।

३४३. जिं मिथ्यादृष्टियात मदय्का छ्वयेधुन, जन्म काये मालिगु फुक्कं ध्वंस यायेधुन । *(पापयात मिं भष्म याना बिज्याम्ह)* दक्षिणाग्गि जुया बिज्याम्हसियागु परिचर्या याये, तथागतयात नमस्कार याना ।

३४४. जिं फुक्क मोह मदय्का छ्वयेधुन, भवतृष्णायात त्याकेधुन, जन्म कायेमाःगु संसारं मुक्त जुइधुन, आः हानं पुनर्जन्म धयागु मन्त ।"

७. गयाकस्सप

मगध राष्ट्रया छगू ब्राह्मण कुलय् गया कस्सपया जन्म जुल । निसः ऋषिपिं गयाये च्वंच्वंगु कारणं व कस्सप गोत्रयाम्ह जूगुलि गयाकस्सप नाँ जूगु खः । छन्हुया दिने भगवान्या उपदेश न्यना प्रव्रजित जुयालि अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका शुद्धि जुइगु खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३४५. "सुथे, न्हिने व सन्ध्याया ईलय् न्हि स्वकः गयाया फल्गुखुसीलखय् दुःना मोल्हुइगु याना ।

३४६. न्हापाया जन्मय् जिं गुगु पापकर्म यानावयाःगु दु उकियात जिं लखय् दुना पापयात चुइका छ्वे धयागु जिके थजाःगु दृष्टि *(विचाः)* न्हापा दुगु खः ।

३४७. अर्थयुक्तगु धर्म खँ, सुभाषित वचनयात जिं न्यना, विवेकपूर्वकं जिं उकियात ठीक अर्थय् प्रत्यवेक्षण याना ।

३४८. *(आर्यमार्गया लखं)* पापयात जिं चुइका छ्वया निर्मल, पवित्र, शुद्ध जुइधुन । शुद्ध जुया बिज्याम्ह *(बुद्ध)*या जि उत्तराधिकारी खः, बुद्धया जि औरसपुत्र खः ।

३४९. अष्टाङ्गिक मार्गया स्रोतय् लुकुंविना जिं फुक्कं पापयात प्रवाहित याये धुन । स्वंगू विद्या जित लाभ जूल, बुद्धशासनंयात नं पूवंका ।"

८. वक्कलि

श्रावस्ती ब्राह्मण कुलय् वक्कलिया जन्म जुल । स्वंगू वेदय् पारङ्गतम्ह ज़ुया छन्हु तथागतया रूपयात खना स्वस्वं स्वये

मगाःगुलिं वसपोलया रूप दर्शन यायेत प्रव्रजित जुल । न्ह्यावले नं न्ह्याथाय्नं भगवानया रूप सम्पत्तियात जक स्वया च्वनिम्ह जूगुलि भगवानं धया बिज्यात – "वक्कलि ! सुनां धर्मयात खंकि वं जित खंकूगु जुइ, सुनां जित खंकि वं जिगु धर्मया खंकूम्ह जुइ" । थथे हे नाना प्रकारं मेमेगु उपदेशत न्यंका बिज्याइगु खः । छन्हुया दिने ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यात । बुद्धया पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् श्रद्धावाने 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः । छन्हुया दिने वात रोगं कयेका च्वन । अबले भगवान् अन बिज्याना वक्कलियाके न्यंगु खँ व थःगु अनुभवं प्राप्त जूगु खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३५०. "भिक्षु ! वातरोगं पीडित जुया कानन *(धनधोरगु)* वने विहार याना च्वन । भिक्षा-दानप्राप्त जुइत थाकुथाय् छ गथे याना च्वनेगु ? *(भगवानं न्यना बिज्यागु)*

३५१. विपुल प्रीति सुखयात शरीरय् फैले याना थाकू गुयात नं वास्ता मयासें, कानन बने विहार याये ।

३५२. स्मृतिप्रस्थानयात भावना याना, *(न्यागू)* इन्द्रिय बल, *(सप्ततिंस)* बोध्यङ्गयात भावना याना कानन वने विहार याये ।

३५३. उद्योगी जुया, निर्वाणय् रत जुया, नित्य दृढपराक्रमी जुया, विवादं रहित जुया, सब्रह्मचारीपिं स्वया, कानन बने विहार याये ।

३५४. अग्र, दान्त, समाहित जुया बिज्याम्ह सम्बुद्धयात अनुस्मरण याना, आलस्य रहित जुया, कानन वने विहार याये ।"

९. विजितसेन

कोशल राष्ट्रय् किसि मागया कुलय् विजितसेनया जन्म जुल । पाजुपिं निम्हं सेन व उपसेन प्रव्रजित जुया अर्हत् पद प्राप्त याना बिज्यायेधुंकूपिं खः । विजितसेन नं किसितय्त शिक्षा बियेगु विद्या सयेका मन गृहस्थय् लगे मजूगुलिं पाजुपिंथाय् वना प्रव्रजित जुया ध्यानय् च्वंबले चित्तय् नाना प्रकारया खँ वया चञ्चल जुइका च्वन । अन चञ्चल जूगुयात शान्त यायेत क्वातुसे च्वंक ध्यान याना अर्हत् जुया बिज्यात । थःगु लक्ष्यय् सफल जूगुयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३५५. "चित्त ! नगरद्वारय् चिनातःम्ह किसीयात थें गन मन दु अन मछ्वसें छन्त चिना तये । पापय् लगे जुये मते, शरीरय् उत्पन्न जुइगु काम-जालय् फसे जुइ मते ।

३५६. चिना तल धायेवं छ वनि मखु, गथे कि द्वार खुल्ला जूसानं किसी *(उखेंथुखें)* वने मफुथें, अलक्षिणा चित्त ! बारम्बार कुतःयाःसा नं पापय् छंत लगे याये मखु ।

३५७. गथे कि अदान्त न्हूम्ह किसियात बल सम्पन्नम्ह माःगलं वयात मयोसा नं *(थःत माथाय्)* फःहिकि, अथे हे जिंनं छन्त फः हिके ।

३५८. गथे कि सलयात दमन याइगुलि दक्षम्ह, प्रवर सारथीं आजानीय सलयात दमन याइ । अथे हे जिं छन्त पञ्च बले प्रतिष्ठित जुया दमन याये ।

३५९. स्मृतिं छन्त चिये, संयत जुया छन्त दमन याये । वीर्य धुरं निग्रह याना थःगु थासं चित्त ! छ गनं तापाक वने खनि मखुत ।"

१०. यसदत्त

मल्लराजकुलय् यसदत्तया जन्म जुल । शिक्षा अध्ययनया लागि तक्कसिलाय् वना सम्पूर्ण विद्या सयेका सभिय परिव्राजक नापं श्रावस्ती थ्यंकः वल । अन भगवान्याथाय् वना सभिय् परिव्राजकं धर्म सम्बन्धी खँत न्यना च्वंबले यसदत्त नं भगवान्या खँय् दोष माला च्वन । तर भगवानं वयागु मनया खँयात सिइका संवेग उत्पन्न जुइगु कथं उपदेश न्यकां बिज्यात । उपदेश न्यना यसदत्त प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यात । गुगु उपदेश न्यंगु खः उगु हे उपदेशयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३६०. "बुद्धि मदुम्ह *(मूर्ख)* दोष बिइगु अभिप्रायं, जिनोपदेश *(बुद्धोपदेश)* न्यनि । पृथ्वीं आकाश गथे तापाःगु खः अथे हे सद्धर्म तापाइ ।

३६१. मूर्ख दोषारोपणया अभिप्राय जिनोपदेश न्यनि । कृष्ण पक्षया चन्द्रमाथें । सद्धर्म परिहानि जुइ न ।

३६२. मूर्ख दोषारोपणया अभिप्राय जिनोपदेश न्यनि, भतिचा जक दुगु लखे न्याथें सद्धर्मं नं गना वनि ।

३६३. मूर्खं दोषरोपणया अभिप्राय जिनोपदेश न्यनि, ध्वग्गिगु पुसा बुँइ पिइगुथें । सद्धर्म बढे जुइ मखु ।

३६४. गुम्हय्सिनं प्रमुदित चित्तं जिनोपदेश न्यनि, फुक्कं आस्रवयात क्षय याना, निर्वाणयात साक्षात्कार याना, परम शान्तियात प्राप्त याइ, अनास्रवीं जुया परिनिर्वाण जुइ ।"

११. सोणकुटीकण्ण

अवन्ति राष्ट्रया कुरर छेंय् धनं सम्पन्नगु कुलय् सोणया जन्म जुल । कोटि दाँ वंगु न्हाय्पने कुण्डल तियातम्ह जूगुलिं सोणकुटीकण्ण नाँ जूगु खः । महाकाश्यप भन्तेयात चतुर्प्रत्ययद्वारां सेवा याइम्ह उपासक खः । लिपा वसपोल भन्तेया हे आचार्यत्वय् प्रव्रजित जुया छन्हु भगवान्याके अनुमति कायेमाःगु ज्याये श्रावस्ती वन । अन भगवान् च्वना बिज्यागु गन्धकुटी विहारय् हे च्वना चाः कते यात । बुद्धया पाखें अनुमति कया वया थः गुरुयात निवेदन यात । गुरुयाके हे कर्मस्थान ग्रहण याना अर्हत् जुया बिज्यात । तथागतया पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् सुवक्तालय् 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका विमुक्ति सुखय् च्वना थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३६५. "उपसम्पदा जित लाभ नं जुल, जि अनास्रवी जुया, विमुक्त जुया । वसपोल भगवान्या दर्शन जिं याना, विहारय् नं छथाय् हे च्वना ।

३६६. भगवान् बहनि ताउत खुल्ला आकाशय् बिते याना बिज्यात । विहार कुशल *(दिव्य आर्य विहार)* जुया बिज्याम्ह *(गन्धकुटी)* विहारय् दुहाँ बिज्यात ।

३६७. भय व त्रासं रहित जुया शैल पर्वतया गुफाय् सिंहथें सङ्घाटि *(चीवर)* यात लाया गौतम द्यना बिज्यात ।

३६८. अले कल्याणवचनम्ह सम्यक्सम्बुद्धया श्रावक सोणं श्रेष्ठम्ह बुद्धनापं सद्धर्मया खँ ल्हाना ।

३६९. पञ्चस्कन्धयात थुइका, अष्टागिङ्गमार्गया भावना यानालि, परम शान्तियात प्राप्त याना, आस्रवं रहितम्ह जुया निर्वाण लाभ याना कया।"

१२. कोसिय

मगध राष्ट्रया छगू ब्राह्मण कुलय् कोसियया जन्म जुल। सारिपुत्र भन्तेयाथाय् न्हियान्हिथं वना धर्म श्रवण याना शासनप्रति श्रद्धा तया प्रव्रजित जुयालि कर्मस्थान ग्रहण याना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका सत्पुरुषपिनि आश्रय कया च्वनेमाःगुयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३७०. "गुम्हय्सियानं शीलादि गरु धर्मं युक्तम्ह पण्डितया वचनयात थुइका गुम्ह धीरं प्रेमपूर्वकं उकियात आचरण याइ। उम्ह पण्डितयात भक्ति दुम्ह धका धाइ, धर्मयात थुइका विशेषतायात प्राप्त याइ।

३७१. गुगु कि – तंद्धःगु विपत्ति वसा नं व्याकुल मजूसे स्थिर जुइ। उम्ह पण्डित स्तम्भ समान जुया च्वनि, धर्मयात थुइका विशेषतायात प्राप्त याइ।

३७२. गुम्ह कि समुद्रथें स्थिर स्वभाव, अकम्पित, गम्भीर प्रज्ञा दुम्ह, निपुण अर्थदर्शी, संहार मजुइम्ह पण्डित जुइ, धर्मयात थुइका विशेषतायात प्राप्त याइ।

३७३. बहुश्रुत व धर्मधर जुइ, धर्मानुपूर्वकं धर्मया आचरण याइ। *(धर्माचरण याइम्ह)* उजोम्हसित हे पण्डित धका धाइ, धर्मयात थुइका विशेषतायात प्राप्त याइ।

३७४. *(बुद्धं)* कना बिज्या:गुयात सुनां बाँलाक अर्थ थुइकि, अर्थ थुइका अथे हे आचरण याइ । अर्थया कारणयात थुइकुम्हसित हे पण्डित धाइ, धर्मयात थुइका विशेषतायात प्राप्त याइ ।"

न्यागूगु निपात क्वचाल ।

६. खुगू निपात

१. उरुवेलकस्सप

वाराणसी ब्राह्मण कुलय् जन्म । लिपा छन्हु गृहस्थाश्रमय् सार मखना ऋषिभेष कया न्यास: शिष्यया आचार्य जुया उरुवेलय् च्वना च्वंम्ह जूगुलिं व कस्सपगोत्रम्ह जूगुलिं उरुवेल कस्सप नाँ जुल । लिपा छन्हु भगवान्या उपदेश न्यना प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथां व्यक्त याना बिज्यात –

३७५. "यसस्वी गौतमया प्रातिहार्य *(ऋद्धिबल)* यात खना नं *(लाभय् हानि जुइ धका)* इर्ष्यालु व *(सम्मानया इच्छां)* अभिमानी, *(लाभं)* वञ्चित जुइ धका जिं वसपोलयात वन्दना मयाना ।

३७६. जिगु मनया खँयात सिइका *(सङ्कल्पयात सिइका)* नरसारथि जुया बिज्याम्हसिनं निग्रह याना बिज्यात । अवले जित संवेग जुल, अद्भुतकथं रोमाञ्च जुल ।

३७७. न्हापा जि जटिल *(जटाधारी)* जुया च्वनाबले लाभ सत्कार व सम्मान भतिचा जक दुम्ह ख: । अबले जि उगुयात *(लाभ, सत्कारया)* अनपेक्षीत जुया जिनया शासने प्रव्रजित जुया ।

३७८. न्हापा जि काम-सुगतिभूमि जन्म कायेगु इच्छां यज्ञ यानालि सन्तुष्ट जुया च्वनाम्ह खः । लिपा राग, द्वेष व मोहयात छुं हे बाँकी मतसें नष्ट याना छ्वयेधुन ।

३७९. पूर्वजन्मया खँ स्यू, दिव्यचक्षु विशुद्ध जू, ऋद्धिमानम्ह जुया, मेपिनि मनया खँ स्यूम्ह व दिव्यश्रोतया लाभी जुइधुन ।

३८०. गुगु कारणयात कया जि छेंय् त्वता प्रव्रजित जुयागु खः, उगु अर्थयात जिं लाभ यायेधुन, फुक्कं संयोजन क्षय जुइ *(मदये)* धुंकल ।"

२. तेकिच्छकारी

वनारसया छगू ब्राह्मण कुलय् तेकिच्छकारीया जन्म जुल । थः बौम्हसित चाणक्कवं राजाया पाखें ज्वंका कारागाराय् तये यंकुगु खंका ग्याना साणवासी भन्तेयाथाय् वना प्रव्रजित जुया खुल्लागु मैदानय् ध्यान याना च्वन । छन्हुया दिनय् मार बुँ थुवाया भेष कया ध्यानं च्युत यायेगु विचारं थथे धाल –

३८१. "वाः कुठी दुथाय् वाः थ्यने धुंकल वा दायगु खल दुथाय् थ्यने धुंकल भिक्षा धाःसा प्राप्त मजुल, जिं आः छुयाये । *(थ्व खँ मारं धया च्वंगु)*

(मारया खँ न्यना थःत थःम्हं धाल) –

३८२. अपरिमित बुद्धया स्मरण याना प्रसन्न जुइगु स्व, शरीरय् प्रीतिं जाय्कि, न्ह्याबलें लय्ताना च्वं ।

३८३. अपरिमित धर्मया स्मरण याना प्रसन्न जुइगु स्व, शरीरय् प्रीतिं जाय्कि, न्ह्याबलें लय्ताना च्वं ।

३८४. अपरिमित सङ्घया स्मरण याना प्रसन्न जुइगु स्व, शरीरय् प्रीतिं जाय्कि, न्ह्याबलें लय्ताना च्वं ।

मारं हानं धाल –

३८५. खुल्ला आकाशया क्वे च्वं च्वन, हेमन्त ऋतु याः थ्व बहनी चीकुसे च्वं, चिकुसे च्वंगु लिया वशय् लाका शास्ति नये मते, विहारय् दुहाँ वना छं खापा त्युः ।

भिक्षुं हानं धाल –

३८६. प्यंगू अप्रमेय्य *(प्यंगू ब्रह्म विहारयात)* जिं लगे जुये । उगु *(ध्यानय् च्वना)* सुखपूर्वकं च्वनेगु याये । चिकुगुलिं जित शास्ति जुगु मदु । *(व्यापादादि मदय्का)* जिं *(सुखपूर्वकं)* विचलित मजुसे विहार याये ।"

३. महानाग

साकेतया छगू ब्राह्मण कुलय् मधुवा सेठया कुलय् महानागयां जन्म जुल । गवम्पति भन्तेया ऋद्धिबल खना प्रसन्न जुया वसपोलयाथाय् हे प्रव्रजित जुया वसपोलया उपदेश कथं च्वना अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका छब्बग्गिय भिक्षुपिंसं सब्रह्मचारीपिं नापं गौरवपूर्वक व्यवहार मयाःगु खना इमित उपदेश बिया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३८७. "गुम्ह सब्रह्मचारीयात गुरु चुलाई मखु, उम्ह सद्धर्म पारिहानि जुइका च्वनि, गथे कि भतिचा जक लः दुथाय् च्वंम्हः न्या थे जुइ ।

३८८. गुम्ह सब्रह्मचारीयात गुरु चुलाई मखु, सद्धर्मय् व थहाँ वने फइ मखु । गथे कि ध्वग्गिगु पुसा वुँई पियेंगुथें जुइ ।

३८९. गुम्ह सब्रह्मचारीयात गुरु चुलाई मखु, धर्मराजया शासनय् निर्वाण तापाना च्वनी ।

३९०. गुम्ह सब्रह्मचारीयात गुरु चुलाई, सद्धर्मय् वयात परिहानी जुइमखु गथे कि यक्व लः दुथाय् च्वंम्ह न्याःथें जुइ ।

३९१. गुम्ह सब्रह्मचारीयात गुरु चुलाई, सद्धर्म व थहाँ वने फइ गथे कि भिंगुपुसा बुँई पियेगु थें जुइ ।

३९२. गुम्ह सब्रह्मचारीयात गुरु चुलाइ, धर्मराजया शासनय् निर्वाण सतिना च्वनी ।"

४. कुल्ल

श्रावस्तीया छम्ह मुखिया काय् कुल्लया जन्म जुल । भगवान्याथाय् प्रव्रजित जुया ध्यान याना च्वंबले काम-राग चित्तय् दुसुना च्वनिगुलिं बुद्धया उपदेश न्यना मसाने वना सिम्ह न्ह्यने तया अशुभ भावनाय् लगे जुया अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थःगु अनुभवयात लक्ष्य यासें थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३९३. "मसाने वनाबले वाँछ्वयातःम्ह सिम्ह मिसा छम्ह खना, मसाने वाँछ्वया तम्हय्सित तुं किचातय्सं नयाच्वंगु खना ।

३९४. कुल्ल ! रोगी, अपवित्र, अले ध्वरिगना च्वंगु थ्व शरीरयात स्वः, च्वय्लनं बा वया च्वन, क्वय्लनं बाः वया च्वन, मूर्खतय्सं जक उकियात अभिनन्दन याइ ।

३९५. धर्मरूपी न्हायकं कया ज्ञानदर्शन याना कायेया निम्ति दुने व पीने थुगु तुच्छ शरीरयात *(धर्मचक्षुं)* प्रत्यवेक्षण याना ।

३९६. गथे थ्व *(जिगु शरीर)* खः अथे थ्व *(शरीर)* खः, गथे थ्व *(शरीर)* खः अथे थ्व खः । गथे च्वय् खः अथे क्वय् खः, गथे क्वय् खः, अथे च्वय् खः ।

३९७. गथे न्हिने खः अथे बहनीनं खः, गथे बहनी खः अथे हे न्हिने खः । गथे न्हापाख, अथे लिपा खः, गथे लिपा खः, अथे न्हापा खः ।

३९८. नाना प्रकारया तूर्य बाजंनं अजाःगु आनन्द मदु गथे कि एकाग्र चित्त जुया सम्यक् धर्मयात बाँलाक खंकिबले ।"

५. मालुक्यपुत्त

कोशल राजाया छगू ज्योतिष कुलय् जन्म जुल । माँःयाः नां मालुक्य जूगुलि मालुक्यपुत्त नाँ जुल । भगवान्या शासने प्रव्रजित जुया याकनं हे षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुया बिज्यात । ज्ञातिपिंत अनुकम्पा तया उपदेश यायेत बिज्याबले वसपोल भन्तेयात प्रलोभने लाकेगु व्यवहारयात खंका आकाशय् च्वना थः मुक्त जुइ धुंकूम्ह खः धयागु लक्ष्य कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

३९९. "प्रमत्तचारी मनूतये मालुवा लता बढे जुइगुथें तृष्णा बढे जुइ । जंगलय् फलया इच्छां माक छ्ःगू कच्चां मेगु कचा ज्वनेत तिन्हुया जुथें बारम्बार जन्म व मृत्युइ लाना च्वने मालि ।

४००. गुम्ह थ्व विषयें जागु तृष्णाय् भूले जुयाच्वनि, वयात शोक वर्षाकालय् वीरण धयागु घाँय्थें बढे जुजुं वइ ।

४०१. गुम्हयुसिनं थ्व लोकय् त्याग याये थाकुगु तृष्णायात त्याकी, वयाके च्वंगु शोक अथे हे कुतुं वनी गथे कि पलेस्वाँया हलय् च्वंगु लः कुतु वंथें ।

४०२. उकिं जि थन मुनाच्वंपिं छिमित कल्याणया निम्ति धया च्वना – तृष्णाया हाःयात म्हुयाछ्व, उसीर माःम्हसिनं वीरण घाँय्यात पुया छ्वयेथें । खुसीया सिथय् बुया वःगु नल घाँय्यात थें देवपुत्र मारं छन्त बारम्बार त्वथुला मयंकेमा ।

४०३. बुद्धया वचनअनुसारं यायेगु या, क्षणयात *(सुअवसरयात)* सितिं छ्वय् मते, सुअवसारयात सितिं छ्वम्हय्सिनं नरकय् वना पश्चाताप काये मालि ।

४०४. प्रमादया धुलं *(क्लेशरूपी धुलं)* प्रमादी, प्रमादी जूगुया कारणं हे धु उत्पन्न जुइगु खः । अप्रमादया प्रतिपत्ति व विद्यां *(दुःखया)* तीरयात लिकना छ्व ।"

६. सप्पदास

राजा शुद्धोदनया पुरोहित कुलय् सप्पदासया जन्म जुल । प्रव्रजित जुइधुंका काम वासनां सते याःगुयात शान्त याये मफुगुलिं सिना वनेगु मति तया छुरा ज्वना वन । उगु अवस्थाय् बाँलाक विचा याना ध्यान यावले अर्हत् जुया विज्यात । अर्हत् जुया विज्यायेधुंका थःत जूगु खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना विज्यात–

४०५. "जिं प्रव्रजित जुयागु २५ दँ दत, थुलिया दुने पतिंचा न्यायेकेगु ईःतक नं चित्तय् शान्ति मदु ।

४०६. चित्तय् एकाग्रता मुदगुलिं काम-रागं पीडित जुया ल्हाः निप्पां ज्वना ख्व ख्वं विहारं पिहाँ वया ।

४०७. जि म्वाना च्वनां छुयाये ? शस्त्र कया हये *(थःत हे स्याना छ्वयेत)*।

४०८. जिथें जाःम्हसिनं शिक्षा *(नियम)* यात त्वता गन सिना वनेगु ?

४०९. अले जिं ख्वचा कया खाताय् च्वं वना, गपतय् ख्वचा तया कण्ठनलियात ध्यना छ्वयत सनाबले जिगु मनय् विचार लुयावल, खःगु मति उत्पन्न जुल । *(शरीरया)* दुष्परिणाम प्रकट जुल, अशान्तभावं मुक्त जुया शान्त जुल ।

४१०. स्वःसा धर्मया विशेषता, आःजिगु चित्त विमुक्त जुल । स्वंगू बिद्या प्राप्त जुल, बुद्धशासनयातनं, पूवंका ।"

७. कातियान

श्रावस्ती कोसिय गोत्र ब्राह्मणया छेंय् जन्म जुल । माँःम्ह कातियान गोत्रम्ह जूगुलिं कायया नां नं कातियान जुल । सामञ्जक भन्तेयाथाय् प्रव्रजित जुया मद्यंसे चङ्क्रमण याना च्वंबले न्ह्यः वयेका गोतुवन । शास्तां उगु अवस्थायात खंका आकाशय् च्वना धर्मदेशना याना बिज्यात । उगु उपदेश न्यना उद्योग याना याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका बुद्धं आज्ञा जुया बिज्यागु खँयात कया थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

४११. "कातियान ! दँ, अले फय्तु । न्त्यःगुलु जुइमते न्त्यलं चाय्कि । अल्सी चाल धाःसा, प्रमादीम्ह पासायात कुटीलम्ह मृत्युराजां छन्त त्याका मच्वनेय्मा ।

४१२. गथे कि महासमुद्रया *(तरङ्ग)* बेगंथें जन्म व जरां छन्त वशय् लाका तइ, छं थःगु निम्ति बाँलागु द्वीप दय्कि, छंगु निम्ति मेगु त्राण दुगु मखु ।

४१३. थ्व हे मार्गं शास्तां त्याका बिज्यात, न्हापां *(आर्यमार्गं)* जन्म, जरा व भय पारतरे जुया बिज्यात । बहनीया न्हापाया प्रहरय् व अन्तिम प्रहरय् अप्रमादी जुया तत्परतापूर्वकं ध्यानय् उद्योग याना दृढ याना च्वं ।

४१४. न्हापालाक बन्धनादिं मुक्त जु, ख्वचां सं खाना चीवरं पुना भिक्षाय् प्राप्त जूगु भोजन याना च्वं । म्हिता च्वनेगु व न्त्यः वय्का च्वनेगु यायेमते कातियान ! तत्पर जुया ध्यान या ।

४१५. कातियान ! ध्यान या, विजयी जू, योगक्षेम *(निर्वाण)* लँपुई कुशलम्ह जु । अनुत्तरगु विशुद्धयात प्राप्त याना का । मियात लखं शान्त याइथें परिनिर्वाण जुइगु स्व ।

४१६. चिकिचा प्वा याना च्याका तःगु मतयात, क्वछुना च्वंगु लहरायात फसं मदय्का छ्वइगुथें याना इन्द्र समान गोत्रयाम्हसिनं छं अनासक्तम्ह जुया मारयात ख्याना छ्व । उम्ह वेदनाय् वीतरागी जुया, शान्तम्ह जुया समय *(काल)* यात प्रतीक्षा या ।"

८. मिगजाल

श्रावस्तीया विशाखा महाउपासिकाया काय् मिगजालया जन्म जुल । न्हियान्हिथं धर्मदेशना न्यना श्रद्धा वयेका प्रव्रजित जुया याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

४१७. "चक्षुमान, आदित्यबन्धु बाँलाक कना बिज्यागु थ्व *(धर्म)* खः । फुक्कं बन्धनं पारतरे जुया बिज्याःम्ह, फुक्कं संसार चक्रंयात विनाश याना बिज्याःम्ह खः ।

४१८. निर्वाणय् थ्यंकाबिःम्ह, पार तरे याना बिइम्ह, तृष्णाया हाःयात गंका बिम्ह खः । विषया मूल *(तृष्णा)* यात हानं उत्पन्न मजुइगु कथं ध्यना छ्वया, निर्वाणयात लाभ याना काइ ।

४१९. अज्ञानया मूलयात छेदन याना, कर्म यन्त्रयात विध्वंश याना, ज्ञान-बज्रं कय्का *(प्रतिसन्धि)* विज्ञानय् लाना ज्वनातःगुयात नांश याना छ्वइ ।

४२०. वेदनाया यथार्थयात सिइका उपादान मुक्त जुया च्वनी । भवयात मिं च्याना च्वंगुथें खंका च्वनी ।

४२१. महारस दुगु, सुगम्भीर आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग जरा व मरणयात मदय्का छ्वइ, दुःखयात शान्त याना छ्वइ, निर्भय जुइ ।

४२२. कर्म कर्मयात सिइका, विपाकं विपाकयात सिइका प्रतीत्यसमुत्पाद धर्मयात ज्ञानालोकं दर्शन याना, महान क्षेमयुक्तगु थाय् च्वना अन्तय् कल्याण जुइ ।"

९. पुरोहितपुत्त जेन्त

कोशल राजाया पुरोहित कुलय् जेन्तया जन्म जुल । जात, धन, व रूप सम्पत्ति दुम्ह जूगुलिं अभिमानं जाःम्ह जुया च्वन । अभिमानम्ह जुया भगवान्याथाय् वंबले धर्मदेशना न्यना प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थःगु स्वभावयात कया थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

४२३. "जात अभिमानं, भोग व ऐश्वर्यं मस्त जुयाःम्ह, जि ख्वा, शरीरया वर्ण रूप बाँलाम्ह खः धका मदमस्त जुया चाहिला जुया ।

४२४. जि समानम्ह मेपिं सुं मदु, *(धासेंलि)* उत्तमम्ह गनं दइ ? जि अति अभिमानिम्ह, मूर्खम्ह, धृष्ट व दुर्विनीतम्ह जुया च्वना ।

४२५. माँ बौ व गौरव तये बहपिंत जिं गबलें नं अभिवादन मयाना, अभिमानं फुले जुया, अनादर यायेगु याना ।

४२६. सारथी मध्यय् उत्तमम्ह, श्रेष्ठम्ह विनायक यात प्रकाशवान आदित्यथें जाम्ह भिक्षुसङ्घ नापं बिज्याना च्वंगु खंका ।

४२७. मान व मदयात त्वना प्रसन्नगु चित्तं समस्त सत्त्वया नं श्रेष्ठम्ह *(बुद्ध)* यातं शिरं वन्दना याना ।

४२८. अभिमान व हीनभाव मन्त, बाँलाक हे नष्ट यायेधुन । अहंकार समूल नष्ट यायेधुन, समस्त अभिमान स्वभावयात हटे यायेधुन ।"

१०. सुमन

अनुरुद्ध भन्तेयात सेवा याइम्ह उपासकया छेंय् सुमनया जन्म जुल । न्हेदँ दुबले हे अनुरुद्ध भन्तेयाथाय् यंका प्रव्रजित याना बिल । प्रव्रजित जुया याकनं हे षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुया बिज्यात । थः गुरुयात सेवा याना "लः काः वने माल" धका लः घः ज्वना अनोतप्त दहलय् लः काःवंगु इलय् उगु दहलय् च्वंम्ह नाग राजानं काय्के मब्यू । उबले हे सुमन गरुडया रूप कया नागराजयात अनं ख्याना लः हया थःगु थाय् बिज्याना च्वंगु शास्तां खंका सारिपुत्त भन्तेयात क्यना धया बिज्यागु खँ व थःगु खँयात नं कया थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

४२९. "गबले जि जन्मं न्हेदँयाम्ह, न्हूम्ह प्रव्रजितम्ह खः महान ऋद्धि दुम्ह नागराजयात जिं थःगु वशे तया ।

४३०-४३१. महासरोवर अनोतप्तं उपाध्यायेया निम्ति लः हया च्वनाबले जित खंका शास्तां थथे धया बिज्यात – सारिपुत्र ! लःया घः ज्वना वयाच्वंम्ह थ्व कुमारयात स्वसा, थःगु चित्तयात सुसमाहित याना तःगु दु ।

४३२. आचार ब्रतय् प्रसन्नम्ह, रहनसहने कल्याणम्ह खः । अनुरुद्धया श्रामणेर ऋद्धिलय् विशारदम्ह खः ।

४३३. शिक्षितःम्हसिया पाखें सिक्षितःम्ह, भिंम्हसिया पाखें भिंम्ह कृतकृत्यम्ह अनुरुद्धपाखें विनीतःम्ह व शिक्षितम्ह खः ।

४३४. वं परम शान्तियात प्राप्त याना, अर्हत् फलयात साक्षात्कार याना, उम्ह श्रामणेर सुमनं मेपिसं जित म्हमसियेमा धका इच्छा याना च्वन ।"

११. न्हातकमुनि

राजगृहया छगू ब्राह्मण कुलय् न्हातकमुनिया जन्म जुल । गृहस्थाश्रम त्याग याना तपस्वी भेष कया जंगलय् मियात पूजा याना च्वनिम्ह जुल । छन्हुया दिने भगवान्या उपदेश न्यना प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यात । छुं दिन लिपा वात रोगं कयेका च्वंबले भगवानं न्यना बिज्यागु खँ व थःम्हसिनं ब्यूगु लिसःयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

४३५. "वात रोगं पिडित जुया छ कानन् बने विहार याना च्वन । भिक्षा दुर्लभगु थ्व कठिन थासय् छु याना च्वने गु ?

४३६. शरीर विपुल सुखं फइले याना कठिनाईयात बशय् तया कानन *(बनय्)* विहार याना च्वने ।

४३७. सप्तबोध्यङ्गयात, पञ्च इन्द्रिय बलयात भावना याना, सूक्ष्म ध्यानं युक्त जुया आस्रव रहित जुया विहार याये ।

४३८. क्लेशादिं विमुक्त जुया, विशुद्ध चित्तम्ह व अचलम्ह जुया न्ह्याबलें प्रत्यवेक्षणः *(विवेक शील)* म्ह जुया, आस्रव रहितम्ह जुया विहार याये ।

४३९. दुने व पिने गुगु जिके आस्रव दुगु खः फुक्कं बाकीं मदय्क वाँछ्वय् धुन, हानं छक उत्पन्न जुइ मखुत ।

४४०. पञ्चस्कन्धयात बाँलाक सिइकेधुन, सम्पूर्ण मूलोच्छेदन यायेधुन । दुःखयात मद्यका छ्वय धुन, हानं पुनर्जन्म काये म्वाल ।"

१२. ब्रह्मदत्त

कोशल राजाया काय्या रूपय् ब्रह्मदत्तया जन्म जुल । बुद्धानुभावयात खंका श्रद्धापूर्वकं प्रव्रजित जुया ध्यानय् च्वना प्रतिसम्भिदा सहित अर्हत् जुया बिज्यात । छन्हु ब्राह्मणपिनिगु गामे भिक्षा बिज्यागु अवस्थाय् छम्ह ब्राह्मणं ज्यूगु मज्यूगु शब्दं ब्वबिल । उगु शब्दयात ताःसां मताःछु याना भिक्षा बिज्याना च्वंगु मनूतयेसं खंका न्यंगु खँया लिसलय् थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

४४१. "अक्रोधिम्हसिके, दान्तम्हसिके, समजीविम्हसिके विमुक्तम्हसिके, सम्यकरूपं सिकाच्वंम्ह अजाम्हसिके गनं क्रोध दई ?

४४२. गुम्ह तंपिका म्हसिंया प्रति तँ पिकाइ वयात हे बाँमलाक अहित जुइ । गुम्हय्‌सिनं तँ पिकाम्हसिया प्रति तँ पिकाइ मखु त्याकां त्याके मफुगु संग्रामय् त्याकुम्ह जुइ ।

४४३. गुम्हय्‌सिनं कत तँ चाया च्वंगुयात सिइका थःम्हसित व मेम्हसित निगू पक्षयापिंत भिं यायेत आचरण याइ, स्मृतिपूर्वकं उपशान्त याइ ।

४४४. गुपिं थःम्हसिनं नं, मेम्हसिन नं निगू पक्षयापिसं ल्वायेत सना जुइ, धर्मयात मस्यूम्ह, मथूम्ह धका मनूतयेसं सिइकी ।

४४५. यदि छंके तँ पिहाँ व:सा कतियागु उपमायात लुमंकि यदि रस तृष्णायागु उत्पन्न जूसा काय्या लायात लुमंकि ।

४४६. यदि छंगु चित्त काम तृष्णा व भवतृष्णाय् मन ब्वाँये वंसा, स्मृतिं याकनं हे निग्रह *(ब्वबिये)* या, गथे कि – बुँइ पिनात:गु नयेत वंम्ह दुष्ट पशुयात याकनं कथिं ख्याना छ्वथें छ्वय्मा: ।"

१३. सिरिमण्ड

सुंसुमारगिरिया छगू ब्राह्मण कुलय् सिरिमण्डया जन्म जुल । भगवान् विहार याना बिज्याना च्वंगु भेसकला बने वना प्रव्रजित जुल । उपोसथागारय् सङ्घया सम्मुखय् थ:के दुगु दोष प्रकट याना बिज्यात । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका दोष प्रकट यायेगुया सुपरिणाम व दोष अप्रकट याइबलेया दुष्परिणामयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

४४७. "दुष्चरित्रयात सुचुका तय्वं बढे जुइ, प्रकट यात धा:सा वढे जुइ मखु । उकिं प्रकट यायेगु स्व:, थुकि याना व बढे जुइ मखु ।

४४८. संसारय् सिनावने मा:गुलिं याना पीडित जुया च्वंगु दु, जरा *(बुढा जुइगु यात)* चाहुइका त:गु दु, तृष्णाया वाणं सुइका च्वंगु दु, इच्छाया मिं न्त्याबले सन्तापित जुया च्वंगु दु ।

४४९. संसारय् सिनावने मा:गुलिं याना पीडित जुया च्वंगु दु, बुढा जुइगुलिं नं वचे जुइमफु, शरण का वनेगु मखना न्त्याबलें ग्याना च्वंगु दु, गथे कि ज्वना यंकुम्ह अपराधि ग्याना च्वनिगु ख: ।

४५०. मृत्यु, जरा व रोगया मिःज्वालाथें थुपिं स्वःता वयाच्वंगु दु, सामना यायेत बल मदु, बिस्यु वनेत सामर्थ्य मदु ।

४५१. भतिचा जक जूसा नं आपालं जूसा नं समय *(न्हि)* यात सिंतिं छ्वय्ये मते, गुलि गुलि चाः विते जुइ, उलि उलि हे वयागु जीवन नं कम जुइ ।

४५२. वना च्वनिबले, दना च्वनिबले द्यना च्वनिबले आखिरय् बहनी जुइ, समय *(काल)* याप्रति छं प्रमादी जुइमते ।"

१४. सब्बकामि

बैशाली क्षत्री कुलय् सब्बकामिया जन्म जुल । भगवान्या परिनिर्वाणं लिपा आनन्द भन्तेथाय् प्रव्रजित जुल । छन्हुया दिने थः गुरु नापं छेंय् बिज्याबले छेंय् च्वंम्ह मिसाया गति शोकाकुलय् लाना च्वंगु खंका मन विचलित जूगु चायेका याकनं हे मसाने वना अशुभ ध्यानय् च्वन । ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यात । छन्हु ससबौनं भौमचायात ब्वना विहारय् वना थः काय्यात छेंय् ब्वना हयेत वन । उगु अवस्थाय् सब्बकामि भन्तेनं इमित थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

४५३. "थ्व निपा तुतियापिंसं दुर्गन्ध फइले याना च्वनी । नानाप्रकारया असुचिं जाया च्वंगु दु, अनं अन हे दुर्गन्ध पिहाँ वया फइले जुया च्वंगु दु ।

४५४. सुलाच्वंम्ह मृगयात छले याना, न्यायात बल्सि क्यनां व माकयात लेपं प्यंपुंका फसे यायेथें पृथक्जनयात नं फसे याना तइ ।

४५५. रूप, शब्द, गन्ध, रस व स्पर्श थ्व न्त्याइपुसय् च्वं। थ्व पंचकामगुण मिसाया रूपय् खने दु।

४५६. गुपिं पृथक्जनं रागादि चित्तं थुकियात सेवन याइ, जन्म व मरण ग्यानपुसे च्वंकहे वृद्धि जुइ, बारम्बार जन्म व मरण वचे जुइ फइ मखु।

४५७. गुम्ह व्यक्ति थुकियात सर्पया छ्यं समान भापिया त्वता छ्वइ अले थुगु विषंजाःगु लोकयात स्मृतिपूर्वकं तापाका छ्वइ।

४५८. कामया स्वादय् दुष्परिणामयात खंका, निष्कामय् निर्भययात खंका। फुक्कं कामया स्वादय् लगे मजूसे, जिं आस्रवक्षययात लाभ याना काये धुन।"

खुगूगु निपात क्वचाल।

७. न्हेगूगु निपात

१. सुन्दरसुमद्द

राजगृहय् धनं सम्पन्नम्ह सेंठया कुलय् सुन्दरसमुद्दया जन्म जुल । भगवान्या दर्शणं प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुयालि श्रावस्ती वना च्वंवन । राजगृहय् छन्हु नःखया दिने सेंठया काय्पिं थः थः मिसापिं नापं तिसा वसतं पुना न्हिला ख्यायाना च्वंगु खंका नुगः मछिंका माँम्ह ख्वया च्वन । छम्ह वेश्यांनं उगु खँयात सिइका धन कया माँम्हसित छं काय् जिं लित ब्वना हये धका वचन बिया श्रावस्ती वना भिक्षा वया च्वंम्ह सुन्दरसमुद्दयात भूले याकेया निम्ति नाना प्रकारया हावभाव याना विचलित यायेत स्वल । उगु अवस्थायात खंका मने भन दृढभाव तया उद्योग याना अर्हत् जुया बिज्यात । थुगु हे घटनायात कया गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

४५९. "अलंकृत जुया, सुवस्त्रं पुना, मालाधारी जुया अत्तरादी नस्वाःगुलिं म्हय् बुला लकां न्ह्याना वेश्या छम्ह वल ।

४६०. लकां त्वता *(जिगु)* न्ह्यने बिन्ती याना वं जित स्नेहंपूर्वकं, मधुरकथं खँ ल्हाना हल ।

४६१. छ ल्यायम्ह बले हे प्रव्रजित जुल, जिं धयागु खँ न्यं । मनुष्यया काम-सुखयात भोग या । जिं छन्त धन बिये । छंगु *(न्ह्यनय्)* मि साक्षी तया जिं सत्य प्रतिज्ञा याये ।

४६२. जब भ्री निम्ह जीर्ण जुइ, तुतांया भर कायेमालि *(अबले)* भ्री निम्हं प्रव्रजित जुये । *(अले)* निखेरनं *(थुगु लोकय् नं परलोकय् नं)* भिं जुइ ।

४६३. अलंकृत जुया, सुवस्त्रं पुना, वेश्यां बिन्तिभाव याना प्रार्थना याना च्वंगुयात खंका जित थथे विचाः वल – नकापधारी मृत्यु मार वल ।

४६४. *अबले* जिगु मने विचार लुया वल, खःगु मति उत्पन्न जुल *(शरीरया)* दुष्परिणाम प्रकट जुल । अशान्त भावं मुक्त जुया शान्त जुल ।

४६५. स्वःसा धर्मया विशेषता, आः जिगु चित्त विमुक्त जुल । स्वंगू विद्या प्राप्त जुल, बुद्धशासनयात नं पूवंका ।"

२. लकुण्डकभद्दिय

श्रावस्तीया छगू महाभोगवान कुलय् भद्दियया जन्म जुल । बागचाम्ह जूगुलिं लकुण्डकभद्दिय नाँ जुल । शास्ताया उपदेश न्यना श्रद्धा सहितं प्रव्रजित जुया बहुश्रुतम्ह मधुरगु सःलं धर्मदेशना याना बिज्याइम्ह जुया च्वन । लँय् बिज्याना च्वंगु अवस्थाय् छम्ह गणिकां वसपोल भन्तेयात खना न्हिला क्यन । उबले न्हिला क्यंबले वयागु वा यात खंका क्वेंयाःगु भावना याना अनागामि जुया बिज्यात । सारिपुत्र भन्तेया उपदेश न्यना अर्हत् जुया बिज्यात । बुद्धया पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् मधुरगु स्वरय् 'एतदग्ग' पदलाभीम्ह खः । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थःत अनुभव जूगुयात कया थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

४६६. "अम्बाटकारामं उखे घोर जंगलय् भद्दियं तृष्णाया मू हाः नापं ल्येंहें थना बाँलाक ध्यानय् च्वंच्वना ।

४६७. *(मनूत)* मृदङ्ग, वीणा व तबलाय् न्ह्याइपु ताय्का च्वनि, सिमाया तले जि च्वना बुद्धया शासने न्ह्याइपु ताय्का च्वना ।

४६८. यदि बुद्धं जित वर ब्यूसा, वसपोलयाके जिं थ्व वर फ्वने सारा संसारं न्ह्याबलें कायगतानुस्मृति अभ्यास यायेगु ब्यु ।

४६९. सुनां जिगु रूपयात अवहेलन याइ, सुनां जिगु सःया ल्यूल्यू वइ, छन्दरागया वशय् लापिं इपिं सत्त्वपिंसं जित म्ह मस्यू ।

४७०. दुनेयागु मस्यू, पिनेयागु नं खंके मफु, छ्चाखेलं त्वपुयातम्ह उम्ह मूर्ख मेपिनि खँय् लगे जुइ ।

४७१. दुनेयाःगु मस्यू, पिनय्याःगु खंके फु, वयात पिने च्वंगु फल जक खंके फइ, उम्हनं खँय् लगे जुइ ।

४७२. अभ्यन्तरया खँ स्यूम्ह, पिनय्यानं खँ स्यूम्ह अनावरणदर्शीम्ह, धाःगु मात्रया खँय् लगे जुइ मखु ।"

३. भद्द

श्रावस्ती सेंठया कुलय् जन्म जुल । छन्हुया दिने भगवान्याथाय् वना प्रार्थना याना धाल – भगवान् ! यदि जिमित काय् छम्ह दत धाःसा छपिनि सेवा याकेत तये हये । संजोगं काय् छम्ह दत । न्हेदँ दुबले भद्दया माँ बौपिसं प्रव्रजित यायेत भगवान्याथाय् यंकल । अबले भगवानं वयात प्रव्रजित यायेत आनन्द भन्तेयात आज्ञा जुया बिज्यात । आनन्द भन्तेनं वयात संक्षिप्तं विपश्यनाया खँ कना प्रव्रजित याना बिल । प्रव्रज्या कया छुं दिन

लिपा अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थ:गु विषययात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

४७३. "जि *(छम्ह)* याकः काय् खः माँया नं योम्ह, बाया नं योम्ह, आपालं ब्रत चर्याद्वारा व प्रार्थनां यागुलि इमित जि दुगु खः ।

४७४. इमिसं जित अनुकम्पा तया, मंगल कामना याना, हित यायेगु मति तया, बा व मां निम्हय्‌सिनं बुद्धयाथाय् ब्वना यंकल ।

४७५. थ्व काय् छम्ह मुश्किलं दुगु खः, सुकुमारं व सुखं ब्वलंम्ह खः । भो नाथ ! छिपिं जिनया सेवा याकेत थ्व *(मचा दान)* याये ।

४७६. शास्तां जित ग्रहण याना बिज्याना आनन्दयात थथे धाःल, थ्वयात याकनं हे प्रव्रजित या: थ्व श्रेष्ठम्ह व्यक्ति जुइ ।

४७७. शास्तां जित प्रव्रजित याना जिन विहारय् दुहाँ बिज्यात । सूर्योदय जुइ न्ह्य जिगु चित्त विमुक्त जुल ।

४७८. अबले शास्ता फल समापत्ति ध्यानं दना बिज्यानालि वा, भद्द ! धका धया बिज्याबले हे जि उपसम्पन्न जुल ।

४७९. जन्मं जि न्हे दँ दुबले हे जित उपसम्पदा प्राप्त जुल । स्वंगू विद्या प्राप्त जुल । अहो ! धर्मया विशेषता !"

४. सोपाक

राजगृहया छगू चण्डाल कुलय् सोपाकया जन्म जुल । प्यला दुबले बौम्ह सिना वन । ककाम्हसिनं लहिना तल । क्रमानुसारं न्हेदँ दत । थः काय् नाप ल्वाना च्वंगु खना कका:म्ह तँचाया प्यंपुंक चिना मसाने सि:म्ह मनू नापं चिना थः लिहाँ वल । सोपाक असहाय जुया ख्वया च्वन । महाकरुणावान भगवानं उम्ह मचाया प्रति करुणा तया अनं उद्धार याना प्रव्रजित याना बिल । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका भगवान्या उपकार गुण लुमंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

४८०. "प्रासादया किचलय् नरोत्तम चङ्क्रमण याना च्वना बिज्यागु खंका, अन वना पुरुषोत्तम जुया बिज्याक:म्हसित वन्दना याना ।

४८१. चीवर एकांस याना *(जपा ल्हा: पिकया चीवरं पुना)* ल्हा: निपां ज्व:जलपा बिन्ती याना, रज *(धू)* रहित, सकल सत्त्वपिं मध्येलय् नं उत्तम जुया बिज्याकम्ह-सिया ल्यू ल्यू चङ्क्रमण याना ।

४८२. न्ह्य:स न्यनेगुलि विज्ञ व कोविद *(पण्डित)* जुया बिज्याकम्ह वस्पोलं जिके न्ह्यस न्यना बिज्यात । अबले जिंम्ह मखाकुसें मग्यासें जिं शास्ता न्ह्यस: तया बिज्यागुयात लिस: बिया ।

४८३. न्ह्यस:या लिस: बियाबले तथागतं अनुमोदन याना बिज्यात । भिक्षुसङ्घयात स्वया बिज्याना थुगुकथं धया बिज्यात ।

४८४. गुपिनिगु चीवर, पिण्डपात्र, वास व आवासयात थुम्ह *(सोपाकं)* उपभोग याइ, अङ्ग व

मगधवासीपिंत लाभ जुल । आदर व सत्कार इमित लाभ जुइ धका आज्ञा जुया बिज्यात ।

४८५. सोपाक ! थनिनिसें जिगु दर्शन यायेत वा । सोपाक ! थन हे छंत उपसम्पदा बियाःगु जुल ।

४८६. जि जन्मं न्हेदँ दुबले उपसम्पदा लाभ जुल अन्तिम शरीरयात धारण याना च्वना । अहो ! धर्मया विशेषता ! "

५. सरभङ्ग

राजगृहया छगू ब्राह्मण कुलय् जन्म कया तःधिक जुसेंलि गृहत्याग याना तपस्वी जुया थःगु हे ल्हातं कुश घाँय् *(सरभङ्ग)* कया हया पर्णकुटी दयेका च्वन । छन्हुया दिनय् भगवान्या उपदेश न्यना प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थःम्हसिनं दयेका तःगु कुटी पुलां जुइधुंका नं मरम्मत मयाःगु कारणयात कया मनूतयेसं न्यंगु या लिसलय् थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

४८७. "*(जिं)* थःगु ल्हातं सर *(खर)* यात ल्हातं ध्यना ध्यनाकुटी दय्का च्वना, उकिं व्यवहारय् जिगु नाँ सरभङ्ग धका नाँ जुल ।

४८८. आः जिं थःगु ल्हातं सरयात ध्यना च्वने म्वाल, यशस्वी जुया बिज्याकःम्हसिनं जिमिगु निम्ति नियम दय्का बिज्यात ।

४८९. *(पञ्चस्कन्धरूपी)* रोगयात पूर्णरूपं न्हापा सरभङ्ग मखंकल देवातिदेव *(बुद्ध)* या वचनयात अनुसरण याःम्ह जिं आः खंका ।

४९०. गुगु मार्गं विपस्सी *(बुद्धं)* बिज्यात, गुगु मार्ग सिखी, वेस्सभू, ककुसन्ध, कोणागमन व कस्सप बिज्यागु खः व हे मार्गं गौतम नं बिज्यात ।

४९१. तृष्णां रहित, आसक्तिं रहित न्हेम्हं निर्वाणय् प्रतिष्ठित जुया बिज्यात । वसपोलपिं धर्म स्वभाव दुपिं, मंगलादि भाव दुपिंसं थुगु धर्मया उपदेश बिया बिज्यात ।

४९२. प्राणीपिनि प्रति अनुकम्पा तया, दुःख, दुःखया कारण, दुःख निरोध व दुःखनिरोधया मार्ग – थ्व प्यंगू आर्यसत्यया उपदेश बिया बिज्यात ।

४९३. थ्व संसारया अनन्त दुःख अवरुद्ध जुइ, थ्व शरीर छुटे जुइबले जीवन फुना वनिबले मेगु पुनर्जन्म मन्त । जि समस्त क्लेशादिं सुविमुक्तम्ह जुल ।”

न्हेगूगु निपात क्वचाल ।

८. च्यागूगु निपात

१. महाकच्चायन

उज्जैन राजा चण्डपज्जोतया राज पुरोहित कुलय् लुँ समान वर्णयाम्ह जूगुलि कञ्चनमाणव धका माँम्हसिनं नां तया बिल । बौम्ह सिना वनेधुंका थः पुरोहित पदय् च्वन । गोत्रया नामं हे वसपोलयात कच्चायन धायेगु यात । चन्दपज्जोत राजां बुद्ध उत्पन्न जूगु न्यना थःगु राज्यय् बुद्ध बिज्याकेत कच्चायन सहित च्याःम्ह मनु छ्वल । इपिं भगवान्याथाय् थ्यंका उपदेश न्यना च्याम्हं हे प्रतिसम्भिदा सहित अर्हत् जुया बिज्यात । भगवान्या पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्ये संक्षिप्तं धाःगुयात विस्तार कनेगुलि 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः । लिपा छन्हु कच्चायनं राजां धयाहःगु खँ निवेदन यात । भगवानं राजाया अभिलाषा छं हे पूर्ण याना बिये फु धका कच्चायनयात हे उज्जैने छ्वल । अन वसपोलं उपदेश कना राजायात बुद्धया उपासक याना बिज्यायेधुंका श्रावस्तीसं लिहाँ बिज्यात ।

४९४. "छन्हुया दिने वसपोलं भिक्षुपिंसं यायेमाःगु श्रमण धर्मय् मच्वंसे पिनेयागु विषयलय् लगे जुया प्रमादय् लाना च्वंगु खंका धया बिज्यागु गाथा थथे –

४९५. *(कर्मय्)* ज्याये आपालं व्यस्त जुया च्वने मते । मनूतयेत *(मभिंपिं)* त्याग या । *(सांसारिक सुखार्थ)* उत्साही जुइमते । गुम्ह रस तृष्णाय् गिद्ध समानःम्ह, उत्सुकम्ह जुइ उम्ह सदर्थ वञ्चित जुइ सुख मदय्का च्वनी ।

४९६. *(गृहस्थ)* कुलय् गुगु वन्दना व पूजा दइ, उकियात ध्याच खः धका *(ज्ञानिं)* धाइ । नीचम्ह व्यक्ति *(पुरुष)* या पाखें सत्कारया सूक्ष्म तीरयात लिकाये थाकुइ, त्याग याये थाकुइ ।

४९७. सिइमाःम्ह *(मनूं)* न त मेपिंत पाप कर्म याके ज्यू, थःम्हसिनं नं याये मज्यू, मनूतये निम्ति कर्म हे पासा खः ।

४९८. मेपिंस धाय्वं व खुँ जुइ मखु, मेपिंसं धाय्वं मुनि जुइ मखु । गुगु याःगु ख व थःम्हसिनं स्यू, देवता नं उकियात स्यू ।

४९९. मूर्खं मस्यू कि जि छन्हु सिना वनेमानि धका, गुम्ह पण्डितं थुकियात सिइका च्वनी वयागु कलह शान्त जुइ ।

५००. धन फुना वंसा नं प्रज्ञावानम्ह म्वाना हे च्वनि, प्रज्ञा मदुम्ह जूसा धनवान हे जूसां म्वाइ मखु । फुक्कं न्यना च्वनि, मिखां फुक्कं खना च्वनि, खंगु, न्यंगुयात पण्डित फुक्कंयात ग्रहण मयासें च्वनी ।

५०१. मिखा दुसा नं कांम्हथें, न्हाय्पं दुसा नं ख्वाँय्थें, प्रज्ञावन्त जूसानं पाकथें, बलवान जूसां नं दुर्वलम्हथें जू । तर भिं जुइगु ज्या वल धाःसा द्यना च्वंम्ह जूसा नं उगु ज्या त्वते मते ।"

२. सिरिमित्त

राजगृहया छगू महाधनवान कुलय् सिरिमत्त जन्म जुल । शास्तां धनपाल किसियात दमन याःगु खना प्रसन्न जुया प्रव्रजित

जुयालि याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका प्रातिमोक्ष पाठ यायेगु दिने आसने च्वना, पंखा ज्वना अन मुना च्वंपि भिक्षुपिंत उपदेश कथं थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

५०२. "अक्रोधि, अनिर्ष्यालु, अकुटील व चुकलि मयाइम्ह भिक्षु परलोकय् शोक याइमखु ।

५०३. अक्रोधि, अनिर्ष्यालु, अकुटील व चुकलि मयाइम्ह अले न्ह्याबलें संयमित इन्द्रियम्ह भिक्षु परलोकय् शोक याइमखु ।

५०४. अक्रोधि, अनिर्ष्यालु, अकुटील व चुकलि मयाइम्ह अले कल्याण स्वभावम्ह भिक्षु परलोकय् शोक याइ मखु ।

५०५. अक्रोधि, अनिर्ष्यालु, अकुटील व चुकलि मयाइम्ह अले कल्याण मित्रम्ह भिक्षु परलोकय् शोक याइमखु ।

५०६. अक्रोधि, अनिर्ष्यालु, अकुटील व चुकलि मयाइम्ह अले कल्याण प्रज्ञाम्ह भिक्षु परलोकय् शोक याइमखु ।

५०७. तथागतयाप्रति गुम्हय्सिया श्रद्धा, अचल, सुप्रतिष्ठितगु उम्हय्सिया शील कल्याण जुइ, आर्यया प्रिय व प्रशंसितम्ह जुइ ।

५०८. गुम्हय्सिया सङ्घया प्रति प्रसन्नता दइ, स्वयगुलि तप्यंम्ह जुइ, वयात दरिद्रम्ह धाइ मखु, वयागु जीवन सफल जू धका धाइ ।

५०९. उकिं श्रद्धाय्, शीलय्, प्रसन्नताय् व धर्म दर्शने पण्डितं तत्पर जुया, बुद्धया शासनयात स्मरण या ।"

३. महापन्थक

राजगृहया छगू सेंठया म्ह्यायै थःगु हे छेंय् च्वंम्ह च्यःया पाखें दुम्ह व लँय् जन्म जूगुलिं महापन्थक नाँ जुल । बुद्धशासनय् प्रव्रजित जुया भगवान्या पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् प्रज्ञा विवर्त कुशलय् 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

५१०. "न्हापालाक जब जि निर्भय जुया बिज्याकम्ह शास्तायात खना, पुरुषोत्तमयात खनाबले जित संवेग जुल ।

५११. गुम्हय्सिनं छ्‌यं, ल्हाः तुति चुया प्रणाम याःसा नं शास्ताया प्रति आराधना याःसा नं थःगु उद्देश्ययात प्राप्त याये फइ मखु ।

५१२. अबले जिं काय्, म्ह्याय् धनधान्य त्याग याना सँ व दाह्री चाना छेंय् त्वता प्रव्रजित जुया ।

५१३. शिक्षा व आजीव सम्पन्नम्ह, इन्द्रिय सुसंयतम्ह सम्बुद्धयात नमस्कार याना, अपराजित जुया, जि विहार याना ।

५१४. अबले जिं प्रतिज्ञा याना, थथे अभिलाषा याना कि तृष्णाया तीरयात लिमकासें पलख नं जि च्वने मखु ।

५१५. अथे याना जिं विहार याना च्वनाम्हसिया दृढ, पराक्रमयात स्व – स्वंगू विद्या प्राप्त याना, बुद्धशासनयात नं पूवंका ।

५१६. जिं पूर्वजन्मया खँ स्यू, दिव्यचक्षु विशुद्ध जुल, जि अर्हत् खः, दक्षिणाया पात्र खः, विमुक्तम्ह, क्लेशं रहितम्ह खः जि ।

५१७. अबले चाः फुनावना च्वन, सूर्योदय जुइगु चिं खने दया वबले सारा तृष्णायात गंका छ्वया मूलपतिं थ्याना च्वना ।"

च्यागूगु निपात क्वचाल ।

९. गूंगुगु निपात

१. भूत

साकेत नगरया छगू महाधनवान कुलय् जन्म जुल । थः स्वयानं न्हापा जन्म जूपिंत छम्ह यक्षं भक्ष याइगु जुया च्वन । थुम्हसित यक्षं भक्ष मयागुलिं भूत धका नां तयाबिल । भगवान्या उपदेश न्यना प्रव्रजित जुया अजकरणिय खुसीया तीरय् च्वना ध्यान याना अर्हत् जुया बिज्यात । ज्ञातिपिनिप्रति अनुकम्पा तया साकेत देशय् बिज्याना इमिगु पाखें नं सेवा याका लिहाँ बिज्यायेत स्वबले अनसं च्वनेत इमिसं प्रार्थना याःगु थः ध्यानय् च्वना परमानन्द दइगु विषययात कया इमित थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

५१८. "जब जरा मरणयात पण्डितं दुःख खंकी, पृथकजनं गुकियात खंके माःगु खः उकियात मखंकुसे *(पञ्चस्कन्धय्)* प्यपुना च्वनी । दुःखयात थुइका स्मृतितया ध्यान याइ अले वं थ्व स्वयानं अतिकं उत्तमगु आनन्द मेगु मदु । *(धका थुइकि)* ।

५१९. जब दुःख बिइम्ह विषथें जाःगु तृष्णा यात, दुःख बिइम्ह प्रपञ्चयात मदय्का, तृष्णायात छेदन याना स्मृति तया ध्यान याइ, अले वं थ्व स्वयानं अतिकं उत्तमःगु आनन्द मेगु मदु धका थुइकि ।

५२०. जब सारा वासनायात शुद्ध याकिम्ह शिव *(क्षेम)* व उत्तम आर्यअष्टागिक मार्गयात प्रज्ञां खंका स्मृतिवान जुया ध्यान याइ, अले वं थ्व स्वयानं अतिकं उत्तमगु आनन्द मेगु मदु धका थुइकि ।

५२१. जब शोकं रहित, धुलं रहित, असंस्कृत अले सारा वासनायात शुद्ध याकिम्ह शान्तयात अभ्यास याइ, अले संयोजनया बन्धनयात चफुना छ्वइ, अले वं थ्व स्वयानं अतिकं उत्तमगु आनन्द मेगु मदु धका थुइकि।

५२२. जब आकाशय् मेघ दुन्दुभि *(घ्यः न्याइ)* अले पंक्षीतय् सारा लँ जलधारां आकुल *(ब्याकुल)* जुइ, अबले भिक्षु पर्वतया गुफाय् ध्यान याना च्वनि, अले वं थ्व स्वयानं अतिकं उत्तमगु आनन्द मेगु मदु धका थुइकि।

५२३. जब खुसी सिथय् च्वंगु सिमाय् स्वाँह्वया च्वनि, जंगलय् बाँलाक स्वाँः ह्वया च्वनि, अन उगु हे खुसी सिथय् च्वना ध्यान याइ, अले वं थ्व स्वयानं अतिकं उत्तमगु आनन्द मेगु मदु धका थुइकि।

५२४. जब बहनी सुनसान जंगलय्, वावगु इलय् सिंह, धुं आदिपिनि गर्जन जुइबले भिक्षु पर्वतया गुफाय् ध्यान याइ, अले वं थ्व स्वयानं अतिकं उत्तमगु आनन्द मेगु मदु धका थुइकि।

५२५. जब वितर्कयात शान्त याना, पर्वतया दथुइ गुफाय् च्वना, निर्भयम्ह जुया, बाधा मदुम्ह जुया ध्यान याइ, अले वं थ्व स्वयानं अतिकं उत्तमगु आनन्द मेगु मदु धका थुइकि।

५२६. जब सुखपूर्वक शोकया की *(तानातःगु)* यात नाश याना, चुकु लिकना, तृष्णा मदुम्ह *(रागया)* तीर मदुम्ह, सारा आस्रवयात मदय्का ध्यान याइ। अले वं थ्व स्वयानं अतिकं उत्तमगु आनन्द मेगु मदु धका थुइकि।"

गुंगूगु निपात क्वचाल।

१०. भिञ्गू निपात

१. कालुदायि

कपिलवस्तुइ मन्त्रीया कुलय् जन्म जुल । जन्म जूबले मनूतयेगु खुशीया उदय जूगुलिं उदय अले भतिचा हाकुम्ह जूगुलिं कालु धका धाल । उकिं नाँ तबले कालुदायि जुल । सिद्धार्थ जन्म जूबले कालुदायिया नं जन्म जूगु खः । सिद्धार्थया मचा पासा । सिद्धार्थं राज्य त्याग याना बुद्ध जुया बिज्यायेधुंका थः काय्या ख्वाः स्वयेत गुलिनं मनूत छ्वगु खः इमिगु पाखें छुं लिसः मवगुलिं अन्तय् कालुदायि वना ब्वना हयेगु वचं शुद्धोदन राजायात बिया राजगृहय् वना बुद्धया उपदेश न्यना प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यात । तथागतया पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् कुलयात प्रसन्न याकेगुलि 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका कालुदायिनं भगवान्यात राजा बियाहःगु सन्देश न्यंका जन्म भूमी बिज्याकेत अनुरोध यासें ऋतु व लँया वर्णनयासे थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

५२७. "भन्ते ! थौंकन्हे सिमाय् मिं समान थें च्वंक स्वाँ ह्वया च्वंःगु दु, *(वृक्ष)* मानौं फल माल़ेत हःयात त्याग याःगुथें *(सिमाय् च्वंगु स्वाँत)* मिथें जाँ थिया शोभायमान जुया च्वंगु दु । थःथिति *(शाक्य)* पिंत उपकारया निम्ति खः थ्व समय ।

५२८. सिमाय् स्वाँ ह्वया च्वंगु दु, मनोरम जू, अले प्यंगू दिशाय् सकभनं सुवासीत जुया च्वन *(वृक्षं मानौं)*

फल मालेत हः त्याग यागुथें । वीर ! आः थ्व समय प्रस्थान यायेत खः ।

५२९. भद्दन्त ! *(आः)* न त तस्सकं चिकूः, न त तस्सकं तान्व जू । ऋतु सुखदायी जू अले यात्राया निम्ति समय् अनुकुल जू । पच्छिमय् स्वया रोहिनी खुसीं पार तरे जुयालि शाक्य व कोलियपिंसं छपिनिःगु दर्शन याये खने ब्यू ।

५३०. कृषकं, आशा कया बुँइ जोते याइ, आशा कया पूसा पिइ, व्यापारी धन कमाय् यायेगु आशां समुद्रया पारी वनि । थन जि गुगु आशाय् च्वं च्वनाःगु खः व जिगु आशा पूर्ण याना बिज्याहुँ ।

५३१. बारम्बार पूसा पिई, बारम्बार देवराजं वा वइकि । कृषकं बारम्बार बुँइ जोतय् याइ, बारम्बार राष्ट्रयात वा कया हइ ।

५३२. याचक बारम्बार *(भिक्षाया निम्ति)* विचरण याइ, बारम्बार दानपतिं दान याइ, दानपति बारम्बार दान याना स्वर्गस्थानयात प्राप्त याइ ।

५३३. गुगु कुलय् महाप्रज्ञावानया जन्म जुइ, वीर ! उगु कुलया न्हेगु पुस्तातकयात पवित्र याना बिइ । शाक्य ! जिं *(छपिंत)* देवातिदेव धका माने याना । धात्थें, छपिं मुनि धाय्का जन्म कया बिज्यात ।

५३४. महर्षिया बौया नाँ शुद्धोधन खः, बुद्धया माँया नाँ माया खः गुम्हय्सिनं बोधिसत्त्वयात गर्भय् धारण यात, मरणं लिपा तुषित देवलोकय् आनन्द ताय्का च्वन ।

५३५. उम्ह *(गौतम गोत्रया)* गौतमी सिना, थनं च्युत जुया दिव्य काम-सुखं युक्त जुया च्वंगु दु । वसपोल देवतापिनि पुचलय् पञ्चकामगुणय् आनन्द ताय्का च्वंगु दु ।

५३६. सहयाये मफुगुयात सह याइम्ह, अङ्गीरस, अनुपम, अचल जुया बिज्याकम्हसिया *(बुद्धया)* काय् खः जि । शाक्य ! छपिं जि बौया नं बौ खः । छपिं धर्मानुकुलया बाज्याः खः ।"

२. एकविहारिय

अशोक महाराजया किजा तिस्सया जन्म जुल । उपराजया पदय् च्वना छन्हु वने मृग लायेत वंबले अन महाधर्मरक्षित भन्तेयात किसिं सिमाकचाया हलं पंखां गाय्का च्वंगु खना थः नं अथे हे जंगलय् याकचा च्वनेगु मति तया अशोक महाराजयाके तस्सकं हे थाकुक वचं कया एकान्त वास याना च्वनेगु अभिलाषां थुगु गाथाद्वारा धया बिज्यात –

५३७. "यदि न्ह्योने वा ल्यूने सुं हे मदुसा, याकचा वने च्वंसा वयात आपालं सुख दइ ।

५३८. बुद्ध वर्णना याना बिज्यागुकथं अवश्य नं जि याकचा जंगलय् वने । निर्वाणय् चित्त लगे याना याकचा विहार याइम्ह भिक्षु याउँक च्वनी ।

५३९. योगीया प्रिय, रम्य, मस्तम्ह किसीं सेवन यागु थाय् शान्ति प्राप्तया निम्ति याकचा जंगलय् दुहाँ वने ।

५४०. बाँलाक स्वाँस्वया च्वंगु शीतलःगु बने पर्वतया शीतलगु भर्नाय् मोल्हुया याकचा चङ्क्रमण याना च्वने ।

५४१. मेपिं सुं मदय्क याकचा रमणीयगु महाबने कृतकृत्य जुया, अनास्रवी जुया जि गबले विहार याये खनि ।

५४२. थजाःगु अभिलाषा म्हसिगु, जिगु उद्देश्य जिं सफल याये । उकियात जिं हे पूवंके । थ्व सफल यायेत मेपिनि पाखें जुइ मखु ।

५४३. जिं थुगु ढालयात पुना जंगलय् दुहाँ वने । आस्रवक्षय मजूतलय् जि *(जंगलं)* पिहाँ वयेमखु ।

५४४. शीतलःगु सुगन्ध वायु प्रवाहित जुया च्वनिबले पर्वतय् च्वना जिं अविद्यायात विनाश याये ।

५४५. स्वाँखँ जाया च्वंगु जंगलय्, शीतलःगु पर्वतया गुफाय् विमुक्त सुखं सुखी जुया पर्वतय् हे न्ह्याइपु तायका च्वने ।

५४६. जिगु थ्व संकल्प गथे पूर्ण चन्दमा खः अथे हे पूर्ण जुल । सारा आस्रव परिक्षिण जुल आः हानं पुनर्जन्म मन्त ।”

३. महाकप्पिन

कुक्कुटक नगरया राजा महाकप्पिनं छन्हुया दिने श्रावस्तीं वपिं व्यापारीपिनिगु पाखें थःगु देशय् बुद्ध, धर्म व सङ्घ रत्नत दु धाःगु न्यना अतिकं प्रसन्न जुया उगु हे इलय् राजा सहित मन्त्रीगण बुद्धया

शासने प्रव्रजित जुइत राज्य त्याग याना भगवान्या दर्शन यायेत श्रावस्तीया लँ लिना वल । भगवान् नं इपिं श्रद्धा तया व:गु खंका चन्द्रभागा खुसी नाप लाइगुकथं आकाश मार्गं बिज्यात । उगु थासे महाकप्पिन जुजुं बुद्ध दर्शन यायेगु खना अतिकं लय्ताना भगवानं कना बिज्यागु उपदेश न्यना राजा सहित मन्त्रीपिं सकलें अर्हत् जुल । अर्हत् जुइ धुनासाथं इपिं सकले प्रव्रजित जुल । भगवान् इपिं भिक्षुपिं दोछिम्हसित आकाश मार्गं ब्वना जेतवने थ्यंक: बिज्यात । महाकप्पिन छन्हुया दिने भिक्षुपिंत धर्मदेशना न्यंकुबले द्वछि भिक्षुपिं अर्हत् जुया बिज्यात । उकिं बुद्धया पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्ये भिक्षुपिंत उपदेश बिइगुलि 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह ख: । छन्हुया दिने भिक्षुणीपिंत थुगु गाथाद्वारा उपदेश बिया बिज्यात –

५४७. "गुम्हसिन न्हापालाक हे लिपा जुइगु हित व अहित थ्व निगू विषययात खंकि, शत्रुं की मित्रं दोषयात माला जूसां खंके फइ मखु ।

५४८. आनापानुस्मृतियात गुम्हय्सिनं बाँलाक अभ्यास याइ, बुद्धं देशना याना बिज्या:गु अनुरूपं आचरण या:म्ह उम्ह थुगु लोकय् प्रसिद्धम्ह जुइ, सुपाँचं मुक्त जूगु चन्द्रमाथें ।

५४९. जिगु चित्त परिशुद्ध जू, अप्रमाण *(निर्वाण)* बाँलाक भावना याना । बाँलाक थुइका, *(सम्पूर्ण क्लेश फुके गुलि)* दृढ जुया सारा दिशाय् प्रकाशमान याइ ।

५५०. धन परिक्षिण जूसानं प्रज्ञावान म्वा:ना हे च्वनि, प्रज्ञायात लाभ याये मफुम्ह धन दुम्ह जूसानं म्वा:म्ह मखु ।

५५१. प्रज्ञा ज्ञानया निर्णायक ख:, प्रज्ञा कीर्ति व प्रशंसाया वर्धक *(वृद्धि याइम्ह)* ख: । प्रज्ञां युक्तम्ह नर थन दु:ख हे जूसा नं सुख ताय्का च्वनी ।

५५२. थ्व थौंयाजकं खँ मखु । थ्व न त आश्चर्य व अद्‌भुत हे खः जन्म जुइगु व सिइगु । थ्व खँय् छु आश्चर्य चायग्गु ?

५५३. प्राणीपिं जन्म जूपिं, म्वाना च्वंपिं सिइमालिगु निश्चय नं *(ध्रुव)* खः । जन्म जू जूपिं मृत्यु जुइ । प्राणीपिनि निम्ति थ्व स्वभाव धर्म खः ।

५५४. सिना वने धुंकुपिंत थ्व लाभदायक मजू । गुगु कि म्वाना च्वंपिं प्राणीपिंत हे नत लाभदायक जुइ । सिना वने धुंकूपिनि लागि ख्वय्‌वं न त यश वृद्धि जुइ, अले न शुद्धि हे जुइ । श्रमण ब्राह्मणया पाखें प्रशंसितगु नं मखु ।

५५५. ख्वय्‌वं मिखा व शरीर पीडित जुइ, वर्ण, बल व बुद्धि हीन जुइ । वया शत्रुपिं आनन्दित जुइ । हितैषीपिं सुखी जुइ मखु ।

५५६. उकिं छेंय् च्वंपि पण्डित व बहुश्रुतं इच्छा यायेमाः गुपिनि प्रज्ञा वैभवं कृत्य *(यायेमाःगु ज्या)* यात अथेहे पुरा याइ गथे कि दोंगां लः जाया च्वंगु खुसी पार याइ ।"

४. चूलपन्थक

महापन्थक अर्हत् जुया अग्रगु फल सुखया अनुभव याना थः किजा चूलपन्थकयात नं प्रव्रजित याना बिल । स्मरण शक्ति मदुगुलिं महापन्थक भन्तेनं प्रव्रजित जुइत छ योग्य मजू धका धाःगुलिं नुगः मछिंका च्वन । भगवानं थ्व खँ सिइका बिज्याना चुलपन्थकयात

कर्मस्थान ग्रहण याका बिज्यात । उगु कर्मस्थान अनुसारं ज्याः यागुलिं याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यात । भगवान्या पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् मनोमय शरीर निर्माण यायेगुलि व चित्त विवर्त कुशलय् 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

५५७. "न्हापा जिगु गति *(ज्ञान गति)* मन्द जुया च्वंगु खः, स्मृति मदुम्ह खः जि, जि दाई वं जित छ छेंय् हुँ धका पितना छ्वगु खः ।

५५८. अथे जित पितना छ्वबले *(विहारया)* सङ्घारामया ध्वाकाय् *(बुद्ध)* शासनयात त्वते मन मदुगुलिं दुःखित जुया च्वना ।

५५९. *(थुबले)* भगवान् बिज्याना जिगु छ्यने ल्हाः तया, जिगु ल्हाः ज्वना सङ्घारामय् दुहाँ बिज्यात ।

५६०. जिगुप्रति अनुकम्पा तया तुतिइ हुइगु कापः छकु बिया बिज्यात *(अले धया बिज्यात –)* छथाय् च्वंवना थुगु शुद्ध *(कापः)* यात बाँलाक मनन या ।

५६१. वसपोलया वचनयात न्यना शासने रत जुया विहार याना । उत्तमगु अर्थ प्राप्तिया निम्ति समाधियात प्रतिपादन याना ।

५६२. पूर्वजन्मया खँ स्यू, दिव्यचक्षु विशुद्ध जू स्वंगू विद्यायात प्राप्त याना, बुद्धशासनयात नं जिं पू वंका ।

५६३. थःगु शरीरयात पन्थक सहश्रःम्ह निर्मित याना, जबतक समयया सूचना ब्यूमवनिगु अबलेतक अँया बगैंचाय् आनन्दं च्वना ।

५६४. अबले शास्तां समयया सूचं बिइम्ह दूत छ्वयाहल, समयया सूचं दय्वं जि आकाशं ब्वया थ्यंक: वना ।

५६५. शास्ताया चरणय् वन्दना याना जि छ्थाय् च्वं वना । जि फेतुइ धुंकूगु सिइका बिज्यानालि शास्तां ग्रहण याना बिज्यात ।

५६६. सारा संसारया पूज्य जुया बिज्याकम्ह, दक्षिणाहुति ग्रहण याना बिज्याइम्ह, मनुष्यपिनि निम्ति पुण्यक्षेत्र जुया बिज्याकम्हसिनं *(जिगु)* दानयात ग्रहण याना बिज्यात ।"

५. कप्प

मगध राष्ट्रय् मण्डलिक राजकुलय् कप्पया जन्म जुल । बौम्ह सिना वनेधुंका थः राजगद्दि च्वना काम-तृष्णाय् अतिकं भूले जुया च्वन । भगवान् वयागुप्रति करुणा तया अशुभया खँ कना बिज्यात । उगु उपदेश न्यना प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका भगवानं कना बिज्यागु उपदेशयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

५६७. "नाना भागय् मलद्वारा सम्पन्न, महा-मलगर्भय् जन्म कया, अशुचिं जाया च्वंगु गा:थें, महागण्ड *(फ्वं फ्वं जाया च्वंगु कइचा)* महावण *(स्वये हे)* घच्चाय्पुसे च्वंगु ख: ।

५६८. पीप व हि जाया च्वंगु, गले जुया च्वंगु मल थें, शरीरं जलतत्त्व बा:वया च्वनि:गु, सँदाहे दुर्गन्ध पिहाँ वया च्वनी ।

५६९. स्वीगू महासंय्प्वाय् *(स्वीगू कण्डर)* थासय् थासय् दुगु, लाखं इलातःगुथें च्वंक इलातल । छ्यंगुलि कापतं भुना तःथें भुना तल, दुर्गन्धितगु निरर्थकगु शरीर खः ।

५७०. क्वेंयागु पञ्ज, नसाया काःखं चिना तःगु दु थ्व शरीरय् अनेक प्रकारया मिलनं सञ्चालन जुया च्वंगु खः ।

५७१. सियेमानिगु शरीर खः, मृत्युराजया लिक्कसं न्ह्या वना च्वंगु दु । थन हें *(शरीरयात)* त्वता, थः गनं मन दु अन वने फु मनू ।

५७२. शरीर अविद्यां त्वपुया तःगु दु, प्यंगू ग्रन्थिं चिना तःगु दु, शरीर प्रवाहय्सं डुबे जुया च्वंगु दु, अनुशयया जालय् लाना च्वंगु दु ।

५७३. न्यागू नीवरणया वशय् लाना च्वंगु दु, वितर्कंय् दुना च्वंगु दु, मूलगु तृष्णाया मूलय् हे ल्यू ल्यू वना च्वंगु दु अले मोहया जालं त्वपुइका च्वंगु दु ।

५७४. थथे थ्व शरीर कर्मया यन्त्र चले जुया च्वन, सम्पत्ति अन्तय् विपत्ति लाःवनि, नाना भावय् थ्व च्वं वनि ।

५७५. गुम्ह कां खः मूर्ख ख, पृथक्जन खः वं शरीरयात जिगु धका धाइ, वं संसारयात वृद्धि हे जक याना च्वनी पुनर्जन्मय् जक लाना च्वनी ।

५७६. गुम्हय्सिनं थ्व शरीरयात *(खि)* फाना तःगु मलय् बुला च्वंम्ह सर्पयात त्वता वनिथें त्वति, भवया मूल

(जन्मया कारण) यात ल्त्वया छ्वइ, अनास्रवी जुया उम्हय्सिनं परिनिर्वाणयात प्राप्त याना काइ ।"

६. वङ्गन्तपुत्त उपसेन

नलकगामे सारिपुत्त भन्तेया किजा उपसेनया जन्म जुल । शास्ताया धर्मदेशना न्यना प्रव्रजित जुल । छक शास्तां उपसेनयात न्वाना बिज्यागुलिं ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यात । शास्ताया पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् सकतां प्रकारं बाँलाम्हगुलि 'एतदग्ग' पद लाभी:म्ह ख: । अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थ: भिक्षु पासापिन्त थुगु गाथाद्वारा उपदेश बिया बिज्यात –

५७७. "शुन्यगु जंगलय्, आवाज कम जूथाय्, जंगली जनावरं सेवन याना त:गु थाय् ध्यानय् मग्न जुइत भिक्षुं शयनासनयात सेवन या ।

५७८. धू मुना च्वं थासं, मसानं, गल्लिं वाछ्वयात:गु काप: कया हया सङ्घाटी *(निब: दुगु चीवर सुया)* रुक्ष चीवर धारण या ।

५७९. गुप्तद्वार, सुसंयत जुया, मनयात क्वछुइका, क्रमपूर्वकं छेंय् छेंय् पत्ति पिण्डपात्र *(भिक्षा)* या निम्ति चारिका या ।

५८०. रुक्ष हे जूसा नं सन्तुष्ट जुया मेगु आपालं रसं जा:गुयात मति तये मते । रस *(स्वादय्)* लोभी जुइम्हसित ध्यानय् मन लगे जुइ मखु ।

५८१. मुनि अल्पेच्छ, सन्तुष्ट व एकान्तवासी जू, गृहस्थ व प्रव्रजित निखलं पाखें संसर्ग अलग्ग जू ।

५८२. गथेकि – ग्वाज्य, पाक: ख: अथे हे थ:म्हसिनं याना क्यनेगु । पण्डितं सङ्घया बीचय् ताउत भाषण बिये मते ।

५८३. वं सुयातं हे दोष बियेगु यायेमते, हिंसायात त्याग या । प्रातिमोक्ष *(भिक्षु विनय)* संवर जुया भोजने मात्राज्ञ जु ।

५८४. समाधि निमित्तयात बाँलाक ग्रहण याना, चित्ते *(भिंगु)* उत्पन्न यायेगुलि कुशल:म्ह जु, समथ भावनाय् तत्पर जु, उचित इलय् विपश्यनाय् नं लगे जु ।

५८५. वीर्य व तत्परतां युक्तम्ह जुया ध्यानय् न्ह्याबलें लगे जु, दु:खयात अन्त मयातले पण्डितं *(दु:खं मुक्त जुल धका)* विश्वास मयायेगु ।

५८६. थुगु रूपं विहारयाम्ह शुद्धकामी भिक्षुं सारा आस्रव क्षीण याना निर्वाणयात लाभ याना काइ ।"

७. अपरगोतम

श्रावस्तीया उदिच्च ब्राह्मण कुलय् गोतमया जन्म जुल । स्वंगू वेदय् पारङ्गत जुया शास्त्रार्थय् वाद विवाद याना जुइम्ह जुया च्वन । भगवान् जेतवन विहार ग्रहण याना बिज्यागु दिने धर्मदेशना न्यना प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यात । श्रावस्तीवासी ब्राह्मण व थ:थितिपिं वसपोलयाथाय् वया न्यं वल "थन लोकय् आपालं हे श्रमण ब्राह्मणपिंसं थ:थ:गु मतयात त:धं व बाँला धाइगु, उकिं सुयागु मतयात ग्रहण यात धासा संसारय् शुद्ध जुइ फइ ?" धका न्यंगुयात कया थुगु गाथाद्वारा धया बिज्यात –

५८७. "थ:गु हित जुइगुयात सिइकि, प्रवचनयात स्वयेगु या। गुपिंसं श्रमणभावयात प्राप्त याना उकिया अनुरूप शिक्षा काइ।

५८८. थन कल्याण मित्र दु, महान शिक्षायात बाँलाक ग्रहण या। गुरुं धा:गु खँयात न्यं, थ्व श्रमणया निम्ति योग्य जू।

५८९. बुद्धया प्रति गौरव ति, धर्मयात सम्मान या अले सङ्घयात आदर यायेगु – थ्व श्रमणया निम्ति योग्य जू।

५९०. आचार व गोचरय् युक्त, शुद्ध आजीविका, अनादरम्ह मजूसें चित्तयात थातय् तयेगु – थ्व श्रमणया निम्ति योग्य जू।

५९१. शीलाचरणय् पूर्ण, मखुगु ज्यां अलग्ग, चङ्क्रमण यायेगुलि प्रसन्नम्ह, समथविपश्यना भावना यायेगु – थ्व श्रमणया निम्ति योग्य जू।

५९२. शील, बहुश्रुत, यथारूपं धर्मय् मनन् यायेगु अले सत्य *(प्यंगू आर्यसत्य)* यात थुइकेगु – थ्व श्रमणया निम्ति योग्य खः।

५९३. अनित्य, अनात्मसंज्ञा व अशुभसंज्ञायात भावना या, लोकय् अनासक्ति जुइगु थ्व श्रमणया निम्ति योग्य खः।

५९४. *(न्हेगु)* बोध्यङ्ग *(प्यंगू)* ऋद्धिपाद, *(न्यागू)* इन्द्रिय व *(न्यागू)* बल, अष्टांगिक मार्गया भावना या – थ्व श्रमणया निम्ति योग्य खः।

५९५. मुनिं तृष्णायात त्याग या, आस्रवया मूल हा:यात ल्यहें थना छ्व । विमुक्त जुया विहार या – थ्व श्रमणया निम्ति योग्य खः ।"

झिंगूगु निपात क्वचाल ।

११. झिंछगूगु निपात

१. संकिच्च

श्रावस्तीया छगू ब्राह्मण कुलय् मााँयागु गर्भय् च्वंवन । गर्भय् दुबले मााँम्ह रोगी जुया सित । सिम्हसित सिँपय् द्यने तया छ्वयेकुबले माँम्ह भष्म जुल, मचा म्वाना हे च्वंगु खंका छेंय् हया संकिच्च धका नाँ तल । न्हेदँ दुबले प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यायेवं वसपोलयात सेवा यासेगु मति तया प्रार्थना याबले थः जंगलय् च्वने योगुयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

५९६. "वर्षाकालय् उज्जुहान पंक्षीथें हे तात ! वने च्वना छन्त छु फाइदा ? फसं गाय्का च्वनेगुलिं न्ह्याइपुला ? योगिपिंतं एकान्त मा:गु मखु ।

५९७. लिसलय् थेरं धया बिज्यात –

५९८. जब वर्षाऋतुइ फसं सुपाँय्यात ब्वय्का यंकि अबले जिगु मने निष्कामता युक्तगु विचार लुइया वइ ।

५९९. खेंचं जन्म जूम्ह, मसाने वासस्थान दय्का च्वंम्ह हाकुम्ह कों जिगु शरीर सम्बन्धीलय्नं वैराग्यं युक्तगु स्मृति उत्पन्न याका बिल ।

६००. गुम्हय्सित मेपिंसं रक्षा याये मफु अले गुम्हय्सिनं मेपिंत रक्षा याये मफु, काम *(वासनाय्)* अपेक्षा मयासें उम्ह भिक्षु सुखपूर्वकं द्यनि ।

६०१. निर्मल लः दुथाय्, तग्वगु ल्वहँफाः दुथाय्, माकः मृगादि दुथाय्, न्हाँवं लःयात त्वपुया तथाय् उगु पर्वतय् जित न्ह्याइपुसे च्वं ।

६०२. जंगली जनावरपिंसं सेवन याना तःगु जंगलय्, कन्दराय् गुफाय् जिं थःगु थाय् कया च्वना ।

६०३. थुपिं प्राणीपिंत स्यायेब्यु, पाले ब्यु, दुःख जुये ब्यु धयागु अनार्य व दोषंयुक्तगु विचार जिके मव ।

६०४. जिं शास्ताया सेवा याना, बुद्धशासनयात पूवंका । भ्यातुःगु भारीयात लिकना छ्वया, भवनेतृ *(तृष्णा)* यात मदय्का छ्वय्धुन ।

६०५. गुगु कल्याण जुइगुयात कया जिं छेंय् त्वता प्रव्रजित जुयागु खः उगु कल्याण जुइगु जित आः प्राप्त जुल, सारा संयोजन क्षय जुइ धुंकल ।

६०६. जि न त म्वाना च्वनेगुयात अभिनन्दन याना, न त सिना वनेगुयात अभिनन्दन याना, समययात जिं पिया च्वना गथेकि ज्यामिं ज्यां मुक्त जुइगुथें ।

६०७. जि न त म्वाना च्वनेगुयात अभिनन्दन याना, न त सिना वनेगुयात अभिनन्दन याना । ज्ञानपूर्वक, स्मृतिमानम्ह जुया थःगु समययात जिं प्रतिक्षा याना च्वना ।"

भिंछगूगु निपात क्वचाल ।

१२. ङिनिगूगु निपात

१. सीलव

बिम्बिसार राजाया काय् अजातशत्रुया किजा जुया सिलवया जन्म जुल । अजातशत्रुं वयात स्याना छ्वयेत यक्व हे प्रयास याःगु खः । तर भगवान्या अनुपम करुणाया कारणं बचे जूगुलिं प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका शीलया विषय कया कना बिज्याःगु उपदेश थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

६०८. "थुगु लोकय् शीलयात हे सुपरिशुद्ध कथं परिपूर्ण याना ग्रहण यायेमाः । शीलय् च्वंम्हसित हे सम्पूर्ण सम्पत्ति *(निर्वाण)* दइ ।

६०९. पण्डितं स्वंगू प्रकारया सुखया कामना यासें शीलयात रक्षा यायेमाः, प्रशंसा, धनलाभ व अले मरणं लिपा स्वर्गय् आनन्दया भोग यायेत ।

६१०. शीलवान संयमं हे आपालं मित्र दइ, दुश्शील, पाप आचरणं मित्रपिं मदया वनि ।

६११. दुश्शीलम्ह मनूयात निन्दा व अकीर्ति लाभ जुइ, शीलवानम्हसित यश कीर्ति व प्रशंसा न्ह्याबलें लाभ जुइ ।

६१२. शील कल्याणकारक, प्रतिष्ठाकारक माँ खः, अले मुख्यगुहे खः । सारा धर्मया प्रमुख खः उकिं शीलयात विशुद्ध यानाति ।

६१३. शील सीमाना खः, दुश्चरित्रं बचे जुइगु खः, चित्तय् प्रसन्न याकिम्ह खः, सम्पूर्ण बुद्धपिनि तीर्थ खः उकिं शीलयात विशुद्ध याना ति ।

६१४. शील अनुपम बल खः, शील उत्तम शस्त्र खः, शील उत्तमगु तिसा खः अले शील अद्भुतगु ढाल खः ।

६१५. शील, बल्लागु तापु खः, शील उत्तमगु सुगन्ध खः, शील उत्तमगु विलेपन खः गुगु छन्नाखेलंहे फइले जुइ ।

६१६. शील पुस्त *(बल बियेगुलि)* अग्र खः, शील उत्तमगु लँ खर्च खः अले शील श्रेष्ठगु रथ खः गुकिं कि थासं थासय् यंकी ।

६१७. शीलय् च्वने मफुम्ह थन नं निन्दाया भागी जुइ, मरणं लिपा नर्कय् दुःख तायका च्वनी । सकभनं हे मूर्खं दुःख तायका च्वनी ।

६१८. शीलय् बाँलाक च्वंम्ह थन नं कीर्तिवान जुइ मरणं लिपा स्वर्गय् सुख तायका च्वनी । सकभनं हे पण्डितं सुख तायका च्वनी ।

६१९. थन शील हे श्रेष्ठ खः प्रज्ञावान हे उत्तम खः मनुष्यपिं व देवतापिंलय् शील व प्रज्ञां हे जय जुइ ।"

२. सुनीत

राजगृहया छगू च्यामखल कुलय् सुनीतया जन्म जुल । थःगु कुलय् ज्या याना जीवन हना च्वन । पूर्वजन्मया संस्कार दुम्ह जूगुलिं लँय् भगवानं नापलाबले वयाके न्यना बिज्यात – "सुनीत ! छु छ

प्रव्रजित जुये यला ?" सुनीतं धाल – भगवान् ! जिथें जाम्हसित छपिंसं प्रव्रज्या याना बिज्यासा छाय् मजुये ? भगवान्या पाखें प्रव्रजित जुया ध्यानय् च्वना याकनं हे षडभिज्ञम्ह अर्हत् जुया बिज्यात। भिक्षुपिंसं सुनीतयाके नाना प्रकारं न्यगु खँया लिसलय् थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

६२०. "दरिद्र प्वाः जाय्क नयेमखंथाय्, नीचगु कुलय् जन्म कया। जिगु ज्या हीनगु खः, स्वाँ वाय् यंकिम्ह खः जि।

६२१. मनूतयेपाखें घृणितम्ह, अपमानितम्ह, तिरस्कृतम्ह जुया, *(थःत थंःम्ह)* नीच मति तया यक्व मनूतय्त वन्दना याना।

६२२. भिक्षुसङ्घया न्ह्य न्ह्य बिज्याःम्ह सम्बुद्धया दर्शन याये खन। मगधया उत्तम नगरय् महावीर दुहाँ बिज्याना च्वंगु खना।

६२३. डालायात वाँछ्वया वन्दना यायेत वना, जिगुप्रति अनुकम्पा तया पुरुषोत्तम दना बिज्यात।

६२४. शास्ताया चरणय् वन्दना याना छखय् लिना दना च्वना। सकल सत्त्वयानं उत्तमम्हसिके जिं प्रव्रज्याया निम्ति प्रार्थना याना।

६२५. कारुणिक शास्तां अबले जित, सकललोकया प्रति अनुकम्पा तया बिज्याकम्हसिनं 'वा भिक्षु' धका वसपोलं जित उपसम्पदा *(पूर्णत्व भिक्षुं)* याना बिज्यात।

६२६. जि जंगलय् याकचा अल्सी मचासें विहार याना जिन जुया बिज्याकःम्ह वसपोलं जित गथे उपदेश बिया बिज्यात अथे हे शास्ताया वचन अनुसारं याना।

६२७. रात्रिया प्रथम प्रहरय् पूर्वजन्मया खँ सिल, रात्रिया मध्यम प्रहरय् दिव्यचक्षु विशुद्ध जुल, रात्रीया अन्तिम प्रहरय् तमोस्कन्ध *(अविद्याया अन्धकार)* यात मदय्का छ्वया ।

६२८. अले चाः फुना वनालि सूर्योदय जुइवं इन्द्र व ब्रह्मा वया ल्हाःनिपा बिन्ति याना जित नमस्कार यात ।

६२९. श्रेष्ठ पुरुष ! छपिंत नमस्कार, उत्तमम्ह पुरुष ! छपिंत नमस्कार । छपिंकें आस्रव क्षय जुल, मारिष ! छपिं दक्षिणाया पात्र जुया बिज्यात ।

६३०. अबले देवसङ्घं चाहुइका बिज्याम्ह शास्तां जित खंका बिज्याना मुसुक्क न्हिला बिज्याना थुगु प्रकारं धया बिज्यात –

६३१. तपस्याद्वारा, ब्रह्मचर्यद्वारा, संयमद्वारा दमनद्वारा युक्तम्ह हे ब्राह्मण जुइ, थ्व ब्राह्मण हे उत्तमम्ह खः ।"

भिंनिगूगु निपात क्वचाल ।

१३. भिंस्वंगू्गु निपात

१. सोणकोलिविस

चम्पा नगरया उसभ सेंठया कुलय् सोणया जन्म जुल। सुख विलाशय् थःगु जीवन बिते याना च्वन। राजगृहय् भगवान्या दर्शन याना धर्मदेशना न्यना माँ बौया अनुमति कया प्रव्रजित जुल। कठोर परिश्रम याना ध्यानय् च्वननं मार्ग व फलयात लाभ याना काये मफुगुलिं चित्तयात स्यंका गृहस्थ जुइगु मति वयेकूगु भगवानं सिइका बिज्यात। उगु अवस्थायात ल्वयेक भगवान् वीणाया उपमा तया उपदेश ब्यूगुयात ग्रहण याना ध्यानय् च्वना याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यात। भगवान्या पाखें वसपोल आरब्ध वीर्यय् 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः। अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

६३२. "जब जि अङ्ग राष्ट्रया *(भोगं व धनं)* उत्कृष्टःम्ह व राजाया सेवक खः। आः धाःसा जि धर्मय् उत्कृष्टम्ह जुया, सोणं दुःखयात पार याये धुंकल।

६३३. न्यागूयात त्वाः ल्हाना, न्यागू त्याग याना, न्यागूयात अभ्यास *(भावनां)* याना गुम्ह भिक्षु न्यागू आसक्तिं तापाका च्वनी उम्ह *(भिक्षु)* वाढं पार तरे जुइ।

६३४. अभिमानीम्ह, प्रमादीम्ह, पिनय्या आशाय् *(विषय भोगय्)* च्वं च्वनिम्ह भिक्षुयात शील समाधि व प्रज्ञां पूर्ण याये फइ मखु।

६३५. गुम्हय्सिनं यायेमा:गु ज्या *(शील, समाधि व प्रज्ञा)* मयासें, यायेम्वा:गु ज्या *(दानादी जक आसक्त)* याइम्हसिया अभिमान, प्रमाद व आस्रव वयाके बढे जुइ।

६३६. गुम्हय्सिनं न्ह्याबलें कायगतास्मृति उद्योगी जुइ, गुगु यायेम्वा:गुयात मयाइम्ह, यायेमा:गुलि तत्पर जुइका, स्मृतिवान:म्ह, ज्ञानवानम्हं आस्रव रहित जुइगुयात प्राप्त याना काइ।

६३७. ऋजु मार्गयात कनात:गु दु, लिचिले मते न्ह्यानु, थ:त सम्भ्कय् याका निर्वाणयात साक्षात्कार याना च्वनी।

६३८. लोकय् उत्तमम्ह शास्तां पराक्रमि व वीर्यवानम्ह जित वीणाया उपमा तया चक्षुवानं धर्म-देशना याना बिज्यात। वसपोलया वचनयात न्यना जि शासने रत जुया विहार याना।

६३९. उत्तम प्राप्तार्थ समथ ध्यानयात प्रतिपादन याना। स्वंगू विद्यायात प्राप्त याना, बुद्धशासनयात पूवंका।

६४०. नैष्क्रम्यय् युक्तातियुक्त व चित्तय् शान्ति प्राप्त याना। मैत्रीं युक्तातियुक्त जुया अले उपादानयात क्षय याना।

६४१. तृष्णा क्षय यायेगुलि युक्तातियुक्त जुया चित्तय् मोह रहित जुया, आयतन उत्पन्न जुइगुयात खंका सम्यक् रूपं चित्त मुक्त जुल।

६४२. उम्ह सम्यक् रूपं विमुक्तम्ह, शान्त चित्तम्ह भिक्षु कर्म संचय याना तयेमा:गु धयागु मन्त, यायेमानि धयागु नं खने मदु।

६४३. गथेकि लोहंपर्वतयात फसं संके फइ मखु, थथेहे रूप, रस, शब्द, गन्ध व स्पर्श संके फइमखु ।

६४४. अजाम्ह भिं मभिं धइगुलिं संके मफुम्ह स्थीर चित्तम्ह, संस्कार अलग्ग जूम्हसिनं व्ययानुपश्यनायात खंका च्वनी ।"

भिंस्वांगूगु निपात क्वचाल ।

१४. भिप्यंगूगु निपात

१. खदिरवनियरेवत

थ्वसपोल भन्तेया गाथा छगूगु निपातय् वने धुंकल । अथेन थन विशेष रूपं वया च्वंगु खँ थथे – श्रावस्तीया लिक्कसं दुगु जंगलय् ध्यान च्वना बिज्याबले खुँनं खुया हःगु सामान वसपोलयाथाय् त्वता बिस्युंवन । खुंन खुया यंकुगु सामान वसपोलयाथाय् खना मनूतयेसं ज्वना राजायाथाय् यंकल राजा न्यंगु खँया लिसलय् वसपोलं थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

६४५. "जब जि छेंय् त्वता प्रव्रजित जुया, अनार्य दोष युक्त जुया च्वंगु विचार वल धइगु जिं मस्यू ।

६४६. थुपिं प्राणीपिंत स्याये ब्यु, पाले ब्यु, दुःख जुइमा धयागु दीर्घकालया दुने विचार वल धइगु जिं मस्यू ।

६४७. अपरिमित व बाँलाक मैत्रीयात अभ्यस्त याना च्वनागु जिं स्यू, बुद्धं देशना याना बिज्यागुयात क्रमानुसारं जिं उकियात छ्यलावंयंका ।

६४८. सकसियां मित्र, सकसिया पासा, अले सकल प्राणीया जि अनुकम्पकम्ह खः । जिं मैत्री चित्तयात भावना याना, न्ह्याबलें जि अवैरीऽभावनारत जुया ।

६४९. रागं विचलित मजुइकेत, द्वेषं कुपित मजुइकेत जिं चित्तयात प्रमुदित याना तया । नीच पुरुषं सेवन मयाइगु ब्रह्मविहारयात भावना याना ।

६५०. सम्यक्सम्बुद्धया श्रावक अवितर्कय् युक्तःम्ह जुया आर्य मौनभावद्वारा थःत लगे याना तइ ।

६५१. गथेकि शैल पर्वत, अचल व सुप्रतिष्ठित जुइ, अथे हे मोह क्षय्ःम्ह भिक्षुनं पर्वतथें संके मफुम्ह जुइ ।

६५२. क्लेशं रहितम्ह जुया, नित्य पवित्रतायात माला जुइःम्ह, संच्वकाय् च्वंगु पापयात नं सुपाँय थें च्वंक ताय्का च्वनी ।

६५३. गथे कि सिमान्त देश दुनं नं पिन नं सुरक्षा याना तइ, अथे हे थःतनं सुरक्षा या, सुअवसरयात खेर छ्वय् मते ।

६५४. मरणयात अभिनन्दन मयाना म्वाना च्वनेगुयात नं अभिनन्दन मयाना, समययात जक जिं पिया च्वना, गथेकि ज्या याये धुंकुम्ह ज्यामिं ।

६५५. मरणयात अभिनन्दन् मयाना ··· पूर्ववत् ··· ज्ञानपूर्वक स्मृतिवानम्ह जुया समययात जिं पिया च्वना ।

६५६. शास्तायात जिं सेवा यायेधुन, बुद्धशासनयात जिं पूवंका भ्यातुसय्च्वंगु भारी क्वकांय्धुन, भवनेतृ *(तृष्णा)* यात नाश यायेधुन ।

६५७. गुगु भिं जुइगुया उपलक्ष्यकया जिं छेंय् त्वता प्रव्रजित जुया, उगु भिं जुइगुयात जिं प्राप्त याना कायेधुन, सारा संयोजन नं क्षय जुइ धुंकल ।

६५८. अप्रमादी जुया सम्पादन या, थ्व हे जिगु अनुशासन खः आः जि परिनिर्वाण जुये, जि फुक्कं वासनां मुक्तम्ह जुये धुन ।"

२. गोदत्त

श्रावस्तीया छगू सार्थवाहु *(वञ्जानायो)* कुलय् गोदत्तया जन्म जुल । छन्हु न्यास गु गाडाय् सामान तया ब्यापार यायेत वंबले छःम्ह दोहँ बमलाना गोतु वन । उगु लं थुगु लं दोहँयात शास्ति यायेमाला च्वंगुलि दुःख तायका प्रव्रजित जुयालिं याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यात । थथाय् वइपिं गृहस्थ व प्रव्रजित आर्यगणपिंत लोक धर्मया विषययात कया थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

६५९. "गथेकि उत्तमम्ह दोहं गाडीयात साला यंकिबले भारी आपाल कुब्युसानं उके थाकुचाया गाडायात त्वता वनिमखु ।

६६०. अथेहे समुद्रया लः थें गुम्हय्सिया प्रज्ञापरिपूर्ण जुइ, वं मेपिं प्राणिपिंत अवज्ञा *(हेला)* याइ मखु । थ्व आर्य धर्मया रीति खः ।

६६१. कालया वशय् कालय् लाःम्ह, भवया वशय् भवय् लाःम्ह व्यक्ति दुःखय् लावनि, उम्ह मनुखं अफसोच कया च्वने मालि ।

६६२. गुम्हय्सिनं सुख भोग याये दया लय्तानां जुइ अले दुःख भोग याये माला उदास जुइ, यथार्थयात खंके मफुगुलिं मुर्ख निगूलिसं पीडित जुया च्वनी ।

६६३. गुम्ह दुःखय् नं व सुखय्नं वीचय् च्वनेगु याइ *(उपेक्षा याना च्वनि)* उम्ह इन्द्रकिल स्तम्भथें स्थीर

जुया च्वनि, लय्ता धयागु न दइमखु उदास धयागु नं दइ मखु ।

६६४. लाभय्, अलाभय्, न त यशय्, कीर्ति, न त निन्दाय् प्रशंसाय, नत दुःखय् सुखय् उम्ह समस्त विषयलय् प्यपुना च्वनी मखु । गथे कि लः फुति कमल स्वाँःया हलय् थें च्वनी ।

६६५. सर्वत्रय् सुखी जुइ सर्वय अपराजित जुइ, पण्डित ।

६६६. धर्मं गुगु अलाभ जुइगु खः अले अधर्मं गुगु लाभ जुइगु खः, अधर्मं लाभ जुइगु स्वया नं धर्मं अलाभ जुइगु हे श्रेष्ठ जू ।

६६७. गुम्ह बुद्धिं कम जुयानं यश दुम्ह, विद्वानम्ह जुयानं अयशम्ह, विद्वानम्हसित अयशहे श्रेष्ठ बुद्धिकम दुम्हसित यश दुगु स्वया ।

६६८. मूर्खम्हसित दइगु प्रशंसा व़ पण्डितयात जुइगु गुगु निन्दा खः, मूर्खयात जूगु प्रशंसा स्वयानं पण्डितयात जुइगु निन्दा हे श्रेष्ठ जू ।

६६९. गुगु विषय वासनां दइगु सुख खः अले गुगु निष्कामतां उत्पन्न जुइगु दुःख खः काममय *(विषय वासना)* सुख स्वया नं गुगु निष्कामतां उत्पन्न जुइगु दुःखहे श्रेष्ठ जू ।

६७०. गुगु कि अधर्मं जीवित जुइगु व धर्मं मरण जुइगु खः, अधार्मिक जुया जीवित जुइगु स्वया धार्मिक जुया मरण जुइगु हे श्रेष्ठ जू ।

६७१. गुम्हसिया काम व क्रोध मदये धुंकि, चिकिधंगु वा तद्धंगु *(बाँकी दनि, धयागु मदयूक सम्पूर्ण क्लेश मदुम्ह जुया)* लोकय् शान्त चित्तम्ह जुया च्वनी । संसारय् व अनासक्तम्ह जुया विचरण याइ वयाके प्रिय व अप्रिय धयागु दइमखु ।

६७२. बोध्यङ्ग, इन्द्रिय व बल थुपिंयात भावना याना आस्रवं रहित, परमशान्तिपूर्वकं परिनिर्वाणयात प्राप्त याना काइ ।"

झिंप्यंगूगु निपात क्वचाल ।

१८. झिंन्यागूगु निपात

१. अञ्ञासिकोण्डञ्ञ

कपिलवस्तु नगरया दोणवत्थु ब्राह्मण गामे धनं सम्पन्नगु ब्राह्मण कुलय् कोण्डञ्ञया जन्म जुल । स्वंगू वेद व लक्षण विद्याय् निपुणम्ह जुया सिद्धार्थ राजकुमार बुद्ध जुइतिनि धका धाःम्ह खः । सिद्धार्थ २९ दँया उमेरय् महाभिनिष्क्रमन याना अनोमा खुसीया सिथय् प्रव्रजित जुया उरुवेलय् ध्यान याना बिज्यात । उबले *(कोण्डञ्ञ)* थः सहित प्यम्ह नं प्रव्रजित जुया सिद्धार्थयात सेवा याना च्वन । सिद्धार्थ कठोर तपस्यायात त्वता मध्यम मार्गय् बिज्याबले इमिसं सेवा यायेगु त्वता सारनाथ ऋषिपतने च्वंवन । वैशाख पुन्ही खुनु सिद्धार्थं बुद्धत्व प्राप्त याना बिज्यायेधुंका पञ्चभद्रपिंत बोध याकेया निम्ति सारनाथया ऋषिपतने थ्यंकः बिज्याना धम्मचक्क सूत्र देशना याना बिज्याबले दकले न्हापालाक बोध जूम्ह कोण्डञ्ञ खः । पञ्चमी खुनु अनत्त लक्खण सूत्र देशना न्यना न्याम्हं अर्हत् जुया बिज्यात । अञ्ञासिकोण्डञ्ञ भगवान्या शिष्यपिं मध्यलय् न्हापांम्ह शिष्य खः । बुद्धया पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् 'रत्तञ्ञू' *(ज्ञानयात थुइकेगुलि)* 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः । छन्हुया दिने देवलोकया इन्द्रं कोण्डञ्ञ भन्तेया उपदेश न्यना प्रसन्न जूगु खँ, थः विमुक्त जूगु व छम्ह भिक्षुयात ब्यूगु उपदेश थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

६७३. "सम्पूर्ण आसक्तिं रहित जुइगु विरागया धर्मदेशना याना बिज्यात । *(उगु)* महारसं युक्तगु धर्मदेशना न्यना जि अतिक हे प्रसन्न जुया ।

६७४. लोकय्, थ्व पृथ्वीमण्डलय् आपालं चित्रत दु। उकिं शुभ धका भालपा रागं युक्त जुया विचारयाना मन्थन याइ।

६७५. गथेकि फसं ब्वय्कुगु धूयात वा वइबले शान्त जुइ, अथे हे जब प्रज्ञां ज्ञानं खंकि अबले मनया विकार शान्त जुया वनि।

६७६. सारा संस्कार अनित्य खः धका जब प्रज्ञां खंकि, अबले दुःखं मुक्त जुइ, थ्व हे विशुद्धिया मार्ग खः।

६७७. सारा संस्कार दुःख खः, धका जब प्रज्ञां खंकि अबले दुःख मुक्त जुइ, थ्व हे विशुद्धिया मार्ग खः।

६७८. सार धर्म अनात्मा खः, धका जब प्रज्ञां खंकि अबले दुःखं मुक्त जुइ, थ्व हे विशुद्धिया मार्ग खः।

६७९. बुद्धानुबुद्ध *(बुद्धद्वारा देसित जूगु धर्मयात थुइकुःम्ह अनुबुद्ध)* गुम्ह थेर कोण्डञ्ञ दृढसंकल्पी जुया पिहाँ वया। ब्रह्मचर्याय् पूर्णःम्ह जुया जन्म व मरण धयागु मदुःम्ह जुल।

६८०. वाढ वसां, जाल तसां, दृढ कथं किताना तसां, तच्छ्यायेथाकुःगु पहाडहे जूसां किः व जालयात त्वाल्हाना, तच्छ्यायेथाकुगु पहाडयात तच्छ्याना उम्ह ध्यानीम्हसिनं मार बन्धनयापाखें मुक्तम्ह जुल, पार तरे जुल।

६८१. विक्षिप्त *(चंचल)* अस्थिरःम्ह भिक्षु पापीम्ह पासाया संगतय् लाना महावाढया प्रवाहय् लाना डुबय्जुया लुकुंबिया वनि।

६८२. विक्षिप्त मजूम्ह, स्थिरःम्ह, निपुणःम्ह, इन्द्रिय संयमिःम्ह कल्याणमित्रम्ह, पण्डितं दुःखयात अन्त याइ ।

६८३. काल *(हाकुगु)* पर्वत समानयाम्ह, गंसिम्ह, अन्नपाने मात्रास्यूम्ह थुजाम्ह नरया मन अदिन *(अदुःखि)* खः ।

६८४. जंगलय्, महावने पत्तिं भूजिं न्यासां संग्राम भूमिया न्ह्यने किसि थें स्मृतिवानम्ह जुया सह यायेगु याः ।

६८५. मरणयात अभिनन्दन मयाना, म्वाना च्वनेःगुयातनं अभिनन्दन मयाना समययात जकं जि पिया च्वना, गथेकि ज्याः यायेधुकंम्ह ज्यामिथें ।

६८६. मरणयात अभिनन्दन मयाना ··· पूर्ववत् ··· ज्ञानपूर्वक स्मृतिवानःम्ह जुया समययात जिं पिया च्वना ।

६८७. शास्तायात जिं सेवा यायेधुन, बुद्धशासनयात जिं पूवंका, भ्यातुसे च्वंगु भारी क्वकाय्, धुन, भवनेतृ *(तृष्णायात)* नाश याना ।

६८८. गुगु भिं जुइगुया उपलक्ष्य कया जिं छेंय् त्वता प्रब्रजित जुया, उगु भिं जुइगुयात जिं प्राप्त याना कायेधुन, जित आः पासा छाय् माःगु दु धका ।"

२. उदायि

कपिलवस्तुया छगू ब्राह्मण कुलय् उदायियां जन्म जुल । बुद्धानुभावयात खंका प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुयालि अर्हत् जुया बिज्यात । कोशल राजाया तुयुम्ह किसियात सर्वालङ्कारं छाय्पियेका हःगु खंका आपालं मनूतयेसं प्रशंसा याना च्वंगु तायका थःम्हसिनं

महानाग जुया बिज्याम्ह बुद्धया प्रशंसा थुगु गाथाद्वारां व्यक्त याना बिज्यात –

६८९. "मनूया रूपे बिज्याःम्ह थःत दान्त याना बिज्याःम्ह समाहितम्ह श्रेष्ठ ब्रह्माया लँपुइ बिज्याम्ह, चित्त शान्तिलय् रतम्ह सम्बुद्ध खः ।

६९०. सम्पूर्ण धर्मय् पार जुया बिज्याकम्हसित गुगु कि मनूतयेसं नमस्ते याइगु, देवतापिसंनं वसपोलयात नमस्ते याइगु अथे जिं अर्हत्‌या बारय् न्यनाःगु दु ।

६९१. सम्पूर्ण संयोजनं अलग्ग, वन *(तृष्णारहित जुया)* निर्वाणय् थ्यंक बिज्याःम्ह खः । कामवासना रहित जुया नैष्क्रम्यय् रत जुया पर्वतया लोहतं पिहाँ वगु कञ्चन थें खः वसपोल ।

६९२. किसी समान बलदुम्ह वसपोल अति शोभायमान *(श्रेष्ठ)* जू, गथे कि हिमालय फुक्क पहाड स्वयानं श्रेष्ठ जू । फुक्कं कीसि धयापिं मध्यय् सत्य नाँः हे उत्तम खः ।

६९३. किसीया खँ जिं कने वसपोलं पाप कर्म याना बिज्याइ मखु । शील व अहिंसा किसीया निपा तुति खः ।

६९४. स्मृति व सम्प्रजन्य *(न्ह्यलं चायुका च्वनेगु)* किसीया ल्युनय्‌या तुति खः । श्रद्धा *(वसपोलया)* महानाग सों खः, उपेक्षा स्वेतदन्त खः ।

६९५. स्मुति गप खः, छ्यं प्रज्ञा खः, कुशलादि धर्म चिन्तन यायेगु सोखं जाँचय् यायेगु खः, विवेक वसपोलया प्वा खः ।

६९६. वसपोल ध्यानय् परम शान्ति रत जुया बिज्याइ अध्यात्मय् सुसमाहित जुया बिज्याइ, *(वसपोल)* नाग समाहित जुया न्यासि बिज्याइ, *(वसपोल)* नाग समाहित जुया दना बिज्याइ ।

६९७. *(वसपोल)* नाग समाहित जुया द्यना बिज्याइ, समाहित जुया फेतुना बिज्याइ, सकताहे संयतःम्ह *(वसपोल)* नाग खः, थ्व हे नागया गुणया सम्पदा खः ।

६९८. निर्दोषगु भोजन याना बिज्याइ, दोष दुगु भोजन याना बिज्याइ मखु, भोजन व वस्त्र *(काय)* प्राप्त जूसानं संग्रह याना तये धयाःगु मदु ।

६९९. तद्धंगु व चिकिधंगु संयोजन *(बन्धन)* धयाःगु मदु । गन गन वसपोल बिज्याइ अनपेक्ष *(इच्छां रहित)* जुया बिज्याइ ।

७००. गथे कि लखय् उत्पन्न जूगु पलेस्वाँ बाँला जू व नःस्वा जू तर लखय् बढे जुया वसानं लखय् प्यपुना च्वने धयाःगु मदु ।

७०१. अथेहे *(मनुष्य)* लोकय् उत्पन्न जुया बिज्याम्ह बुद्ध लोकय् हे विचरण याना बिज्याइ तर लोकय् प्यपुना च्वना बिज्याये धयागु मदु गथे कि पलेस्वाँ लखय् ।

७०२. तच्वंत च्याना च्वंगु मि, मि च्याके म्वाकहे सिनावनि खरानि बाँकि जुइबले *(मि)* शान्त जूगु धका धाइ ।

७०३. अर्थयात थुइका बियेगुया निम्ति पण्डितं उपमातया कने धुन । किसीया पाखें किसीया विषय कया देशना जूगु खँयात महानागं सिका बिज्याइ ।

७०४. राग मदुःम्ह, द्वेष, मदुःम्ह, मोह मदुःम्ह, आस्रव मदुःम्ह, शरीरयात त्वता किसीं अनास्रवी जुया परिनिर्वाण जुया बिज्याइ ।"

झिंखुगूगु निपात क्वचाल ।

१६. नीगूगु निपात

१. अधिमुत्त

संकिच्च भन्तेया भिनामचाया कोखं अधिमुत्तया जन्म जुल । थः पाजु भन्तेयाथाय् प्रव्रजित जुया अर्हत् जुया बिज्यात । उपसम्पदा जुयेत माँयाथाय् वना बचं कायेत वंबले जंगलय् सुलाच्वंपिं डाकुतय्सं वसपोलयात भोग बियेत यंकल । भोग बियेत तयार याना च्वंबले डाकुया सरदारं अधिमुक्त श्रामणेरयाके न्यंगु व लिःस ब्यूगुयात कया थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

७०५. "यज्ञया निम्ति वा धनया निम्ति, न्हापा जिं स्यायेगु याना । असहाय् जुया इपिं ग्याना च्वनिगु, म्हः खाका च्वनिगु व विलाप याना च्वनिगु ।

७०६. छन्त ग्याः धयागुनं मदु, छला झनहे प्रसन्न जुया च्वन, थजाःगु महा ग्यानापुबले छाय् *(छ)* ग्याना महालाःगु ? *(थ्व खँ डाकुया सरदारं धाःगु)* ।

७०७. चैतसिक दुःख मदु, अपेक्षां रहित खः *(जि)* सरदार ! जिके ग्याः धयागु फुक्कं हे मदय् धुंकल, संयोजन फुक्कं क्षीण जुइ धुंकल ।

७०८. *(संसारया)* यथार्थतायात खंका बले भवनेतृ *(तृष्णा)* क्षीण जुल । सि खना जि अथेहे मग्या गथे कि कुः कुबिया तयाःगुयात त्वतिबले ।

७०९. जिं ब्रह्मचर्ययात बाँलक हे पालन याना तयागु दु, मार्ग *(अष्टागिक)* यात बाँलाक भावना याना तयागु दु, सि खना जि अथेहे मग्या गथे कि रोगं मुक्त जुइबले ।

७१०. जिं ब्रह्मचर्ययात बाँलाक हे पालन याना तयाःगु दु मार्गयात बाँलाक भावना याना तयाःगु दु, भव *(जन्म)* या प्रति जिं अथेहे निरस *(स्वाद रस मदुगु)* ताय्कां गथें विषयात त्वने धुंका वान्ता याइबले ।

७११. पार जुइ धुन, आसक्ती धयागु मन्त, कृतकृत्य व अनास्रवी जुइ धुन, आयु फुइ धुंकल धया सन्तुष्ट जुया च्वना, गथे कि स्यायेत यंकुम्ह मुक्त जू थें ।

७१२. उत्तम धर्मयात प्राप्त याना काये धुन, सारा संसारय् जित छुकिसंहे आसक्ति धयागु मदु, मिं छ्वयाच्वंगु छेंलं मुक्त जूम्ह थें सिमालिगुलिं चिन्ता काइ मखु ।

७१३. गुलिनं संस्कार दु अले गन कि भव *(जन्म)* उपलब्ध जुइ थ्व फुक्कं थःगु वशय् मदु, थथे महाऋषिं धाइ ।

७१४. बुद्धं देशना बिज्यागुयात सुनां उकियात सिइका च्वनि, वं संसारया छुं वस्तुयात अथेहे भव *(जन्म)* यात ग्रहण याइ मेखु, गथे कि अतिकं पुगु नः ग्वारा ।

७१५. जि न्हापा दुगु खः वा भविष्यतय् दइगु खः, धका जिं थःत मतायुका, संस्कारत विनाश जुया वनितिनि, थुकियालागि ख्वय्गु छाय् ?

७१६. केवल धर्मया उत्पत्ति *(प्रतीत्यसमुत्पाद)* केवल संस्कारया पुञ्जयात यथार्थनुसार खंकुम्हसित ग्याः धयाःगु दईमखु, सरदार !

७१७. जब प्रज्ञां संसारयात घाँय् व सिं समान जक खः धका खंका च्वनी वंः जिगु धका छुं मदु धयागु सिइका शोक याइ मखु ।

७१८. शरीरयापाखें जि विरक्तःम्ह खः भवय् *(जन्म कायगुलि)* इच्छा मदय् धुंकल, थ्व शरीर तज्याना हे वनिगु खः, मेगु जुइगु मखु ।

७१९. थ्व शरीरयात छं छु याये मन दुगु खः व या, थुकिया कारणं जिके द्वेषनं दइमखु, प्रेमनं दइ मखु ।

७२०. वयागु थ्व अद्भुत व चिमिसं ब्वं ब्वं दनिगु वचनयात न्यना शस्त्रयात त्याग याना माणव *(इमिसं)* पिसं थथे धाल ।

७२१. भन्ते ! छपिंसं छु गजाःगु तपस्या याना बिज्याना ? छपिनि गुरु सु ? सुयागु शासने वना छपिं शोकं रहितम्ह जुइफत ?

७२२. सर्वज्ञ, सर्वदर्शी जिन *(बुद्ध)* जिम्ह गुरु खः, वसपोल महाकारुणिक शास्ता, समस्त लोकया वैद्य खः ।

७२३. वसपोलं कना बिज्यागु धर्म *(दुःख)* क्षय जुइगु, अनुत्तरगु खः । वसपोलया शासने वया जि शोकं रहित जुइगुयात लाभ याना कया ।

७२४. ऋषिया सुभाषित वचनयात खुँतय्सं न्यने धुंकालि शस्त्र व अस्त्रयात वाँछ्वल । गुलिं थःगु ज्याखं विरक्त जुल, गुलिं प्रव्रजित जुइत याचना यात ।

७२५. इपिं सुगतया शासने प्रव्रजित जुया, बोध्यङ्ग व बलयात पण्डितपिंसं भावनाया अभ्यास याना प्रमुदित व प्रसन्न चित्तपिंजुया भावित इन्द्रियपिं जुया असंस्कृत निर्वाणपदयात प्राप्त याना काल ।"

२. पारापरिय

श्रावस्तीया छगू सम्पन्नगु ब्राह्मण कुलय् गोत्रानुसार पारापरिय नामं जन्म जुल । भगवान्‌नं कना बिज्या:गु इन्द्रियभावना सुत्त न्यना प्रसन्न जुया प्रव्रजित जुया बिज्यायेधुंका उगु सुत्रयात हे बाँलाक बिचा गाय्का ध्यान याना अर्हत् जुया बिज्यात । थ्व गाथा वसपोलं व्यक्त याना बिज्यात –

७२६. "पारापरिय श्रमण, भिक्षुयात याकचा छथाय् च्वना ध्यान याना च्वनाबले थथे मनय् धर्म विचार लुया वल ।

७२७. मनूतय्‌निम्ति थजा:गु छु कर्म दु, छु व्रत दु, छु आचरण ख: गुगु याइबले थ:गु ज्यानं जुइ अले मेपिंत हिंसा नं थ: मजू ।

७२८. मनूतय्‌निम्ति इन्द्रियत हित व अहितार्थ जुइन । अरक्षित:गु इन्द्रियत अहितकारी ख: रक्षित:गु इन्द्रियत हितकारी ख: ।

७२९. इन्द्रिययात रक्षा या, इन्द्रिययात गोप्य याना तिं *(थथे जुल धा:सा)* थ:गु ज्या जूगु जुइ, अले मेपिंत हिंसा मयागुनं जुइ ।

७३०. चक्षु इन्द्रियं रूपया प्रति यदि आकर्षित जुइगुलि पनातय् मफत धाय्वं, दुष्परिणामयात खंके मफु:म्हसित दु:खं मुक्त जुइ फइ मखु ।

७३१. श्रोत इन्द्रियं शब्दया प्रति आकर्षित जुइगुलि पनातय् मफत धाय्वं, दुष्परिणामयात खंके मफु:म्हसित दु:ख मुक्त जुइ फइ मखु ।

७३२. पिहाँ क्वनेगु मार्गयात मखंकुसें गन्धयात गुम्हसिनं सेवन याइ, गन्धय् भूले जुया च्वनि, उम्ह दु:खं मुक्त जुये फइ मखु ।

७३३. पौं, सा:गु, खायुयात लुमंका रसतृष्णाय् आसक्त:म्ह गुम्ह ख:, उम्हसिया हृदय विकसित जुइ मखु ।

७३४. शुभ-निमित्तयात मतितया प्रिय स्पर्शयात लुमंका आसक्तम्हसित रागादिया कारणं विविध दु:ख सिया च्वने मालि ।

७३५. गुम्हय्सिनं मन धर्मयात *(विविध खँयात)* रक्षा यायेे फइ मखु, उम्हयसिनं समस्त थ्व न्यागू इन्द्रियया कारणं याना दु:ख भोग याये मालि ।

७३६. *(दुर्गन्धीत् जाय्का त:गु)* थलयात चित्रकारं यइपुसे च्वंक चित्र च्वयात:गु थें ही न्ही, व आपालं फोहरं जाया च्वंगु *(थ्व शरीर)* ख: ।

७३७. मधुरस्वादय् आसक्त जुइगु कटु दु:ख ख: । छुराय् कष्तिं बुलात:गुयात फ्ययया नइम्हसिनं *(छु· जुइ धयागु)* सिइके मफु:म्ह थें ख: ।

७३८. मिसाया रूपे, मिसाया सःलय् व मिसायात थियेगु, मिसाया गन्धय् आसक्तम्हसित विविध प्रकारया दुःख जुइका च्वनी ।

७३९. *(मिजंया)* न्यागू इन्द्रियं मिसाया फुक्कं न्यागू इन्द्रियया श्रोतय् ला वन धासानं गुम्ह उद्योगी खः उम्ह उगुलिं मुक्त जुये फइ ।

७४०. उम्ह अर्थवान, उम्ह मर्मय् स्थित, उम्ह दक्ष, व विचक्षण, आनन्द ताय्का अर्थयुक्तगु धार्मिक ज्याः याइ ।

७४१. यदि वं गुगुं अवस्थाय् अनुचित व निरर्थक ज्याः यायेमासानं उकियात वं अनुचित धका सिइका अप्रमत्त व विचक्षणम्ह जुइ ।

७४२. गुगु अर्थयुक्त खः अले गन धर्मानुगत आनन्द खः, उकियात हे आचरण याः वः हे उत्तम आनन्द खः ।

७४३. तद्धंगु वा चिकिधंगु उपाय मनुनं मेपिंत हिंसा याइ, हनन याइ; स्याइ अले दुःख बिया वं क्रुरतापूर्वकं मेपिनिगु लुटे याना काइ ।

७४४. बलवान्म्ह सिकमिवं कीयात कीताना लिकाइ थें कुशलम्ह व्यक्तिनं इन्द्रियद्वारा इन्द्रिययात दमन याइ ।

७४५. श्रद्धां, वीर्य, समाधिं, स्मृतिं, प्रज्ञां, भावनां न्यागूं न्यागूयात त्वाल्हाना दुःखं मुक्तम्ह जुइ ब्राह्मण ।

७४६. उम्ह अर्थवानम्ह जुइ, वः धर्मय् स्थितम्ह जुइ, व बुद्धवचनानुसारं छुं ल्यं मदय्क उपदेशयात पालन याम्ह नरं सुखानुभूति याइ ।"

३. तेलकानि

श्रावस्तीया छगू ब्राह्मण कुलय् तेलकानिया जन्म जुल । परिव्राजककथं त्यागी जुया छन्हुया दिने भगवान्या उपदेश न्यना प्रव्रजित जुयालि अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थः सब्रह्मचारीपिंन्त थःत जूगु खँयात कया थुगु गाथाद्वारां व्यक्त याना बिज्यात –

७४७. "धर्मया चिन्तने ताकालनिसें लगे जुया च्वना श्रमण ब्राह्मणपिंके नं न्यना जुया तर चित्तयात शान्ती काय् मफु ।

७४८. लोकय् सु पार तरे जुल ? सुनां अमृतयात प्राप्त याना काल ? परमार्थ ज्ञानया निम्ति सुयाःगु धर्मयात ग्रहण याये ?

७४९. नसा नयेत वःम्ह न्याः बल्सि तक्यनिगु थें गथे कि इन्द्रया पाशय् चिनातम्ह वेपचित्ति असुरयाथें जिगु चित्त तक्यना च्वन ।

७५०. सालाकासा नं जि शोकं व ख्ययगुलिं मुक्त मजुया, संसारय् सुनां जित बन्धनं मुक्त याना सम्बोधिया ज्ञान थुइका बिइ ?

७५१. सु ब्राह्मण वा श्रमणं थ्व वन्धनयात चप्फुना बिइ ? जरा व मरणयात चुइका छ्वयत सुयागु धर्मयात ग्रहण याये ?

७५२. भ्रम व शंकाया गठि दु जिके, ल्वापुथय्गु बलं युक्तःम्ह, क्रोधं युक्तःम्ह अभिमान युक्तःम्ह व दोषारोपणय् लगे जुया।

७५३. तृष्णाया धनुष थना तःगु दु, अले स्वीगू दृष्टिं युक्त जुया च्वना। स्वसा थ्व बोभ्कं हृदययात स्यंका च्वन।

७५४. अनुदृष्टित हटे मजूगुलिं संकल्प उत्तेजित जुया च्वन। उगुलिं जित कःगुलिं याना अथेहे खाका च्वना गथे कि फसं लप्ते हयात संकिगु खः।

७५५. दुनुगलय् दनावया च्वंगु *(मिं)* याकनं हे जित छ्वयेका छ्वइ। गन कि न्त्याबलें खुगू स्पर्श आयतनयात शरीरं लुमंका च्वनी।

७५६. गुगु तीरं जित सुया च्वंगु खः उकियात लिकना बिइम्ह सुं वैद्ययात मखना जिं। संस्काररूपी खिपयात त्वाल्हाइःम्ह मेपिं सुं वैद्य मदु।

७५७. सुनां बिना शस्त्रं, बिना घा मयासें जिके च्वंगु दुनय्या तीरयात खंके फइ थें ? शरीरय् घाः मयासें तीरयात *(सुनां)* लिकना बिइथें ?

७५८. उम्ह श्रेष्ठ धर्म स्वामि सु जुइ गुगु जिके च्वंगु विषयात सिला ब्यिइ ? गालय् क्वब्वा म्ह जि, सुनां ल्हां ज्वना थाय्यात खंका बिइ ?

७५९. धू व चाः खं जाया च्वंगु, षठता, इर्षा, अहिंसा शरीर व वचन अल्सी धयागु छरय् जुया च्वंगु पुखुलि जि डूबय् जुया च्वनागु दु।

७६०. द्यः न्याथें खँ जक ल्हाना, सुपाँय थें जाःगु बन्धनं दु, रागयुक्त विचार, कुदृष्टिं युक्तःम्ह जित थुखें उखें यंका च्वन ।

७६१. फुक्कं थासय् *(खुसी)* बावना च्वंगु दु, लहरा बुया वया च्वंगु दु । सुनां थ्व बा वया च्वंगुयात पनातय् फइ अले सुनां थ्व लहरायात त्वाल्हाना बिइ ?

७६२. भद्दन्त ! बा वया च्वंगुयात रोके यायेत बाँध तया ब्यू, मनोमय्गु श्रोतँ, सिमायात थें छन्त क्वथला मबियेमा ।

७६३. थथे जि जन्म कायेत ग्याना च्वनाम्ह, पार तरे जुये मफुम्ह, पार तरे जुयेत माला जुयाम्हसित भिक्षुसंघया पूजनीय जुया बिज्याम्ह *(वसपोल)* शास्तां प्रज्ञाया ज्याभलं *(जित)* तरे याना बिज्यात ।

७६४. शुद्ध, दृढ सारमय धर्मया तापु तया बियालि, चुइका यंका च्वंःम्ह जित धयाबिज्यात, ग्यायमते छ ।

७६५. स्मृति प्रस्थानया प्रासादय् थहाँ वना प्रत्यवेक्षण याना, गुगु कि जिनं न्हापा जि व जिगु धका भापिया च्वना, मेमेपिनं अथे हे आसक्ति लाना च्वंगु खंका ।

७६६. जब जि दोंगाय् गया वनेःगुयात खंका, जि, जिगु धइगु *(आत्मा)* या धारणां मुक्त जुया उत्तम घाट *(निर्वाण)* यात खंका ।

७६७. दृष्टिमानादिक्लेश या तीरयात लिकांयेगु, भवतृष्णां पिहाँ वयेगु, थुजागु *(पाप धर्म)* हानं उत्पन्न मजुइकेत उत्तमगु मार्गयात उपदेश बिया बिज्यात ।

७६८. ताकालंनिसें दुने सुलाच्वंगु, चिरकालनिसें गठिचिना च्वंगुयात बुद्धं फ्यना बिज्यात । विष दोसयात चुइका छ्वया बिज्यात ।"

४. रट्ठपाल

कुरु देशया थुल्लकोट्ठित गामे महाधनीम्ह सेंठया कुलय् वंशानुगत नामं हे रट्ठपालया जन्म जुल । भव भोगय् सुखपूर्वकं जीवन हना ल्यायम्ह जुइवं सुयोग्यम्ह मिसानापं इहिपा जुल । भगवान् थुल्ल कोट्ठित बिज्यागुलिं अन वना उपदेश न्यना प्रव्रजित जुइत श्रद्धा वयेका अतिकं कष्टपूर्वकं माँ बौयाके अनुमति कया प्रव्रजित जुल । सठिकगु विचारं ध्यानय् च्वना याकनं हे अर्हत् जुया बिज्यात । भगवान्या पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् श्रद्धां प्रव्रजित जूगुलि 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः । छन्हु छेंयापिं परिवारपिंसं वसपोलयात प्रलोभने लाकेत स्वबले कना बिज्याःगु उपदेश थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

७६९. "असूचि, फ्वं गाईगु, रोग दुगु, आपालं संकल्प दयाच्वंगु, चित्र च्वया तःगु थें जाःगु शरीरयात स्वः गुकिया स्थिति ध्रुव *(नित्य)* धयागु दुगु मखु ।

७७०. मणि व कुण्डलं सजे जुया च्वंगु रूपयात स्वः छ्यंगुलि मुनातःगु क्वेंयात वसतं पुनातःगुलिं जक बाँलागु खः ।

७७१. अलं बुलातःगु तुति, ख्वालय् चूँ *(पाउडर)* बुलातःगु दु, *(थुकिं)* मूर्खयात जक हे मोहित याइ, पार *(निर्वाण)* गवेषीयात याये फइ मखु ।

७७२. संपं छिनातःगु दु मिखालय् अजं उलातःगु दु *(थुकिं)* मूर्खयात जक हे मोहित याइ, पार गवेषीयात याये फइ मखु ।

७७३. न्हूगु अजदानी चित्र च्वयातःगुथें जाःगु दुर्गन्धिगु अलंकृत शरीरं *(थुकिं)* मूर्खयात जकं हे मोहित याइ, पार गवेषीयात याये फइ मखु ।

७७४. ब्याधां जाः ग्वयातःगुलि मृग जालय् मलासें नसायात नया ब्याधायात ख्वय्का वना ।

७७५. ब्याधाया जाःयात मुगंलं चप्फुना बिइधुन, मृग जालय् मलासें नसायात नया ब्याधायात चिन्ताय् लाका वने । थः प्रव्रजितया कारणयात कया कौरब्य राजायात धया च्वंगु –

७७६. जिं संसारय् धनीपिं मनूत खना, धन लाभी जुयानं मोहय्लाना दान याइ मखु । लोभीं धनयात संचय याइ अले भ्रन भ्रन हे विषयया कामना याना च्वनी ।

७७७. राजां पृथ्वी, सागर पर्यन्तया पृथ्वीतक *(युद्धय्)* जर्बजस्तिं त्याका समुद्रया थुगु पाखें सन्तुष्ट मजूसें समुद्रया पारीनं थःगु यग्येगु मतितइ ।

७७८. राजा व मेपिं आपालं मनूत तृष्णां तृप्त मजुइकं हे मरण जुइ । अपरिपूर्ण जुया हे शरीरयात त्वता वनि । लोके काम विषय तृप्त जुइगु मखु ।

७७९. थःथितिपिं सँ फँ फँ तया ख्वइ, हाय् ! जिम्हम थ्व अमर जूसा गुलिं ज्यू ! द्यःवतं फाय्का, यंका, चिता दय्का अनहे छ्वयका बिइ ।

७८०. उम्ह *(मृत्यु देह)* यात छकू कापतं भुना यंकि । सम्पूर्ण सम्पत्ति त्वता वनि । सिंपंय् घने तया शूलं उलं थुलं भ्वाः भ्वाः याका भष्म जुया वनि । सिना वने धुंकुम्हसिया थःथिति, मित्र, सहायकपिं त्राणकर्ता जुइ मखु ।

७८१. अंशियारपिंसं वयागु धन कया यंकि, थःगु कर्मानुसारं सत्त्व वनि । सिना वने धुंकम्हसिनं नापं छुं हे धन यंके फइ मखु, काय्, म्ह्याये, धन व राष्ट्र नं *(यंके फइमखु)* ।

७८२. धनद्वारा दीर्घायु जुये फइमखु अले धनद्वारां बुढा जुइगुलिं छुटे जुइ मफइगु खः । ज्ञानिपिंसं जीवनयात अल्प अशाश्वत व परिवर्तनशील धाःगु दु ।

७८३. दरिद्र जूसानं धनी जूसानं *(भिंमभिं)* स्पर्शीत जू । मूर्ख व ज्ञानीनं अथे हे स्पर्शीत जू । मूर्ख मूर्खताया कारणं याना पीडित जुइ, ज्ञान *(दुःखं)* स्पर्श जूसा नं दुःखी जुइ मखु ।

७८४. उकिं प्रज्ञा धयागु धन स्वयानं श्रेष्ठ खः । गुकिं याना मनूत थनं पार *(निर्वाण)* थ्यंक वने फू । *(मूर्ख)* संसारया अन्तयात का५मफया मोहया वशय् लाना पापकर्म याना जन्म जन्मान्तरया चक्रे लाना च्वनी ।

७८५. गर्भय् व परलोकय् बारम्बार जन्म कया च्वनि, मन्दबुद्धिम्हसिनं थुकिं विश्वास मयासें गर्भय् व परलोकय् जन्म काइ ।

७८६. गथे कि खुया च्वंम्ह खुँयात ज्वनालि पापीयात थःकर्मानुसारं दुःख भोग याकि बिइ । अथेहे पापीपिं मनूत नं पाप कर्म याना दुःख भोग याये मालि ।

७८७. काम वासना *(अनेक प्रकारंया)* चित्र समान, मधुर व मनोरम जू । व चित्तयात नानाप्रकारं मन्थन यायेन । कामगुणय् दोषयात खंका, उकिं जि प्रव्रजित जुयागु खः, महाराज !

७८८. गथेकि सिमां फल कुतुंवनि, अथे हे ल्यायम्ह व बुढा मनू नं शरीर त्वता वनि । थथेहे खंका जि प्रव्रजित जुयाःगु खः महाराज ! निर्दोषगु श्रमणभावहे श्रेष्ठ खः ।

७८९. जि श्रद्धापूर्वक हे प्रव्रजित जुया, जीन शासने वया, जिगु प्रव्रज्या रिक्त मजू, ऋणं मुक्त जुया जिं भोजन याना ।

७९०. काम-वासना मि थें खः, लुँ, वह शस्त्र थें खः गर्भय् च्वं वनेगु नं दुःख खः, नर्क नं महाभयङ्कर खः धका खंका ।

७९१. थुगु प्रकार दुष्परिणामयात खंका, अबले जित संवेग उत्पन्न जुल । जिं बाँलाक सिइका *(रागादिया कारणं पुइका च्वनागु यात शान्त याना)* आस्रव क्षययात प्राप्त याना कया ।

७९२. जिं शास्तायात सेवा याये धुन, बुद्धशासनयात पूवंका, भ्यातुगु कुयात दिके धुन, भवतृष्णा मदय् धुंकल ।

७९३. गुगु कारणयात कया जिं छे त्वता प्रव्रजित जुयागु खः उगु कारणयात जिं प्राप्त याना काये धुन, फुक्कं संयोजन नं क्षय जुइ धुंकल ।”

५. मालुक्यपुत्त

थ्वसपोलया खँ ख्गूगु निपातय् वने धुंकुगु दु । अर्हत् जुया बिज्याये न्ह्यः भगवानं कना बिज्यागु इन्द्रियद्वारा विषययात थुइका अनासक्त जुया च्वंनेगु शिक्षायात ग्रहण याना बिज्याःगुयात थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

७९४. "रूपयात खनालि यइगु निमित्त *(विषय)* मनय् काःगुलिं स्मृति *(होश)* मन्त । आसक्तःगु चित्तं अभिनन्दन *(वेदित)* याःगुलिं उकिसं आश लाना च्वन ।

७९५. उजाम्हय्सिके अनेक प्कारया रूप विषयलय् अभिनन्दन यायेगु बढे जुइ । लोभ व हैरानं चित्तय् सुख मदय्का च्वनी । थथे दुःख मुंका च्वंम्हय्सित निर्वाण तापाका च्वन धाइ ।

७९६. शब्दयात तायकालि यइगु निमित्त मनय् काःगुलिं स्मृति मन्त । आसक्तःगु चित्तं अभिनन्दन याःगुलिं उकिसं आश लाना च्वन ।

७९७. उजाम्हय्सिके अनेक प्रकारया शब्द विषय्लय् अभिनन्दन यायेगु बढे जुइ । लोभ व हैरानं चित्तय् सुख मदय्का च्वनी । थथे दुःख मुंका च्वंम्हय्सित निर्वाण तापाका च्वन धाइ ।

७९८. गन्धयात नतुनालि यइगु निमित्त मनय् काःगुलिं स्मृति मन्त । आसक्तःगु चित्तं अभिनन्दन याःगुलिं उकिसं आश लाना च्वनी ।

७९९. उजाम्हय्सिके अनेक प्रकारया गन्ध विषयलय् अभिनन्दन यायेगु बढे जुइ । लोभ व हैरानं

चित्तय् सुख मदय्का च्वनी । थथे दुःख मुंका च्वंम्हय्सित निर्वाण तापाका च्वनी ।

८००. रसयात स्वाद कयालि यइगु निमित्त मनय् काःगुलिं स्मृति मन्त । आसक्तःगु चित्तं अभिनन्दन याःगुलिं उकिसं आश लाना च्वन ।

८०१. उजाम्हय्सिके अनेक प्रकारया रसया विषयलय् अभिनन्दन यायेगु बढे जुइ । लोभ व हैरानं चित्तय् सुख मदय्का च्वनी । थथे दुःख मुंका च्वंम्हय्सित निर्वाण तापाका च्वन धाइ ।

८०२. स्पर्शयात *(विषय वस्तुयात)* स्पर्श यानालि यइगु निमित्त मनय् काःगुलिं स्मृति मन्त । आशक्तःगु चित्तं अभिनन्दन याःगुलिं उकिसं आश लाना च्वन ।

८०३. उजाःम्हय्सिके अनेक प्रकारया स्पर्शया विषयलय् अभिनन्दन यायेगु बढे जुइ । लोभ व हैरानं चित्तय् सुख मदय्का च्वनी थथे दुःख मुंका च्वंम्हय्सित निर्वाण तापाका च्वन धाइ ।

८०४. विषय्या आरम्मणयात सिइकालि यइगु निमित्त मनय् काःगुलिं स्मृति मन्त । आसक्तःगु चित्तं अभिनन्दन याःगुलिं उकिसं आश लाना च्वन ।

८०५. उजाःम्हय्सिके अनेक प्रकारया विषय्या आरम्मणय् अभिनन्दन यायेगु बढे जुइ । लोभ व हैरानं चित्तय् सुख मदय्का च्वनी । थथे दुःख मुंका च्वंम्हय्सित निर्वाण तापाका च्वन धाइ ।

८०६. उम्ह व्यक्ति रूपय् राग उत्पन्न मयासें च्वनी। रूपयात खंका स्मृतिमानम्ह जुया च्वनी। विरक्त चित्तयात अभिनन्दन याना उकिसं आश कया च्वनी मखु।

८०७. गुम्ह व्यक्तिनं रूपयात खं:का नं, अभिनन्दन याना सेवन या:सा नं विस्तारं क्षीण याना च्वनि, बढे याइ मखु। थुगु रूपं स्मृतिमान:म्ह विचरण याना जुइ। थथे दु:ख मुंका मच्वंम्हय्सित निर्वाण सतिका च्वंम्ह धाइ।

८०८. उम्ह व्यक्तिं शब्दयात न्यना राग उत्पन्न मयासें च्वनी। शब्दयात न्यना स्मृतिमानम्ह जुया च्वनी। विरक्त चित्तयात अभिनन्दन याना उकिसं आसक्त जुया च्वनी मखु।

८०९. गुम्ह व्यक्तिनं शब्दयात न्यंसा नं अभिनन्दन याना सेवन या:सा नं विस्तारं क्षीण याना च्वनी। बढे याइ मखु। थुगु रूपं स्मृतिमान:म्ह विचरण याना जुइ। थथे दु:ख मुंका मच्वंम्हय्सित निर्वाण सति:म्ह धाइ।

८१०. उम्ह व्यक्ति गन्धय् राग उत्पन्न मयासें च्वनी। गन्धयात न:तुना स्मृतिमान:म्ह जुया च्वनी। विरक्त चित्तयात अभिनन्दन याना उकिसं आश कया च्वनी मखु।

८११. गुम्ह व्यक्तिनं गन्धयात न:तुना स्वसा नं अभिनन्दन याना सेवन या:सा नं विस्तारं क्षीण याना च्वनि, बढे याइ मखु। थुगु रूपं स्मृतिमान:म्ह विचरण याना जुइ। थथे दु:ख मुंका मच्वंम्हय् सित निर्वाण सतिका च्वंम्ह धाइ।

८१२. उम्ह व्यक्ति रसय् राग उत्पन्न मयासें च्वनी। रसयात स्वाद कया स्मृतिमान:म्ह जुया च्वनी। विरक्त चित्तयात अभिनन्दन याना उकिसं आश कया च्वनी मखु।

८१३. गुम्ह व्यक्तिनं रसयात स्वाद कासा नं अभिनन्दन याना सेवन यासा नं, विस्तारं क्षीण याना च्वनि, बढे याइ मखु । थुगु रूपं स्मृतिमानःम्ह विचरण याना जुइ । थथे दुःख मुंका मच्वंम्हय्सित निर्वाण सतिका च्वंम्ह धाइ ।

८१४. उम्ह व्यक्ति स्पर्शय् राग उत्पन्न मयासें च्वनी । स्पर्शयात *(विषयवस्तुयात)* स्पर्श याना स्मृतिमानःम्ह जुया च्वनी । विरक्त चित्तयात अभिनन्दन याना उकिसं आश कया च्वनी मखु ।

८१५. गुम्ह व्यक्तिनं स्पर्शयात स्पर्श याःसा नं अभिनन्दन याना सेवन याःसा नं विस्तारं क्षीण याना च्वनि, बढे याइ मखु । थुगु रूपं स्मृतिमानःम्ह विचरण याना जुइ । थथे दुःख मु.का मच्वंम्हय्सित निर्वाण सतिका च्वंम्ह धाइ ।

८१६. विषयया आरम्मणय् राग उत्पन्न मयासें च्वनी । आरम्मणया विषयलय् स्मृतिमानः जुया च्वनी । विरक्त चित्तयात अभिनन्दन याना, उकिसं आश कया च्वनी मखु ।

८१७. गुम्ह व्यक्तिनं विषयया आरम्मणयात सियेका च्वंसां नं, अभिनन्दन याना सेवा याना नं विस्तारं क्षीण याना च्वनी बढे याइ मखु । थुगु रूपं स्मृतिमानःम्ह विचरण याना जुइ । थथे दुःख मुंका मच्वंम्हय्सित निर्वाण सतिम्ह धाइ ।"

६. सेल

अंगुत्तरापया आपण गामे ब्राह्मणया कुलय् सेलया जन्म जुल । चारिकाया क्रमय् भगवान् आपालं भिक्षुपिं नापं आपणय् थ्यंकः बिज्यात । सेल ब्राह्मण नं थः ३०० म्ह शिष्यपिं ब्वना भगवान्या

दर्शन यायेत वन । सेल ब्राह्मण लक्षण शास्त्रय् निपुणम्ह जूगुलिं महापुरुष लक्षणयात जाँचय् याना भगवान्या प्रशंसा यात । भगवान् नापं खंलाबल्हा याना प्रसन्न जुया शिष्यपिं सहित थःनं बुद्धया शासने प्रव्रजित जुयालि अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका वसपोल भगवान्नापं खँ जूगुयात कया थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

८१८. "भगवान् ! छपिं परिपूर्ण शरीरम्ह खः, सुन्दरगु शरीरम्ह, सुजात, स्वय्बले बाँलाःम्ह, सुवर्ण वर्णयाःम्ह, शुक्लदन्त दुम्ह, वीर्यवानःम्ह खः ।

८१९. गुगु लक्षण सुजात नरया शरीरय् दइगु खः उगु फुक्कं महापुरुषया लक्षण छपिनि शरीरय् दु ।

८२०. प्रसन्नगु नेत्र, बाँलागु ख्वा, महान, ऋजु प्रकाशवान श्रमण सङ्घया बीचय् सूर्य थें शोभायमान जू ।

८२१. कल्याणदर्शी भिक्षु, कञ्चनवर्णया छ्यंगु थजाःगु उत्रम वर्णम्ह छपिंत श्रमणभाव छाय् मागु ?

८२२. चक्रवर्ती, रथपति, प्यंगू दिशायानं विजयी जम्बुद्वीपया इश्वर, *(भाग्यवानम्ह)* राजा जुया बिज्याय्त योग्यम्ह खः ।

८२३. क्षत्रीपिं, भोगीपिं, राजापिं छलपोलया सेवक जुइ । राजाधिराज, मनुष्याधिपति, राज्य चले याना बिज्याहुँ, गौतम !

भगवानं धया बिज्यात –

८२४. सेल ! जि राजा खः, अनुत्तरम्ह धर्मराजा खः, जिं धर्मया चक्र प्रवर्तन याना । गुकियात हानं अप्रवर्तन याये फइमखुगु चक्र खः।

सेलं धाल –

८२५. छपिं अनुत्तरम्ह धर्मराजा सम्बुद्ध खः धका दाबि याना धया बिज्यात। धर्मया चक्र प्रवर्तन याना च्वना धका धया बिज्याना च्वन, गौतम !

८२६. छपिनि सेनापति सु खः छपिनि अनुयायी श्रावक सु ख ? छपिंसं प्रवर्तन याना बिज्यागु धर्मचक्र प्रवर्तनयात सुनां अनुप्रवर्तन याइ ?

बुद्ध –

८२७. जिं प्रवर्तन यानागु थ्व अनुत्तरगु धर्मचक्रयात अनुप्रवर्तन तथागतया शिष्य सारिपुत्रं याइ।

८२८. ब्राह्मण ! गुगु सिइके माःगु खः उगु सिइके धुन, भावना यायेमाःगुयात भावना यायेधुन, मदय्का छ्वय्माःगुयात मदय्का छ्वय् धुन जिं, उकिं जि बुद्ध खः।

८२९. ब्राह्मण ! जिगु प्रति शंका मदय्का छ्व, श्रद्धा तयेगु या, न्ह्याबलें सम्बुद्धया दर्शन याये धयागु दुर्लभ खः।

८३०. गुम्ह लोकय् न्ह्याबलें प्रादुर्भाव जुइ धयागु दुर्लभ उम्ह शल्यकर्ता अनुत्तरम्ह बुद्ध जि हे खः।

८३१. जि ब्रह्मभूत खः, *(मापदण्ड यायेत)* अतुलनीयम्ह खः मारसेनायात पराजित याना छ्वय् धुन, फुक्कं शत्रुयात वशय् तया मग्यासे प्रमोद याना च्वना।

सेलः –

८३२. *(शिष्यपिं)* न्यं ! थुगु इलय् चक्षुवान्, शल्यकर्ता, महावीरं गुगु धया बिज्याना च्वन व बने सिंह गर्जन जूथें गर्जन याना च्वन।

८३३. ब्रह्मभूत, अतुलनीय, मारसेनायात मर्दन याना बिज्याम्हसित खंका सु लय् मताइ ? चाहे उम्ह निच जातियाम्ह हे जुयेमा ।

८३४. उत्तम प्रज्ञावानम्हसिथाय् जि आः प्रव्रजित जुये, सुयात यः व जिगु अनुसरण या, गुम्हय्‌सित मयो व लिहाँ वंसां ज्यू ।

सेल शिष्य –

८३५. यदि सम्यक्‌सम्बुद्धया अनुशासनयात छपिंत यः धयागु खःसा जिपिनं महाप्रज्ञावानयाके प्रव्रज्या ग्रहण याये ।

८३६. इपिं स्वस ब्राह्मणपिसं ल्हानिपां बिन्ति याना याचना यात भगवान् ! छपिनिगु शासने ब्रह्मचर्य पालन याये ।

बुद्ध !

८३७. सेल ! सांदृष्टिक, अकालिक, बाँलाक कनाःगु ब्रह्मचर्यय्, अप्रमाद शिक्षाय्, प्रव्रजित जुल धाःसा गनकि सितिं धयागु वनिमखु ।

८३८. चक्षुवान् ! थनि च्यान्हू न्ह्य जिपिं छपिनि शरणय् वया, छपिनिगू धर्मयात पालन याना न्हेचाःया दुने छपिनिगु शासने जिमित दान्त *(शान्त)* याना बिज्यात ।

८३९. छपिं बुद्ध खः, छपिं शास्ता खः, छपिं मारयात त्याका बिज्याम्ह मुनि खः । छपिसं क्लेशयात छेदन याना उत्तीर्ण जुया बिज्यात, थुपिं प्रजापिंत नं पार लगे याना बिज्यात ।

८४०. छपिं बन्धनं अलग्गम्ह खः, छपिसं आस्रवयात मदय्का छ्वया बिज्यात, आसक्ती रहित, सिंह थे ग्याः धयागु भाव मदुम्ह खः ।

८४१. थुपिं स्वस भिक्षुपिंसं ल्हानिपा बिन्ति याना च्वन, वीर ! तुति भोलंका बिज्याहुँ, श्रेष्ठ जुया बिज्याकम्ह शास्तायात वन्दना यायेत ।"

७. कालिगोधापुत्त भद्दिय

कपिलवस्तु नगरय् शाक्य राजकुलय् भद्दियया जन्म जुल । अनुरुद्धाछि नापं हे प्रव्रजित जुल । भगवानयापाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय उच्च कुलिने 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः । अर्हत् पदयात प्राप्त याना कया बिज्यायेधुका "अहो सुख, अहो सुख" धका न्ह्याबलें धया बिज्याइगु । थ्व हे खँयात कया भद्दिय थुगु शासने मच्वनेगु बिचा यात जुइ धका मति तया भिक्षुपिंसं भगवान्याथाय् वना बिन्ति यावन । उगु खँयात कया भगवानं भद्दिययात सतके छ्वया न्यना बिज्यागु खँया लिसलय् भद्दियं धया बिज्यात – "भन्ते ! जि न्हापा राज्य चले याना च्वनाबले अंग रक्षकत दत नं सशंकित, भयभीत व उद्विग्न जुया च्वनेमा । आः जि प्रव्रजित जुया निर्भयी, सशंकित रहित वा अनुद्विग्न जुया विहार याना च्वना धका सीहंनाद याना बिज्यासें थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

८४२. "न्हापा जि किसी म्हय् गया, नायुगु वसतं पुना स्वादिष्टगु ला:या तर्कारी नापं शाली जाकीया जा नया ।

८४३. उम्ह थौं भद्र, सतत लगे जूम्ह, पात्रे प्राप्त जूगु भिक्षाय् सन्तुष्टम्ह गोधाया पुत्र भद्दिय आसक्तिं रहित जुया ध्यान याना च्वना ।

८४४. सतत *(न्ह्याबलें)* पांशुकुलय् लगे जूम्ह, पात्रे प्राप्त जूगु भिक्षाय् सन्तुष्टम्ह गोघाया पुत्र भद्दिय आसक्तिं रहित जुया ध्यान याना च्वना ।

८४५. सतत पिण्डपात्र लगे जूम्ह ··· पूर्ववत् ···

८४६. ··· त्रिचिवरधारी ··· पूर्ववत् ···

८४७. ··· सपदानचारी ··· पूर्ववत् ···

८४८. ··· छक जक भोजने सन्तुष्टम्ह ··· पूर्ववत् ···

८४९. ··· एकासन भोजनम्ह ··· पूर्ववत् ···

८५०. ··· छक जक पिण्डपात्र प्राप्त जूगु भोजन याइम्ह ··· पूर्ववत् ···

८५१. ··· छक भोजन यायेधुंका हानं भोजन मयाइम्ह ··· पूर्ववत् ···

८५२. ··· अरण्यक ··· पूर्ववत् ···

८५३. ··· सिमाया क्वय् च्वनिम्ह ··· पूर्ववत् ···

८५४. ··· मसाने च्वनिम्ह ··· पूर्ववत् ···

८५५. ··· न्ह्याथायनं आसन ग्रहण याइम्ह ··· पूर्ववत् ···

८५६. ··· फेतुना जक आराम याइम्ह ··· पूर्ववत् ···

८५७. ··· अल्पेच्छीम्ह ··· पूर्ववत् ···

८५८. ··· सन्तुष्टम्ह ··· पूर्ववत् ···

८५९. ··· एकान्तवासीम्ह ··· पूर्ववत् ···

८६०. ··· संसर्ग रहितम्ह ··· पूर्ववत् ···

८६१. ··· उद्योगी व तत्परम्ह ··· पूर्ववत् ··· ।

८६२. बहुमूल्यवंगु कंय् व लुँया पात्रयात त्वता चाःखं बने जूगु पात्रयात कया थ्व जिगु निक्वगु अभिषेक खः ।

८६३. तःतःजाःगु पखालं ग्वया तःसां, बबल्लागु क्वथाया लुखा, दुःसान, लाहातय् खड्ग ज्वनातःपिं पालय्त दुसा नं, न्हापा जि ग्याग्यां च्वनेगु खः ।

८६४. थौं भद्र, त्रास रहित जुया ग्याःचिकु धयागु मदुम्ह जुया । गोघाया पुत्र बने दुहाँ वना ध्यान याना च्वना ।

८६५. शीलस्कन्धय् प्रतिष्ठित जुया, स्मृति व प्रज्ञाया भावना याना । जिं क्रमानुसारं फुक्कं संयोजनयात क्षय याना छ्वये धुन ।"

८. अङ्गुलिमाल

श्रावस्ती कोशल राजाया पुरोहित भग्गव ब्राह्मणया काय् अहिंसकया जन्म जुल । जन्म जूबले समस्त नगरया शस्त्रास्तत ज्वाला ज्वालां प्वाला प्वाला थित । राजाया मङ्गल शस्त्र नं अथेहे थिना वःगु खंकल । थुगु विषययात कया पुरोहित थःगु छेंय् क्राय् बुगुलिं अथे जूगु धका राजायात बिन्ति यात । अथे जूगु कारणयात कया राज पुरोहितयाके न्यंङ्गले थः काय् खुं जुइगु लक्षण ज्वना वम्ह खः धका बिन्ति यात । तःधित जुइवं तक्कसिलाय् गुरुयाथाय् शिक्षा अध्ययन याकेत छ्वल । अहिंसकया बाँलागु स्वभावयात खंका गुरुया अतिकं प्रियम्ह शिष्य जुल । अथे गुरुया प्रियम्ह शिष्य जूगुलिं मेमेपिं

शिष्यपिनि नुगमुया मखुमखुकथं गुरुयात चुकलि याना जुल । तर गुरुम्हसिंन विश्वास मया । अय्‌नं शिष्य पिनि पाखें बारम्बार खँ न्यने मा:गुलि छन्हुया दिने गुरुम्ह पत्या जुया थः बचे जुइगु कथंया गुरु दक्षिणा फ्वन । थः गुरुं धागुलि फरक मयाइम्ह अहिंसकं गुरु दक्षिणा बियेगु वचं बिल । गुरु दक्षिणा कथं दोछिम्ह मनुया पतिचां फ्वन । गुरु दक्षिणा बियेगु वचं कथं अहिंसक हिंश्रक जुया मनू स्यायेगु याना हल । अथे हिंश्रक जुया मनू स्यायेगु याना हःगुलिं जंगलय् वनिपिं मनूत जंगलय् मवन, गामे च्वंपिं मनूत गामे मच्वन, अले शहरय् च्वंपिं नं शहरय् च्वने मछाल । मनूत स्याना पतिंचा तयातथाये मदैगुलिं उगु पतिंचात मा: हना क्वखाया जूगुलिं अङ्गुलिमाल धयागु नामं प्रसिद्ध जुल । थुगु हे खँ राजाया थाय् थ्यंबले राजा सहित मन्त्रीपिं मुना अङगुलिमालयात ज्वनेत वनिगु खं अंगुलिमालया माँ मन्ताणी ब्राह्मणी नं सिइका काय्याःगु मायाँ जंगलय् वना थःगु छेंय् ब्वना हयेत वन । उगु इलय् अंगुलिमालयाके ९९९ पु पतिंचात गपते क्वखाया तये धुंकगु जुया च्वन । आः केवल छपु जक हे मगानिगु जुया च्वन । जंगलय् याक मिसा वया च्वंगु खंका मतितल आ:तिनि जिगु गुरु दक्षिणा बियेगु पुवनिगुजुल धका लय्ताना थःहे माँयात स्यायेत वन । उगु कारणयात भगवानं सिइका थःगु ऋद्धिं मा:म्हसित छखे चियेकां थः न्ह्यने च्वना थःगुहे पलाखं विस्तारं न्यासि बिज्यात । थ्वयातसां स्यायेगु धका मति तया थःके दुगु बल प्रयोग याना फय्‌समान जुया ब्वाँय् वन नं नापलाके मफुगुलिं स्यें स्यें फुं फुं मिइका धाल "आसि, श्रमण आसि, अनसं दना च्वं ।" भगवानं धया बिज्यात "जिं दना हे च्वनागु दु, छ हे ब्वाँय् वना च्वन ।" रहस्यं जा:गु गम्भीरगु खँ न्यना न्ह्यस तल "श्रमण ! छु कारणं याना छ दना च्वंम्ह जुल जि धासा ब्वाँय वंम्ह जुल ?" भगवानं धया बिज्यात – अंगुलिमाल ! जि न्ह्याबलें सकल प्राणीयाप्रति अनुकम्पा तया शस्त्र अस्त्रं दण्ड बियेगु मयाना उकिं जि थिर *(दना च्वना)* म्ह खः । छ असंयमी, दया रहितम्ह व हिंश्रक जूगुलिं थिरम्ह मजूसें ब्वाँय् वंम्ह जुल । थ्व हे वचनयात न्यना

अंगुलिमालं थःके दुगु शस्त्र परित्यगा याना बुद्धया शरणय् वना प्रव्रजित जुया, ध्यान याना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका भिक्षा बिज्याबले मनूतयेगु पाखें प्रहारयाःगु चोटयात फया भगवान्या न्ह्यने बिज्यात । उगु इलय् भगवान्नापं जूगु खँ व थःगु खँयात तया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

८६६. "श्रमण ! छ वना च्वन नं थिरं च्वं च्वनागु दु धयाच्वन, जि धासा थिरं च्वंच्वनागु दु तर ब्वाँ वना च्वन धका धाल । श्रमण ! जि छंके न्यना च्वना छ गथे थिरं च्वंच्वना, जि गथे जुया अस्थिर ?

८६७. अंगुलिमाल ! जिं न्ह्याबलें थिर धयागु हे समस्त प्राणिया उपरे दण्ड त्यागी जुया । छ धाःसा प्राणीया उपरे असंयमि जुया च्वंगुलि अस्थिर खः ।

८६८. ताकांल लिपा महान:म्ह महर्षि, श्रमण महावने पला त बिज्यात । छपिसं कना बिज्यागु धर्म युक्तगु गाथा न्यना जिं सहश्र पापयात त्याग याना बिये ।

८६९. थुगु प्रकारं खुंनं तलवारसहित शस्त्रादियात पर्वतया च्वंका क्वे गालय् उखेंथुखेंयाना वांछ्वया बिल । खुंनं सुगतया पालिइ वन्दना याना अनंस हे बुद्धयाके प्रव्रज्याया निम्ति प्रार्थना यात ।

८७०. गुम्ह सदेवलोकवासी पिनि शास्ता *(गुरु)* कारुणिक, महर्षि बुद्ध खः । अबले वसपोलं 'वा भिक्षु' धका धयाबिज्यात थुकिं हे वसपोलपाखें जि भिक्षु जुयागु जुल ।

८७१. गुम्ह न्हापा प्रमादी जुया लिपा प्रमादी जुइ मखु, उम्ह थुगु लोकय् सुपाँय्लं मुक्त जूम्ह चन्द्रमाथें प्रकाशित जुइ ।

८७२. गुम्हय्सिनं पाप कर्म याःगुयात कुशल *(कर्म)* त्वपुइ, उम्ह थुगु लोकय् सुपाँय् मुक्त जूम्ह चन्द्रमाथें प्रकाशित जुइ ।

८७३. गुम्ह ल्यायम्हया अवस्थाय् बुद्धशासनय् लगे जुइ, उम्ह थुगु लोकय् सुपाँय्लं मुक्त जूम्ह चन्द्रमाथें प्रकाशित जुइ ।

८७४. जिम्ह शत्रुम्ह जुसा नं धर्मकथायात न्यं, जिम्ह शत्रुहे जुसा नं बुद्धशासनय् लगे जू, जिम्ह शत्रुहे जुसानं सत्पुरुषया संगत याः गुम्ह सन्त खः दुनुगल धर्मयात ग्रहण याइ ।

८७५. जिम्ह शत्रुहे नं क्षान्तिवादया उपदेशकया अले मैत्रीया प्रशंसकनापं, इले बिले धर्म खँ न्यनेगु याः उकियात अनुसरण यायेगु याः ।

८७६. वं जित हिंसा मयायेमा, न त मेपि सुनानं स्वइतं हिंसा याइ, दुर्वल व सबल सकसितं रक्षा याना परम शान्तिया प्राप्त याना काइ ।

८७७. बुँई लः यंकिम्हसिनं धः म्ह्या लः यंकि, वाण दयकिम्हय् सिनं तीरयात तप्यंकि, सिकमिं चातुगु सिंयात तप्यंकि, पण्डितं थःत दमन याइ ।

८७८. दण्डद्वारा नं, अंकुशं नं, चाबुकं नं दमन याइ, अदण्ड, असस्त्रं जि दान्त *(शान्त)* म्ह जुया ।

८७९. जि न्हापा हिंसा याइम्ह जुया नं नाँ धाःसा अहिंसक खः, थौं जिगु नाँ सत्यकथं जुल जिं आः स्वैतनं हिंसा मयाना ।

८८०. जि न्हापा कुख्यात अंगुलिमाल खुँ खः, महावांढ जित चुइका यंका च्वंबले जि बुद्धया शरणय् वना ।

८८१. जि न्हापा, कुख्यात अंगुलिमाल ल्हातय् हिः भ्याम्ह खः । शरणागमनफलयात स्वःसा जि भवतृष्णायात समूल स्यंका छ्वये धुन ।

८८२. महान दुर्गतिगामि अजाःगु कर्म याना, जुयाम्ह कर्म विपाकं स्पर्श जुइ धुंकुम्ह, आः ऋणं मुक्तम्ह जुया, भोजन ग्रहण याना च्वना ।

८८३. बुद्धिहिनम्ह, मूर्ख प्रमादी जुया जुइ, पण्डितं अप्रमादीयात श्रेष्ठगु धन रक्षा याये थें याइ ।

८८४. प्रमादी जुइगुलि लगे जुयेमते, कामरति भूले जुइ मते । अप्रमादीं जुया ध्यान यासा, परम शान्तियात प्राप्त याना काइ ।

८८५. जि *(बुद्धया शासनय्)* वयागु भिं हे जूल, मभिंमजू । जित मखुगु विचार मब्यू, सुविभाजित जुया च्वंगु गुगु श्रेष्ठगु धर्म खः उकिहे जि वना ।

८८६. जि वयागु भिं हे जुल, मभिं मजू, जित मखुगु सल्लाह मब्यू, स्वंगू विद्यायात प्राप्त याना कया, बुद्धशासनयात पूवंका ।

८८७. अबले जिं जंगले सिमा क्वय्, पर्वतय् वं गुफाय् न्ह्याथाय् च्वंसा चिन्तित जुया च्वनिम्ह खः ।

८८८. *(आजि)* सुख द्यना, सुखं दना, सुखंपूर्वक म्वाना च्वना, मारया पासं मुक्त जुया । आहा ! जि शास्ताया पाखें अनुकम्पीतम्ह जुया ।

८८९. जि न्हापा निगू पाखें हे परिशुद्ध उद्धिच्च ब्राह्मण जातयाम्ह खः । थौं जि सुगत, धर्मराज शास्ताया काय् खः ।

८९०. जि तृष्णा रहितम्ह, आसक्तिं रहितम्ह, गुप्तद्वार, सुसंयतम्ह खः । पाप मूलयात विनाश याना आस्रव क्षययात प्राप्त याना कया ।

८९१. जिं शास्ताया सेवा यानागु दु, बुद्धशासनयात पूवंका, जिं भ्यातुगु कुःयात दिके धुन । जिं भवतृष्णायात समूल नष्ट याये धुन ।"

९. अनुरुद्ध

कपिलवस्तु नगरय् सक्कोदनया छेंय् महानामया किजा जुया अनुरुद्धया जन्म जुल । प्रव्रजित जुया ध्यानय् च्वना अर्हत् जुया बिज्यात । बुद्धया पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् दिव्यचक्षुलय् 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः । विमुक्ति सुखय् च्वना थःत अनुभूति जूगु खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

८९२. "माँ, बौ, केहें किजा व थथितिपिं परित्याग याना, न्यागू कामगुणयात त्वता, अनुरुद्ध ध्यान याना च्वना ।

८९३. म्ये, प्याखँ, बाजंया शः तायका जि दनेगुयाना *(तर)* उकिं शुद्ध जुये मफु, मारया विषय मस्त जुया च्वना ।

८९४. थुकियात त्वता छ्वया बुद्धशासनय् लगे जुया च्वना, फुक्कं वाढयात पार याना अनुरुद्ध ध्यान याना च्वना ।

८९५. रूप, शब्द, रस, गन्ध, स्पर्श थुपिं मनोरम जुइगु खः, थ्वयात त्वता छ्वया अनुरुद्ध ध्यान याना च्वना।

८९६. भिक्षांलिपा याकचा अदुतिय *(तृष्णा मदुम्ह)* जुया अनाश्रवीम्ह अनुरुद्धं पंशुकुल *(वाँछ्वया तःगु काप)* यात माला च्वना।

८९७. बुद्धिमान, अनास्रवी अनुरुद्धं पंशुकुलयात माला कया हयालि, ह्िःया रंग छिना मुनिं पुनेगु याना च्वना।

८९८. गुम्ह अधिक इच्छा दुम्ह, असन्तुष्टम्ह, संसर्ग तया जुइम्ह, चंचलम्ह, थुजाम्ह पापीयात थथे हे जुइ कि – क्लेशं युक्तम्ह जुइ।

८९९. स्मृतिमानम्ह, अल्पेच्छम्ह, सन्तुष्टम्ह, चंचलम्ह मजूसे एकान्तय् च्वनिम्ह, चित्त बाँलाम्ह, नित्य उत्सुक व उद्योगीम्ह जुइ।

९००. अजाम्हसित थ्व कुशल बोधिपक्षिय धर्म दुम्ह जुइ। उम्ह आस्रव रहितम्ह जुइ, थथे महर्षिं धाल।

९०१. जिगु सङ्कल्पयात *(अल्पेच्छयात)* सिइका लोकया अनुत्तर शास्ता, मनोमय शरीरं, ऋद्धिबलं थ्यंक बिज्यात।

९०२. जब जिके सङ्कल्प दत *(जिथाय् न्ह्योने वसपोल बिज्याना)* प्रपञ्चं मुक्त जुइगु उपदेश बिया बिज्यात, निष्प्रपञ्चय् लगे जूम्ह बुद्धं, निष्प्रपञ्चया उपदेश बिया बिज्यात।

९०३. वसपोलं कना बिज्यागु धर्मयात सिइका जि शासनय् लगे जुया । स्वंगू विद्यायात प्राप्त याना कया, बुद्धशासनयात पू वंका ।

९०४. न्येन्या दँ तक जि गोमतुला, निन्यादँ तक न्ह्यःयात मवयेकुसें अन्तिम यामय् जक न्ह्य् वयेके याना ।

(भगवानया परिनिर्वाणं लिपाया खँ)

९०५. आस्वासप्रस्वास बन्द जुल, स्थिर चित्तम्ह, समाधिसं च्वना चक्षुवान, अनुपादिशेष शान्तिमय्गु परिनिर्वाण जुया बिज्यात ।

९०६. अचलगु मनं वेदनायात सहयाना बिज्यात, च्याना च्वंगु मत सिना वनिथें चित्त विमुक्त जुल ।

९०७. *(चित्तय् उत्पन्न जुइगु)* न्यागू स्पर्शत, मुनिया आ थ्व अन्तिम ख, मेगु छुं धर्म *(संस्कारत)* ल्यं दनि धयागु मदु, सम्बुद्ध परिनिर्वाण जुया बिज्यात ।

देवतानापं ल्हागु खँ

९०८. देवलोकय् पुन वास यायेमाःगु मदु, जालिनि ! जन्म काय्माःगु संसार क्षीण जुइ धुंकल । हानं पुनर्जन्म काय्मानि धयागु मदु ।

सब्रह्मचारी नापं ल्हागु खँ

९०९. गुम्ह क्षणभरंहे सहश्र प्रकारं ब्रह्मलोक सहित मेगु लोकयात खंके फु, गुम्ह ऋद्धिबले निपुण जू, च्युति व उत्पन्न जुइगुया समययात स्यू, उम्ह भिक्षुं देवतायात नं खँ ।

पूर्वजन्मया खँ कना च्वंगु

९१०. न्हापाया *(जन्मय्)* जि भोजनया निम्ति परिश्रम यायेमाःम्ह अन्नहार धयाम्ह दरिद्रम्ह घाँय् लया जीविका यायेमाःम्ह जुयाबले जि उपरिट्ठ नाँयाम्ह यशस्वी श्रमणयात प्रसन्न जुया भोजन दान बिया ।

९११. उकिं जि शाक्य कुलय् जन्म कया, अनुरुद्ध नामं प्रसिद्ध जुया । जि नृत्य, म्ये व बाजं थाःगु शःयात न्यना दनिम्ह खः ।

९१२. अबले जिं भयरहितम्ह शास्ता सम्बुद्धया दर्शन याये खन । वसपोलया प्रति प्रसन्न चित्तम्ह जुया जिं छेंय् त्वता प्रव्रजित जुया ।

९१३. जिं पूर्वजन्मया खँ स्यू, गन कि जि न्हापा च्वनाःवयागु खः तावतिंस देवलोकय् शक्र *(इन्द्र)* धायका च्वना वयागु दु ।

९१४. न्हेकोतक मनुष्यपिनि राजा जुया जिं राज्य चले याना, प्यंगू दिशायातनं त्याका, जम्बुद्वीपया इश्वर जुया, विना दण्ड, विना शस्त्रं, धर्मपूर्वक जिं शासन चले यानागु दु ।

९१५. थःन न्हेको, अन न्हेको थुगु प्रकारं भिंप्यंगू जन्म कया चाचा हिला जुयागु जि देवलोकय् च्वनाबले हे सिइके धुंगु खः ।

९१६. पञ्चाङ्ग युक्तगु समाधि च्वना, शान्त जुया, एकाग्र जुया चित्त प्रश्रब्धियात प्राप्त याना कया, जिके दिव्य चक्षु विशुद्ध जुल ।

९१७. पञ्चाङ्ग ध्यानय् च्वना सत्त्वया च्यूति, उत्पत्ति, वइगु, वनिगु, भिं मनु जुइगु, मभिंगु मेमेगु कुलय् जन्म जुइगु खँयात स्यू, जिं ।

९१८. जिं शास्तायाा सेवा याये धुन ··· पूर्ववत् ··· भवतृष्णा समूल नष्ट जुल ।

९१९. जीवनया अन्तिम समय वज्जिपिनि वेलुव गामे, पँ झाया क्वय् आस्रवं रहित जुया निर्वाण जुये ।"

१०. पारापरिय

थ्वस्पोलया गाथा ११६ गूलि वने धुंकुगु भगवान्‌या परिनिर्वाण जुया बिज्यायेया न्ह्यः खः । आः थन वया च्वंगु गाथा भगवान् परिनिर्वाण जुया बिज्यायेधुंका थः नं परिनिर्वाण जुइगु न्ह्यने थ्यंक वःगु चायेका शिक्षाकामि भिक्षुपिं दुर्लभ जुया वंगु व मिथ्यामार्गी जुया जीविका याना च्वंगु विषययात कया शासन परिहानि जुया वनिगु वाःचायेका थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

९२०. "पुष्पिंत महावने एकाग्रतायाना च्वनावले, एकान्ते ध्यानय् च्वनाबले श्रमणयात थ्व विचार वल ।

९२१. पुरुषोत्तम लोकनाथ दुबले भिक्षुपिनि आचरण मेगु हे जुया च्वंगु खः, आः धाःसा मेकथं हे खने दया च्वन ।

९२२. ख्वाउँगु फसं बचे जुइत, लज्या त्वपुइत, मात्राछि जक चीवर उपभोग याइगु, गुगु थःत प्राप्त जुइगु खः उकिं सन्तुष्ट जुइगु खः ।

९२३. बाँला:गु जुइमा अथवा बाँमला:गु, भतिचा जुइमा अथवा आपा, *(जीवन)* यापन यायेत जकं लालायित मजुसें, आसक्त मजूसें भोजन याइगु ।

९२४. म्वाना च्वने निम्तिया, परिष्कारय्, वासलय् अले मेमेगु वस्तुई रोगी जूसा नं उलि उत्सुक मजू गुलि कि व आस्रव क्षय यायेगुलि उत्सुक जुइगु खः ।

९२५. जंगलय्, सिमाया क्वय्, पर्वतया कतिं चाय्, गुफाय् एकान्तया *(ध्यानया)* अभ्यास याना उकिसं हे तत्पर जुया च्वनिगु ।

९२६. सरलम्ह, स्थिरम्ह *(श्रद्धा)*, *(भरण पोषणय्)* यायत् अपुम्ह, नायुगु स्वभावम्ह, अभिमान धयागु मदुम्ह, विनितपिं खः, क्लेशया व्यसनय् लगे मजूसें मंगल जुइगु चिन्तनय् रत जुया च्वनिगु । खँगुलु जुया मच्वं ।

९२७. उखें थुखें जुइबले, प्रत्यय भोग याइ बले, उगुंथुगुं सेवन याइबले इपिं प्रसन्न यायेत जू । चिकंया धाः बा वथें इर्यापथय् *(चालचलन)* स्निग्ध *(युइपुसे)* च्वं ।

९२८. फुक्कं आस्रव क्षीणपिं, महाध्यानीपिं, महाहितैषीपिं वसपोलपिं थेर परिनिर्वाण जुया बिज्यात । वसपोल थें जापिं आः आपालं हे मन्त ।

९२९. कुशल धर्म व प्रज्ञाय् परिक्षिण जूगुलिं न्त्याखय्लनं उत्तमगु जिन शासन विनाश जुइगु जुल ।

९३०. थ्व समय् धयागु क्लेश दुपिं पापीपिनि निम्ति धर्म जुल । गुपिं शान्ति कायेत जुइपिं खः इपिं नं सद्धर्मय् अपूर्ण जुया च्वन ।

९३१. इपिं क्लेशयात वृद्धि याना आपालं जनपिनि पुचलय् दुहाँ वना मानौं मूर्खपिं जुया उन्मत्त राक्षस नापं म्हिता च्वंगु थें च्वं ।

९३२. इपिं क्लेशया वशय् लाना उखें थुखें ब्वाँय् ब्वाँय् जुया च्वनि, संसारिक विषय भोगया निम्ति मनूत मानौं संग्रामय् घोषणा याना जूथें च्वं ।

९३३. सद्धर्मयात त्वता, छम्ह मेम्हनापं ल्वाना च्वनि, दृष्टिया फन्दाय् लाना थ्व हे श्रेष्ठ खः धका मति तया च्वनी ।

९३४. धन, पुत्र, स्त्री त्वता पिहाँवय् धुंकानं, छप्ये जाःया निम्ति नं कुकृत्यया आचरण याना च्वनी ।

९३५. प्वा जायक नया च्वय् स्वया थसपाया द्यना च्वनी । न्ह्यलं चायका दनिबले थजाःगु खँल्हाना च्वनी गुगु कि शास्तां निन्दा याइगु खः ।

९३६. कारीगरया फुक्कं शिल्पयात ससम्मानं सय्का च्वनी । अध्यात्मयात शान्त मयासें उकियात हे श्रमण धर्म खः धका मतितया च्वनी ।

९३७. चाः चिकं, चूँ, लः, आसन, भोजन, गृहस्थपिंत बियालि व स्वया नं अप्व कायगु मति तया च्वनी ।

९३८. दतिवन, कपित्थफल, स्वाँ, खाद्य पदार्थ, अँ, अम्ब स्वादिष्ट भोजन प्रात्रय् जायका बि धका ।

९३९. वास यायेगुलि वैद्य थें, ज्याः यायेगुलि गृहस्थत थें, तिसा वसलय् गणिका थें अले कुलपति जुइगुलि क्षत्रिपिं थें ।

९४०. छलकपट याइम्ह ठगय् याइम्ह, ढोंगीम्ह, असंयतम्ह जुया, आपालं हे मिथ्याजीवि जुया आमिषयात परिभोग याना च्वनी।

९४१. लोभया वशय् लाना, अनुचित कथं, उपाय याना जीविकाया निम्ति आपालं धन संग्रह याना च्वनी।

९४२. थः मनूतयेत कर्म *(ज्या: खँ)* सेवा याना च्वनी धर्मं मखु। परयात धर्मया खँ थःगुलाभया निम्ति कनि, हितार्थ मखु।

९४३. सङ्घय् लाभ जुइगुलि ल्वापु थया च्वनि, सङ्घं पिने च्वंच्वनी। परयात लाभ जूगुलिं हे जीविका याना च्वनि, लज्या धयागु मदुम्ह निर्लज्जम्ह जुया च्वनी।

९४४. थथे अनुचित कथं लगे जुया सँ खाया चीवर धारी जुया सम्मानया इच्छा याना च्वनि, लाभ व सत्कारय् डूबय् जुया च्वनी।

९४५. थुगु रूपं अनेक संकटय् लागुलिं याना थुगु इलय् न्हापाथें हे प्राप्त मजूगुयात प्राप्त यायेत प्राप्त जूगुयात सुरक्षा याना तय्गु अपु मजूल।

९४६. गन कि कं दुगु लँय् लकाँ मदय्क न्यासिवने माःसा उम्ह स्मृतिमानम्ह जुया मुनि गामे विचरण यायेगु या।

९४७. न्हापायापिं योगिपिनि आचरणयात लुमंका थ्व आखीरीगु समय नं अमृत पदयात अनुभव यायेगु स्वः।

९४८. थथे धया शालवने भावितिन्द्रिय, ब्राह्मण, ऋषि, पुनर्जन्म क्षीण याना परिनिर्वाण जुया बिज्यात।"

नीगूगु निपात क्वचाल।

१७. स्वीगूगु निपात

१. फुस्सत्थेर

मण्डलिक राजाया काय् फुस्सया जन्म जुल । महाथेर भन्ते छम्हसिथाय् प्रव्रजित जुया कर्मस्थान ग्रहण याना अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका भिक्षुपिंन्त उपदेश बिया बिज्याबले छम्ह पण्डरगोत्त धयाम्ह तपस्वीं फुस्स भन्तेयाके भविष्यतय् भिक्षुपिंनि विषययात कया न्यंबले वस्पोलं थुगु गाथाद्वारा व्यक्त याना बिज्यात –

९४९. "प्रसन्नपिं, भावित चित्त, सुसंयत आपालं भिक्षुपिं खंका पण्डरगोत्त ऋषिं फुस्स याके न्यना ।

९५०. अनागत कालय् छु इच्छायापिं, छु अभिप्राय दुपिं, गजापिं जुइ, जिगु थ्व न्ह्यसया लिस बिया बिज्याहुँ ।

९५१. हे, पण्डर नाँयम्ह ऋषि ! गुगु छं जिके न्यन व छन्त कने बाँलाक मने धारण याना ति, भविष्यतया विषय जिं कने ।

९५२. भविष्यतय् लिपा आपालं भिक्षुपिं क्रोधी, वैरी, मक्षी *(मे पिनि गुणयात त्वपुइम्ह)* अभिमानि, छलि, इर्ष्यालु ल्वापुथइपिं जुइ ।

९५३. गम्भीर थुइके थाकुगु धर्मयात मथुसानं थुगुभाव याना तःधं छु जुया च्वनी । *(वारि तीरय् च्वना पारि तीरयात खंम्हथें याना च्वनि)* चंचल, धर्मय् अगौरव याना च्वनि, छम्हसिनं मेम्हसित गौरव याइ मखु ।

९५४. अनागतय्, संसारय् आपालं दुष्परिणामत वइतिनि बाँलाक कनातःगु थ्व धर्मयात मूर्खं बुलुइका छ्वइतिनि ।

९५५. गुणं हीनपिं जुया नं व्यवहारय् सङ्घया पुचलय् विशारद *(पण्डित)* भाव क्यना च्वनि, कठोर वचनं ल्हाना अश्रुतवान बल सम्पन्नम्ह जुइ तिनि ।

९५६. गुणवान जुया नं यथार्थतायात व्यवहारय् क्यंसानं, सङ्घया न्ह्यनय् लज्यालु जूसानं ज्याख्यले दइमखु, भविष्यतय् इपिं दुर्बलपिं जुइ ।

९५७. भविष्यतय् दाँ, लुँ वह आदि, बुँ, वगैंचा, फइचा, दासदासियात मूर्खं थःगु निम्ति ग्रहण याना काइ ।

९५८. शीलय् असंयमित जुया, दोषारोपणया चेतनां युक्तम्ह मूर्ख, ल्वापुथइगुलि लगे जुया च्वनिम्ह पशु थें यापिं अभिमानि जुया विचरण याना च्वनी ।

९५९. वँचुगु चीवरं पुना, चंचलम्ह जुया, ढोंगी, कठोर, बकवादी, चलाखम्ह जुया आर्य थें जुया विचरण याइ ।

९६०. चंचलम्ह जुया सने चिकं तया, मिखालय् अजं उला, दन्तवर्ण *(चीवर)* पुना सडकय् न्यासि वना च्वनी ।

९६१. विमुक्तपिंसं सुरक्त वर्णया अर्हत्‌या ध्वजयात घृणा मया श्वेत वसलय् आसक्तपिंसं उगु काषाय वस्त्रयात घृणा याइ ।

९६२. अल्सी, हीन वीर्य, लाभया इच्छा याइम्ह जंगलय् च्वनेत कष्ट तःयकि, गाँया लिक्कसं च्वनेगु याइ ।

९६३. मिथ्याजीविकाय् न्ह्याबलें लगे जुया सुनां सुनां लाभ प्राप्त याइ, इमिसं इमिगु हे अनुसरण याना असंयमित जुया सेवन याना च्वनी ।

९६४. सुनां सुनां लाभ याना काय् फइमखु, इपिं पूजनीय जुइ मखु । सदाचरणं युक्त पण्डित नापं इमिसं अबले संगत नं याइ मखु ।

९६५. इमिसं थ:गु *(अर्हत्)* ध्वजयात निन्दा याना हाकुगु रंगया *(चीवरं)* पुना, गुलिसिनं तिर्थियपिनि वसतं पुना, श्वेतवस्त्रयात नं पुनि ।

९६६. उगु इलय् काषायवस्त्रया प्रति इमि गौरव दइ मखु । काषाय वस्त्रया प्रति भिक्षुपिंसं मनन याइ मखु ।

स्थविरं छद्दन्त ़ातकयात कया धाल –

९६७. दु:खया वशीभूत जुया, तीरं सुइका शास्ति नया च्वंसानं *(छद्दन्त)* किसीं महान वा विवेकपूर्णगु विचार वय्कल ।

९६८. छद्दन्त किसी उबले सुरक्त *(वर्णया)* अर्हत् ध्वजायात खंका अबले हे किसी अर्थयुक्तगु थ्व गाथा धाल–

९६९. गुम्हय्सिनं नुग:खितियात सिला मछ्वसें काषायवस्त्रयात पुनि, संयम व सत्यं हीनम्हसित काषाय वस्त्रया अधिकारी मजू ।

९७०. गुम्हय्सिनं नुग: खितियात सिला छ्वये धुंकल, शीलय् सुसमाहित जूम्ह, संयम व सत्यं युक्तम्हसित काषायवस्त्रया अधिकारी जू ।

९७१. शीलं रहित, दुश्शीलम्ह धका प्रसिद्धम्ह, यः यः थें सनिम्ह, चित्त थाते मलाम्ह, उत्साह मदुम्हसित काषाय वस्त्रया अधिकारी मजू।

९७२. गुम्हय्‌सिया शील सम्पन्न जुइ, वीतरागी व सुसमाहित जुइ, चित्त परिशुद्धम्ह जुइ उम्ह हे काषाय वस्त्रया अधिकारी जुइ।

९७३. चञ्चल, अभिमानीम्ह, मूर्खम्ह अले गुम्हय्‌सिया शील धयागु खने मदु, श्वेत वस्त्र हे वयात ठीक जू, काषाय वस्त्र छु यायेत ?

९७४. भविष्यतय् दुष्ट चित्त व आदर रहित जुया मैत्री चित्त दुपिंत दोष क्यना च्वनी।

९७५. दुर्बुद्धिम्ह जुया यय थें सने माःम्ह धका प्रसिद्धम्ह मूर्खयात थेरं चीवर धारण यायेगुया शिक्षा ब्यूसानं खँ न्यनिमखु।

९७६. इपिं मूर्खतय्‌त उबले शिक्षा ब्यूसानं परस्परय् गौरव धयागु तइमखु, उपाध्याय आचार्यया अनुशासनय् च्वनिमखु। सारथिं दुष्टम्ह सलयात कब्जय् काय् मफु थें।

९७७. अनागतय् अन्तिमःगु समय भिक्षुपिनि व भिक्षुणीपिनि थजाःगु हे चर्या जुइ तिनि।

९७८. आः लिपा वइगु समय् थजाःगु महान *(विपत्ति)* भय वइतिनि। उकिया न्ह्यः हे नरम पह व क्यातुगु हृदय याःम्ह जुयालि अले परस्परय् गौरव यायेगु स्व।

१७९. मैत्री, करुणाचित्त दु:म्ह जू, शीलय् सुसंयतम्ह जू, उद्योगी, वीर्यवानम्ह जुया नित्य दृढ पराक्रमी म्ह जू।

१८०. अप्रमादी जुइगुलि निर्भय व प्रमाद जुइगुलि भययात खंका अष्टाङ्गिक मार्गयात भावना यानालि अमृतपदयात साक्षात्कार याना का:।"

२. सारिपुत्त

राजगृहया सतिकसं उपतिस्स गामे रूपसारि ब्राह्मणीया काय् जुया गाँयागु नाँकथं हे उपतिस्सया जन्म जुल। राजगृहया लिक्कसं च्वंगु कोलित गामे मोग्गलि ब्राह्मणीया काय् जुया गाँयागु नाँकथं हे कोलितया जन्म जुल। थुपिं मचाबले निसें पासापिं जुया च्वन। त:धिक जुइवं गृहस्थाश्रमय् मच्वंसे मुक्ति मार्गया अन्वेषक जुया संजय धयाम्ह परिव्राजकया शिष्यत्व ग्रहण याना च्वन। उकिनं सन्तोष मजुया मुक्ति मार्गया अन्वेषक जुया च्वंबले भगवान्या न्हापायापिं पंचभद्रवर्गीय भिक्षुपिं मध्येलय् छम्ह भिक्षु अस्सजिया उपदेश न्यना भगवान्यांथाय् वना निम्हं प्रव्रजित जुल। प्रव्रजित जुया छगू हप्ता लिपा मोग्गल्लान अर्हत् जुया बिज्यात। बाछि लिपा सारिपुत्तया भिंचायात भगवानं ब्यूगु उपदेश न्यना सारिपुत्त अर्हत् जुया बिज्यात। बुद्धया पाखें सारिपुत्त भन्ते भिक्षुपिं मध्यलय् महाप्रज्ञावानलय् 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह ख:सा मोग्गल्लान भन्ते ऋद्धिवानलय् 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह ख:। विभिन्न समय कना बिज्यागु विचारयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१८१. "गुम्ह शिलाचरणं युत्तम्ह जुया, शान्तम्ह जुया, स्मृतिमानम्ह जुया नैष्कम्य संकल्पया ध्यानी जुया अप्रमादी जुया, अध्यात्म विचारय् रतम्ह, समाहितम्ह, याकचाम्ह व संतोष दु:म्हसित हे भिक्षु धाइ।

९८२. चिल्लो दुगु, सुखागु भोजन याइबले प्वाः जायक नयेमते, प्वा हलुका जुइगुकथं, मात्राछिकथं भोजन याना स्मृतिमानम्ह भिक्षु विचरण यायेगु या ।

९८३. प्यपे न्यापेति प्वाथय् खालि याना लः त्वनेगु या । निर्वाण लाभार्थ लगे जूःम्ह भिक्षुयात – सुखपूर्वकं विहार यायेत थुलि पर्याप्त जू ।

९८४. अनुकुलगु चीवर थःत माक्व जक पुनेगु या । निर्वाण लाभार्थ लगे जूःम्ह भिक्षुयात सुखपूर्वकं विहार यायेत थुलि पर्याप्त जू ।

९८५. मूलपतिं थ्याना फेतुइबले वाःवगु लखँ पुलिई मप्यातले निर्वाण लाभार्थ लगे जूःम्ह भिक्षुयात सुखपूर्वकं विहार यायेत पर्याप्त जू ।

९८६. गुम्हय्सिनं सुखयात दुःखया रूपे, दुःखयात तीर थें खंका च्वनि, निगूया वीचय् अन्तर मदुगु सिइकि *(सुख व दुःख अनित्य धका खंकि)* वयात संसारया विषयलय् आसक्ति धयागु गनं दइ ?

९८७. पाप यायेगु मति दुम्ह, अलसी, वीर्यहीन, अल्पश्रुत, आदर मयाइम्ह गुबलेनं जिथाय् मवयेमा, लोकय् अज़ापिंत *(उपदेशं)* छु ज्याः लगे जुइ ?

९८८. बहुश्रुत, मेधावी *(पण्डित)* शीलय् सुसमाहित चित्तयात शान्त यायेत लगे जुया च्वंम्ह *(जिगु)* शीरय् *(छ्यनय्)* हे दयेमा ।

९८९. गुम्ह प्रपञ्चय् लगे जुया च्वनि, मृगथें प्रपञ्चय् आसक्त जुइ उम्ह अनुत्तरःगु योग क्षमं दुगु निर्वाणं तापाना च्वनी ।

९९०. गुम्ह प्रपञ्च अलग्ग जुया, निष्प्रपञ्चय् लगे जुया च्वनी अनुत्तरःगु योगक्षम दुगु निर्वाणय् थ्यंक वनि ।

सारिपुत्रं थः किजा रेवतयात धया च्वंगु –

९९१. गामे वा जंगलय्, क्वय् वा च्वय् गन अर्हतं विहार याइ उगु थाय् रमणीय जू ।

९९२. रमणीय जंगलय् गन कि साधारण जन न्ह्याइपु ताइमखु । काम भोग माला मजुपिं वितरागीपिं न्ह्याइपु ताय्का च्वनी ।

बुद्धाम्ह राघ शिष्यया चर्या प्रसन्न जुया सारिपुत्र धयाच्वंगु –

९९३. स्वथना तःगु धनयात क्यना ब्यू थें, दोषयात क्यना ब्यूम्ह, निग्रहवादी बुद्धिमान जुया च्वंम्ह अजाःम्ह पण्डितया संगत या । अजाःम्हनापं संगत याइबले श्रेष्ठम्ह जुइ, पापी जुइ मखु ।

कीटागिरि भिक्षुपिनि ल्वापु जुबले सारिपुत्रं धयाच्वंगु –

९९४. ओवाद *(उपदेश)* ब्यू, अनुशासन या, अले कुमार्गगामियात रोके याना ब्यू, थ्व सज्जनयात यइ, दुर्जनयात यइमखु ।

बुद्धं दीघनखयात कना बिज्याना च्वंगु उपदेशयात न्यना सारिपुत्र अर्हत् जुया बिज्यागु खँयात कया धयाच्वंगु–

९९५. चक्षुवान भगवान् बुद्धं मेम्ह छम्हसित कना बिज्यात उपदेश । धर्मग्ग उपदेश बियाच्वंगुयात ध्यान बिया च्वना । जिं न्यनागु *(धर्मोपदेश)* सितिं मवं, अनास्रवी जुया विमुक्तःम्ह जुया ।

९९६. न त पुर्वजन्मया खँ सिइकेत, न त दिव्य चक्षु दय्केत, न त मेपिनि मनया विचार सिइकेत, न त मरण व जन्मया खँ सिइकेत, न त दिव्य श्रोत विशुद्ध यायेत जि विशेषं प्रयत्न याना:गु खः ।

कपोट गुफाय् छम्ह यक्षया प्रहारनं अविचलित जुया च्वंगु खंका सब्रह्मचारीं सारिपुत्रया विषयलय् कया धयाच्वंगु गाथा –

९९७. सिमाया आश्रय कया, सँ खाना मुण्डन जूम्ह चीवरं पुना, प्रज्ञाय् श्रेष्ठम्ह थेर उपतिस्स ध्यान याना च्वन ।

९९८. सम्यक्सम्बुद्धया श्रावक *(शिष्य)* अवितर्क ध्यानय् च्वना आर्य मौने च्वना विहार याना च्वन ।

९९९. शैल पर्वत गथे अचल व सुप्रतिष्ठित जुया च्वनि, अथे हे मोह क्षय जूम्ह भिक्षु पर्वत थें हे अविचलित जुया च्वनी ।

छम्ह श्रामणेरं सारिपुत्रया चीवर च्वका बँय् लुगु खंका धा:गुयात विचार प्रकट यागु गाथा –

१०००. क्लेशं रहितम्ह, नित्य भिंगुयात माला जूम्ह, सं च्वकाया पापकर्मयातनं सुपाँय् थें खंका च्वनी ।

जीवन व मृत्युया कारणयात कया धयाच्वंगु गाथा–

१००१. जिं न त मरणयात अभिनन्दन याना, न त जीवनयात अभिनन्दन याना । थ्व शरीरयात सम्प्रजन्यपूर्वकं स्मृतिमान जुया त्याग याना छ्वये ।

१००२. जिं न त मरणयात अभिनन्दन याना, न त जीवनयात अभिनन्दन याना । ज्यां मुक्त जूःम्ह ज्यामिं थें थःगु समययात प्रतिक्षा याना च्वना ।

मनूतयेत उपदेश बिया च्वंबलेसिया कया धयाच्वंगु गाथा –

१००३. न्हापा वा लिंपा मरण जुइम्वा धयागु मदु, निगू हे अवस्थाय् मरण धयागु जुइ, विनाश मजूइ ब्यू, पटिपत्ति लगे जू, अवसरयात सितिं छ्वयेमते ।

१००४. गथे कि सिमानाय् च्वंगु नगर दुनं पिनं सुरक्षित याना तइ अथेहे थःत सुरक्षा याः अवसरयात सितिं छ्वे मते, अवसर बिते जुल धाय्‌वं शोक याये मालि, नरकय् समर्पित जुइ मालि ।

महाकोट्ठितयात लक्ष्ययाना धयाच्वंगु गाथा –

१००५. उपशान्त, ध्यानय् रत मितभाषी, चञ्चलरहित पाप-धर्मयात अथे हे संका छ्वइ गथे कि लप्ते हःयात फसं ।

१००६. उपशान्त ध्यानय् रत, मितभाषी, चञ्चल रहित, पाप धर्मयात अथे हे पुइका छ्वइ, गथेकि लप्ते हःयात फसं ।

१००७. उपशान्त, क्लेश दुःखं रहित, विप्रसन्न, व्याकुल मजूम्ह, कल्याण शील, विद्वानं दुःखयात अन्त याना छ्वइ ।

वज्जिपुत्र भिक्षुपिनि लक्ष्य याना धयाच्वंगु गाथा –

१००८. गुलिं गृहस्थ व प्रव्रजितपिंत छकोलनं विश्वास याये मज्यु, साधु हे जूसानं असाधु जुइ, असाधु जुसानं साधु जुइ ।

१००९. काम तृष्णा, व्यापाद, शरीर व मनया अल्सी, चंचल व शंका न्यागू चित्तया क्लेश खः ।

१०१०. गुम्ह सत्कार मान व असत्कार निगू पक्ष हे अप्रमादी जुया विहार याइ, समाधिं कम्पायमान जुइमखु ।

१०११. उम्ह ध्यानी नित्य सुक्ष्मदर्शी जुया, उपादानयात क्षय याना च्वंम्हसित सत्पुरुष धायेमा ।

थः के व शास्ता वीचय् छु अन्तर दु धयागु यात कया धयाच्वंगु गाथा –

१०१२. शास्ताया श्रेष्ठगु विमुक्तिया वर्णन यायेत महासमुद्र, पृथ्वी व आकाश नं उपमा तय्त पर्याप्त मजू ।

१०१३. धर्मचक्रयात अनुप्रवर्तन याइम्ह थेर महाज्ञानि समाहित पृथ्वी व मिः समान जूःम्ह न त रञ्जित जुइ, न त द्वेष याइ ।

१०१४. प्रज्ञा पारमितायात प्राप्त याःम्ह, महाबुद्धि, महामतिमान, अजड समान सदां शान्त जुया विचरण, याना च्वनी ।

१०१५. शास्ताया सेवा यायेधुन ··· पूर्ववत् ··· भवतृष्णा समूल नष्ट याये धुन ।

परिनिर्वालया इलय् धया च्वंगु गाथा –

१०१६. अप्रमादय् लगे जू, थ्व हे जिगु अनुशासन खः आः जि परिनिर्वाण जुये, जि फुक्कंलि विमुक्त जुइ धुन।"

३. आनन्द

अमितोदन शाक्यया छेंय् सकल परिवारपिंत आनन्द जुइक जन्म काःवगुलिं आनन्द धयागु नाँ जुल। भगवान्याथाय् प्रव्रजित जुया बिज्यात। भगवानंया पाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् बहुश्रुतय्, स्मृतिवानय्, गतिमानय्, धृतिमाने व सेवाय् 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह खः। वसपोल आनन्द भन्ते नं भगवान् बुद्धयात २५ दँतक माबले माकथं नियमित रूपं निर्वाणया अन्तिम अवस्थाय् तक सेवा याना बिज्यात। आनन्द भन्ते मदु थाय् भगवानं कना बिज्याइगु उपदेशयात हानं आनन्दयात कना बिज्याइगु खः। भगवान् परिनिर्वाण जुया बिज्याये न्ह्यःतक श्रोतापन्नम्ह जुया च्वन। लिपा प्रथम सङ्गायन जुये न्ह्यः वसपोल अर्हत् जुया बिज्यात। सङ्गायन मण्डपय् दुहाँ बिज्याना वसपोलं विभिन्न मौकाय् कना बिज्यागु खँत थुगु गाथां व्यक्त याना बिज्यांत –

"छ वग्गिय भिक्षु व देवदत्त भिक्षुया पक्षपिंत धया च्वंगु गाथा –

१०१७. चुकलि याइम्ह जुया, क्रोध याइम्ह जुया, कपटीम्ह जुया पासापिं फाया आनन्द ताइकिपिंनापं पासा यायेमते। पण्डितं, नीच व्यक्तिया संगत यायेगु पाप खः।

१०१८. पण्डितं श्रद्धालु, प्रियशील, प्रज्ञावान, वहुश्रुतनापं पासा याइ, सत्पुरुषया संगतं भिं जुइ।

उत्तरा उपासिका थःगु रूपे मोहित मजुकेया निम्ति कया धया च्वंगु गाथा –

१०१९. अशुचिगु, फ्वं गाइगु, रोग दुगु, आपालं संकल्प दुगु, चित्र च्वयातःगुथें जाःगु शरीरयात स्वया गुकिया स्थिति ध्रुव धयागु दुगु मखु ।

१०२०. मणि व कुण्डल सजय जुया च्वंगु रूपयात स्व, छ्यंगुलिं भुनातःगु क्वेंयात वसलं पुनातःगुलि जक बाँलागु खः ।

१०२१. अलं बुलातःगु तुति, ख्वालय् चुँ बुलातःगु दु *(थुकिं)* मूर्खयात जकं हे मोहित याइ, पार गवेषीयात याये फइमखु ।

१०२२. संपं छिनातःगु मिखालय् अजं उलातःगु दु *(थुकी)* मूर्खयात जकं हे मोहित याइ, पार गवेणीयात याये फइ मखु ।

१०२३. न्हुगु अजदानी चित्र च्वयातःगु थें जाःगु दुर्गन्थ अलंकृतःगु शरीर खः *(थुकी)* मूर्खयात जकंहे मोहित याइ, पार गवेषीयात याये फइ मखु ।

परमपदया प्राप्तं लिपा धाःगु गाथा –

१०२४. बहुश्रुत, विचित्र कथिक, बुद्धया सेवक खः । भारं मुक्तम्ह जुया, आसक्ति रहित जुया गौतम द्यनि ।

१०२५. क्षिणास्रव, रागं अलग्ग जुया, आसक्तियात अतिक्रमण याना, सम्पूर्ण क्लेशाग्नियात शान्त याना, जन्म व मरणं छुटे जुया अन्तिभ शरीरधारीम्ह जुइ ।

१०२६. आदित्य बन्धुं गुगु धर्मयात प्रतिष्ठित याना बिज्यात, वसपोल गौतम निर्वाणगामी मार्गय् प्रतिष्ठित जुया बिज्यात ।

भगवानं कना बिज्यागु उपदेश छपिसं गुलि स्यू धका गणक मोग्गलानं न्यंगुया लिसलय् आनन्दं धया च्वंगु गाथा –

१०२७. जिं भगवान्यापाखें चय्निद्वल उपदेशता अले सङ्घयापाखें निदोल उपदेशयात सय्का तयागु दु। थुगु प्रकारं चय्प्यद्वल प्रवर्तित उपदेशया ज्ञान जिके दु।

छम्ह निकम्मा मनुयात धाःगु गाथा –

१०२८. थ्व अल्पश्रुतःम्ह दोहँ बढे जूथें बढे जुया च्वन। थ्वयाके लाः धाःसा बढे जुया च्वन तर प्रज्ञा बढे मजू।

१०२९. बहुश्रुतं अल्पश्रुतयात अवहेला याइ, उम्ह मत ज्वनातयानं मिखां कां थें जित प्रतीत जुइन।

१०३०. बहुश्रुतया सेवा यायेगु या, न्यनागुयांत विनाश यायेमते, ब्रह्मचर्यया निम्ति थ्व मूल खः व उकिं धर्मधर जू।

१०३१. गुम्हय्सिनं न्हापाया व लिपाया खँ स्यू, धाःगु खँ यात सिइके फुम्ह, अर्थज्ञ, निरुक्ति व व्याख्या यायेगुलि कुशलःम्ह बाँलाक ग्रहण यायेमाःगुयात ग्रहण याइ अले *(थथे खः, अथे खः धका)* बाँलाक अर्थयात थुइका काइ।

१०३२. वं सहिष्णुतापूर्वकं इच्छायात पूवंकिम्ह जुइ, अले उत्साहपूर्वकं थःगु निश्चय याःगु थाय् थ्यंक वनि। वं समय समय उद्योग याना च्वनि, अध्यात्मय् सुसमाहित जुया च्वनी।

१०३३. बहुश्रुत, धर्मधर, प्रज्ञायुक्तम्ह अले धर्मया खँ थुइका बिइत मति दुम्ह बुद्धया श्रावक नापं संगत या ।

१०३४. बहुश्रुत, धर्मधर महर्षिया कोष रक्षक *(भण्डागारिक आनन्द)* खः । समस्त लोकया मिखा खः पूजनीय खः बहुश्रुत खः ।

१०३५. धर्मय् रमे जुया च्वनि, धर्मय् रत जुया च्वनि, धर्मानुसारं चिन्तन याना च्वनी । थुगु प्रकारं धर्मया अनुस्मरण याइम्ह भिक्षु सद्धर्मय् परिहानि जुइ मखु ।

अनुद्योगी भिक्षुयात कया धया च्वंगु गाथा –

१०३६. शरीरयाप्रति आपालं ध्यान बिया च्वनिम्ह, जीवन परिक्षिण जुया वंसां उद्योग मयाइम्ह शरीरया सुखय् आसक्त जूम्हय्सित श्रमणया सुख गन दइ ?

सारिपुत्रया परिनिर्वाण जुया विज्यायेधुंका धया च्वंगु गाथा –

१०३७. जिं फुक्कं दिशायात खंके मफुम्ह जुल, धर्मयात जिं थुइके मफुत, कल्याण मित्रं त्वतावंगु कारणं याना अन्धकारथें जुया च्वन ।

१०३८. पासां त्वता वनें धुंका अले शास्तां त्वता विज्यायेधुंका काय्गतानुस्मृति भावनाथें जाःगु मेंपिं सुं पासा मदु ।

१०३९. गुपिं पुलांपिं खः इपिं वने धुंकल, न्हूपिं जिगु चित्तं ग्रहण मया । उकिं आः जिं याकचा ध्यान याना च्वना, वर्षाकालय् थःगु स्वँय् च्वं च्वम्ह पंक्षी थें ।

आनन्दयात भगवानं धया बिज्यागु गाथा –

१०४०. नानां देशं आपालं मनूत जित दर्शन यायेत वया च्वन, श्रोतायात रोके यायेमते थ्व ई दर्शन यायेत खः ।

भगवान्या आज्ञा पालन याना धया च्वंगु गाथा –

१०४१. नानादेशं आपालं मनूत भगवान्या दर्शन यायेत वःगु दु, भगवानं इमित अवकाश बिया बिज्यात, चक्षुवानं इमित रोके मया ।

उपस्थापक रूपे आनन्दं धया च्वंगु गाथा –

१०४२. निन्यादँ शैक्षया रूपे च्वनानं जिके काम भोगया विषयलय् विचार लुया मव । धर्मया महिमायात स्वः ।

१०४३. निन्यादं शैक्षया रूपे च्वना नं जिके द्वेषं युक्तगु विचार लुया मव । धर्मया महिमायात स्वः ।

१०४४. निन्यादंतक किपालु समान ल्यू ल्यू वना भगवान्यात मैत्रीपूर्ण जुया शरीर कर्मं सेवा याना ।

१०४५. निन्यादंतक किपालु समान ल्यू ल्यू वना भगवान्यात मैत्रीपूर्ण जुया वचन कर्मं सेवा याना ।

१०४६. निन्यादँतक किपालु समान ल्यू ल्यू वना भगवान्यात मैत्री पूर्ण जुया मनोकर्मं सेवा याना ।

१०४७. बुद्ध चङ्क्रमण याना बिज्याइबले वसपोलया ल्यू ल्यू जिं नं चङ्क्रमण याना । वसपोलं उपदेश बिया बिज्याइबले जिके ज्ञान उत्पन्न जुइगु ।

भगवान् परिनिर्वाण जुया बिज्यायेधुंका आनन्दया गाथा –

१०४८. जि सकरणीयम्ह तिनि, शैक्ष तिनि, परम पदयात प्राप्त मयानानि, जिगुप्रति अनुकम्पा तया बिज्याम्ह शास्ता परिनिर्वाण जुया बिज्यात ।

१०४९. उबले जित ग्यासें च्वना वल, उबले जिके चिमिसं ब्वं ब्वं दना वल । सर्वाकारं श्रेष्ठम्ह सुम्बुद्ध परिनिर्वाण जुया बिज्याबले ।

संगीतिकारं प्रशंसा याःगु गाथा –

१०५०. बहुश्रुत, धर्मधर महर्षीया धर्म भण्डारिक सारा संसारया मिखा समान आनन्द परिनिर्वाण जुल ।

१०५१. बहुश्रुत धर्मधर महर्षीया धर्म भण्डारिक सारा संसारया मिखाथेंजाम्ह आनन्द अन्धकारयात मदयेका छ्वइम्ह खः ।

१०५२. गतिमान, स्मृतिमान, धैर्यवानम्ह गुम्ह ऋषि खः । सद्धर्मयात धारण याइम्ह रत्नाकर आनन्द थेर खः ।

परिनिर्वाणया न्ह्य आनन्द या गाथा –

१०५३. जिं शास्ताया सेवा यायेधुन, बुद्धशासनयात पू वंका, जि थःगु कुःयात दिका छ्वय् धुन, आःहानं जिगु पुनर्जन्म मन्त ।"

स्वीगूगु निपात क्वचाल ।

१८. पींगूगु निपात

१. महाकस्सप

मगध राष्ट्रया महातित्थ ब्राह्मण गामे वैभवं सम्पन्नगु कपिल ब्राह्मणया कुलय् पिप्पलि माणवया जन्म जुल । स्वभाव धाःसा मुक्ति मार्गया गवेषक । उकिं गृहस्थाश्रमय् च्वना व्यवहार मयायेगु विचार क्वातुम जूसानं माँ बौयाःगु इच्छानुसार मद्द राष्ट्रया सागल नगरय् कोसिय गोत्र ब्राह्मणया म्ह्याय् अतिकं बाँलाम्ह भद्दाकापिलानी नापं ब्याहा जुल । ब्याहा जुसानं निम्हसियाःगु छगू हे विचारयापिं जूगुलिं ब्रह्मचारीपिं जुया जीवन हना च्वन । मानौं इपिं निम्ह कला भात मखुसें दाजु किजा समानपिं जुया च्वन । माँःबौपिं दिवंगत जुइधुंका पाप कर्मया पाखें थःपिं मुक्त जुयेत वैराग्य चित्त उत्पन्न याना पिप्पलि माणवक भिक्षुसङ्घय् प्रव्रजित जुया च्यान्हू लिपा अर्हत् जुया बिज्यात । भद्दाकापिलानीनं भिक्षुणी सङ्घय् प्रव्रजित जुल । बुद्धयापाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् १३ गू धुताङ्गधारीलय् 'एतदग्ग' पदलाभीम्ह खः । विभिन्न इलय् पिहाँवःगु खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१०५४. "समूहय् च्वना विचरण यायेमते, मने प्रसन्नता दइ मखु, समाधि दुर्लभ जुइ, नाना प्रकारया जनपिं नापं च्वनेगु दुःख खः, थुगु खँयात सिइका समूहय् च्वनेगु रुचि यायेमते ।

१०५५. मुनि, छेंय् छें वनेगु यायेमते, मने प्रसन्नता दइ मखु, समाधि दुर्लभ जुइ, अले रसतृष्णाय्

उत्सुक जुइ, गुगु सुखदायी अर्थ खः उकिं उम्ह वञ्चित जुइ ।

१०५६. कुल गृहय् गुगु वन्दना पूजा याइगु खः व ज्ञानिपिनि लागि धूः समान खः, सत्कारया सूक्ष्म तीरं सुइबले नीच व्यक्तिया पाखें लिकना छ्वयत् ठाकुइ ।

थःगु अनुभूतियात कया, बिया च्वंगु उपदेशया गाथा-

१०५७. "थःगु वासस्थानं कुहाँ वया भिक्षाया निम्ति जिं नगरय् दुहाँ वना । भोजन याना च्वंम्ह कोढी यात खंका अनुग्रह तया वइथाय् वना ।

(कोढिया ल्हातं)

१०५८. वं बुगु ल्हातः छप्ये जाः तया बिल, जा तयाब्यूवले छपतिं कुतुंवया पात्रय् लात ।

१०५९. लोखाया थाय् च्वना जिं उगु भोजन नया च्वनाबले व नय्धुंका ि घःमचाया ।

१०६०. लोखाय् दना दान कयागु पिण्ड आहार, गो-मुत्रादि गुम्हय्सिया वास खः, सिमाया तले गुम्हय्सिया शयनासन जुइ, पांशुकुलया चीवर जुइ, गुम्ह थथे याना च्वने फइ उम्ह नर न्ह्याथाय् नं च्वने फइ ।

१०६१. गुगु पर्वतय् थहाँ वनीवले गुलिंसित हैरान जुइगु खः अन बुद्धया उत्तराधिकारी, ज्ञानी, स्मृतिमान ऋद्धिबलं युक्तम्ह काश्यप थहाँ वनि ।

१०६२. काश्यप, भिक्षां लिहाँ वया, पर्वतय् गया, उपादान रहितम्ह जुया, थ्याः चिकु, धयागुलिं रहित जुया ध्यान याना च्वनी ।

१०६३. काश्यप, भिक्षाँ लिहाँ वया, पर्वतय् गया उपादान रहित जुया थ्व:ाः चिकु धयागुलिं रहित जुया ध्यान याना च्वनी ।

१०६४. काश्यप, भिक्षाँ लिहाँ वया, पर्वतय् गया उपादान रहित जुया *(रागाग्निं)* पुइका च्वंपि बीचय् शान्त जुया ध्यान याना च्वनी ।

१०६५. करेरि धयागु स्वाँया माला लायात:गु मनोरम:गु भूमिभाग दु, किसीया हा:सलं याना न्ह्याइपुसे च्वं, उगु थाय्या पर्वत जित रमणीय जू ।

१०६६. गन वचुगु वर्णया सुपाँय् थेंजा:गु बाँलासें च्वंगु, शीतलगु अले स्वच्छ जलाशय दु, इन्द्रगोपं *(किचा: तय्गु छ्वें जुया च्वंगु चा:या द्वं)* त्वपुया त:गु दु, उगु थाय्या पर्वत जित रमणीय जू ।

१०६७. वचुगु सुपाँयया च्वका समान, बाँलागु उत्तम महलया गजु समान, किसीया सलं न्ह्याइपुसे च्वंगु उगु थाय्या पर्वत जित रमणीय जू ।

१०६८. वर्षाया वा: वया जूगु रम्यभूमि ऋषिपिसं सेवन याना त:गु पर्वत, म्ह्य्खाया हा:स दुगु, उगु थाय्या पर्वत जित रमणीय जू ।

१०६९. ध्यानय् च्वनेगु ईच्छाय् लगे जूम्ह, स्मृतिवान, निर्वाणय् रतम्ह हे जित पर्याप्त जू । हितया कामना याइम्ह, निर्वाणय् रतम्ह जि भिक्षुयात पर्याप्त जू ।

१०७०. सुखया कामना याइम्ह, निर्वाणय् रतम्ह जि भिक्षुयात पर्याप्त जू । योगया कामना याइम्ह निर्वाणय् रतम्ह उजाम्ह जि *(भिक्षुयात)* पर्याप्त जू ।

१०७१. उमा स्वाँया समान, आकाशय् सुपाँय्वं त्वपुया तःथें नाना पंक्षीया समूहं जाया च्वंगु उगु थाय्या पर्वत जित रमणीय जू।

१०७२. गृहस्थ पाखें असंलग्न, मृग समूहं सेवित नाना पंक्षीया समूहं जाया च्वंगू उगु थाय्या पर्वत जित रमणीय जू।

१०७३. स्वच्छ जलाशय्, विस्तृतःगु लोहँ, माक व मृग दुगु थाय्, पुखुलिइ न्हाःवं त्वपुया तःगु, उगु थाय्या पर्वत जित रमणीय जू।

१०७४. पञ्चाङ्ग युक्तगु तूर्य *(बाजं)* जित उलि आनन्द मजु। गथे कि एकाग्रचित्तं सम्यक रूपं धर्म दर्शन याइवलय्।

१०७५. आपालं ज्या सनेगु यायेमते, मनूतनापं आपा सम्बन्ध तयेगु त्वता छ्व, इपिं नापं ज्याये लगे जुइगुलि उत्साही जुइमते। रसतृष्णाय् लगे जुम्हसित व गुगु सुख खः उकिं वञ्चित जुइ।

१०७६. आपालं ज्याः सनेगु यायेमते, भिं याइ मखु धका उकियात त्वता छ्व। शरीरय् कष्ट जुइ, त्यानु चाइ दुःखित जुइ, वं शान्तिया अनुभव याये फइमखु।

१०७७. केवल खं जक ल्हाइबलेनं थःत हित जुइगु खंके फइमखु गप तस्वाका जुया च्वनि, जि हे श्रेष्ठम्ह खः धका मती तइ।

१०७८. मूर्ख थः श्रेष्ठ मजूसानं श्रेष्ठ धका मति तइ, थजापिं अभिमानी नरयात विज्ञजनं पाखें प्रशंसित जुइ मखु।

१०७९. गुम्ह, जि श्रेष्ठम्ह खः, जि श्रेष्ठम्ह मखु धका, हीनम्ह, व समानम्ह, खः जि धका छुकिसनं कम्पायमान जुइ मखु ।

१०८०. प्रज्ञावान, स्थिर, शीलय् सुसमाहित, चित्त शान्ति यायेगुलि लगे जुया च्वंम्ह उम्ह *(व्यक्ति)* यात विज्ञजनं प्रशंसा याइ ।

१०८१. गुम्हय्सिनं सब्रह्मचारीपिनि प्रति गौरव धयागु तइमखु, व सद्धर्म उलिहे तापाइ गुलिकि पृथ्वीं आकाश ।

१०८२. गुम्हय्सिके लज्या व भय धयागु न्त्यावलें सम्यक रूपं दया च्वनि, वयाके ब्रह्मचर्य बृद्धि जुइ, वयागु निम्ति पुनर्जन्म धयागु क्षीण जुइ ।

१०८३. विक्षिप्त चंचलम्ह भिक्षु पंशुकुल धारण यासां माकं सिंहया छ्यंगु पुनातःथे वयात उकीं शोभा दइमखु ।

१०८४. अविक्षिप्त, अचंचल, कुशलम्ह, संयमित इन्द्रिय पंशुकुल *(चीवर)* शोभायमान जू गथे कि पर्वतया गुफाय् सिंह ।

१०८५. थुपिं आपालं देवतापिं ऋद्धिवान, यशस्वीवान दससहश्र देवता थुपिं सकलें ब्रह्मकायिका *(देवतापिं)* ख : ।

१०८६. धर्म सेनापति, वीर, महाध्यानि, समाहित, सारिपुत्रयात लाहा निपा ज्वःजलपा बिन्ति याना च्वन ।

१०८७. श्रेष्ठम्ह पूरुषयात नमस्कार, उत्तमम्ह पुरुषयात नमस्कार, छु आश्रय कया ध्यानय् च्वना बिज्यात, उकियात जिमिसं सिइके मफु ।

१०८८. बुद्धया विषय आश्चर्य खः, गम्भीर जू, साधारण व्यक्ति पिनि विषय मखु । सुक्ष्मातिसुक्ष्मयात धनुर्धरं कयेका छ्वय् फुम्ह जूसानं भ्रीसं उकियात सिइके फइमखु ।

१०८९. वसपोलयात अथे देवशरीरयापिसं पूजा याःगु, पूजा याका च्वंगु, सारिपुत्रयात अवले खंका कप्पिनयात मुसुक्क न्हिलेगु वल ।

१०९०.गुलिन बुद्ध क्षत्र ख उकिं महामुनि छम्ह त्वता धुतांगया गुणय् जि श्रेष्ठम्ह खः, जि समानम्ह मेपिं मखना ।

१०९१. जिं शास्ताया सेवा याये धुन, बुद्ध शासनयात पूःवंके धुन । भयातुगु कूःयात दिका छ्वयधुन, हानं पुनर्जन्म धयागु मन्त ।

१०९२. अपरिमाणम्ह गौतम, विमलगु कमल स्वाँय् लः प्यपुना म च्वंथें, वासनां रहित, नैष्क्रम्यपाखें भ्रुके जुम्ह, भवय् निर्लिप्तम्ह, न त चीवरय् न त शयनय्, भोजनय् आसक्ति धयागु दु ।

१०९३. वस्पोलया गप स्मृतिप्रस्थान, महामुनिया ल्हा श्रद्धा खः, प्रज्ञा छ्यं ख, वस्पोल महाज्ञानी सदां शान्त जुया विचरण याइ ।"

पीगूगु निपात क्वचाल ।

१९. न्येगूगु निपात

१. तालपुट

राजगृहय् नाट्यकारया कुलय् तालपुट जन्म जुल । थःगु कुलया अनुसारं न्यासपिं मिसातय्त प्याखं ल्हुइगुलि सम्मिलित याका सारा जम्बुद्वीपय् प्याखं क्यना नाँ जायका राजगृहय् लिहाँ वया भगवान्याथाय् वना वन्दना याना प्रश्न न्यन "भगवान जिं न्यना तयाःगु दु कि प्याखँ क्यना मनूतेत न्हिंयके फुसा, न्ह्याइपुका बिये फुसा व सिना वनेवं पहासानं देवलोकय् जन्म जुइगुः धाइगु खला ?" भगवानं धया बिज्यात – "थ्व खँ न्येन मते धका स्वकतक धया बिज्यात नं प्यको याःगु पटकय् धया बिज्यात – छं न्यनातःगु खँ सत्य मखु, मिथ्यादृष्टि खः । मिथ्यादृष्टि पिनिगु गति निगू मध्यय् छगू गति जुइ । कि त व नर्कय् जन्म जुइ, कि त तिर्यक कुलय् जन्म जुइ । थुगु लिसलं याना मने प्रव्रजित जुइगु मति तया श्रद्धापूर्वकं प्रव्रजित जुया बिज्यायेधुंका ध्यानाभ्यासय् लगे यायेत थःत थःम्हं उत्साह काःगु खँयात थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१०९४. "याकचा, सुंहे म्वायेक पर्वतय्, कन्दराय् जि गुबले विहार याये फइ ? सारा भवयात अनित्य धंका खंके फइगु थ्व जिगु इच्छा गुबले पूःवनिगु जुइ ?

१०९५. कापयात चाना क्वनातःगु, काषाय वस्त्र धारीम्ह ममत्व व आश मयाइम्ह मुनि गुबले जुये फइ ? राग, द्वेष व मोहयात नाश याना गुबले जि वने विहार याये फइ ?

१०९६. थ्व शरीरयात अनित्य, दण्ड भोग, रोग, नील, मरण व बुढा जुइका पीडित जुइमाःगुयात सम्यक रूपं खंका भयं रहितम्ह जुया गबले विहार याये फइ ? अथे याना गुबले जि वने च्वने फइम्ह जुइ ?

१०९७. तृष्णाया लहरां आपालं हे *(आरम्मणय लाना)* जन्मचक्रय् लाना च्वनिगु भयजनितं व दुःखं गुबले जि मुक्त जुइ ? प्रज्ञामयया तिक्ष्ण शस्त्र ज्वना उकियात त्वाल्हाना च्वने फइगु गुबले जुइ ?

१०९८. गुबले जिं प्रज्ञामय्गु ऋिषिया उग्र तेज शस्त्रयात याकनं पितहया ससैन्य मारयात ख्याना छ्वय् फइ थें, सिंहासने च्वने फयेकेत जि अथे गुबले याये फइ थें ?

१०९९. जि गबले सत्पुरुषया सभाय् धर्मया गौरब याइम्ह जुया स्थिरम्ह जुइ थें ? यथार्थतानुदर्शी जुया, जीवितिन्द्रियम्ह जुया अशे उद्योग गुबले याये फइ थें ?

११००. तन्द्रा, पिचा, प्याचा, फसं, निभां, किटपटङ्ग सर्पादि घिसे जुइपिं प्राणी पिनि पाखें गबलें *(रक्षा)* याये फइ थें ? पर्वत कन्दराय च्वना परमार्थया दर्शनय् विघ्न मवइगुकथं अथे गुवले फइथें ?

११०१. महर्षिं थुइका बिज्यागु प्यंगू आर्यसत्य दुर्दशनीययात गुबले खंके फइ थें ? समाहितम्ह जुया, स्मृतिमानम्ह जुया प्रज्ञांद्वारा प्राप्त याना काय्फुम्ह, अथे गुवलय् जुइ थें ?

११०२. असीम रूप, शब्द, गन्ध, रस व स्पर्श धर्मय् *(संयमीत)* गुबले जुइ फइ थें ? मिः च्याना च्वंगु

(विचार) यात समाधि युक्तम्ह जुया, प्रज्ञाद्धारां खंकिम्ह अथे गुबले जुइ फइ थें ?

११०३. दुर्वचन शव्द धाःसानं उकि निमित्त कया मन मस्यंकिम्ह जि गुबले जुइ फइ थें ? अथवा प्रशंसाया शव्द धाइबले उकि निमित्त कया मन सन्तुष्ट मजुइम्ह अथे गुबले जुइ फइ थें ?

११०४. सिं, घाँय्, लहराय्, स्कन्धय् थुपिं असीम धर्मय् *(समान रूपे)* गुबले खंके फइ थें ? दुने व पिने समान भावनायाइम्ह अथे जि गुबले जुये फइ थें ?

११०५. वर्षाकालय् वाः वःगु लखं चीवरयात प्याका जंगलय् *(च्वने)* फइगु गुबले थें ? वा वसानं ऋषि वंगु *(आर्य)* मार्गया अनुसरण याना, अथे जिं गुबले जुये फइ थें ?

११०६. जंगलय् च्वंनिम्ह म्हय्खा, छ्यने कलकी दुम्ह, पर्वत कन्दराय् सः पिकया हाःगुयात न्यना गुबले *(च्वने)* फइ थें ? अमृत यात प्राप्त याना कायत चिन्तन याना गुबले जुये फइ थें ?

११०७. गङ्गा, जमुना, सरस्वती *(खुसी)* या लः पातालय् क्वब्वा वनिगु बल्लागु, ग्यानापुसे च्वंगु म्हुतु प्वाःयात मथ्युसें हे ऋद्धिं पार गुबले याये फइ ? अथे गुबले जुये फइ थें ?

११०८. पासापिं नापं मच्वंसे याकचा विचरण याइम्ह किसी थें, काम-गुणया इच्छायात त्याका, सारा शुभ-निमित्तयात ग्रहण मयासें ध्यानय् युक्त जुया गुबले जुये फइ थें ? अथे गुबले जुये फइ थें ?

११०९. धनवानया पाखें पीडितम्ह ऋणी, दरिद्र याके निधि *(धन)* दइबलय गथे लयेताइगु खः, महर्षीया शासनयात प्राप्त याना गुबले जि सन्तुष्ट जुये फइ थें ? अथे गुबले जुये फइ थें ? *(थुपिं गाथा प्रव्रज्याया न्ह्यया खँ खः)*

१११०. आपालं वर्षया न्ह्यः छं गृहस्थया इलय् आपालं वर्षया न्ह्यः प्रार्थना यायेगुयात जक पर्याप्त जूगु मखु । आ छ प्रब्रजित जुइ धुंकानं छु कारणं छंगू चित्त लगे मजूगु ?

११११. चित्त ! जिं छंके याचना याना, पर्वतय् कन्दराय् तच्वतं वाः वया द्य न्याइबले, बाँलागु पपु दुपिं झंगतया हाःस न्यना जंगलय् छ न्ह्याइपु तायका च्वने धयाःगु मखुला ?

१११२. छेंय् परिवारय्, मित्र, प्रियं, थःथिति, क्रियारति, संसारया काम-गुण सकतां त्वता थन वया च्वन । अय्न चित्त ! छ जिनापं लय्ता मजू ।

१११३. थ्व जिगु हे ख छ, मेपिनि मखु, संग्रामया इलय् ख्वया छन्त छु लाभ जुइ ? थन सकतां हे नाशवान खः धका मतितइम्ह, अमृतयात माले निम्ति पिहाँ वये धुन ।

१११४. निपा तुति दुपिं मध्यय् उत्तमम्ह, सुयुक्तवादी, महावैद्य, नरयात दमन याइम्ह सारथि समान, थ्व चित्त माकथें चंचल जुया च्वनिगु, अवीतरागं दमन याये थाःकु ।

१११५. काम *(विषय भोग)* धयागु बाँलासे, मधुर व मनोरम जू, आसक्त जुइपिं सामान्यजनं गन कि खंके

फइ मखु। पुनर्जन्मे लाना च्वंपि इपिं दुःखया इच्छा यापिं जुइ। चित्त वंथाय् वनिम्ह, नरकय् वना हितसुख मदुम्ह जुइ।

१११६. म्हय्खा व क्रौंच पंक्षीतय्गु हासलं थ्वःगु जंगलय्, चितुवा, धुँया न्ह्यनय् च्वना शरीरया माया त्वता छ्व, सुअवसरयात सितिं छ्वय्मते थथे धया चित्त ! छं जित न्हापा साला यंका च्वनिगु।

१११७. बुद्धशासनय् विभिन्न ध्यानत, इन्द्रियत, बलत, व्योध्यङ्ग, समाधि अभ्यास यायेगु या, थथे धया चित्त ! छं जित न्हापा साला यंका च्वनिगु।

१११८. अमृत प्राप्तार्थ, सारा दुःख विनाशक नैर्यानिक *(आर्य)* मार्गयात सारा क्लेश विशोधक अष्टाङ्गिक *(मार्ग)* यात भावना या थथे धया चित्त ! छं जित न्हापा लगे याना च्वनिगु।

१११९. स्कन्धयात दुःख खः धका खःकथं स्वया, गुगु दुःखया उत्पत्ति खः, उकियात त्याग या, थन हे दुःख अन्त याना छ्व, थथे धया, चित्त ! छं जित न्हापा लगे याना च्वनिगु।

११२०. अनित्य खः, दुःख खः, शुन्य खः, अनात्मा ख, निन्दा व वध *(दण्ड विइम्ह)* खः, धका, खःकथं स्वया मने वःगु विचारयात रोके याना छ्व, थथे धया चित्त ! छं जित न्हापा साला यंका च्वनिगु।

११२१. मुंडा, विरूप, छ्यं थे जाःगु पात्र ल्हाति ज्वना छेंय् छेंय् भिक्षा या, सरा फया वम्ह थें जुया। महर्षि जुयाबिज्याकूम्ह शास्ताया वचनयात अनुसरण या, थथे धया, चित्त छं जित न्हापा साला यंका च्वनिगु।

११२२. सुसंयत जुया लँय् वनेगु या, कुल गृहय् व काम-गुणय् मनयात हटे या, गथे कि सुपाँय् मुक्त जुम्ह पूर्ण चन्द्रमा थें जुइगु स्व:, थथे धया, चित्त ! छं जित न्हापा साला यंका च्वनिगु ।

११२३. जंगलय् च्वनिम्ह, पिण्डपातिक, श्मसानिक पंशुकुलिक जू, गोमतुसें आराम कायेगु या, सदां शुद्ध जुइगुलि लगे जू, थथे धया चित्त ! छं जित न्हापा साला यंका च्वनिगु ।

११२४. गथे कि फलया इच्छा याइम्हसिनं सिमायात पिया हानं वयात हे हा: निसें कया पाला छ्वयत इच्छा याइ । चित्त ! आ छं अथे हे याना च्वन, जब कि जि अनित्य भावनाय् लगे जुया च्वना ।

११२५. रूप मदुम्ह, तापा:क वनिम्ह, याकचा जुइम्ह, आ:धासा छं धाथें याये मखुत । काम-विषय भोग धयागु दु:ख ख:, कष्ट ख, महा-भय ख, निर्वाणया लँपुई हे जि वनेगु याये ।

११२६. जि न त भाग्य मदुम्ह जुया, निर्लजम्ह जुया, न त, चित्तया वशय् लाना, न त विश्वासघाटीम्ह जुया, आजीविकाया निम्ति जिं छेंय्लं पिहाँ वयाम्ह मखु । चित्त ! जिं आ: छन्त जिगु *(वशय्)* तयेगु प्रतिज्ञा याये धुन ।

११२७. सत्पुरुषपिसं इच्छा धयागु आपा मयायेगु, परगुणयात मखंकेगु त्वता, दु:ख शान्त यायेगुयात कया प्रशंसा याना त:गु दु : थथे धया चित ! छं जित न्हापा साला यंका च्वनिगु । आ: धासा छ हानं न्हापाया लँय् *(क्लेश मार्गय्)* लिहाँ वनेगु याना च्वन ।

११२८. तृष्णा, अविद्या, प्रियअप्रिय, रूपय् शुभ निमित्त, सुख, वेदना, मनं यःगु कामगुणयात वान्ता याये धुंका हानं नया छ्ववयेमखु ।

११२९. चित्त ! आपालं जन्मय् सर्वत्रय् छं धाःथे जिं याना । जिं छन्त मयोकथं मयाना । थ्व जिं छन्त थः सम्भ्के जुयागुयात छं कृतज्ञता क्यंगु हे चीरकाल दुःखय् संसरण याकातःगु परिणाम खः ।

११३०. चित्त ! छं हे जित ब्राह्मण याकातल गुबलें छं हे क्षत्रिय राजा याकातल, वैश्य, शुद्र याकातल, देवता जुइगुनं छंगु हे ल्हाते खः ।

११३१. छंगुहे कारणं असुर जुया, छंगु हे कारणं नारकीय जुया, गुबलें तिर्यक *(पशु पंक्षी)* नं जुया, प्रेत शरीर जुइगुनं छंगु हे ल्हाते खः ।

११३२. छं जित बारम्बार विश्वासघात याना बारम्बार प्याखं थें क्यना, जित वेंयात थें प्रलोभन क्यना मच्वनाला ? चित्त ! जिं छन्त छु खँय् स्यंका तयागु दु ?

११३३. थुकिं न्हापा गन मन दु अन, छु याये मन दुगु खः व हे यात, मनमानि याना यथासुखं विचरण याना जुल । थौं जिं वयात यथार्थ कथं वशय् तयातये गथे कि भड्के जुया जुइम्ह किसीयात अंकुशं ।

११३४. शास्तां लोकयात अनित्य, अधुव, असारता जुया च्वंगुयात जित क्यना बिज्यात । जिगु चित्त ! जिन शासने न्ह्य ज्यानु, महानगु तरे जुइ थाकुगु बाढं जित तरे याना ब्यू ।

११३५. चित्त ! थ्व छंगु समय न्हापायाथें मखु, जि लिहाँवया छंगु वंशय् लावनिम्ह मखुत । महर्षिया शासनय् जि प्रव्रजित जुयेधुन । जि थेंजाम्ह विनाशधारी जुइ मखु ।

११३६. पर्वत, समुद्र, सरिता, वसुन्धरा, प्यंगू दिशा विदिशा व क्वेयागु दिशा फुक्कं अनित्य खः स्वंगू भव नं *(लोक नं)* पीडाजनक खः । गनवना चित्त ! छ सुखं आनन्द तायका च्वनी ?

११३७. चित्त ! छं जित छुयायेगु ? जि थःगु उद्देश्यय् दृढ जुया । चित्त ! जि छंगु वशय् च्वनिम्ह मखु । निखेरनं चाला च्वंगु, नवगुलिं जाया च्वंगु, गुंगू लोखा दुगुयात धिक्कार खः छन्त ।

११३८. बनेल व मृगादि पिसं सेवन याना च्वंगु प्राकुतिक सौन्दर्यं युक्तगु पर्वत च्वका, वर्षाया न्हुगु लखं प्याःगु जंगलय् छेंय् थें जाःगु गुफाय् दुहाँ वना न्त्याइपु तायेका च्वने ।

११३९. जंगलय् ध्यान च्वनिम्हसित, सुनीलगु गप छ्यने कलकि, बाँलासे च्वंगु पपु, बाँलासे च्वंगु त्वा दुम्ह पंक्षी सुमधुर सःलं हाला न्त्याइपुका बिइ ।

११४०. प्यलांगु दुगु घाँय्यात लाका वाः वइबले, जंगलय् वा वया च्वनी बले बाँलाक व्हगु स्वाँः थें, पर्वतय् सिमा थें च्वना द्यनेगु याये । उगु अवस्थाय् कपाय्या लासा लायातःगु थें च्वंक जिं भतितये ।

११४१. मालिकं *(नोकरयात)* गथे याइगु खः अंथेहे जिं छन्त याये । गुलि प्राप्त जुइगु खः उलिं हे गाके, उलिहे पर्याप्त गागु जुल धका मतितये । जिं छन्त अथे हे याये

गथे कि भौया छ्यंगुयात बाँलाक परिमार्जित याना तइगु खः ।

११४२. मालिकं *(नोकरयात)* गथे याइगु खः अथे हे जिं छन्त याये । गुलि प्राप्त जुइगु खः उलिंहे गाके, उलिहे पर्याप्त गागु जुल धका मति तये । मागलं अङ्कुश ज्वना किसीयात गथे वशय् तइगु खः अथेहे वीर्यद्वारा जिं छन्त वशय् तये ।

११४३. छ सुदान्तम्ह जुइवं, स्थिरम्ह जुइवं, योग्यम्ह आचार्यं अयोग्यगु मार्गय् नं योग्य जुइक सलयात यंकु थें, जिं उगु शिव *(निर्वाण)* मार्गय् छन्त यंके, सदां चित्तयात रक्षा याना सेवन याना च्वने ।

११४४. थामे, बल्लागु खिपतं किसीयात चिना तःथे *(कर्मस्थान ध्यानया)* आरम्मणय् बल्लाक जिं छन्त चिनातये । स्मृतिद्वारा जिं छन्त सुरक्षित व सुभावित याना सारा भवय् अलग्ग जुया च्वने ।

११४५. मखुगु लँय् वनिम्ह छन्त प्रज्ञां सालाकया, योगबलं निग्रह याना सुमार्गय् तये यंके, *(आयतन)* उत्पन्न, विनाश व उत्पन्न जूगुयात खंका अग्रवादीया उत्तराधिकारी जुया च्वने ।

११४६. प्यंगु विपर्यासय्या[1] चक्करे लाना छं जिगु चित्तयात गाँयाम्ह मच:यात थें उखें थुखें चाचा:हिकल । कारुणिक महामुनिया अनुसरण याना संयोजनक बन्धनयात त्वाल्हाना छ्वयेगु जुल ।

---

१ अशुभय् शुभ, दु:खय् सुख, अनित्यय् नित्य, अनात्मय् आत्मा ।

११४७. यइपुसे च्वंगु जंगलय् मृग गथे स्वतन्त्रं चाहिला जुइ, वर्षाकालय् सुपाँय्या लहराथें बाँलागु रमणीय पर्वतय् ब्याकुल मजूसें अन पर्वतय् न्हयाइपु तायेकी, चित्त ! छ निश्चयनं पार तरे जुये फइ ।

११४८. गुपिं छंगु इच्छाया वशय् लाना नर वा नारीं गुगु सुख भोग याइ, इपिं मिखाकाँपिं जुया मारया वशय् लाःवनि । चित्त ! छं श्रावक कामादि भवयात अभिनन्दन मयाइम्ह जुल ।"

न्येगूगु निपात क्वचाल ।

२०. स्वीगूगु निपात

१. महामोग्गल्लान

मोग्गल्लानया खँ २५९ सारिपुत्तया परिचय उल्लेख जुया च्वंगु दु। वसपोल भन्तेनं विभिन्न इलय् प्कट याना बिज्यागु खँयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

११४९. "जंगलय् च्वनिम्ह, भिक्षा जीवि, पात्रय् प्राप्त जूगु भोजने रत जुइम्ह, अध्यात्मय् सुसमाहित जुया मृत्यु या सेनायात ध्वंस याना छ्वइ।

११५०. जंगलय् च्वनिम्ह, भिक्षा जीवि, पात्रय् प्राप्त जूगु भोजने रत जुइम्ह, नलागारयात किसीं ध्वस्त याना छ्वथें मृत्युया सेनायात ध्वस्त याना छ्वइ।

११५१. न्ह्याबलें सिमाया तलय् च्वनिम्ह, पात्रय् प्राप्त जूगु भोजने रत जुइम्ह, अध्यात्मय् सुसमाहित जुया मृत्युया सेनायात ध्वंस याना छ्वइ।

११५२. न्ह्यावलें सिमाया तलय् च्वनिम्ह पात्रय् प्राप्त जूगु भोजने रत जुइम्ह, नलागारयात किसीं ध्वस्त याना छ्वइ।

(वेश्यायात धया च्वंगु गाथा)

११५३. धिक्कार खः! क्वेंया पञ्जाया छें, नसां सुयातःगु ला यात, दुर्गन्धं जाःया च्वंगुयात, परप्राणीया *(आहार जुइगु यात)* जिगु धया च्वनिगु।

११५४. छ्यंगुं भुनात:गु, दुर्गन्धं जाया च्वंगु म्हिचा ख:, छाती च्वंगु दुरु प्व पिशाचनी थें ख: छंगू म्हय् गुप्वा दु गुकिं न्ह्यावलें *(फोहर)* बा: वया च्वंगु दु ।

११५५. छंगु शरीरय् गुंगू श्रोत दुगुलि दुर्गन्धं युक्त जुया च्वंगु दु । स्वच्छया इच्छा दुम्हसिनं फोहरयात परित्याग गथे याइगु ख. अथेहे भिक्षुं त्याग याइ ।

११५६. जिं छन्त गथे स्यू अथे जनतां छन्त स्यू:सा वा वइबले खि: दुगु थाय्यात त्वता वनि थें वनि ।

वेश्यां धा:गु गाथा –

११५७. महावीर ! गथे श्रमणं धया बिज्यागु ख: व अथे हे ख:, थुकि उम्ह अथे फसे जुइ गथेकि भ्यातनाले बुढाम्ह दोहँ थें ।

११५८. *(मौदगल्यायन)* आकाशय् म्हासुगु रंगं अथवा मेगु रंगं रंगे याये धका मति तसां वं रंग तये फइ मखु ।

११५९. आकाशथें जा:गु चित्त, जिगु अध्यात्मय् सुसमाहित जूगु दु, हे पाप चित्तयाम्ह ! छं व मति तये मते, लापाचा मि: लाम्ह थें जुया अनर्थ मजुयेमा ।

११६०. थ्व: चित्र च्वयात:गु शरीरयात स्व: गुगुकि, घा:पा जुइगु शरीर, फूले जुइगु, आतुर, आपालं संकल्प दुगु गुकिया स्थिति ध्रुव *(सत्य)* धयागु मदु ।

११६१. मणि व कुण्डलं सजय् जुया च्वंगु, चित्र च्वयात:गु थें यागु रूपयात स्व:, क्वें व छ्यंगुलि भूनात:गुयात, वसलं हे जक बाँला जू ।

११६२. अलं बुलातःगु तुति, *(नस्वागु)* चुं बुलातःगु ख्वाः मूर्खयात मोहय् लाकेत जकं ज्यू, पार गवेषीयात मखु ।

११६३. सँपं चिना, मिखालय् अजलं उला मूर्खयात मोहय् लाकेत जकं ज्यू, पार गवेषीयात मखु ।

११६४. न्हुगु अजदानी चित्र च्वया तः थें दुर्गन्धित शरीरयात अलङ्कार याना तःगु खः । मूर्खयात मोहय् लाकेत जकं ज्यू, पार गवेषीयात मखु ।

११६५. मृगयात लाय्त जाः ग्वया तल, मृग जालय् तमक्यंसे नसायात नया मृग वधकयात ख्वय्का थःगु थासय् वने ।

११६६. मृग लाय्त जाः ग्वयातःगुयात चाना, मृग जालय् तः मक्यंक नसायात नया मृग-शिकारीयात शोकय् लाका थःगु थासय् लिहाँ वने ।

निर्वाण जुया बिज्याये धुंकम्ह सारिपुत्रयात कया धया च्वंगु गाथा –

११६७. सारिपुंत्र निर्वाण जुया बिज्याबले जित ग्यासे वःगु खः, अवलय् जिगु चिमिसं ब्वं ब्वं दना वःगु ख ।

११६८. संस्कार अनित्य ख, उत्पन्न जुइगु विनाश जुइगु धर्म खः, उत्पन्न जुया निरुद्ध जुइगु यात शान्त यायेगु हे सुख खः ।

११६९. गुम्हय्सिनं पञ्चस्कधयात अनात्मा ख, जिगु मखु धका खंकी वं सूक्ष्मतत्वयात थुइके फुम्ह जुइ गथे कि धनुषधारीं सं च्वकायात नं कय्का छ्वय् फइगु ख ।

११७०. गुम्हय्‌सिनं संस्कारयात अनात्मा ख, जिगु मखु धका खंकी सूक्ष्म तत्वय् निपुणम्ह जुइ गथे कि धनुषधारी सं च्वकायात नं कय्‌का छ्वय् फइगु खः ।

११७१. शस्त्रं लाना च्वंम्ह थें: छ्यने मि:लाना च्वंम्ह थें काम-रागय:त प्रहीण यात्ना स्मृतिवान भिक्षु विचरण याना च्वनी ।

११७२. शस्त्रं लाना च्वंम्ह थें, छ्यने मिलाना च्वंम्ह थें भव-रागयात प्रहीण याना स्मृतिवान भिक्षु विचरण याना च्वनी ।

११७३. अन्तिम शरीर धारी, भावित जुया बिज्याकम्हसिनं धया बिज्यागु न्यना मिगारमाताया प्रसादयात तुतिया पतिं च्वकां कम्पन याना ।

युवक भिक्षुयात धया च्वंगु गाथा –

११७४. शिथिलम्ह जुया, बल मदुम्ह जुया, सारा ग्रन्थयात फ्यना मछ्वसें निर्वाणयात लाभ याना काये फइ मखु ।

११७५. थु:म्ह ल्यायेम्ह भिक्षु, थुम्ह उत्तमम्ह पुरुषं ससैन्य मारयात त्यका अन्तिम शरीरधारीम्ह जुल ।

११७६. *(थ:गुहेवारे)* वेभार व पण्डव पर्वतया बीचे बिजलि चमके जुया च्वन, अतुलनीय वस्पोल *(बुद्धया)* पुत्र पर्वतया गुफाय् ध्यान याना च्वनी ।

सारिपुत्रया भिंचां महाकाश्यपयात खंवलय् अलक्षिंण खना धा:गुलिं अनुकम्पा तया धया च्वंगु गाथा –

११७७. उपशान्त, ध्यानय् रत, तापाक एकान्त या सेवन याना बिज्याइम्ह मुनि श्रेष्ठम्ह बुद्धया उत्तराधिकारी जुया बिज्याम्हसित ब्राह्मण पाखें वन्दना याना च्वन ।

११७८. ब्राह्मण ! उपशान्त, ध्यानय् रत, तापाक एकान्तया सेवन यान बिज्याइम्ह मुनि श्रेष्ठम्ह बुद्धया उत्तराधिकारी जुया बिज्याम्ह काश्यपयात वन्दना या ।

११७९-११८०. सारा ब्राह्मण कुलया श्रोत्रिय वेद सम्पन्नपिं व अध्यापन यापि, स्वंगू वेदय् नं पारङ्गत जुया मनुष्य कुलय् बारम्बार सच्छिक्व हे जन्मकासा नं थ्वस्पोल *(महाकाश्यप)* यात वन्दना या:गुया फलया तुलना याइबले झिंखुब्वया छब्व नं मग्यं ।

११८१. गुम्ह कि वस्पोल च्या:गू विमोक्षयात भोजनया न्हापा अनुभूति याना बिज्याइ, अनुलोम प्रतिलोम याना तिनि पिण्डपात्रया निम्ति बिज्याइ ।

११८२. उजा:म्ह भिक्षुयात अपमान यायेमते थ:त विनाश यायेमते, अर्हत् जुया बिज्याकम्ह वसपोलया प्रति अभिप्रसन्न जू । याकनं बिन्ति याना वन्दना या, छंगू छ्यंने विपत्ति मवयेमा ।

११८३. पोट्ठिल भिक्षुयात धया च्वंगु संसारय् व्यस्त जूम्हसिनं सद्धर्मयात खंके फइमखु । मिथ्या मार्गीम्ह, कुमार्गय् लिना वना च्वनी ।

११८४. पोट्ठिल ! खिलय् बुलाच्वं:म्ह किमि:थें, संस्कारय् बुलाच्वं:म्ह, लाभ सत्कारय् आसक्त:म्ह तुच्छ जुया वनि ।

सारिपुत्तया प्रशंसा –

११८५. थ्व स्वः, सुदर्शीम्ह सारिपुत्र वया च्वंगु *(रूपकाय् नामकाय्)* निगू विमुक्तम्ह, अध्यात्मिकय् सुसमाहितःम्ह ।

११८६. *(तुष्णाः)* या तीर मदुःम्ह, संयोजन क्षीणःम्ह, स्वंगू विद्या दुःम्ह, मृत्यु नाश याःम्ह, मनुष्यपिनि निम्ति दक्षिणाया पात्र, अनुत्तरगु पुण्य क्षत्रम्ह खः ।

सारिपुत्तयापाखें *(मोग्गल्लान प्रशंसा)* ।

११८७. ऋद्धिवान, यशश्वी भिंद्वल फुक्कं ब्रह्म पुरोहित देवतापिं, थुपिं आपालं देवतापिं वया मोग्गलानयात नमस्कार याना लाहा निपा ज्वजलपा बिन्ति याना च्वन ।

११८८. छलपोलं श्रेष्ठःम्ह पुरुषयात नमस्कार, छलपोल उत्तमपुरुषयात नमस्कार । छलपोलया गुगुकि आस्रव क्षय जुल, मारिष ! छलपोल दक्षिणाया पात्र खः ।

११८९. छलपोल नर देवपिनि पूज्य खः, मृत्युं जय जुया बिज्याम्ह खः, कमल स्वाँ लखय् लिप्त जुइ मखु, अंथे हे छपिं संस्कारय् लिप्त जुया बिमज्या ।

११९०. गुम्ह मुहुर्तभरं सहश्र प्रकारं सहश्रलोक धातुयात सिइका काय्फुम्ह, महाब्रह्मा थें खः । ऋद्धि निपुणम्ह च्युति व उत्पत्तिया समय ज्ञान दुम्ह उम्ह भिक्षुयात देवतानं खंका च्वंनी ।

सारिपुत्त पाखें प्राप्त याःगु विषय –

११९१. प्रज्ञाय्, शीलय्, उपशान्तय् गुलिनं पारङ्गत भिक्षुपिं खः, इपिं मध्यय् सारिपुत्रहे श्रेष्ठ खः ।

मोग्गल्लानं थःगु विषय्यात कया धाःगु –

११९२. सतसहश्र कोटी थ:गु देह निर्माण क्षणभरं हे जिं निर्माण याये फु । थ:गु रूपयात त्वता मेपिनि रूपे प्रकट जुइगुलि जि हे कुशलम्ह ख:, ऋद्धियात जिं थ:गु वशय् तया:गु दु ।

११९३. आसक्तरहित *(बुद्ध)* शासने मोग्गल्लान गोत्रयाम्ह समाधिइ, विद्याय् पारङ्गत, निपुणम्ह धीर जुया, समाहित इन्द्रियम्ह जुया *(वासनायात)* समूल नष्ट याये धुन, गथे कि पुलांगु खिपयात किसीं चप्फुना छ्वइगु ख: ।

११९४. जिं शास्ताया सेवा याये धुन, बुद्धशासनयात पूवंके धुन, भ्यातुगु कुयात दिके धुन, भव तृष्णा समूल नष्ट याये धुन ।

११९५. गुगु अर्थया कामना याना छेंय् त्वता प्रव्रजित जुयागु ख: उगु अर्थयात जिं प्राप्त याना काये धुन, फुक्कं संयोजन क्षीण जुये धुंकल ।

मोग्गलानया प्वाथलं पिहाँ वये धुंका मारयात धया च्वंगु –

११९६. ककुसन्ध ब्राह्मण *(बुद्धं)* व वस्पोलंया श्रावक विधुरयात दु:ख ब्यूगु कारण हे दुस्सीमार ! गन कि छ नरकया मि: क्वब्वाना *(दु:ख)* भोग याना व:गु गे च्वं ?

११९७. सच्छिपु न:या भालांयात मिं छुयात:गुलिं सुइका च्वने मा:गु फुक्कं दु:खदायी ख: । ब्राह्मण ककुसन्ध *(बुद्धं)* व विधुरयात श्रावक विघ्न बाधा ब्यूगुलिं थजा:गु नरके गनकि दुस्सी मिंखँ तप्त जुइका च्वने मा:गु ख: ।

११९८. बुद्धया श्रावक *(मोग्गल्लान)* भिक्षुं गुगुकि थ्व खँयात स्यू। उजाम्ह भिक्षुयात विघ्न बाधा बिल धा:सा, पापी ! दु:ख सिया च्वने मालि।

११९९. महासमुद्रया बीचय् बाँलागु वैदुर्य वर्णगु, प्रकाशवान, प्रभांयुक्त कल्पतक्क च्वनिगु विमान दु, नाना रूपयापिं अप्सरात अन प्याखं हुला च्वनी।

१२००. बुद्धया श्रावक भिक्षुं गुगुकिं थुकियात नं स्यू। उजाम्ह भिक्षुयात विघ्नबाधा बिल धा:सा, पापी ! दु:ख सिया च्वने मालि।

१२०१. बुद्धद्वारा भिक्षुपिंत होश बियेत भिक्षुसङ्घया सम्मुखय्, बुद्धं धया बिज्यागु अनुसारं मृगारमाताया प्रासादया तुतिया पतिं च्वंका कम्पन याना बिल।

१२०२. बुद्धया श्रावक भिक्षु ··· पूर्ववत् ··· दु:खया सिया च्वने मालि।

१२०३. ऋद्धिवलद्वारा वैजयन्त प्रासादयात तुतिया पतिं च्वकां कम्पन याना। उबले देवतापिंत संवेग उत्पन्न जुल।

१२०४. बुद्धया श्रावक भिक्षुं ··· पूर्ववत् ··· दु:खसिया च्वने मालि।

१२०५. वेजयन्त प्रासादय् गुम्हय्सिनं इन्द्रयाके न्यन कि, आयुष्मान् ! तृष्णा क्षय व विमुक्तियात छं स्यूला ? न्ह्यस तयाबले इन्द्र यथार्थ रूपं लिस बिल।

१२०६. बुद्धया श्रावक भिक्षु ··· पूर्ववत् ··· दु:खया सिया च्वने मालि।

१२०७. सुधर्म सभाय् च्वं च्वबले ब्रह्मायाके गुम्हसिनं न्ह्यस तया न्यन – आवुस ! आः नं छंके व हे दृष्टि तिनि लाः गुगु कि न्हापा छंके दुगु खः ?

१२०८. न्ह्यस तया न्यनागुयात यथार्थ पूर्वकं लिस बिल – मारिष ! न्हापा जिके गुगु दृष्टि दुगु खः उगु आः जिके मदु ।

१२०९. ब्रह्म लोकय् प्रभाश्वर कम जुया वना च्वंगु खंका च्वना,जि नित्य खः, शाश्वत खः, धयागु यात थौं जिं दोष खना ।

१२१०. बुद्धया श्रावक भिक्षुं ··· पूर्ववत् ··· दुखसिया च्वने मालि ।

१२११. सुमेरु पर्वतया च्वकायात, पूर्व विदेहया जंगल यात व गुपिं भूमिसं च्वनिपिं नरपिंत अभिज्ञा ज्ञानद्वारा गुम्हसिनं स्पर्श याना च्वंगु दइ ।

१२१२. बुद्धया श्रावक भिक्षुं गुगु कि थ्व खंयात स्यू । उजाम्ह भिक्षुयात विघ्नबाधा बिल धाःसा, पापी ! दुखसिया च्वने मालि ।

१२१३. जिं थःम्हसिनं मूर्खयात मिं पुइका बिये धयागु चेतना मदु, मूर्खं हे मिं पुइका च्वनि, विघ्न बाधा ब्यूम्हसित मिं पुइका च्वने मालि ।

१२१४. थथे जुइगु जुया, मार ! तथागतयात विघ्न बाधा बिमते । थःत थःम्हं मिं पुइका च्वने मालि, मूर्खंहे जक मियात थ्यू वनि ।

१२१५. मार ! तथागतयात विघ्न बाधा बिल धाःसा छन्त पाप लाइ । पापी ! छं छु थुइका ? पापया फल जित लाइ मखु धका च्वनाला ?

१२१६. अन्तक ! छं चिकिधंक याःगु पापं चीरकालतक अहितार्थ जुइ । मार ! बुद्धयात व भिक्षुपिंत कष्ट वियेगु यायेमते ।

१२१७. थुगु प्रकारं भिक्षुं भेसकला जंगलय् मारयात ख्यात । अले उम्ह मार दुःख तायेका अन हे अन्तर्धान जुया वन ।"

ख्वीगूगु निपात क्वचाल ।

२१. महानिपात

१. वङ्गीस

श्रावस्तीया ब्राह्मण कुलय् वङ्गीसया जन्म जुल। स्वंगू वेदय् पारङ्गत जुया गुरुयात आराधना याना सिना वं पिनिगु कपायात लुसिं थाना जन्म का:वंगु गतियात कने सयेकुम्ह जुया च्वन। थ्व हे विद्यां याना वं यक्व हे धन कमाय् यात। छन्हु भगवान्‌या दर्शन यायेत वना थ:म्हसिनं स:गु विद्यायात कन। भगवान् नं सिना वने धुंकपिं स्वम्ह मनूया कपायात न्ह्यने तया न्यना बिज्यात "थुमिगु गति आ:गन ला: वना च्वन ? कपायात थाना वङ्गीसं छम्ह नरकय् जन्म का:गु, छम्ह मनू धायेका जन्म का:गु खँयात प्रकट यात गुगु कि भगवान् नं स्वीकार याना बिज्यात। अर्हत्‌या कपायात थाना स्वबले वसपोलया गतिया खँ कनेत असमर्थ जुल। कने मफुगुलिं मछाला चति पिहाँ वयेका छ्यों क्वछुइका सुंक च्वंच्वन। अर्हत्‌या गतिया विषय सयेकेत प्रव्रजित जुया ध्यान भावना याना अर्हत् जुया बिज्यात। भगवान्‌या घाखें वसपोल भिक्षुपिं मध्यय् प्रतिभानवन्तय् *(कविलय्)* 'एतदग्ग' पद लाभीम्ह ख:। विभिन्न इलय् थ:गु मने व:गु खँ व सुधार जुइगु उपदेशयात कया थुगु गाथा व्यक्त याना बिज्यात –

१२१८. "छेंय् त्वता अनागारिक जुया पिहाँ वया च्वनाबले जिके थुपिं कामवितर्कादि बाँमलागु विचारत मनय् लुया वया च्वनिगु।

१२१९. प्यखेरनं सहश्र वाणया वर्षा जूसां, वीर पुत्र, महान धनुर्धर, शिक्षित, दृढ स्वभाव दुम्ह, बिस्यूंवनि मखु ।

१२२०. जिं धर्मय् प्रतिष्ठित जुया च्वनाम्हसिथाय् यदि थ्व स्वयानं अप्वः मिसात वसानं जित विघ्न वाधा बिये फइमखु ।

१२२१. आदित्य बन्धु बुद्धया सन्मुखय् निर्वाण वनेगु मार्गया बारय् न्यनागु दु, उकि हे जिगु मन लगे जुया च्वंगु दु ।

१२२२. पापी मार ! जि थथे विचरण याइबले थुगु रूपं सिना वने कि जि वनाःगु लँयात छं खंके फइमखु ।

१२२३. गृह-संसारया विषय रुची, अरुची वितर्कयात सम्पूर्ण त्याग याना छुकिस नं तृष्णा यायेमते । तृष्णा मदुम्ह, तृष्णारहितम्हसित हे भिक्षु धाइ ।

१२२४. थन गुगु पृथ्वी व आकाश दु, जंगलय् दया च्वंगु गुलिनं रूप दु व फुक्कं जीर्ण जुइ, अनित्य खः धका थुइका पण्डित विचरण याना जुइ ।

१२२५. लोकजनपिं पञ्चस्कन्धयात खंका, न्यना, नःताय्का व स्पर्शयाना मोहित जुया च्वनी । थुपिंत त्याका, इच्छायात हटे याना, गुम्ह थुकिं आसक्त जुइ मखु वयात मुनि धाइ ।

१२२६. पृथक्जन ख्वीच्याःगू प्रकारया वितर्कनाय् अधर्मी जुया लगे जुया च्वनी । थुजाःगुलि पक्ष लिना मजुइम्ह व मिथ्यावादि मजुइम्हयात हे भिक्षु याइ ।

१२२७. दब्ब *(जातयाम्ह पण्डित)* चिरकालनिसें हे समाहितम्ह, ढोंगी मजूम्ह, निपुणम्ह, तृष्णा रहितम्ह, शान्तपद लाभीम्ह, मुनि, परिनिर्वाणार्थ समय्या प्रतीक्षा याना च्वना ।

१२२८. गौतम ! *(थ:त थ:म्हं धया च्वंगु)* मानयात त्याग याना छ्व, मानया लँयात ल्यं हे मदय्क परित्याग याना छ्व, मानया लेंय् लाना चिरकाल निसें जिं पश्चाताप काय् माला च्वंगु ख: ।

१२२९. मेपिनिगु गुणया मूयात कम याना थ:गु नं गुण या मू: कम याना च्वन मनूतयेसं । अभिमानि जुल धाय्वं नर्कय् कुतुंवनि । अभिमानि नर्कय् जन्म कया चिरकाल तक पीडकया च्वने मालि ।

१२३०. *(अष्टाङ्गिक)* मार्गद्वारा क्लेशयात त्याकुम्ह, सम्यक लेंय् वना च्वंम्ह भिक्षु गुबलें नं पश्चाताप काइमखु, कीर्ति व सुखया अनुभव याना च्वनी । यथार्थय् वयात धर्मदर्शी धका धाइ ।

१२३१. उकिं वीर्य सम्पन्नम्ह जुया थन *(चित्त)* कँ मदुम्ह जुया, नीवरणतय्त त्याग याना विशुद्ध जू । मानयात बाकि मदय्क त्याग याना छ्व, *(स्वंगू)* विद्याद्वारा अन्तयाना छ्वया शान्तपूर्वकं च्वं ।

पृथक्जन जुया च्वंबले थ:गु मनय् वंगु खँयात कया आनन्दयात धया च्वंगु –

१२३२. कामरागं जित दग्घ याना च्वन, जिगु चित्तय् दग्ध जुया च्वन, गौतम *(आनन्द)* ! अनुकम्पा तया उकियात शान्त यायेत कना बिज्याहुँ ।

आनन्दया उपदेश –

१२३३. विपरित दृष्टिं स्वगुलिं याना छंगु चित्तय् दग्ध जुया च्वन, बाँला धका मति तःगुलिंयाना राग उत्पन्न जुल, उगु निमित्तयात त्याग याना छ्व ।

१२३४. एकाग्र जुया सुसमाहित जुया चित्तं अशुभ भावना याः, कायगतानुस्मृति ध्यान यात बारंबार या, अले उकिं थःगु धयागु भावय् विरक्त जुइगु भाव आपालं यायेगु या ।

१२३५. अनिमित्तया भावना यायेगु या, मानानुशययात त्याग या, उगु अभिमानयात शान्त यायेवं उपशान्तम्ह जुया च्वने फइ ।

१२३६. अजाःगुहे खँ ल्हाय्गु याः, गुकिं थःत सन्ताप मजुइगु खः, मेपिंत दुःख मजुइगु वचन हे शुभासित खः ।

१२३७. यइपुसें च्वंगु हे खँ ल्हा, गुगुं खँ आनन्द जुइगु खः, मेपिंत यइगु हे खँ ल्हा, पापया खँयात ल्हाय् मते ।

१२३८. सत्य खँ हे अमृत वचन खः, थ्व धर्म सनातन खः सत्य अर्थ व धर्मय् प्रतिष्ठित जूपिं सन्तं पिनिगु वचन खः ।

१२३९. निर्भय, निर्वाण प्राप्तार्थ, दुःख मदय्का छ्वयत गुगु खँत *(भगवानं)* ल्हाना बिज्याइगु खः व वचन हे उत्तमगु खः ।

१२४०. गम्भीर प्रज्ञावानम्ह पण्डित, मार्गामार्गय् कुशलम्ह, महाप्रज्ञावानम्ह सारिपुत्रं भिक्षुपिंत धर्म-देशना याना बिज्याना च्वन ।

१२४१. वसपोलं संक्षेपं नं देशना याना बिज्याइ, विस्तृतं नं देशना याना बिज्याइ, सारिका भ्रंगया सःथें च्वंगु स्वरं ज्ञानयात प्रकट याना बिज्याइ।

१२४२. थुगु प्रकारं मधुरगु वचनं, यईपुस्से च्वंक, श्रवणीय व बाँलास्यें च्वंगु सलं बिया बिज्याइगु वसपोलया उपदेशयात मक्ख जुया न्यना च्वनी। उदिग्न चित्त, मोदित जुया भिक्षुपिंसं न्हाय्‌पं बिया न्यना च्वनी।

१२४३. न्यासः भिक्षुपिं थौं पुण्हिया दिने संयोजनीय बन्धन मदुपिं, दुःखं मुक्तपिं पुनर्जन्म मदे धुंकुपिं, विशुद्धार्थ ऋषिपिं मुना च्वन।

१२४४. राजा चक्रवर्ती गथे कि अमात्य परिवारपिं मुंका सागरय् थ्यंक पृथ्वी भ्रमण याना बिज्याइगु खः।

१२४५. संग्राम विजयी, सार्थबाहु, अनुत्तरम्ह स्वंगु विद्या दुम्ह, मृत्यु नाश याना बिज्याम्हसित अथेहे श्रावकं सेवा याका च्वनी।

१२४६. वसपोलपिं सकलें भगवान्‌या सुपुत्रपिं खः, तुच्छपिं धयापिं दुगुमखु, तृष्णाया शल्ययात हनन याना बिज्याम्ह आदित्य बन्धुयात वन्दना याना च्वन।

१२४७. निर्वाणया निम्ति परिशुद्धगु धर्मदेशना याना बिज्याइम्ह, ग्याः धयागु मदय्‌का बिज्याम्ह सुगतयात दोलंदो मयाक भिक्षुपिंसं सेवा याना च्वनी।

१२४८. सम्यक्सम्बुद्धं कना बिज्यागु परिशुद्धगु धर्मयात न्यना च्वनि, भिक्षुसङ्घपिंसं छचालं चाहुईका सम्बुद्ध शोभायमान जुया बिज्याना च्वन।

१२४९. श्रेष्ठ *(नाग=किसी)* नाँयाम्ह खः भगवान्, ऋषिपिं मध्य्लय् न्हेमम्ह, महामेघ थें जुया श्रावक प्रति वर्षा याना बिज्याना च्वन ।

१२५०. महावीर ! शास्ताया दर्शन यायेत दिवा विहारं पिहाँ वया छपिनि श्रावकं वङ्गिसं तुति पालि वन्दना याना च्वना ।

भगवान् बुद्धं बियाबिज्यागु आदेशकथं वंगिस भन्ते रचना याना बिज्यागु गाथा –

१२५१. कुमार्गगामि मारयात त्याका रागादिया शूलयात नाश याना, बन्धनयात मुक्त याका बिज्याइम्ह, अनासक्तम्ह धर्मया विश्लेषण याना बिज्याइम्ह भगवान्यात स्व ।

१२५२. वाढं तरे जुयेत अनेककथं मार्गयात क्यना बिज्यात । उगु अमृतयात क्यना बिज्याम्ह, धर्मद्रष्टा, स्थिरम्ह व अचलम्ह खः ।

१२५३. प्रकाश बिया बिज्याइम्ह, फुक्कं दृष्टियात अतिक्रमण याना बिज्याम्ह *(निर्वाण)* दर्शी जुया बिज्याम्ह, थुइका व साक्षात्कार याना पञ्च वर्गीयपिंत उत्तमंगु धर्मदेशना याना बिज्यात ।

१२५४. थथे सुदेशितगु धर्मय् धर्मयात थुइके धुंकुम्ह, प्रमादी जुया जुइम्ह सु ? उकिं वसपोल भगवान्या शासनय् अप्रमादी जुया न्ह्याबलें नमस्कार याना शिक्षा काय्गु या ।

कोण्डञ्ञया प्रशंसा –

१२५५. बुद्धया ल्यू अनुबुद्ध जुया बिज्याम्ह गुम्हकि तिव्रपराक्रमी कोण्डञ्ञ थेर खः । वसपोल न्ह्याबलें एकान्तवासी व सुखपूर्वकं विहार यायेगुलि लाभीम्ह खः ।

१२५६. शास्तां कना बिज्यागु उपदेशया अनुकरण यायेत श्रावकपिंत गुगु प्राप्त जुया च्वंगु दु, अप्रमादी जुया शिक्षा काइम्हसित क्रमशः उगु *(निर्वाण)* प्राप्त याना काइ ।

१२५७. स्वंगु विद्यायात प्राप्त याइम्ह, महानुभावम्ह मेपिनि चित्तय् दुगु खँ सिकेगुलि कुशलम्ह, बुद्धया उत्तराधिकारीम्ह कोण्डञ्ञं शास्ताया चरणय् वन्दना याना च्वन ।

राजगृहया इसिगिलि पर्वत लिक्कसं कालशिलाय् विहार याना बिज्यापिं न्यासः अर्हत्पिंनापं भगवान् व मोग्गल्लानया प्रशंसा गाथा –

१२५८. दुःखयात पार याना बिज्याम्ह पर्वतया लिक्कसं च्वना बिज्याम्ह मुनियात स्वंगू विद्याधारि, मृत्युं जय जुया बिज्यापिं श्रावकपिंसं सेवा याका च्वना बिज्यात ।

१२५९. महाने ऋद्धिवान मोग्गल्लानं चेतोपरिय ज्ञानद्वारा क्रमशः विंभक्त याना च्वनि, क्षिणास्रव भिक्षुपिनि वासनारहित व विमुक्त जूगु चित्तयात बाँलाक सिइका च्वनी ।

१२६०. थथे सर्वाङ्ग सम्पन्नम्ह, दुःखयात पार जुया बिज्याम्ह मुनियात, अनेक गुणं सम्पन्नम्ह गौतमयात सेवा याना च्वनी ।

चम्पाय गग्गरा धयागु पुखुया सिथय् भिक्षुसङ्घं चाहुइका च्वना बिज्याम्ह भगवान्या प्रशंसा यासें –

१२६१. सुपाँय् मदुगु आकाशय् चन्द्रमा गथे निर्मल जुया सूर्य थें जाँ थिया च्वनी । अथेहे अङ्गीरस महामुनि ! छपिं नं सारा लोकय् अतिकं जाँ थिया प्रसिद्ध जुया बिज्यात ।

अर्हत् जुया बिज्यायेधुंका थःगु जीवनया अनुभवय्–

१२६२. जि न्हापा गामं गामे उखें थुखें विचरण याना मनूतयेगु गति *(सिइ धुंका जन्मकावनिगु वारे)* यात धाये फुगु शास्त्रय् निपुणम्ह खः अले सारा धर्मय् पारङ्गतम्ह सम्बुद्धया दर्शन जुल ।

१२६३. दुःखं पारङ्गत जुया बिज्याम्ह वसपोल मुनिनं जितं धर्मदेशना याना बिज्यात, धर्म न्यनालि जिं प्रसन्न जुया, श्रद्धा उत्पन्न जुल ।

१२६४. स्कन्ध, आयतन, धातुया विषयलय् वसपोलया वचन न्यनालि थुइका छेंय् त्वता प्रव्रजित जुया ।

१२६५. गुम्ह कि इपि शासनया अनुयायीपिं खः, आपालं मिसातयेत व मिजंतयेत हितार्थ तथागत उत्पन्न जुया बिज्यात ।

१२६६. गुपिं भिक्षु व भिक्षुणीपिंसं निर्वाणया दर्शन याये खन इमिगु हे हितार्थ मुनिं बोधि *(ज्ञान)* यात प्राप्त याना कया बिज्यात ।

१२६७. चक्षुमान आदित्यबन्धु बुद्धं प्राणीया उपरय् अनुकम्पा तया प्यंगू आर्यसत्ययात कना बिज्यागु दु ।

१२६८. दुःख, दुःखया कारण, दुःखया अतिक्रमण व दुःखया उपंशान्त यायेगु आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग खः ।

१२६९. थथे याना अथे *(सत्य यात)* कना बिज्यात गथे कना बिज्यागु खः अथे हे जिं खंका कया सदर्थयात जिं प्राप्त याना कया, बुद्धशासनयात पूवंके धुन ।

१२७०. भगवान् बुद्ध याथाय् वयाःगु बाँला हे जू, धर्मयात सुविभक्त यान। तःगु गुगु श्रेष्ठ खः उगुलि हे जि वना ।

१२७१. अभिज्ञायात पूर्ण रूपं हे प्राप्त जुल, श्रोतधातु विशुद्ध जुल, स्वंगू विद्या प्राप्त जुल, ऋद्धि प्राप्त जुल, मेपिनि चित्तय् च्वंगु खँ सिकेगुलि कुशलम्ह *(दक्षम्ह)* जुल ।

परिनिर्वाण जुया बिज्याम्ह थः गुरुया विषययात कया भगवान् याके न्ह्यस तःगु –

१२७२. थुगु हे जन्मय् गुम्हय्सिनं शंकायात मदयेका बिज्याम्ह, प्रसिद्धम्ह यशस्वीम्ह, उपशान्तम्ह भिक्षु *(अग्गालव चैत्य)* दुथाय् मरण जुल । छपिं महाप्रज्ञावानयाके न्यना च्वना ।

१२७३. छपिंसं वसपोल ब्राह्मणया नाँ निग्रोधकप्प धका तया बिज्यात । निर्वाणपेक्षी, दृढ पराक्रमीं, छलपोल दृढधर्मदर्शीयात नमस्कार याना विचरण याना बिज्याइगु ।

१२७४. सर्वदर्शी शाक्य ! छपिनि शिष्यया विषययात कया जि सहित सकसिनं न्यनेत इच्छा याना च्वना, न्हाय्पनं न्यनेगु इच्छा जिमिसं याना च्वना, छलपोल जिमि शास्ता खः, छपिं सर्वोत्तमम्ह खः ।

१२७५. भो, महाप्राज्ञ ! वसपोल निर्वाण जुया बिज्याये धुंकल कि, जुया बिमज्यानि ? थ्व जिमिगु

शंकायात मदय्का बिज्याहुँ । भो ! शहश्रनेत्र दुमह ईन्द्र देवता थें जाःम्ह सर्वदर्शी ? छपिंसं जिमिगु दथुइ च्वना कना बिज्याहुँ ।

१२७६. थन गुलिनं अज्ञानया कारणत दु, शंका उत्पन्न जुइगु थाय्त दु, मोहित याइगु मार्गया गठित दइगु खः, थुपिं सकतां तथागतया न्ह्यनय वने धुंका दइ मखु । *(तथागत)* नरपिनि श्रेष्ठ मिखा समान खः ।

१२७७. आकाशय् च्वंगु सुपाँय्यात फसं गथे पुइका यंकिगु खः, छपि थें जाःम्ह मनुनं *(लोकवासी पिनि)* क्लेश हटे याना मछ्वल धाःसा संसारय् मोहान्धकारं त्वपुया तइ अले ज्योतिवानम्ह जूसानं प्रभासित जुइ मखु ।

१२७८. धीरपिं *(पण्डिती पिं)* प्रकाशकर्ता खः । वीर ! जिं छपिंत नं अथे भाःपिया च्वना । विशुद्धदर्शी जुया स्यूम्ह जूगुलिं छपिंथाय् वया । थन परिषद दुथाय् छपिंसं जिमित कप्पया विषययात कया कना बिज्याहुँ ।

१२७९. लुँ वर्णया हाँय्नं गपयात फुलय् यायाँ मधुर व सुरिलगु सलं हालाच्वनि, छपिंसंनं मधुरगु वाणीं याकनं कना बिज्याहुँ, जिपिं सकसिनं ध्यान बिया न्यना च्वने ।

१२८०. ल्यं मदइगुकथं छपिसं जन्म व मरणयात मदय्का बिज्याये धुंकल, बन्धन धयागु मदुम्ह, *(फुक्कं पापयात)* सिला छ्वम्हसिया पाखें धर्म खँ न्यंकेत प्रार्थना याना च्वना । पृथक्जनपिनि इच्छा गबलेंनं पुरा जुइ मखु । तथागतं ज्ञानपूर्वक कर्म याना बिज्याइ ।

१२८१. ऋजु, प्रज्ञादुम्ह छलपोलया सम्पूर्ण उपदेशयात बाँलाक ग्रहण यानाःगु दु । थ्व बिन्तिभाव याना

च्वनागु अन्तिमगु खः । जिमित भ्रमय् लाका बिजयाये मते, भो महान प्रज्ञावान !

१२८२. शुरु निसें कया अन्त तक्कं आर्यधर्मयात थुइका बिज्याइम्ह भो ऋजुप्रज्ञा, वीर्यवान ! तान्लाबले गथे लःया प्यास लगे जुइगु खः अथे जि नं छलपोलया वचनयात आकंक्षा याना च्वना, छपिंसं वचनया वर्षा याना बिज्याहुँ, जिमित मोहय् लाका बिज्याये मते ।

१२८३. गुगु कारणयात कया कप्पायनं ब्रह्मचर्ययात पालन याःगु खः, वसपोल निर्वाण जुया बिज्यातकि सउपादिशेषी वा विमुक्त जुया बिज्यात व न्यनेगु इच्छा याना च्वना ।

भगवानं धया बिज्यागु गाथा –

१२८४. दीर्घकालनिसें कया नाम व रूपयाप्रति दंगु तृष्णा, कृष्ण धयाम्ह मारया श्रोतयात नाश याना जन्म व मरणयात ल्यं मदय्क पार लगे जुया वन ।

वंगीस गाथा –

१२८५. भो न्ह्यम्हम ऋषि ! थ्व छपिनिगू वचनयात न्यना प्रसन्न जुया । जिं न्यनागुयात सितिं मवन, ब्राह्मण ! छपिंसं जित छले याना बिमज्या ।

१२८६. बुद्धया श्रावकं गथे धाइगु खः अथे हे याइगु खः मृत्युरूपी जालयात बल्लागु उगु उगु मायावीयात नाश याना छ्वल ।

१२८७. भगवान् ! कप्पियनं तृष्णाया कारणयात सिकाकाःम्ह खः । कप्पियनं त्याकां त्याके थाःकुम्ह मुत्यु राजयात त्याके धुंकुम्ह खः ।

१२८८. निपातुतिपिं मध्ये देवादिदेव जुया बिज्याम्ह छलपोलयात जिं वन्दना याना च्वना । महावीर श्रेष्ठम्हया नं श्रेष्ठम्ह अनुजात औरस पुत्र खः ।

१२८९. थ्व वंगीस थेरयापाखें व्यक्त याना बिज्यागु गाथात जुयाच्वन ।"

महानिपात क्वचाल ।

थेरगाथा क्वचाल ।

अनुवादकया संक्षिप्त परिचय

नाँ : भिक्षु बोधिसेन महास्थविर

वुं दिं : बि.सं. २००७ माघ २५ गते (शुक्ल प्रतिपदा) गावहाल,यल ।

गृहस्थ नाँ : वुद्धरत्न वज्राचार्य

वा:या नाँ : महन्त वज्राचार्य

माँ या: नाँ : केशरी वज्राचार्य

थ: खुदँ दुवले बा: महन्त वज्राचार्य सहित माँपिं निम्हसिनं गृहस्थाश्रम त्याग याना कुशीनगरय् चन्द्रमणि महास्थविरया आचार्यत्वय् प्रव्रजित जीवन हना बिज्यात । वसपोलपिनि हे अनुकरण याना बि.सं. २०२३ साल वैशाख महिनाय् भिक्षु अतुलसेन महास्थविरया आचार्यत्वय् वहुजन वौद्ध आनन्द विहार सोनादा, दार्जीलिङ्गय् श्रामणेर जुया बिज्यात ।

उपसम्पदा २०२७/७/२१ खुन्हु मालनदी उदक सीमा

उपज्झाय : भिक्षु धर्मधर महास्थविर

आचार्य : भिक्षु अतुलसेन महास्थविर

निर्माण कार्य

१. विहार निर्माण सदस्य : सोनादा वहुजन बौद्ध आनन्द विहार
२. विहार जिर्णोद्धार सदस्य : माल, बौद्ध सङ्घाश्रम
३. विहार जिर्णोद्धार प्रमुख : बनेपा सुदर्शन
४. विहार निर्माण प्रमुख : वनेपा बोधिचर्या

शिक्षा : कक्षा नौं, दार्जीलिङ्ग

धार्मिक शिक्षा : सूत्र व विनय विशारद (वी.ए.) दार्जीलिङ्ग

भ्रमण : भारत, भुटान, बर्मा, थाइल्याण्ड

संस्था : अखिल नेपाल भिक्षु महासंघ सहसचिव, बुद्ध जयन्ती समारोह समिति, बनेपाया धर्मानुशासक व बोधिचर्या ज्ञानमाला संघ धर्मानुशासक

नेपाली टि.भी. : शुक्रबार सुथे ६:४०, (धार्मिक कार्यक्रम) साधनासङ्गम, धर्म-देशक ।

इच्छा : धर्म प्रचार, धर्म ग्रन्थत च्वयेगु व मित्रता ।